T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TÜRKÇE YAZMALAR 10884 MECMUA-İ EŞ'ÂR (İNCELEME-METİN)

EYLÜL AKDEMİR
22723035

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. İBRAHİM SONA

2026

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TÜRKÇE YAZMALAR 10884 MECMUA-İ EŞ'ÂR (İNCELEME-METİN)

EYLÜL AKDEMİR
22723035
ORCID NO: 10625899

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. İBRAHİM SONA

MART, 2026

Eylül AKDEMİR tarafından hazırlanan "İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TÜRKÇE YAZMALAR 10884 MECMUA-İ EŞ'ÂR (İNCELEME-METİN)" başlıklı çalışma, **06/03/2026** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunmuş ve jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Türk Edebiyatı Programında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman **İmza**

Doç. Dr. İbrahim SONA

Jüri Üyeleri **İmza**

Dr. Öğr. Üyesi Ali Emre ÖZYILDIRIM

Dr. Öğr. Üyesi Seda KURT

ÖZET

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TÜRKÇE YAZMALAR 10884 MECMUA-İ EŞ'ÂR (İNCELEME-METİN)

Çalışma, ne zaman ve kim tarafından tertip edildiği bilinmeyen Mecmua-i Eş'âr adlı eseri ve incelemesini içermektedir. Mecmuanın 1a varağına göre eser İbnülemin Mahmud Kemal İnal'ın mülkiyetindedir. 12.-19. yüzyıllar arasında yaşamış olan şairleri içeren bu mecmuada ağırlıklı olarak 16. yüzyıldan şairler bulunmaktadır. Şairler arasında Bâkî (ö. 1600), Hayâlî Bey (ö. 1557), Hayretî (ö. 1534-35), Derzî-zâde Ulvî (ö. 1585) ve Emrî'nin (ö. 1575) gazelleri mecmuada çokça geçmektedir. Birer şiiri olan elli sekiz şair mevcuttur. Bunun yanı sıra az bilinen şairler de mecmuada yer almaktadır.

Gazellerin yoğunlukta olduğu mecmuada on dört farklı nazım şekli bulunmaktadır. Bu şiirlerde en fazla remel bahri kullanılmıştır. Türkçe şiirlerin yanı sıra sayısı az da olsa Farsça şiirler vardır. Mensur metinlerin yer aldığı birkaç varak, mühürler, ayetler, hesaplamalar, nazireler, makamlar, güfteler mecmuanın birer parçasıdır.

Çalışma dâhilinde metin, transkripsiyon alfabesiyle Latin harflerine aktarılmıştır. Ayrıca mecmuanın Türk edebiyatındaki yerine ve önemine, mecmua hakkındaki tasnif denemelerine yer verilmiştir. İncelenen mecmuanın tavsifi yapılmış, muhtevası hakkında bilgi verilmiş, çeşitli tablolarla içindeki bilgiler ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk edebiyatı, mecmua, mürettip, 16. yüzyıl.

ABSTRACT

ISTANBUL UNIVERSITY RARE BOOKS LIBRARY TURKISH MANUSCRIPTS

10884 MECMUA-İ EŞ'ÂR (REVIEW-TEXT)

This study examines the Mecmua-i Eş'âr, a collection whose date of compilation is unknown. According to page 1a of the collection, mecmua is owned by İbnülemin Mahmud Kemal İnal. The poets featured in this collection lived between the 12th and 19th centuries, with a predominance of poets from the 16th century. The ghazals of Bâkî (d. 1600), Hayâlî Bey (d. 1557), Hayretî (d. 1534-35), Derzi-zâde Ulvî (d. 1585), and Emrî (d. 1575), who were prominent in this century, appear frequently in the collection. There are fifty-seven poets with one poem. In addition, lesser-known poets are also included in the anthology.

There are fourteen different verse forms in the mecmua, which is dominated by ghazals. The Remel meter is used most frequently in these poems. In addition to Turkish poems, there are a few Persian poems. Several pages containing prose texts, seals, ayah, calculations, nazires, makam, and lyrics are also part of the mecmua.

Within the scope of this study, the text has been transcribed using the Latin alphabet. Furthermore, the collection's place and importance in Turkish literature, as well as attempts at classification, are discussed. The examined collection is described, information about its contents is provided, and the information is presented in various tables.

Keywords: Classical Turkish literature, collection, printer, 16th century.

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatının yapı taşlarından biri olan mecmualar belirli bir kalıpla tanımlanamayan Osmanlı Dönemi ve toplumunun içerisinde varlığını mürettip ve mürettipler aracılığıyla sürdüren defterlerdir. Devrindeki zihniyet ve edebî zevki günümüze taşıyan mecmualar, bu sebeplerden dolayı araştırmacıların dikkatini çekmeye devam etmektedir. Bu çalışmada İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde bulunan NEKTY 10884 numaralı mecmua incelenmiş, var olan çalışmalara katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Çalışma, altı bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde mecmualara dair genel bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde nüsha tavsifi yapılmış, mecmuanın mürettibi ve yazılış tarihine dair çıkarımlarda bulunulmuştur. Üçüncü bölümde mecmuanın muhtevasında yer alan şairler ve yaşadıkları yüzyıllar, nazım şekilleri, vezinler tablo hâlinde gösterilmiştir. Dördüncü bölümde mecmua, yazılı kaynaklarla karşılaştırılmıştır. Beşinci bölümde metin çeviri yazıya aktarılmış ve nüsha farkları aparatlarda belirtilmiştir. Altıncı bölümde ise sonuç yer almaktadır.

Tezin her aşamasında yardımını esirgemeyen hep sabırlı ve anlayışlı olan her tez görüşmesi sonrası gayretimi arttıran ve şevkle çalışmaya yönlendiren hocam Doç. Dr. İbrahim SONA'ya, yaptığı yönlendirmeler ve düzeltmelerle yol gösteren hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Ali Emre ÖZYILDIRIM ve Dr. Öğr. Üyesi Seda KURT'a, bu süreçte desteklerini ve sevgilerini hissettiğim, daima yanımda olan biricik aileme; yüksek lisansa başladığım günden bu yana yollarımızın iyi ki kesiştiği arkadaşım Kübra DERNEK'e teşekkürü bir borç bilirim.

EYLÜL AKDEMİR

MART, 2026; İstanbul

İÇİNDEKİLER

ÖZET iv
ABSTRACT v
ÖN SÖZ vi
İÇİNDEKİLER vii
TABLOLAR LİSTESİ xii
ŞEKİLLER LİSTESİ xiii
KISALTMALAR LİSTESİ xiv
1. GİRİŞ : MECMUA 1
2. MECMUANIN TAVSİFİ 3
2.1. Mecmuanın Mürettibi ve Yazılış Tarihi 7
3. MECMUANIN MUHTEVASI 14
3.1. Mecmuadaki Şairler 14
3.1.1. Âhî (ö. 1517-18) 20
3.1.2. Ahmed Paşa (ö. 1496-97) 20
3.1.3. Amrî (ö. 1523-24?) 21
3.1.4. Âlî, Gelibolulu (ö. 1600) 21
3.1.5. Atâ (ö. 1552) 21
3.1.6. Arzî (ö. 1664) 21
3.1.7. Bâkî (ö. 1600) 22
3.1.8. Behrâm 22
3.1.9. Beyânî (ö.1597-98) 22
3.1.10. Beyânî 23
3.1.11. Bihiştî (ö. 1511-1512, 1520?) 23
3.1.12. Câmî 23
3.1.13. Celîlî (ö. 1569-70) 24
3.1.14. Cemâlî (ö. 1583) 24
3.1.15. Cem Sultan (ö. 1495) 24

3.1.16. Dânişî (ö. 1617) 24
3.1.17. Derûnî 25
3.1.18. Derzî-zâde Ulvî (ö. 1585) 25
3.1.19. Emîrî-i Dîger 25
3.1.20. Emrî (ö. 1575) 25
3.1.21. Enverî 25
3.1.22. Enverî (ö. 1547) 26
3.1.23. Fazlî (ö. 1564) 26
3.1.24. Fedâî 26
3.1.25. Fehîm-i Kadîm (ö. 1647) 26
3.1.26. Fethî 27
3.1.27. Fevrî (ö. 1571) 27
3.1.28. Figânî (ö. 1532) 27
3.1.29. Fırâkî (ö. ?) 27
3.1.30. Fuzûlî (ö. 1556) 28
3.1.31. Gedâyî 28
3.1.32. Gevherî (ö. ?) 28
3.1.33. Hâfız 28
3.1.34. Hâfız-ı Konevî (ö. 1543) 29
3.1.35. Hâkânî 29
3.1.36. Hâkî 29
3.1.37. Halîmî (ö. 1604) 29
3.1.38. Hatâyî (ö. 1524) 29
3.1.39. Hayâlî Bey (ö. 1557) 30
3.1.40. Hayâtî 30
3.1.41. Hayretî (ö. 1534-35) 30

3.1.42. Hilâlî (ö. ?) 31
3.1.43. Hüseynî 31
3.1.44. Hüsrevî 31
3.1.45. Hüdâyî (ö. 1584) 31
3.1.46. İshâk Çelebi, Üsküplü (ö. 1538) 31
3.1.47. İkbâlî (ö. 1703) 31
3.1.48. İzzî-i Şirvânî (ö. 1694) 32
3.1.49. Karacaoğlan (ö. ?) 32
3.1.50. Latîfî (ö. 1582) 32
3.1.51. Lutfî 32
3.1.52. Makâlî 33
3.1.53. Mahmûd Çelebi 33
3.1.54. Mesîhî (ö. 1512) 33
3.1.55. Meşâmî Bey (ö. 1585) 33
3.1.56. Meylî (ö. ?) 34
3.1.57. Muhibbî (ö. 1566) 34
3.1.58. Müdâmî 34
3.1.59. Nâbî (ö. 1712) 34
3.1.60. Nahîfî Çelebi (ö. 1738) 35
3.1.61. Nahîfî (ö. 1609-10) 35
3.1.62. Nâʿilî (ö. 1666) 35
3.1.63. Nazîf (ö. 1842-43) 35
3.1.64. Necâtî Bey (ö. 1509) 35
3.1.65. Nevʿî (ö. 1559) 36
3.1.66. Niyâzî 36
3.1.67. Nizâmî, Karamanlı (ö. 1469-1473?) 36

3.1.68. Rahmî, Bursalı (ö. 1567-68) 36
3.1.69. Râzî 37
3.1.70. Refʿî (ö. 1575-76) 37
3.1.71. Refîkî (ö. ?) 37
3.1.72. Revânî (ö. 1523-24) 37
3.1.73. Sâdık (ö. 1588) 38
3.1.74. Sâdıkî 38
3.1.75. Sâgarî (ö. 1523-24) 38
3.1.76. Sâmiʿî (ö.1684-85) 38
3.1.77. Sâniʿî 38
3.1.78. Sânî 39
3.1.79. Saʿyî (ö. 1552-53) 39
3.1.80. Selîkî (ö. ?) 39
3.1.81. Seyyid Vehbî (ö. 1736) 39
3.1.82. Şehrî Çelebi 39
3.1.83. Şemʿî (ö. 1529-30) 40
3.1.84. Şeyh Cemâlî (ö. 1750-51) 40
3.1.85. Şeyhülislam Yahyâ (ö. 1644) 40
3.1.86. Şuhûdî (ö. 1591) 40
3.1.87. Tâcî-zâde Caʿfer Çelebi (ö. 1515) 40
3.1.88. Tâbî Bey 41
3.1.89. Tabʿî 41
3.1.90. Ubeydî (ö. 1573) 41
3.1.91. Usûlî (ö. 1538) 41
3.1.92. Valîhî 41
3.1.93. Vecdî (ö. 1661) 41

3.1.94. Veysî (ö. 1628) 42
3.1.95. Yahyâ, Taşlıcalı (ö. 1582) 42
3.1.96. Zâtî (ö. 1547) 42
3.1.97. Zeynep Hatun (ö. 1474-75) 43
3.2. Mecmuadaki Nazım Şekilleri 43
3.3. Mecmuada Bulunan Bahirler ve Vezinler 48
3.4. Mecmuada Makam ve Güfte Başlıklı Şiirler 49
3.5. Mecmuada Yer Alan Nazireler 50
3.6. Mecmuanın Dil ve İmla Özellikleri 52
4. Mecmuanın Türk Edebiyatına Katkısı 56
5. METİN 62
5.1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem 62
5.2. Metnin Transkripsiyonu 63
6. SONUÇ 300
KAYNAKÇA 302

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Ciltleme Sorunu Olan Varaklar 5

Tablo 2. Düzeltme Yapılan Şiirler 6

Tablo 3. Mecmuadaki Şairlerin Vefat Yılları 8

Tablo 4. Mecmuada Yer Alan Şairler, Kullandıkları Nazım Şekilleri ve Yaşadıkları Yüzyıllar 15

Tablo 5. Mecmuadaki Bahirler Ve Vezinler 48

Tablo 6. Mecmuada Bulunan Makamlar 49

Tablo 7. Şairi Belli Olduğu Hâlde Kaynaklarda Bulunamayan Şiirler 56

Tablo 8. Şairi Belli Olmayan ve Kaynaklarda Bulunamayan Şiirler 59

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Şairlerin Yaşadıkları Yüzyılların Dağılımı 14

Şekil 2 Nazım Şekilleri 48

KISALTMALAR LİSTESİ

c.	: cilt
g.	: gazel
H.	: hicrî
kıt	: kıtʿa
M.	: milâdî
mat.	: matla
mus.	: musammat
müs.	: müsemmen
No.	: numara
ö.	: ölüm
s.	: sayfa
vd.	: ve diğerleri
vr.	: varak
yy.	: yüzyıl

Bibliyografik Kısaltmalar*

ADMÇ	: *Amrî Divanı*, Mehmed Çavuşoğlu
ADNS	: *Âhî Divanı*, Necati Sungur
AEFS	: "Âhîzâde Abdülhâlim Efendi ve Şiirleri", Faruk Sönmez
APSK	: *Ahmed Paşa Divanı*, Sercan Kadaş
BDSK	: *Bâkî Divanı*, Sabahattin Küçük
BMFBY	: "Baldırzâde Ailesine Ait Bir Mecmua", Fatma Büyükkarcı Yılmaz
BDYA	: *Behiştî Divanı*, Yaşar Aydemir
BKMKÇ	: *Beyânî-i Karahisârî Dîvân (İnceleme-Metin*), Melike Kübra Çaycıoğlu
BRME	: *Bursalı Rahmî Divanı*, Mustafa Erdoğan
BŞSNE	: *Bektaşî Şairleri ve Nefesleri*, Sadeddin Nüzhet Ergun
DACAE	: *Defter-zâde Ahmed Cemâlî'nin Metâli-i Cemâli ve Şehrengiz-i İstanbul Adlı Eserleri*, Aysun Eren
CDŞKN	: *Celîlî Divanı*, Şevkiye Kazan Nas
CSİHE	: *Cem Sultan Divanı*, İbrahim Halil Ersoylu
CUKÜ	: *Cemaleddin Uşşakî Divanı: İnceleme-Metin*, Kemal Üçüncü
DMHA	: "*Atrâbu'l-Âsâr*'da Diyarbakırlı Musikişinaslar", Hüseyin Akpınar
DUBÇ	: *Derzî-zâde Ulvî Divanı*, Büşra Çelik Muzaffer Kılıç
EDYS	: *Emrî Divanı*, Yekta Saraç
FDAK	: *Figânî Divanı*, Abdülkadir Karahan
FKTÜ	: *Fehîm-i Kâdîm Divanı*, Tahir Üzgör
GAİHA	: *Gelibolulu Âlî Divanı*, İsmail Hakkı Aksoyak
GDŞE	: *Gevherî Divanı*, Şükrü Elçin
GŞSS	: *Gülşen-i Şu'arâ*, Süleyman Solmaz
HBANT	: *Hayâlî Bey Divanı*, Ali Nihat Tarlan
HBBÇ	: *Hayâlî Bey Divanı*, Büşra Çelik
HDBY	: *Hilâlî Divanı*, Bahri Yağmur
HDMM	: *Hatâyî Divanı*, Muhsin Macit

* Kısaltmalarda kitap ve tez adları italik yazılmış, makaleler tırnak işareti ile gösterilmiştir.

HDSNE : *Hatâyî Divanı,* Sadeddin Nüzhet Ergun
HDMK : *Hüdâyî (Salâ Muslısı) Dîvân,* Mustafa S. Kaçalin
HDMÇ : *Hayretî Divanı,* Mehmed Çavuşoğlu Mehmed Ali Tanyeri
HMDBU *: Hâfız Mustafâ Dûrbînî-zâde'nin Güfte Mecmuası*, Betül Uysal
HKMD : *Hüdâyî-i Kâdîm Divanı,* Mehmed Demiralay
İÜKHE : *İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 1951*…Hilal Emine Kuş
İÜNHE : *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi nekty01532*…Hafize Ebru Aydurmuş
KMC : *Karacaoğlan,* Müjgan Cumbur
KNHİ : *Karamanlı Nizâmî Divanı,* Haluk İpekten
MDKY : *Muhîbbî Divanı,* Kemal Yavuz Orhan Yavuz
MDMM : *Mesîhî Divanı,* Mine Mengi
MEDE : *17. Yüzyıldan Üç Mecmua-i Eş'âr*, Doğan Evecen
MFMME : *Mehmed'in Hicrî 1192 (1178/1779) Tarihli Fasıl Mecmuası*…, Muhammed Enes Kökdemir
MNBK : *Metâliʿü'n-Nezâ'ir*, Bilge Kaya
MŞFK : *Meşâ'irü'ş-Şu'arâ,* Filiz Kılıç
NDAFB : *Nâbî Divanı,* Ali Fuat Bilkan
NDANT : *Necâtî Bey Divanı,* Ali Nihat Tarlan
NDHİ : *Nâ'ilî Divanı,* Haluk İpekten
NDİA : *Nahîfî Süleyman Efendi, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*, İrfan Aypay
NDMT : *Nevʿî Divanı,* Mertol Tulum Mehmed Ali Tanyeri
OSTMA : *Osmanlı Saray Tarihi, Tarih-i Enderun,* Mehmet Arslan
PBKAG : *Pervâne Bey Mecmuası*, Kamil Ali Gıynaş
RDZA : *Revânî Divanı,* Ziya Avşar
RŞNA : *Riyâzü'ş-Şu'arâ,* Namık Açıkgöz
SÇAU : *Sa'yi Çelebi ve Gazelleri (İnceleme-Metin-Nesre Çeviri-Alışkanlıklarım),* Abdullah Uçar
SÇST : "Hattat Bir Şair: Sa'yi Çelebi ve Gazelleri", Selami Turan Filiz Duman
SDAS : *Sâdık Divanı (İnceleme-Metin),* Arif Sunal
SŞMİ : *Sultanların Şiirleri Şiirlerin Sultanları,* Mustafa İsen, Ali Fuat Bilkan, Tuba Işınsu Durmuş
SŞÖZ : *On Altıncı Yüzyıl Şairi Selîkî ve Şiirleri,* Ömer Zülfe
SVHD : *Seyyid Vehbî ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*, Hamit Dikmen
ŞDMAK : *Şem'î Divanı,* Murat Ali Karavelioğlu
ŞMEA : *Şiir Mecmuaları Üzerine Yapılan 2022 Yılı*…, Elif Akdeniz
ŞYHK : *Şeyhülislâm Yahyâ Divanı,* Hasan Kavruk
TNCK : *Tuhfe-i Nâ'ilî,* Cemal Kurnaz, Mustafa Tatcı
TŞAS : *Tezkiretü'ş-Şu'arâ,* Aysun Sungurhan
TŞMİG : *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye,* İlhan Genç
TŞRC : *Tezkiretü'ş-Şu'arâ Tabsıratu'n-Nuzamâ,* Rıdvan Canım
TŞSNE : *Türk Şairleri,* Sadeddin Nüzhet Ergun
TYMÇ : *Taşlıcalı Yahyâ Divanı,* Mehmed Çavuşoğlu
UDMİ : *Usûlî Divanı* Mustafa İsen
UDÖA : *Ubeydî Divanı (Metin ve İnceleme)*, Ömer Arslan
ÜİÇMÇ : *Üsküplü İshak Çelebi Divanı*, Mehmed Çavuşoğlu Mehmed Ali Tanyeri

VDEY : *Vecdî (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Karşılaştırmalı Metni)*, Eşref Yanmaz
VDZT : *Veysî Divanı (Hayatı, Eserleri, Kişiliği)*, Zehra Toska
VGMFK : "Bâkî'nin Bilinmeyen Veda Gazeli ve Dîvânında Bulunmayan Bazı Şiirleri", Mehmet Fatih Köksal
YŞAA : "Osmanlı Dönemi Yozgatlı Şeyhler, Bilim Adamları ve Şairler" Abdulkerim Abdulkadiroğlu, F. Hakan Özkan
ZDANT : *Zâtî Divanı*, Ali Nihat Tarlan

1. GİRİŞ : MECMUA

Mecmualar; konu sınırlaması olmayan bir ya da daha fazla mürettibin derlediği eserlerdir (Uzun, 2003, 266). Mecmualarda belirleyici unsur mecmuayı yazan mürettiptir ve mürettip de kişisel beğenilerini eserine yansıtır. (Gürbüz, 2012, 101).

Mecmuaların ilk olarak sahabelerin, hadisleri derleme şeklinde bir araya getirmesi üzerine meydana geldiği düşünülmektedir (Uzun, 2003, 266). Türk edebiyatında ise bu geleneğin başlangıcına dair net bir bilgi bulunmamaktadır. Yapılan araştırmalar mecmuaların, "nazire mecmuası" niteliğinde 15. yüzyılda ortaya çıktığını göstermektedir. *Mecmuatü'n-Nezâir* adlı bu eser mecmuaların ilk örneklerindendir. 15. yüzyılda başlayan bu gelenek 16. yüzyılda daha da artmıştır. 19. yüzyıl ve hatta sonrasında da bu türde eserler verilmiştir (Şenödeyici, 2015, 365-366).

Mecmuaların sınıflandırması pek çok kez denenmiştir. Bu konuyla ilgili Agâh Sırrı Levend'in yaptığı tasnif örneği aşağıdaki gibidir:

"a. Nazire Mecmuaları,

b. Meraklılarca toplanmış birer antoloji niteliğinde seçme şiir mecmuaları,

c. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,

ç. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,

d. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar" (Levend, 2020, 166-167).

Günay Kut da beş başlık altında sınıfladığı mecmualara Levend'den farklı olarak "karışık mecmualar" başlığını eklemiştir:

"I. Nazire mecmuaları,

II. Seçme şiir mecmuaları (Mecmua-i eş'ar, mecmua-i devavin)

III. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar (Mecmua-i edviye, mecmua-i ed'iye, mecmua-i tevarih, mecmua-i muammeyat, mecmua-i münşeat, mecmuatü'r-resail gibi),

IV. Karışık mecmualar,

V. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli hazırlanmış mecmualar" (Kut, 1986, 170).

Bu sınıflandırma denemeleri ve mecmualar üzerine yapılan çalışmalar dâhilinde içeriğine ve mürettibe bağlı olarak Hanife Koncu ve Müjgan Çakır şu tasnifi yapmışlardır:

"1. Sadece şairlere yönelik bilgi vermek için yazılan mecmualar,

2. Genel okuyucuya yönelik bilgi vermek için yazılan mecmualar,

3. Mecmua tertipçisinin kendisi için aldığı notlar" (Koncu-Çakır, 2012, 120).

Mecmuaların önemini, Mehmet Fatih Köksal şu şekilde açıklamıştır: Adı bilinen fakat divanında yer almayan, bulunamayan şiirleri ve bu şiirlerin farklı şekillerini ortaya çıkarabilir. Şairlerin hayatları ile ilgili bilgi verebilir. Kaynaklarda yer almayan ve unutulmuş şairleri, varlığı bilinmesine rağmen nüshası tespit edilemeyen eserleri ortaya çıkarabilir. Daha önce görülmemiş nazım şekillerini bunun yanı sıra zaten var olan nazım şekillerinin daha önceden görülmeyen kafiye şemalarını bulundurabilir. Edebiyat dışındaki konulara rastlanabilir. Mecmualar hem mürettibin hem de dönemin zevklerini, zihniyetini, edebî tercihlerini ortaya koyabilir (Köksal, 2012, 417-421).

2. MECMUANIN TAVSİFİ

Mecmua, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesine ait olup kütüphanede Mecmua-i Eş'âr adıyla ٤١١ / 10884 numaralarıyla kaydedilmiştir. 1a varağına göre eserin İbnülemin Mahmut Kemal İnal Kütüphanesi'nde yer aldığına dair kaşesi vardır ve 3475 no ile bu kütüphaneye kaydedilmiştir. Aynı varakta tesahüp kaydı olarak "Hû isteshabetu'l-fakîr Seyyid Mahmûd Kemâl İnâl gufire lehü" ifadesiyle birlikte H. 13 Zilkade 1339/ M. 19 Temmuz 1921 tarihi yer almaktadır. Cildi kahverengidir ve dış kapağında tahribat mevcuttur. 1a ile başlayıp 88b ile biten mecmuanın hacmi 88 varak olup 197x124 boyutundadır. Mecmua baştan eksiktir. Bu eksikliğin ne kadar olduğu maalesef belirsizdir. Yazmalarda 1a varağı genellikle boş olup burada mecmuanın adı, istishap kayıtları bulunur. Ele alınan mecmuada kafiyelenişinde baştan eksik olduğu anlaşılan Sâniʿî'nin tahmisi bulunmaktadır. Bu sebeple eser, 1a varağından başlatılmıştır.

Mecmua, Sâniʿî'ye ait 3 bendden oluşan eksik tahmis ile başlamış ve bir bendden oluşan murabba ile sona ermiştir. Mecmuanın başlangıcı:

"Cihān bāġında hem-dem olalı ol ġonce-leb ḫāra
Cefā çarḫından oḳlar atmada dāʾim bu nā-çāra
Varuñ diñ başlamasun ʿandelībān nāle vü zāra
Yitür ṣīt ü ṣadā-yı cān-ı nālem bu gül-zāra
Çemen bülbülleri şimden gerü ḫāmūş u lāl olsun"

Mecmuanın sonu:

"Érmeden hergiz elüm yārüñ ruḫ-ı zībāsına
Degmedük gülzār-ı dehrüñ bir gül-i raʿnāsına
Söylenür ʿuşşāḳ içinde bir ʿibāretdür viṣāl
Çoḳ çalışdıḳ ermedük hergiz anuñ maʿnāsına"

Varakların rengi nohudidir ve genel olarak fiziksel durumları iyidir. Satır ve sütun sayısı düzensizdir. Şiirlerin çoğu yukarıya doğru eğimlidir, bunun yanı sıra düz ve

yatay şekilde yazılmış onları da mevcuttur. a varaklarının sol üst köşesine Arapça numara verilmiştir. 25a varağına numara verilmediği için varakların numarası bir eksik olarak yazılmıştır. Manzum kısımlar talik ve mensur kısımlarda siyakat hattı kullanılmıştır. Mecmuada cetvel bulunmamaktadır. Metinde hareke (32b-35a), reddade (32b) ve tetimme (9a, 68a, 77a) kullanımı çok azdır. 70a-77b varakları tersten ciltli, 72a-76b varaklarının kenarları desenlidir. 60b, 64a, 65b, 69a varakları da boştur. 64b-65a varaklarında ayetler, Allah'ın isimleri, kişinin mesleği (münakkaş), ismi (Yûsuf) gibi unsurların bir arada yer aldığı mühürler bulunur. Mensur metinlerin yer aldığı 69b, 71b, 78b varaklarında zekât, öşür, gümrük ile ilgili hesaplamalar ve bu hesaplamaların rakamlara dökülmüş hâli yer almaktadır. Ayrıca hesaplamaların yer aldığı varakların bazılarında mühür, şiir bulunmaktadır. 59a varağında tarih, 70b varağında hesaplama, 78a varağında ise ayet bulunmaktadır. Mecmua varaklarında çoğunlukla gazeller yer almaktadır. Ancak sadece matla, müfred, rubai, kıtʿaların bulunduğu (37a, 42a) varaklar da mevcuttur. Mecmua belirli bir düzen ve sıralamada ilerlemez. Fakat bazı şairlerin şiirleri (Hayretî'ye ait 49a, 49b, 50a, 50b'da ve Ulvî'ye ait 19b, 20a, 20b, 21a, 21b gazeller) art arda yazılmıştır.

Başlıklar, ağırlıklı olarak kırmızı mürekkeple yazılmış, nadiren de mavi ve siyah mürekkep kullanılmıştır. Şiirlerin başlıkları değişkenlik göstermektedir:

> Nazım şekli+mahlas (Tahmîs-i Hâfız, Müsemmen-i Âlî),
> Nazım şekli+mahlas+şairin vefat ettiğini ya da yaşadığını gösteren saygı ifadesi (Gazel-i Muhibbî Rahmetullah, Gazeliyyat-ı Bâkî Çelebi Sellemehullah),
> Mahlas (Rahmî, Fevrî),
> Önceki şaire göndermede bulunan velehu, lehu.

Başlıklarda kullanılan velehu ifadesi mecmuada ciltleme hatası olduğunu düşündürmektedir:

> 21b varağında Derzî-zâde Ulvî'ye ait olan gazelden sonra 22a'da velehu başlıklı mahlası Bâkî olan bir gazel gelmektedir. Ayrıca bu varakta Bâkî'ye ait olan ilk şiirden sonra ikinci şiir Hayâlî'ye aittir. Her iki şiirin başlığına velehu ifadesi yazılmıştır.
>
> Hayâtî'ye ait murabbanın son bendi 7a diğerleri ise 9b varağındadır.

Bu durumla ilgili örnekler bununla sınırlı değildir. Birbirini takip eden varaklardaki durum aşağıdadır:

Tablo 1. Ciltleme Sorunu Olan Varaklar

Varak No.	**Şair**	**Varak No.**	**Şair**
4b	Şemʿî	5a	Velehu [Hayretî]
11b	Hayretî	12a	Velehu [Necâtî]
17b	Bâkî	18a	Velehu [Celîlî]
18b	Velehu [Celîlî]	19a	Velehu [Ulvî]
20b	Müfred [Halîmî]	21a	Velehu [Ulvî]
21b	Ulvî	22a	Velehu [Bâkî]
22a	Velehu [Bâkî]	22a	Velehu [Hayâlî]
26b	Velehu [Emrî]	27a	Velehu [Necâtî]
27b	Velehu [Ubeydî]	28a	Velehu [Zâtî]
31b	Müfred [Nazîf]	32a	Velehu [Refʿî]
47b	Velehu [İshâk]	48a	Velehu [Emrî]
51b	Nizâmî, Karamanlı	52a	Velehu [Nevʿî]
52b	Velehu [Beyânî]	53a	Velehu [Dânişî]
56b	Velehu [Hayâlî]	57a	Velehu [Bâkî]
61b	Şarkı	62a	Velehu [Hayretî]
66b	Râkımuhu [Mahmûd Çelebi]	67a	Velehu [Saʿyî]
72b	Ahmed Paşa	73a	Velehu [Necâtî]

Mecmuadaki şiirlerin başlıklarında ve maktalarında bazı hatalar mevcuttur. Başlıktaki şairin adı ile makta beytindeki mahlasın uyuşmadığı durumların yanında başlıkta ve makta'da aynı şairin adı yazılmışken şiir, kaynaklar tarandığında başka bir şaire ait görünmektedir.

> 12b'de başlık ve makta'da Latîfî'ye ait görünen şiir (52) Bihiştî divanında,
> 46a'da başlıkta ve makta'da Amrî'ye ait görünen şiir (214) Emrî divanında,
> 39a'da başlıkta ve makta'da Emrî'ye ait gösterilen şiir (176) Amrî divanında,
> 51b'de başlık ve makta'da Âhî'ye ait gösterilen şiir (235) Karamanlı Nizâmî divanında,

30a'daki başlık ve makta'da Bâkî'ye ait gösterilen şiirin Nevʿî divanında yer almaktadır. Bu şiir 26a'da başlık ve makta'da Nevʿî'ye ait olarak yazılmıştır. Şiir ikinci kez 30a'da yazılırken başlık ve makta'da Bâkî'ye ait gösterilmiştir. 12a'da başlığında Hasbî'ye ait görünen bir beyit ve bir mısradan oluşan şiir de (51) Bâkî'nindir.
32a'da başlıkta ve makta'da Refʿî'ye ait görünen şiirin (144) matla'sı *Metâliʿü'n-Nezâ'ir*'de Zaʿîfî'ye ait gösterilmekte, Rumelili Zaʿîfî divanında şiire rastlanmamıştır.

Maktadaki mahlaslar, siyah mürekkeple yazılmıştır. Mahlasları belli etmek için makta beytinde mahlasın bazen altı bazen de üstü çizilidir. Bu durumda karışıklıklar da mevcuttur:

8b'de (34) makta beytindeki Yahyâ'nın yerine "Ahmed"in üstü çizilmiştir.

Mecmuadaki 63, 279, 280. şiirlerde mahlas bulunmamaktadır. 279. şiirin başlığında "Şarkı" ibaresi yer alsa da iki farklı gazelden alınmış beyitlerle şiirin oluşturulduğu görülmektedir. Birinci, ikinci ve beşinci beyitler Gevherî'ye üçüncü ve dördüncü beyitler de Fuzûlî'ye aittir. Mürettip iki farklı şiirden parçalar alarak bunları bir gazel gibi göstermiş, başlık olarak da şarkı ibaresini tercih etmiştir.

Mecmuada bazı şiirlerin birden fazla yazıldığı durumlar da mevcuttur:

Bâkî'ye ait 15b'deki 65. gazel 68a'da,
Derzî-zâde Ulvî'ye ait 8b'deki 35. gazel 21b'de,
Taşlıcalı Yahyâ'ya ait 29a'daki 132. gazelin dördüncü beyti 15b'de,
20b'deki 88 numaralı müfred, 72b'de tekrar yazılmıştır.

Mecmuadaki şiirlerde mısraın altında veya şiirin tamamında tashihler söz konusudur: Amrî (176), Derzî-zâde Ulvî (269), Firâkî (175), Hayâlî Bey (200) ve Veysî'nin (339). Derzî-zâde Ulvî, Amrî, Firâkî, Veysî'nin şiirlerinde mısralar, Hayâlî'nin şiirinin tamamı tashih edilmiştir.

Tablo 2. Düzeltme Yapılan Şiirler

Varak, Numara	**Düzeltmenin Bulunduğu Beyit**	**Şair**
39a 175/4	Dostum bezm-i belāda hecr-i laʿlüñle senüñ Sāġaruñ ḫūn oldı baġrı çeşm-i giryānum gibi	Firâkî
39a 176/4	Yāri gördüm ḳırmızı güller ṭakınmış başına Başuma ṭaḳdum şerār-ı nār-ı āhumdan çiçek	Amrî

44b/ 200	Lāle-i gül-gūnı ṣaḥrālarda dāġum ṣandılar Nergisi gül-zārda yanar çerāġum ṣandılar	Hayâlî
59b 269/1	Ḫarc eyler ise ḫançerüñe dil n'ola varın Yeg bilür efendüm kişi kendüye çıḳarın	Derzî-zâde Ulvî
59b 269/2	Ṣol ʿāşıḳ-ı üftāde ki ḫāk ola yoluñda Erbāb-ı naẓar kuḥl éde çeşmine ġubārın	Derzî-zâde Ulvî
77b 337/5	Veysī-i ḫaste-dile ḳudret-i nuṭḳ étme dirīġ Ol zamān ki ola dem-beste zebān-ı büleġā	Veysî

İncelenen mecmua giriş bölümünde tasnifleri verilen mecmua türleri içerisinde seçme şiir mecmuaları (Mecmua-i eş'âr) grubunda yer alır. Her ne kadar mühürler ve siyakatle yazılmış mensur kısımlar bulunsa da bunlar az bir yer kaplamaktadır ve mecmunın türüne etki edecek derecede değildir.

2.1. Mecmuanın Mürettibi ve Yazılış Tarihi

Mecmuada ferağ/ istinsah kaydı bulunmadığından mecmuanın ne zaman ve kim tarafından yazıldığı belli değildir. Mürettibe ait olabilme ihtimali olan el-fakîr, kıtʿa-i muharrirü'l-fakîr, kıtʿatü'l-fakîr, li-râkımuhu başlıklı şiirler mevcuttur. Mecmuadaki tahribat sebebiyle başlığı el-fakîr olarak okunan gazelin şairi Fethî'dir. Kıtʿa-i muharrirü'l-fakîr ve kıtʿatü'l-fakîr başlıklı şiirlerde ise mahlas bulunmamaktadır. 70a'da li-râkımuhu başlığını taşıyan iki şiir (309, 310) vardır. 309. gazelin sonunda Lutfî mahlası yer almaktadır. Lutfî, mürettip olmayıp mürettiple aynı zamanda yaşayan ve onun ricasıyla şiirini mecmuaya kaydeden başka bir şair de olabilir. 310. şiirde de mahlas yoktur.

Mecmuadaki şiirler, bir önceki bölümde örneği verildiği gibi "Nazm-ı Ez-ân-ı Caʿfer Çelebi Tâcî Beg Rahmetullâhi aleyh, Gazel-i Muhibbî Rahmetullâh, Rahmî Çelebi Rahmetullâh ve Gazeliyyât-ı Bâkî Çelebi Sellemehullâh" ifadeleriyle başlıklandırılmıştır. "Rahmetullah (Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun) ve sellemehullah (Allah ona selamet ve afiyet versin)" gibi ifadeler mecmuanın yazılış tarihine dair ipuçları vermektedir. Şairin vefat ettiğini gösteren rahmetullâh ifadesi Tâcî-zâde Caʿfer Çelebi, Rahmî (Bursalı), Muhibbî için; şairin yaşadığını gösteren

sellemehullah ifadesi de Bâkî için kullanılmıştır. Tâcî-zâde Caʿfer Çelebi'nin vefatı M.1515, Muhibbî'nin M.1566, Rahmî'nin (Bursalı) M.1567-68'dir. Mürettip, Bâkî için sellemehullâh ifadesini kullanıp onun yaşadığını belirttiğine göre, mecmuanın M.1567-68'den sonra ve Bâkî'nin vefatı M.1600'dan önce tertip edildiğini düşündürmektedir. Mecmuada tablo 3'te gösterildiği gibi 1600'den önce vefat eden elli beş şaire rağmen üç şair için rahmetullâh ifadesinin kullanılması dikkat çekicidir. 1600'den sonra vefat eden şairler 17, 18 ve 19. yüzyılda yaşamıştır. 17. yüzyıldan Fehîm-i Kadîm, İkbâlî, Nâbî, Nâʿilî, Sâmiʿi, Şeyhülislam Yahyâ, Vecdî, Veysî'nin şiirleri mevcuttur. Bu şairlerden Nâbî'nin üç, diğerlerinin birer şiiri mecmuada bulunmaktadır. 18. yüzyıldan Nahîfî'nin iki, Seyyid Vehbî ve Şeyh Cemâlî'nin bir, 19. yüzyıldan Nazîf'in de bir şiiri mecmuada vardır. Bu şairler arasında tarihe göre 17. yüzyıldan Nâbî M. 1712'de, 18. yüzyıldan Şeyh Cemâlî M.1750-51'de, 19. yüzyıldan Nazîf ise 1842-43'de vefat etmiştir. Vefat tarihlerinin çeşitliliği şiirlerin sonradan mecmuaya başka birisi tarafından eklendiğini göstermektedir. Verilen bilgiler, mecmuanın, 1567 ve 1600 yılları arasında tertip edildiğini, daha sonra da esere başkaları tarafından eklemeler yapıldığını düşündürmektedir.

Tablo 3. Mecmuadaki Şairlerin Vefat Yılları

Vefat yılı	**Şairin Mahlası**
1189	Enverî
1199	Hakânî
1469 veya 1473?	Karamanlı Nizâmî
1474/5	Zeynep Hatun
1492	Câmî
1495	Cem Sultan
1496/7	Ahmed Paşa
1509	Necâtî Bey
1512	Mesîhî

1515	Tâcî-zâde Caʿfer Çelebi
15.yy?	Hilâlî
1511/2 veya 1520	Bihiştî
1517/8	Âhî
1523/4	Revânî
1523/4	Sâgarî
1523/4	Amrî
1524	Hatâyî
1529/30	Şemʿî
1531/2	Figânî
1534/5	Hayretî
1538	İshak, Üsküplü
1538	Usûlî
1543	Hâfız-ı Konevî
1546	Muhîbbî
1547	Enverî
1547	Zâtî
1552	Atâ
1552/3	Saʿyî
1556	Fuzûlî
1557	Hayâlî

1559	Nevʿî
1564	Fazlî
1567/8	Rahmî, Bursalı
1569/70	Celîlî
1571	Fevrî
1573	Ubeydî
1575	Emrî
1575/6	Refʿî
1582	Latîfî
1582	Yahyâ, Taşlıcalı
1583	Cemâlî
1584	Hüdâyî
1585	Derzî-zâde Ulvî
1585	Meşâmî Bey
1588	Sâdık
1591	Şuhûdî
1597/8	Beyânî
1600	Âlî, Gelibolulu
1600	Bâkî
1604	Halîmî
1609/10	Nahîfî

1617	Dânişî
16.yy?	Derûnî
16.yy?	Firâkî
16.yy?	Makâlî
16.yy?	Müdâmî
16.yy?	Sânî
16.yy	Selîkî
1628	Veysî
1644	Şeyhülislam Yahyâ
1647	Fehîm
1661	Vecdî
1664	Arzî
1666	Nâʿilî
1684/5	Sâmiʿî
1694	İzzî-i Şirvânî
1703	İkbalî
1712	Nâbî
17.yy?	Beyânî
17.yy?	Emîrî-i Dîger
17.yy?	Gevherî
17. yy?	Karacaoğlan

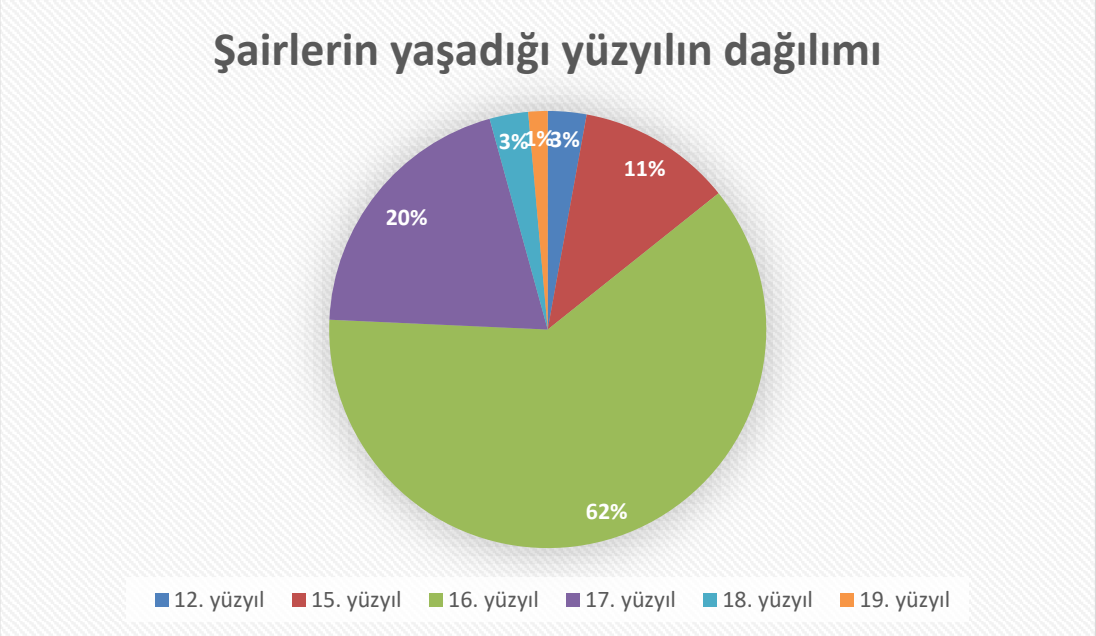
17.yy	Mahmûd Çelebi
17.yy?	Refîkî
1736	Seyyid Vehbî
1738	Nahîfî Çelebi
1750/1	Şeyh Cemâlî
1842/3	Nazîf
-	Behrâm
-	Fedâî
-	Fethî
-	Gedâyî
-	Hâfız
-	Hâkî
-	Hayâtî
-	Hüseynî
-	Hüsrevî
-	Lutfî
-	Meylî
-	Niyâzî
-	Râzî
-	Sâdıkî
-	Sâniʿî

-	Şehrî Çelebi
-	Tâbî Bey
-	Tabʿî
-	Valîhî

3. MECMUANIN MUHTEVASI

3.1. Mecmuadaki Şairler

İncelenen mecmuada 97 şairin 95'ü klasik edebiyat, ikisi de halk şairidir. Mecmuada 12. ve 19. yüzyıllar arasında yaşamış şairler mevcuttur. 12. yüzyıldan 2, 15. yüzyıldan 9, 16. yüzyıldan 46, 17. yüzyıldan 16, 18. yüzyıldan 3, 19. yüzyıldan da 1 şair bulunmaktadır. En fazla 16. yüzyıldan en az 19. yüzyıldan şairler yer almakta; yaşadığı zaman tespit edilemeyen 19 şair de vardır.

Şekil 1 Şairlerin Yaşadıkları Yüzyılların Dağılımı

Mecmuada en çok şiire sahip şair Bâkî (37+1) dir. Ardından Hayâlî (19), Hayretî (18), Derzî-zâde Ulvî (17) ve Emrî (13) gelmektedir. Sadece bir şiiri olan 58 şair vardır. Bunlar; Ahmed Paşa, Atâ, Arzî, Behrâm, Beyânî, Câmî, Derûnî, Emîrî-i Dîger, Enverî, Enverî, Fazlî, Fedâî, Fehîm, Fethî, Firâkî, Fuzûlî, Gevherî, Hâfız-ı Konevî, Hâkânî, Hâkî, Halîmî, Hatâyî, Hayâtî, Hilâlî, Hüseynî, Hüsrevî, İkbâlî, İzzî-i Şirvânî, Karacaoğlan, Mahmud Çelebi, Makâlî, Mesîhî, Meşâmî Bey, Meylî, Müdâmî, Nâʿilî, Nahîfî, Nazîf, Niyâzî, Râzî, Refîkî, Sâdıkî, Sâgarî, Sâmiʿî, Sânî, Selîkî, Seyyid Vehbî,

Şeyh Cemâlî, Şeyhülislam Yahyâ, Şuhûdî, Tabʿî, Tâbî Bey, Tâcî-zâde Caʿfer Çelebi, Valîhî, Vecdî, Veysî ve Zeynep Hatun'dur.

Tablo 4. Mecmuada Yer Alan Şairler, Kullandıkları Nazım Şekilleri ve Yaşadıkları Yüzyıllar

Sayı / Nazım Şekli	**Şair**	**Yaşadığı Yüzyıl**
39 Gazel+ Bir gazelin üç mısraı	Bâkî	16. yüzyıl
19 Gazel	Hayâlî	16. yüzyıl
17 Gazel 1 Murabba	Hayretî	16. yüzyıl
16 Gazel, 1 Gazel Matlaı	Derzî-zâde Ulvî	16. yüzyıl
12 Gazel, 1 Beyit	Emrî	16. yüzyıl
5 Gazel, 1 Gazel Matlaı,3 Matla, 1 Müfred, 3 Beyit	Zâtî	16. yüzyıl
10 Gazel, 1 Gazel Matlaı, 1 Beyit	Yahyâ, Taşlıcalı	16. yüzyıl
9 Gazel, 2 Gazel Matlaı	Nevʿî	16. yüzyıl
10 Gazel	Necâtî Bey	15. yüzyıl
10 Gazel	Saʿyi	16. yüzyıl
5 Gazel, 2 Matla, 2 Beyit	Ubeydî	16. yüzyıl
8 Gazel	Dânişî	16. yüzyıl
4 Gazel, 1 Kıtʿa, 1 Gazel Matlaı	Bihiştî	16. yüzyıl

5 Gazel	Figânî	16. yüzyıl
5 Gazel	İshak, Üsküplü	16. yüzyıl
5 Gazel	Revânî	16. yüzyıl
4 Gazel	Celîlî	16. yüzyıl
4 Gazel	Hüdâyî	16. yüzyıl
4 Gazel	Nâbî	17. yüzyıl
4 Gazel	Rahmî, Bursalı	16. yüzyıl
4 Gazel	Refʿî	16. yüzyıl
4 Gazel	Şemʿî	16. yüzyıl
1 Gazel, 2 Tahmis	Sâniʿî	-
2 Gazel, 1 Murabba	Amrî	16. yüzyıl
2 Gazel, 1 Müsemmen	Âlî, Gelibolulu	16. yüzyıl
3 Gazel	Âhî	15. yüzyıl
3 Gazel	Sâdık	16. yüzyıl
3 Matlâ	Cemâlî	16. yüzyıl
1 Gazel 1 Tahmis	Hâfız	-
1 Gazel 1 Tahmis	Nahîfî Çelebi	18. yüzyıl
1 Gazel, 1 Müseddes	Fevrî	16. yüzyıl
1 Gazel, 1 Rubai	Lutfî	-

2 Gazel	Beyânî	16. yüzyıl
2 Gazel	Cem Sultan	15. yüzyıl
2 Gazel	Muhîbbî	16. yüzyıl
2 Gazel	Şehrî Çelebi	-
2 Murabba	Gedâyî	-
1 Dörtlük	Karacaoğlan	17. yüzyıl
1 Gazel	Atâ	16. yüzyıl
1 Gazel	Câmî	15. yüzyıl
1 Gazel	Fâzlî	16. yüzyıl
1 Gazel	Fehîm	17. yüzyıl
1 Gazel	Fedâî	-
1 Gazel	Fethî	-
1 Gazel	Firâkî	16. yüzyıl
1 Gazel	Fuzûlî	16. yüzyıl
1 Gazel	Gevherî	17. yüzyıl
1 Gazel	Hâfız-ı Konevî	16. yüzyıl
1 Gazel	Hâkî	-
1 Gazel	Hilâlî	15. yüzyıl
1 Gazel	Hüseynî	-
1 Gazel	İzzî-i Şirvânî	17. yüzyıl
1 Gazel	Latîfî	16. yüzyıl

1 Gazel	Makâlî	16. yüzyıl
1 Gazel	Mesîhî	15. yüzyıl
1 Gazel	Meşâmî Bey	16. yüzyıl
1 Gazel	Meylî	16. yüzyıl
1 Gazel	Müdâmî	16. yüzyıl
1 Gazel	Nâʿilî	17. yüzyıl
1 Gazel	Nizâmî, Karamanlı	15. yüzyıl
1 Gazel	Râzî	-
1 Gazel	Sâdıkî	-
1 Gazel	Selîkî	16. yüzyıl
1 Gazel	Seyyid Vehbî	17. yüzyıl
1 Gazel	Şeyh Cemâlî	18. yüzyıl
1 Gazel	Şuhûdî	16. yüzyıl
1 Gazel	Tabʿî	-
1 Gazel	Usûlî	16. yüzyıl
1 Gazel	Valîhî	-
1 Gazel	Vecdî	17. yüzyıl
1 Gazel	Veysî	17. yüzyıl
1 Gazel	Zeynep Hatun	15. yüzyıl
1 Gazel Matlaı	Şeyhülislam Yahyâ	17. yüzyıl

1 Gazel Matlaı	Ahmed Paşa	15.yüzyıl
1 İlahi	İkbalî	17. yüzyıl
1 Kıtʿa	Halîmî	16. yüzyıl
1 Kıtʿa	Sâgarî	16.yüzyıl
1 Kıtʿa (Tarih)	Derûnî	16.yüzyıl (?)
1 Matla	Nahîfî	16. yüzyıl
1 Matla	Emîrî-i Dîger	17. yüzyıl
1 Matla	Enverî	12. yüzyıl
1 Matla	Enverî	16. yüzyıl
1 Matla	Sânî	16.yüzyıl
1 Matla	Refîkî	-
1 Mesnevi	Tâcî-zâde Caʿfer Çelebi	15. yüzyıl
1 Muhammes	Sâmiʿî	17.yüzyıl
1 Murabba	Behrâm	-
1 Murabba	Hatâyî	16. yüzyıl
1 Murabba	Hayâtî	-
1 Murabba	Niyâzî	-
1 Murabba	Tâbî Bey	-
1 Müfred	Hakânî	12. yüzyıl
1 Müfred	Hüsrevî	16. yüzyıl

1 Müfred	Nazîf	19. yüzyıl
1 Nazm	Mahmûd Çelebi	17. yüzyıl
1 Rubai	Arzî	17. yüzyıl
1 Tahmis	Beyânî	17.yüzyıl

Mecmuada yer alan şairlerin hayatları şu şekildedir:*

3.1.1. Âhî (ö. 1517-18)

Esas adı Hasan olan şair, Niğbolu'da dünyaya gelmiştir. Şaire "Benli Hasan" ve "Dilsiz Dânişmend" lakapları verilmiştir. Babası gibi ticaretle uğraşan Âhî, babasının vefatından sonra, annesinin yeniden evlenmesine içerleyerek İstanbul'a gitmiştir. Burada ilimle ilgilenip medreseye girerek kırk yaşlarında mülazım olmuştur. Şiirdeki mahareti sebebiyle I. Selim'in (1512-1520) dikkatini çeken Âhî'ye Bayezid Paşa Medresesi'nde müderrislik görevi verilmiştir. Fakat Âhî, çevresindekilerin etkisiyle bu görevi kabul etmemiştir. Bu süreçten sonra Karaferye'ye görevlendirilmiştir. Bu görevi sonrası evlenmiş, ardından 1517-18 tarihinde Manastır ya da Karaferye'de vefat etmiştir (Köksal, 2013; İsen, 1988, 527).

3.1.2. Ahmed Paşa (ö. 1496-97)

Esas adı Ahmed olan Ahmed Paşa'nın doğum tarihi H.830/M.1426 olarak düşünülmektedir. Edirne'de Arapça, Farsça ve devrin ilimlerini öğrenmiştir. Eğitimini tamamladıktan sonra müderrislik yapmaya başlamıştır. Bu görevden sonra kadılığa geçen Ahmed Paşa, yazdığı şiirlerle II. Mehmed'in (1444-1446, 1451-1481) dikkatini çekmiştir. Önce kazasker ardından padişahın musahibi olmuş, vezirlik rütbesine kadar yükselmiştir. Ahmed Paşa'nın bu başarısı etrafındakilerin onu çekememesine neden olmuştur. Dedikodu ve iftiralarla gözden düşmüş, Yedikule zindanlarına hapsedilmiştir. "Kerem" redifli kasidesini yazarak buradan çıkarılıp Bursa'ya sürgün edilmiştir ve vakıf mütevelliliği ile görevlendirilmiştir. II. Bayezid (1481-1512)

* Şairlerin hayatı bölümünde kaynak olarak *Türk Edebiyatı İsimleri Sözlüğü*, *TDV İslam Ansiklopedisi* ve *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nden* yararlanılmıştır. TEİS elektronik kaynak olduğu için sayfa numaraları belirtilmemiştir.

zamanı Bursa sancak beyi olarak tayin edilmiştir. Bursa'da H.902/M.1486-97'de vefat etmiştir (Karabey, 2014; Kut 1989, 111-112).

3.1.3. Amrî (ö. 1523-24?)

Esas adı Amr olan Amrî, eğitimini tamamlayınca Serfiçe sancağında ve Edirne'de kadılık yapmıştır. Edirne'de görevine kısa süre devam ettikten sonra 1523-24'te vefat etmiştir (Coşkun, 2013; Çavuşoğlu, 1991, 96-97).

3.1.4. Âlî, Gelibolulu (ö. 1600)

Gelibolulu Âlî, Gelibolu'da dünyaya gelmiştir. Annesinin adı Ümmühânî ve babasının adı Hoca Ahmed olan Gelibolulu Âlî'nin Mehmet ve İbniyamin adlı kardeşleri vardır. Kardeşlerinden biri Râzî mahlasıyla şiirler yazmıştır. Ailesinin maddi durumu iyi olduğu için eğitimine beş yaşında başlamış, tefsir ve fıkıh dersleri almıştır. Ardından İstanbul'a gelerek medreselerde eğitimine devam etmiştir. Eğitimini tamamladıktan sonra Şehzade Selim'in (1566-1574) sancağına onunla birlikte giderek bürokrasi alanında ilerlemiştir. Şehzade ile Manisa ve Kütahya'ya gittikten sonra farklı devlet görevlerinde yer almıştır. Şam Beylerbeyliği yapmış, Yemen'in fethiyle ilgilenmek üzere Mısır'a gitmiş, III. Murad'ın şehzadeliği döneminde onun maiyetinde bulunmuş, Kafkas bölgesine tekrar gitmiş, Halep'te Tımar defterdarlığı yapmıştır. 1585'teki defterdarlık görevinden sonra 1591'e kadar devlet görevinde bulunmamıştır. 1593'te memleketine geri dönmüştür. III. Murad'ın (1574-1595) tahta çıkışıyla ondan Kahire defterdarlığını talep etmiş; talebi yerine getirilmemiştir. Vefatına kadar sancak beyliği, kâtiplik, defterdarlık yapmıştır. Cidde sancak beyliği sırasında da vefat etmiştir (Aksoyak-İsen 2013; Kütükoğlu, 1989, 414-416).

3.1.5. Atâ (ö. 1552)

Şair Edirne'de dünyaya gelmiştir. Bazı kaynaklarda Atâyî ismiyle yer almaktadır. Şairin babası Hekim Sinân adıyla bilindiği için şair de Hekim Sinânoğlu olarak tanınmıştır. Atâ babasının yolundan giderek hekim olmuş ve Edirne Darüşşifası'nda çalışmıştır. Edirne'de 1552'de vefat etmiştir (Sungurhan, 2013).

3.1.6. Arzî (ö. 1664)

Esas adı Muhammed olan şair Antep'te dünyaya gelmiştir. Mevlevî şeyhi olan babası onu bilimle ve tasavvufla ilgilenmeye yönlendirmiştir. Memleketinden payitahta gelen

şair, Kara Mustafa Efendi'nin hizmetinde bulunmuştur. Şeyh Efendi Abdülmecid'den el almak istese de şeyh, Arzî'yi Mevleviliğe yönlendirmiştir. Bu sebeple Galata Mevlevihanesi şeyhi Âdem Dede'nin yanına giderek ona intisap etmiştir. Âdem Dede'nin ardından Mevlevihane'nin şeyhi olmuştur. Burada on iki yıl görev yaptıktan sonra H.1074/M.1664'te vefat etmiş ve on iki yıl boyunca hizmet ettiği Galata Mevlevihanesine gömülmüştür (Tuğluk, 2013).

3.1.7. Bâkî (ö. 1600)

Esas adı Mahmud Abdulbâkî olan şair, İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Babası müezzin olduğu için Bâkî saraç çırağı olarak çalışmış, bir taraftan da medrese eğitimine devam etmiştir. Dönemin tanınmış hocaları Ahaveyn kardeşlerden ders alırken bu sürede şiirdeki yeteneğini göstermeye başlamıştır. Hocası Kadı-zâde'den ders alırken onun sayesinde Süleymaniye Külliyesi'nde yapılan binalar için nezaretçilik yapmıştır. Bunun dışında danişmendlik, müderrislik, kadılık ve kazaskerlik görevlerinde bulunmuştur. Şeyhülislamlığa yükselemeden vefat etmiştir (Kaplan-Macit 2022; Çavuşoğlu, 1991, 537-540).

3.1.8. Behrâm

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'ne göre Behramî mahlasını taşıyan bir şair vardır. (Karınlı, 2019). Mecmuadaki şairin, bu şair olduğu tespit edilememiştir.

3.1.9. Beyânî (ö.1597-98)

Mecmuada Beyânî'ye ait şiirlerle ilgili tezkirelerde farklı görüşler vardır. Mecmuada iki şiir, Beyânî mahlaslı şaire aittir. 239. şiir Hasan Çelebi'nin tezkiresinde bulunmaktadır. Burada verilen bilgilere göre şair Edirnelidir ve imaretle geçimini sağladıktan sonra bundan vazgeçerek tımar ile geçimini sağlamıştır (Sungurhan, 2017, 248). Âşık Çelebi tezkiresinde ise mecmuadaki 238. şiirin şairi Beyânî-i Sânî'dir. Esas adı Mustafa olup Carullah-zâde denmektedir. Niğbolu'nun Ruscuk kasabasından olan şair burada başlayan eğitim hayatını İstanbul'da sürdürmüştür. Mülazımlık, müderrislik ve kadılık yapmıştır. Hacca gitmesinin ardından görevlerinden ayrılarak İstanbul'a dönmüştür. Şeyh Ekmeleddin'e bağlanmış, onun ölümünden sonra Sofular Halveti tekkesinde şeyh olarak görev yapmıştır. H.1006/M.1597-98'de vefat etmiştir (Sungurhan, 2013; İsen 1992, 32).

3.1.10. Beyânî

Mecmuada Beyânî'ye ait bir tahmis, *Beyânî-i Karahisârî Divanı*'nda geçmektedir. Biyografik kaynaklarda şair hakkında bilgi bulunmamaktadır. Şairin divanını tahmisler oluşturmaktadır. 19. yüzyılda istinsah edilen bu divanda 17. yüzyılın ilk yarısında yaşamış Şeyhülislam Yahyâ, Nevʿî-zâde Atâ'î'nin gazellerine yazdığı tahmisler bulunmaktadır. Biyografik kaynaklarda 17. yüzyılda Afyonlu olan ve Beyânî mahlasını taşıyan bir şair bulunmaktadır (Çaycıoğlu, 2018, 3). Esas adı Ahmed olan şair Şuhut'ta dünyaya gelmiştir. Burada eğitimine başlamış, Bursa'da devam etmiştir. Mülazım olduktan sonra müderrislik ve kadılık yapmıştır. H.1075/M.1664-65'te vefat etmiştir (Kesik, 2014). Şairin divanı gazel, kaside ve kıtʿalardan meydana gelmektedir ve Beyânî-i Karahisârî'nin divanında sadece musammatlar yer aldığı için bu iki eser arasında ortak bir şiir yoktur. Bu durumda şairin musammatlarını tek bir eserde toplandığı düşünülmektedir (Çaycıoğlu, 2018, 4).

3.1.11. Bihiştî (ö. 1511-1512, 1520?)

Esas adı Ramazan olan şair, Vize'de dünyaya gelmiştir. İlk eğitimini kimden aldığı bilinmeyen Bihiştî, İstanbul'da medrese eğitimine başlamış, eğitimini tamamladıktan sonra danişmend olmuştur. Ardından Merkez Efendi'ye intisap etmiş ve tasavvuf ile ilgilenmiş ve hilafetini almıştır. Çorlu'da halife olan şair burada vezirlik ve imamlık yapmış, öğrenci yetiştirmiş ve Çorlu'da 1571-72'de vefat etmiştir (Aydemir, 2013; Uzun,1992, 145-146).

3.1.12. Câmî

Horasan'da doğan, Molla Câmî ünvanıyla bilinen Câmî doğduğu şehir olan Câm'a nisbetle ve Ahmed-i Nâmekî-yi Câmî'ye saygısından Câmî mahlasını aldığını söylemiştir. İlk eğitimine babasının yanında başlayan Molla Câmî, babasının Herat'a gitmesi üzerine öğrenimine burada devam etmiştir. Bu sırada devrin meşhur âlim ve bilginlerinden ders almış ve riyaziyat ile ilgilenmiştir. Bütün ilimlere vakıf olan Câmî, Ubeydullah Ahrâr'a intisap etmiş ve eserlerinde sürekli onu övmüştür. Hacca gittikten sonra Tebriz'e ve Uzun Hasan'ın ısrarına rağmen Tebriz'de kalmayarak Herat'a dönmüştür. Burada tefsir, hadis, Arap dili ve edebiyatı derslerini medresede öğretmiştir. 9 Kasım 1492'de Herat'ta vefat etmiştir (Okumuş, 1993, 94-99).

3.1.13. Celîlî (ö. 1569-70)

Âşık Çelebi tezkiresinde esas adı Abdülcelîl olarak bahsedilen Celîlî, Bursa'da dünyaya gelmiştir. İstanbul'a medrese eğitimi için gitmiştir. Yalnızlığa meyli olan Celîlî, insanlardan uzaklaşmaya başlamış ve her şeyi terk edip ortadan kaybolduğu için öldüğü düşünülmüştür. Bu sebeple Muradiye zevaidinden aldığı ulufesi kesilmiştir. Bir süre sonra akrabaları şairin nerede olduğunu öğrenip onu Bursa'ya getirmiştir. Akçesi üçe düşürülen Celîlî, Âlî'nin 1569-1570'de onunla Bursa'da görüşüp konuştuğunu belirtmesi üzerine şairin 1569-1570'de ya da bu tarihten sonra vefat ettiği tahmin edilmektedir (Atik, 2020; Aksoy, 1993, 296-270).

3.1.14. Cemâlî (ö. 1583)

Şair, İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Baba mesleği, defterdarlık olması sebebiyle "Defter-zâde" olarak anılan Cemâlî eğitimini tamamladıktan sonra çeşitli devlet görevlerinde bulunmuştur. Cemâlî, İstanbul'da vefat etmiştir (Kaplan, 2014).

3.1.15. Cem Sultan (ö. 1495)

Edirne'de dünyaya gelen Cem Sultan, Fatih Sultan Mehmed'in oğullarındandır. Şehzade olması sebebiyle özel hocalardan öğrenim görmüştür. Arapça ve Farsçayı şiir yazacak kadar iyi bilen Cem Sultan, Karaman sancağına gönderilince etrafında ilim, sanat çevresi inşa etmiştir. Babasının vefatı üzerine ağabeyi II. Bayezid (1481-1512) tahta geçince onu padişah olarak tanımamış ve askerleri yanına alıp Bursa'ya gitmiştir. Burada adına para bastırıp hutbe okutmasına rağmen II. Bayezid'le girdiği savaşları kaybetmiştir. Ardından Rodos'a, buradan 1482'de Fransa'ya nakledilen Cem Sultan, hayatının on üç yılını Fransa ve İtalya'da geçirmiştir. Genel kabul edilen görüşe göre zehirlenerek öldürülmüş ve Bursa'ya defnedilmiştir (Canım, 2020; Şakiroğlu 1993, 283-284).

3.1.16. Dânişî (ö. 1617)

Pîrî Çelebi olarak bilinen Dânişî, Kayseri'de dünyaya gelmiştir. Arapça ve Farsça bilen şair iyi bir tahsil gördükten sonra mülazım olmuştur. Müderrislik ve kadılık görevlerine getirilmiştir. Mısır'a kadı olarak giderken bindiği geminin batması sonucunda vefat etmiştir (Ördek, 2014).

3.1.17. Derûnî

Mecmuadaki Derûnî mahlaslı şair, kıtʿa nazım şekliyle H.1003/M.1594-95'teki Yanık Kalesi'nin alınmasına tarih düşmüştür. Şairin 16. yüzyılın ikinci yarısında yaşadığı tahmin edilmektedir.

3.1.18. Derzî-zâde Ulvî (ö. 1585)

Esas adı Mehmed olan ve Derzî-zâde olarak tanınan Ulvî'nin doğum tarihiyle ilgili bir bilgi bulunmamıştır. Babası kadı ve hâkim, annesi Rus bir cariye ve kardeşi Reʿyi de kendisi gibi şairdir. Fen ve ilim eğitimini Semaniye Medresesinde aldıktan sonra mülazım olmuş, Muallim-zâde Ahmed Efendi'nin danişmendliğini yapmış, Şehzade Selim'in (1566-1574) musahiplerinden Turak Çelebi'de şairin hamisi olmuştur. Hamisinin vefatı üzerine İstanbul'a gelerek Molla Çelebi'ye mülazım olmuştur. Şaraba meyletmiş ve müderrisliği boyunca da bu durum devam etmiştir. Vaktini sürekli meyhanelerde geçiren Ulvî, yaşamının sonlarını hasta olarak geçirmiş ve İstanbul'da vefat etmiştir (Şahin, 2014).

3.1.19. Emîrî-i Dîger

Şair, Eyyûbî Mehmed Çelebi olarak bilinmektedir. Ahmed Çelebi'den mülazım olduktan sonra kadılık yapmıştır (Açıkgöz, 2017).

3.1.20. Emrî (ö. 1575)

Edirne'de doğan Emrî'nin ilm-i zâhire ile uğraştığı bilinmektedir. İmaret kitabeti vazifesinde bulunmuştur. Kınalı-zâde Ali Çelebi'nin Edirne kadısı olması üzerine; Çelebi, Emrî'yi himaye ederek Yıldırım Bayezid Medresesinde tevliyet görevini vermiştir. Kaynaklara göre mütevellilik yapmış, sadece İstanbul ve memleketinde yaşamıştır. Hayatının sonlarında bilincini kaybeden Emrî, memleketinde vefat etmiştir (Saraç, 2014).

3.1.21. Enverî

Esas adı bazı kaynaklara göre Ali bazı kaynaklara göre Muhammed olan Enverî, Deşt-i Hâverân'a bağlı Bedene'de dünyaya gelmiştir. Tûs'ta bulunan Medrese-i Mansûriyye'de eğitim aldığı ihtimali üzerinde durulan Enverî, yazdığı kasideyi Sultan Sencer'e (1118-1157) sunmasıyla birlikte saray şairi ilan edilmiştir. Sultan Sencer tarafından Enverî'ye aylık bağlanmış, sultan vefat edene kadar onun yanında

bulunmuştur. Sultan Sencer esir düştüğü zaman Enverî onun sayesinde kurtulmuştur. Öğrendiği nücûm ilmi sayesinde dünyanın altüst olacağını iddia etmiş; fakat bu gerçekleşmeyince Belh'e kaçmıştır. Belh halkını eleştiren bir eser yazınca halk onu yakalayarak kadın kılığına sokmuştur. Bu olayın ardından Belh'ten de kaçan Enverî H.585/M.1189'da vefat etmiştir (Karahan, 1995, 267-268).

3.1.22. Enverî (ö. 1547)

Esas adının Mehmed, Nureddin veya her ikisi olduğu düşünülmektedir. İstanbullu olduğuna dair bir bilgi varsa da bir şiir mecmuasında Kefeli olduğunu yazmaktadır. Enverî mürekkepçilik, sûzengerlik, mürekkepçilik kethüdası, mirî kumbaracılığı, neft-endâzlık ve âteş-bâzlık yapmıştır (Yılmaz, 2014).

3.1.23. Fazlî (ö. 1564)

Esas adı Mehmed olan Kara Fazlî, İstanbul'da dünyaya gelmiştir. İlköğrenimini ailesinden aldığı ihtimali üzerinde durulan Kara Fazlî, Üsküplü Riyâzî'den Farsça öğrenmiştir. Ayrıca zahirî ve batınî ilimler, tasavvuf konusunda eğitim almıştır. Gençlik yıllarında şiire ilgisi başlamış ve Zâtî'nin Bayezid Camii yakınlarındaki dükkânına giderek şiir kabiliyetini geliştirmek istemiştir. Kanuni Sultan Süleyman'ın şehzadeleri için düzenlenen sünnet düğününde devlet erkânı ile tanışmıştır. Sultanın huzurunda okuduğu kaside sonrasında Şehzade Mehmed'in, Mustafa'nın, Selim'in (1566-1574) divan kâtipliğini yapmıştır. Âşık Çelebi'ye göre Kütahya'da vefat etmiştir. (Zavotçu, 2013; Aksoy, 2001, 360-361).

3.1.24. Fedâî

Tezkirelere göre Fedâyî mahlasını taşıyan beş şair vardır (İpekten vd., 1988, 133). Mecmuadaki şairin hangi Fedâyî olduğu tespit edilememiştir.

3.1.25. Fehîm-i Kadîm (ö. 1647)

Esas adı Mustafa olan Fehîm'in, IV. Murad'a (1623-1640) sunduğu kasideden hareketle H.1037/M.1727'de İstanbul'da doğduğu düşünülmektedir. Halep kökenli bir aileye mensup olan Fehîm, babasının kurabiye satması sebebiyle Uncu-zâde olarak tanınmıştır. Arapça ve Farsçayı çok iyi bilmektedir. Hâlinden memnun olmasa da kâtiplik yapan Fehîm, Bosnalı Mezâkî Süleyman Efendi sayesinde Kahire'ye gitmiş, burada Eyüp Paşa'nın himayesinde yaşamaya başlamıştır. Buradaki iç karışıklıklar ve

şairin İstanbul özlemi onu içkiye yöneltmiştir. Bu sebeple Fehîm'in, paşanın gözünden düştüğü rivayeti vardır. Paşa ile ilişkisinin düzelmemesi sonucu Dizdar Mehmed Ağa'ya sunduğu kaside ile İstanbul'a dönmüştür. Fakat İstanbul yolculuğu sırasında sıtma veya veba dolayısıyla yirmili yaşlarda vefat etmiştir (Yıldız, 2014; Üzgör, 1995, 295-296).

3.1.26. Fethî

Tezkirelere göre Fethî mahlasını taşıyan beş şair vardır (İpekten vd., 1988, 141-142). Mecmuadaki Fethî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

3.1.27. Fevrî (ö. 1571)

Hırvat asıllı olan şair devşirme olarak İstanbul'a gelmiştir. Küçük yaşta gördüğü rüyada Muhyiddin İbnü'l-Arabî'den etkilenmiş ve sonrasında müslüman olmuştur. Böylece Ahmed adını almıştır. Ferhad Paşa'nın kethüdası Pulad ve kardeşi Caʿfer'in himayesine giren Fevrî, Rumeli Beylerbeyi Lutfî Paşa'ya "sûsen" redifli gazelini sunarak özgürlüğüne kavuşmuştur. Devrin tanınan bilginlerinden ders aldıktan sonra mülazım olmuştur. Ayrıca müderrislik ve kadılık yapmış, seferlere katılmış, Şehzade Selim'e (1566-1574) intisap etmiştir. Şam'da vefat etmiştir (Kalpaklı, 2014).

3.1.28. Figânî (ö. 1532)

Esas adı Ramazan olan Figânî, Trabzon'da dünyaya gelmiştir. Gençlik ve çocukluk yılları hakkında bilgi bulunamamıştır. Mukâtaa kâtipliği yaparken şiir ve edebiyatla ilgilenmeye başlayınca şöhret kazanmıştır. Kanuni Sultan Süleyman (1520-1566) döneminde yazdığı "sûriyye" kasidesiyle ünü daha da artmıştır. Kıskançlıkları üzerine çeken şair, İbrahim Paşa'nın Budin'den getirdiği heykeller için "Dü İbrâhîm âmed be-dâr-ı cihân/ Yekî büt-şiken şüd dîger büt-nişân" beytini söylediği dilden dile dolaşmıştır. İbrahim Paşa'nın, şairin beytini duyması üzerine İstanbul subaşısı tarafından Tahtakale'de yakalanmış ve muhtemelen 1532 yılının baharında idam edilmiştir (Köksal, 2013; Karahan, 1996, 57-58).

3.1.29. Firâkî (ö. ?)

Esas adı Abdurrahman olan ve Kütahya'da doğan şair, medrese eğitimini tamamlayacağı sırada babasının isteğiyle bundan vazgeçmiş ve memleketine dönüp vaizliğe başlamıştır. İçki müptelalığının ardından şair tasavvufa yönelmiştir ve

Abdülmümin Zaviyesinde çile çıkarmıştır. Şehzade Bayezid Kütahya sancağında görev yaptığı sırada Firâkî'nin vaazını çok beğendiği için şaire caize vermiştir. Ölüm tarihine dair farklı fikirler söz konusudur (Köksal, 2013).

3.1.30. Fuzûlî (ö. 1556)

Esas adı Mehmed olan Fuzûlî'nin "menşe ve mevlidim Irak" ifadesiyle 1483'te dünyaya geldiği düşünülmektedir. Çocukluk ve gençlik döneminde Bağdat, Akkoyunlu himayesindeyken 1508'de Şah İsmail'in (1501-1524) yönetimine geçmiştir. Bu dönemde Bağdat valisi İbrahim Han'a kaside ve terci-bent sunarak onun himayesini edinse de İbrahim Han'ın vefatı sonrasında Hille ya da Necef'e gitmiştir. Necef'de yaşarken Hz. Ali'nin türbedarlığını yapmıştır. 1534'te Kanuni Sultan Süleyman'ın (1520-1566) Bağdat'a gelişiyle birlikte devlet erkânıyla yakınlık kurmuş ve onlara şiirler sunmuştur. Bağdat'ı padişahın ele geçirmesinden sonra vefatına kadar Kerbela ya da Necef'de yaşadığı tahmin edilmektedir. Bağdat ve çevresinde yaşanan veba salgını dolayısıyla Kerbela'da vefat etmiştir (Macit, 2013; Karahan, 1996, 240-246).

3.1.31. Gedâyî

Tezkirelere göre Gedâyî mahlasına sahip iki şair bulunmaktadır (İpekten vd., 1988, 160-161). Biri Antakyalı olup kâtiplik yapmış, hat alanında uzmanlaşmış ve Mevlevi dergâhına bağlanmıştır (Köksal, 2013). Diğer Gedâyî ise Bosnalı Ali Efendi olup müderrislik yapmıştır (Eke, 2014). Mecmuadaki şairin ise hangisi olduğu belirlenememiştir.

3.1.32. Gevherî (ö. ?)

Esas adının Mehmed, Mustafa ya da Ali olduğu konusunda tartışma vardır. Doğum yeri ve tarihi belli değildir. Gevherî'nin Amasyalı, Kırımlı ve İstanbullu olduğuna dair üç farklı görüş mevcuttur. Vefat tarihi ve yeri de bilinmemektedir (Alptekin, 2015; Albayrak 1996, 43-44).

3.1.33. Hâfız

Tezkirelere göre Hâfız mahlasını taşıyan on beş şair vardır (İpekten vd., 1988, 167-170). Mecmuadaki Hâfız'ın hangisi olduğu tespit edilememiştir.

3.1.34. Hâfız-ı Konevî (ö. 1543)

Hâfız mahlaslı şairlerden ayrılmak için Hâfız-ı Konevî mahlasını almış, Konya doğumlu Mevlevî bir şairdir. Arapça ve Farsçayı iyi derece bilen şair, sesinin güzelliği ve hafızasının gücüyle tanınmıştır (Yeniterzi, 2014).

3.1.35. Hâkânî

Gence'de dünyaya gelen Hâkânî, amcasından Arapça öğrenmiştir. Eğitimini sürdürürken şiirler yazmaya başlamıştır. Dönemin şairlerinden Ebü'l-Alâ-yi Gencevî'nin hem öğrencisi hem de damadı olmuştur. Kayınpederini Haşhaşilikle suçladığı için eleştirilmiştir. İntisap arayışına giren şair, ailesini geçindirmediğinden babasından destek almıştır. Rükneddin Muhammed'e kasideler sunsa da umduğunu bulamamıştır. Atsız b. Muhammed'e yazdığı kaside, Reşîdüddin Vatvât tarafından beğenilmiş fakat ona bir görev verilmemiştir. Hâkânî bunun üzerine Vatvât'a hiciv yazmış ve bundan da pişman olup Vatvât ile arasını düzeltmek istemiştir. Menûçihr'e, Mücîrüddîn-i Beylekânî'ye, Derbend Emîri Seyfeddin'e, Âhistân'a, Andronikos Komnenos'a, Hârizmşah'a kaside yazmıştır. Fakat bu yazdığı şiirler karşılığında umduğunu bulamamıştır. Oğlunun ve eşinin vefatının ardından Hâkânî, Tebriz'de vefat etmiştir (Yazıcı, 1997, 168-170).

3.1.36. Hâkî

Tezkirelere göre Hâkî mahlasını taşıyan yedi şair vardır (İpekten vd., 1988, 170-171). Mecmuadaki Hâkî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

3.1.37. Halîmî (ö. 1604)

Esas adı Abdulhâlim Efendi olan Halîmî İstanbulludur. Ebussuûd Efendi'den eğitim aldıktan sonra müderris olmuştur. İstanbul kadılığı, Anadolu ve Rumeli kazaskerliği yapmıştır. Kan çıbanı hastalığı sebebiyle vefat etmiştir (Aksoyak-Öztürk, 2015).

3.1.38. Hatâyî (ö. 1524)

Safevi Devleti'nin kurucusu Şeyh Haydar ve Akkoyunlu Devleti hükümdarının kızı Halime Begüm'ün oğlu olan Şah İsmail'in doğum yeri Erdebildir. Babasının vefatı üzerine siyasi karmaşanın yaşandığı devirde babasının müritleri onu ve kardeşini Hasan Han'ın yanına getirmiştir. Burada Lala Hüseyin'in denetiminde ders almıştır. Şah İsmail, Akkoyunlu mirasını devralmak için Erdebil'e doğru hareket etmiştir.

Akkoyunlu Devlet'inde şehzadeler arası taht kavgası sürerken Şah İsmail devleti ele geçirmek için önce Ferruh Yesar'ı ardından Elvend'i mağlup ederek Tebriz'i almış ve şah ünvanıyla devletin başına geçmiştir. Devletinin sınırlarını genişletmek için harekete geçmesi, Osmanlı'nın ve Özbekler'in düşmanlığına sebep olmuştur. Özbek Hanı Şeybani'yi yendikten sonra II. Bayezid (1481-1512) ile arasında gerilim başlamıştır ve bu durum I. Selim (1512-1520) devrinde devam etmiştir. I. Selim ile yaptığı Çaldıran Savaşı'nda mağlup olduktan sonra psikolojik sorunlar yaşamış, iktidarının itibarsızlaşması sonrası tekrar Osmanlı'ya karşı ittifak kurmaya çalışsa da Tebriz'de 23 Mayıs 1524 tarihinde vefat etmiştir ve Erdebil'e gömülmüştür (Macit, 2014).

3.1.39. Hayâlî Bey (ö. 1557)

Esas adı Mehmed olan şair Vardar Yenicisi'nde dünyaya gelmiştir. Memleketine gelen Baba Ali Mest-i Acemî, Hayâlî'yi yanına almış, ona oğlu gibi davranmış ve şairin tanınmasına yardımcı olmuştur. Baba Ali Mest-i Acemî ve müritleri payitahta geldiği sırada İstanbul kadısı, Hayâlî Bey'i fark ederek onu Uzun Ali'nin yanına götürmüştür. Yenice'de ve İstanbul'da düzenli bir eğitim göremeyen şair, yeteneğini geliştirdikten sonra hem Defterdar İskender Çelebi'nin hem de Sadrazam İbrahim Paşa'nın himayesine girmiştir. Ancak hamilerinin vefatı ve Rüstem Paşa'nın sadarete gelmesiyle gözden düşmüştür. Rüstem Paşa tarafından desteklenen rakibi Taşlıcalı Yahyâ'nın paşayı ona karşı kışkırtması korkusuyla Hayâlî Bey İstanbul'dan gitmek istemiştir. Hayatının son demleri hakkında bilgi bulunmayan Hayâlî, Edirne'de vefat etmiştir (Karagözlü, 2014; Kurnaz, 1998, 5-7).

3.1.40. Hayâtî

Tezkirelere göre Hayâtî mahlasını taşıyan altı şair vardır (İpekten vd., 1988, 197-198). Mecmuadaki Hayâtî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

3.1.41. Hayretî (ö. 1534-35)

Esas adı Mehmed olan şair Vardar Yenicesi'nde dünyaya gelmiştir. Eğitim hayatıyla ilgili kesin bir bilgi yoktur. Önce İbrahim Gülşenî'ye sonra da Rumeli abdallarına katılarak Bektaşiliğe intisap etmiştir. Ardından sipahi olan Hayretî, İbrahim Paşa'nın ilgisini yazdığı şiirlerle çekmiştir. Ancak Hayâlî'nin onu tok gözlü biri olarak tanıtması üzerine şaire küçük bir tımar verilmiştir. Bu olaya gücenen şair Vardar

Yenicesi'ne giderek serhat beylerinin himayesine girmiştir. Vefat edene kadar onların desteğiyle geçinmiştir. Ömrünün son demlerinde görme yetisini kaybeden Hayretî, memleketinde vefat etmiştir (Durmuş, 2014; Tatcı, 1998, 61-62).

3.1.42. Hilâlî (ö. ?)

II. Bayezid devrinde dünyaya gelen şair Bursalıdır. Hatiplik ve imamlık görevlerinde bulunmuştur. II. Bayezid devrinde vefat ettiği düşünülmektedir (Köksal, 2014).

3.1.43. Hüseynî

Tezkirelere göre Hüseynî mahlasını taşıyan dört şair vardır (İpekten vd., 1988, 221). Mecmuadaki Hüseynî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

3.1.44. Hüsrevî

Esas adı Mustafa olan şairin ne zaman doğduğu ve vefat ettiği bilinmemektedir. Şeyhülislam Ebusuûd Efendi'den icazet aldıktan sonra Bursa Manastır Medresesi'nde çalışmıştır (Sungurhan, 2017).

3.1.45. Hüdâyî (ö. 1584)

Esas adı Mustafa Hüdâyî olan şairin İstanbul'da ve 16. yüzyılın ilk çeyreğinde dünyaya geldiği tahmin edilmektedir. Yazmış olduğu mersiyeden evli olduğu ve Muhammed adlı çocuğunun da küçük yaşta vefat ettiği anlaşılmaktadır. Farsçayı iyi bilen şair musiki konusundaki maharetiyle de şöhret bulmuştur. Sesinin güzel olması sebebiyle Haseki Hürrem Sultan Camisinde müezzinlik yapmıştır. Edirnekapısı Mezarlığına defnolunmuştur (Yekbaş, 2013).

3.1.46. İshâk Çelebi, Üsküplü (ö. 1538)

Kılıç yaparak hayatını sürdüren İbrahim adındaki birinin oğludur. Üsküplü olan şair İstanbul'a gelerek eğitimini tamamlamıştır. Müderrislik ve kadılık yapan İshâk Çelebi, Halep'te I. Selim'in (1512-1520) musahibi olmuş fakat burada çok kalmamıştır. Şam'da vefat etmiştir (Durmuş, 2014; Savaş, 2000, 528-529).

3.1.47. İkbâlî (ö. 1703)

İkbâlî, Osmanlı padişahlarından II. Mustafa'nın (1695-1703) kullandığı mahlastır. Amcası II. Ahmed'in (1691-1695) ölümü üzerine tahta çıkarak Osmanlı Devleti'nin

yirmi ikinci padişahı olmuştur. Saltanatının ilk yılları başarılı geçse de Karlofça Antlaşması'nı imzalaması devletin gerileme dönemini başlatmıştır. Tahttan indirildikten sonra vefat etmiştir (Güzel, 2014).

3.1.48. İzzî-i Şirvânî (ö. 1694)

Esas adı Mehmed olan şair, Sâlim ve Safâyî'nin tezkirelerine göre Şirvan'da, Beliğ tezkiresine göre Revan'da, Ayvansarayî ve Şeyhî'ye göre Van'da dünyaya gelmiştir. Eğitimini tamamladıktan sonra inşadaki mahareti sayesinde divan kâtipliği ve bunun yanı sıra nedimlik ve musahiplik de yapmıştır. Vatan hasreti çeken İzzî ömrünün son demlerinde ülkesine geri dönmüştür. Şirvan'da görev yaptığı sırada vefat etmiştir (Ekinci, 2020).

3.1.49. Karacaoğlan (ö. ?)

Esas adının Sımayıl, Hasan, Âşık Mehmed, Halil olduğuna dair dört farklı görüş vardır. Doğum tarihi kesinlik kazanmamıştır. 17. yüzyılın başında doğup aynı yüzyılın sonunda vefat ettiği düşünülmektedir (Sakaoğlu, 2015; Albayrak, 2001, 377-379).

3.1.50. Latîfî (ö. 1582)

Esas adı Abdüllâtif olan şair, Kastamonu'da dünyaya gelmiştir. Eğitimini yarıda bırakarak İstanbul'a gitmiştir. Burada kâtiplik yaparken İskender Çelebi'ye sunduğu "bahariye" kasidesiyle tanınmış ve Belgrad imaret kâtipliğine atanmıştır. Elli iki yaşında İstanbul'a dönmüş, yazdığı tezkireyi H.953/M.1546'da Kanuni Sultan Süleyman'a (1520-1566) sunduktan sonra kâtip olarak Ebu Eyyub Ensari Vakfına atanmıştır. On yıl kadar bu görevi sürdükten sonra Kanuni İmaret Kâtipliğe'ne sürgün edilmiştir. Ardından Mısır'da kâtiplik yapmış, bir ara İstanbul'a dönmüştür. Yemen'e gitmek için çıktığı yolculuk sırasında boğularak vefat etmiştir (Canım, 2013; Sevgi 2003, 111-112).

3.1.51. Lutfî

Tezkirelere göre Lutfî mahlasını taşıyan on beş şair vardır (İpekten vd., 1988, 267-270). Mecmuadaki Lutfî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

3.1.52. Makâlî

Tezkirelere göre Makâlî mahlasını taşıyan iki şair bulunmaktadır (İpekten vd., 1988, 275). Mecmuadaki Makâlî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir. Bu mahlası taşıyan şairlerden birinin esas adı Mehmed olup Alaşehir'de dünyaya gelmiştir. Hamamcı-zâde olarak tanınmaktadır. Mülazımlık ve kadılık yapmıştır. M.1584'te vefat etmiştir (Koyuncu, 2013). Diğer şair ise esas adı Mustafa olup Alaşehirlidir. Şairin Güzelhisarlı ya da Akşehirli olduğu düşünülmektedir. Kör Makâlî adıyla da bilinmektedir. Anadolu sancağında görev almıştır. M.1589'da vefat etmiştir (Koyuncu, 2013).

3.1.53. Mahmûd Çelebi

Diyarbakır'ın Amid beldesinde dünyaya gelen ve burada vefat eden Mahmûd Çelebi IV. Mehmed (1648-1687) döneminde ünlenmiştir. Ciltçilik yaparak geçimini sağlamıştır. Musikiye ilgi duymuş ve bu alanda üstat olmuştur (Akpınar, 2018, 227).

3.1.54. Mesîhî (ö. 1512)

Esas adının Mesîhî ya da İsâ olduğuna dair farklı görüşler vardır. Üsküp'e bağlı Priştine'de dünyaya gelen Mesîhî, İstanbul'a medrese eğitimi için gelmiş ve bu dönemde hatla ilginmiştir. Eğitimini yarıda bırakarak sipahi olmuştur. Güzel yazısının takdir görmesi sebebiyle şaire kâtiplik görevi verilmiştir. Fakat şair şarabı bırakamadığı için gözden düşmüştür. Şahkulu isyanını bastırırken Hadım Ali Paşa'nın şehit edilmesi üzerine Yeniçeri Ağası Yunus Paşa ve Nişancı Tâcî-zâde Caʿfer Çelebi'den hamilik beklemiş ancak umduğu gibi olmamıştır. I. Selim (1512-1520) tahta çıktığı zaman ondan da hamilik bekleyen şair bu isteğine ulaşamadan vefat etmiştir (Kartal, 2014; Mengi 2004, 312-313).

3.1.55. Meşâmî Bey (ö. 1585)

Konya'da doğan Meşâmî Bey'in seyyid olduğu düşünülmektedir. Şair Turak Çelebi'ye bağlandıktan sonra zeamet almıştır. Bir süre sonra tasavvufa yönelerek zeametten vazgeçmiştir. Konya'da vefat etmiş, burada defnedilmiştir (Kaplan, 2014).

3.1.56. Meylî (ö. ?)

Esas adı Meylî olan ve Bursa'da doğan şair bezzâz olduğu için Bezzâz Meylî Çelebi ve Kör Meylî olarak tanınmıştır. Doğum ve ölüm tarihi bilinmemektedir (Kesik, 2014).

3.1.57. Muhibbî (ö. 1566)

Muhibbî mahlasını taşıyan Kanuni Sultan Süleyman, Trabzon'da dünyaya gelmiştir. Eğitimini Trabzon'da tamamladıktan sonra Karacahisar ve ardından Bolu sancak beyi olmuştur. Buradan sonra Kefe'ye gönderilmiş ve ardından İstanbul kaymakamlığına getirilmiştir. Padişah olana kadar Saruhan sancak beyliğine atanmıştır. 1520'de devletin başına geçen Kanuni Sultan Süleyman kırk altı yıl tahtta kalırken bunun on seneden fazlası fetihlerle geçmiştir. Padişah son savaşı sırasında Zigetvar kalesinin alınışını göremeden 7 Eylül 1566'da vefat etmiştir (Durmaz, 2013; Emecen, 2010, 62-74).

3.1.58. Müdâmî

Tezkirelere göre Müdâmî mahlasını taşıyan üç şair vardır (İpekten vd., 1988, 306-307). Mecmuadaki Müdâmî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir. Bu mahlası taşıyan şairlerden birinin hayatı hakkında ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır. Esas adı Mustafa olan şair Kefe'de dünyaya gelmiştir. M.1540'ta vefat etmiştir (Kılıç, 2014). Bir diğeri ise İstanbul'da dünyaya gelmiştir, sipahi olarak görev almıştır. M.1552'de vefat etmiştir (Kılıç, 2014). Aynı mahlası taşıyan şairlerden bir diğerinin esas adı Hasan olup İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Mülazım olduktan sonra müderrislik yapmıştır. M.1605'te vefat etmiştir (Kılıç, 2014).

3.1.59. Nâbî (ö. 1712)

Esas adı Yusuf olan şair Urfa'da dünyaya gelmiştir. İstanbul'a gelişi, çocukluk döneminde çobanlık yaptığı sırada şeyhinin ya da arzuhalcilik yaparken mutasarrıfın tavsiyesi dolayısıyladır. İstanbul'da hamisi Mustafa Paşa ile tanışmış, onun divan kâtibi olarak saray çevresinde tanınmıştır. IV. Mehmed'in (1648-1687) yakın çevresine girmiştir. Musahip Mustafa Paşa ile Mora'ya ve paşanın vefatının ardından Halep'e gitmiştir. Burada evlenmiş, Silahdar İbrahim Paşa da şairin hamisi olmuştur. Çorlulu Ali Paşa'nın sadrazam olması üzerine Halep'teki huzurlu hayatı bozularak ona bağlanan aylığı kesilmiştir. İstanbul'a dönünce darphane eminliği, başmukabelecilik

yaptıktan sonra vefat etmiştir ve Karacaahmet Mezarlığına defnedilmiştir (Erkal, 2014; Karahan, 2006, 258-260).

3.1.60. Nahîfî Çelebi (ö. 1738)

Esas adı Süleyman olan Nahîfî İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Erken yaşlarda eğitimine başlamıştır. Hattatken memuriyet görevi üstlenmiş, yeniçeri halifeliği yapmıştır. Ömrünün sonlarına doğru ibadetle meşgul olan Nahîfî, İstanbul'da vefat etmiştir (Karavelioğlu, 2014; Uzun, 2006, 297-299).

3.1.61. Nahîfî (ö. 1609-10)

Esas adı Mehmed olan şair Isparta'da dünyaya gelmiştir. Medrese eğitiminin ardından mülazım olmuş, müderrislik ve kadılık görevlerinde bulunmuştur (Kesik, 2014).

3.1.62. Nâʿilî (ö. 1666)

Esas adı Mustafa olan şair, maden kâtipliği yapan babası Pîrî Halife dolayısıyla Pîrî-zâde olarak anılmıştır. Anne ve babasını küçükken kaybetmiştir. İyi bir eğitim almıştır. Eğitimini tamamladıktan sonra Dîvân-ı Hümâyûn ve Maâdin Kalemi'nde kâtiplikten başlayarak başhalifeliğe kadar gelmiştir. Bu rütbeden daha yükseğine çıkamayan Nâʿilî çektiği sıkıntılardan kurtulmak için padişaha ve devletin ileri gelenlerine kaside sunmuş ancak umduğunu bulamamıştır. Bir süreliğine Yusuf ve Defterdar Ahmed paşalar şairi himaye etse de eserlerindeki şikâyetler sebebiyle Fazıl Ahmed Paşa şairi İstanbul'dan sürmüştür. Aracılarla kendi hâlini anlattığı kasidelerini paşaya göndermiş fakat bulunduğu durumdan kurtulamadan vefat etmiştir (Şentürk-Kartal 2017; Şenödeyici 2015).

3.1.63. Nazîf (ö. 1842-43)

Esas adı Mustafa Nazîf olan şair Enderun'da aldığı eğitimin ardından kiler kethüdalığı; hacegân sınıfına girdikten sonra arpa ve nüzul eminliği, Haremeyn muhasebeciliği yapmıştır. Mısır'a kapıkethüdası olarak görevlendirildikten sonra vefat etmiştir (Erdoğan, 2014).

3.1.64. Necâtî Bey (ö. 1509)

Esas adı Beyânî'ye göre Nûh diğer kaynaklara göre Îsâ olan şair, Edirne'de dünyaya gelmiştir. Edirneli bir hanımın kölesi ya da yoksul bir ailenin çocuğu olduğu tahmin

edilmektedir. Necâtî Bey, gençlik döneminde Kastamonu'ya giderek hatla uğraşmış ve şiirleriyle ünlenmeye başlamıştır. II. Bayezid (1481-1512) devrinde Şehzade Abdullah'ın divan kâtipliği ve Şehzade Mahmud'un yanında nişancılık görevlerini üstlenmiştir. Şehzade Mahmud'un ölümü üzerine İstanbul'a dönmüştür. Yaşadıklarından sonra hayatının son dönemlerinde devlet görevi almayan şair kendisine bağlanan akçeyle hayatını sürdürmüştür (Kaya, 2013).

3.1.65. Nevʿî (ö. 1559)

Esas adı Yahyâ olan şair, Malkara'da dünyaya gelmiştir. İlk eğitimi babasından, sonra İstanbul'a gelerek Ahaveyn kardeşlerden ders almıştır. Hocası Âhî-zâde Mehmed Efendi'nin Edirne'ye tayini üzerine onunla beraber gitmiştir ve ondan mülazım olmuştur. Müderrislik, kadılık yapan III. Murad'ın (1574-1595) şehzadelerine ders veren Nevʿî şehzadelerin vefatı üzerine kazasker maaşıyla geçimini sağlamıştır (Sefercioğlu, 2014).

3.1.66. Niyâzî

Tezkirelere göre Niyâzî mahlasını taşıyan sekiz şair vardır (İpekten vd., 1988, 347-348). Mecmuadaki Niyâzî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

3.1.67. Nizâmî, Karamanlı (ö. 1469-1473?)

Nizâmî-i Karamanî olarak da bilinen şair, Konya'da dünyaya gelmiştir. Müderris babasından ilk eğitimini aldıktan sonra İran'a gitmiş ve burada Farsçayı öğrenmiştir. Eğitimi sonrası memleketine geri dönen şair önceleri Karaman Beyliği idarecilerine kaside sunsa da beyliğin ortadan kaldırılması sonucunda sadrazam Mahmud Paşa'ya intisap etmiştir. İlim ve sanat adamlarını toplamak isteyen Fatih Sultan Mehmed'in (1444-1446, 1451-1481) daveti ile padişahın yanına gitmek istemiş ancak bunu gerçekleştiremeden yolda vefat etmiştir (Savran, 2013; Bilgin, 2001, 453-4).

3.1.68. Rahmî, Bursalı (ö. 1567-68)

Esas adı Pîr Muhammed olan şair Bursa'da dünyaya gelmiştir. Babasından ilk eğitimini aldıktan sonra sıbyan mektebine gitmiş ve ardından İstanbul'a gelerek ilim tahsiline devam etmiş, edebi bilgisini genişletmiştir. Fakat şair eğitimini yarıda bırakmıştır. Saray çevresinde hamisi Defterdar İskender Çelebi sayesinde tanınmıştır. Hamileri İskender Çelebi ve Sadrazam İbrahim Paşa'nın vefatına kadar iyi bir hayat

süren şair, hamileri vefat ettikten sonra sıkıntıya düşmüştür. Bu sebeple eğitimine kaldığı yerden devam etmiş, mülazım olmuştur. Sonrasında ilmiye sınıfına girmiş ve müderrislik yapmaya başlamıştır. Bu sırada Şehzade Selim'e hâlini anlattığı bir kaside sunması üzerine Yenişehir'de müderris olmuştur. Müderrislik yaparken vefat etmiştir (Erdoğan, 2020; Tığlı, 2007, 421-422).

3.1.69. Râzî

Tezkirelere göre Râzî mahlasını taşıyan altı şair vardır. (İpekten vd., 1988, 372-373). Mecmuadaki Râzî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

3.1.70. Refʿî (ö. 1575-76)

Refʿî-i Leng adıyla da bilinen şair, Çorlu'da dünyaya gelmiştir. Doğum tarihi belli olmayan şair Âşık Çelebi tezkiresine göre 1568'de mülazım olmuştur; Kınalı-zâde Ali Efendi'ye göre değerli şahısların yanında eğitim alıp Anadolu Kazaskeri Pervîz Efendi'den mülazım olduktan sonra kadılık ve naiplik yapmıştır. Kadılık görevini yaparken vefat etmiştir (Donuk, 2013).

3.1.71. Refîkî (ö. ?)

Şairin hayatı hakkında bir bilgi elde edilememiştir. Peşteli Hisâlî'nin *Metâliʿü'n-Nezâ'ir*'inde mecmuadaki şiiri bulunmaktadır. *Metâliʿü'n-Nezâ'ir*'in 13. yüzyıldan 17. yüzyılın yarısına kadar yaşayan şairlerini içermesi sebebiyle şairin 17. yüzyıl veya daha öncesinde yaşadığı düşünülmektedir (Efe, 2021).

3.1.72. Revânî (ö. 1523-24)

Esas adı İlyas Şücâ olan şair, Edirnelidir. İstanbul'a II. Bayezid (1481-1512) devrinde geldiği tahmin edilmektedir. II. Bayezid (1481-1512) devrinde surre emini göreviyle Hicaz'a giden Revânî burada usulsüzlük yaptığı gerekçesiyle görevinden alınmış ve ona verilen ulufe kesilmiştir. Bundan dolayı padişahtan korkan Revânî, Trabzon'a giderek Şehzade Selim'e (1512-1520) bağlanmıştır. Burada da doğru olmayan davranışlarından dolayı şehzadenin yanından uzaklaştırılmış ancak şehzadenin pişmanlığı üzerine onun yanına dönmüş ve şehzadenin tahta çıkışını izlemiştir. I.Selim (1512-1520) devrinde kâtiplik, eminlik, kaplıca ve Ayasofya mütevelliliği yapmıştır. Kanuni Sultan Süleyman'ın (1520-1566) tahta çıktığı ilk yıllarda vefat etmiştir (Erünsal, 2014).

3.1.73. Sâdık (ö. 1588)

Esas adı Ahmed bin Yusuf olan Sâdık, Edirne'de doğmuştur. Divanında iyi bir eğitim aldığından bahsetmiştir. Sâdık mahlası yanında bey ünvanını da kullanmıştır (Sunal, 2013).

3.1.74. Sâdıkî

Tezkirelere göre Sâdıkî mahlasını taşıyan dört şair vardır (İpekten vd., 1988, 403-404). Mecmuadaki Sâdıkî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

3.1.75. Sâgarî (ö. 1523-24)

Esas adının Mustafa ya da Ali olduğu tahmin edilen Sâgarî ipekçilikle uğraştığı için Kazzâz Ali adıyla şöhret bulmuştur. Edirne'de dünyaya gelen şair içkiye meyilli, tambur çalan bir kimsedir. Evi ve dükkânı da şairlerin uğradığı bir yerdir. Şair, Edirne'de vefat etmiştir (Kaplan, 2013).

3.1.76. Sâmiʿî (ö.1684-85)

Esas adı Abdülkerim olan şair Saraybosna'da dünyaya gelmiştir. Doğum tarihi ve eğitimi hakkında ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır. Medrese eğitiminden sonra kadılık yapmıştır. 1684-85'te vefat etmiştir (Gümüş, 2014).

3.1.77. Sâniʿî

Tezkirelere göre Sâniʿî mahlasını taşıyan iki şair vardır (İpekten vd., 1988, 427). Mecmuadaki Sâniʿî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir. Birinin esas adı Mahmud olup İstanbul ya da Isparta'da dünyaya geldiği düşünülmektedir. Eğitimini tamamlamasının ardından mülazım olmuş, Nişancı Medresesi'nden mazul olduktan sonra vefat etmiştir (Kaplan, 2014). Diğerinin esas adı Mehmed olup Edirne'de dünyaya gelmiştir. Medrese eğitimini tamamladıktan sonra tıp alanında öğrenim görmüştür. Hekim olarak Saraçhane civarında açtığı dükkânında çalışmıştır. Mesleğinin yanı sıra kimya ile ilgilenirken başına gelen patlama sonrası hastalanarak vefat etmiştir (Aksoyak, 2014).

3.1.78. Sânî

Sânî, Yeniçeri Ocağı'ndaki eğitiminden sonra Can Memi adıyla şöhret bulmuştur. Önce sekban olan ardından sipahiliğe geçen şair H.995/M.1586'da vefat etmiştir (Ergun, 1944).

3.1.79. Saʿyî (ö. 1552-53)

Esas adı Ramazan olan şair, Tire'de dünyaya gelmiştir. Ahdî ve Latîfî'ye göre Saruhanlı, diğer kaynaklarda ise Tirelidir. Kâtiplik, hattatlık, danişmendlik, mülazımlık yaptıktan sonra kadılık görevini yerine getirirken İskedos'ta, hizmetçileri şairi öldürmüştür (Kaplan, 2013).

3.1.80. Selîkî (ö. ?)

Esas adı Şaban olan şair Ispartalıdır. Saçlı Emir'den ders almıştır. Mülazım ve ardından kadı olmuştur. Mankub kadılığı görevine son verildikten sonra İstanbul'a dönerken ailesiyle birlikte eşkiya tarafından ya da bedevi Araplar tarafından öldürülmüştür (Köksal, 2013).

3.1.81. Seyyid Vehbî (ö. 1736)

Esas ismi Hüseyin olan şair İstanbul'da dünyaya gelmiştir. 1696'da mülazım olduğu için Vehbî'nin 1674'te dünyaya geldiği tahmin edilmektedir. Devrin önemli isimlerinden ders almış ve hat öğrenmiştir. Mülazım olduktan sonra ilmiye sınıfına giren Vehbî medresede göreve başlamıştır. Vehbî, Kemerler'deki büyük set için yazdığı tarih manzumesi ile kibâr-ı müdderisîn olmuş ve ardından mevleviyetlere tayin edilmiştir. Halep naipliği, Tebriz kadılığı yapmıştır. Sürekli Hac vazifesini yerine getirmek istediğini belirten Vehbî, bunu yerine getirdikten sonra Halep dönüşü İstanbul'da hastalanmıştır ve Aksaray'da bulunan evinde vefat etmiştir (Arslan, 2014; Dikmen 2009, 74-75).

3.1.82. Şehrî Çelebi

Tezkirelere göre Şehrî mahlasını taşıyan beş şair vardır (İpekten vd., 1988, 472-473). Mecmuadaki Şehrî Çelebi'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

3.1.83. Şemʿî (ö. 1529-30)

Prizren'de doğan Şemʿî'nin esas adı, doğum tarihi ve ailesi hakkında biyografik kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Prizren'de öğrenim gördükten sonra payitahta gelmiştir. Burada Pîrî Paşa'ya intisap etmiş ve Mevlevilik yoluna girmiştir. Şeyh Muslihiddin dergâhında şeyh olarak görev yaptıktan sonra İstanbul'da vefat etmiştir (Karagözlü, 2013; Karavelioğlu, 2010, 505-6).

3.1.84. Şeyh Cemâlî (ö. 1750-51)

Esas adı Seyyid Mehmed Cemâleddin olan şair Edirne'de dünyaya gelmiştir. Burada eğitimini tamamladıktan sonra önce Uşşakî tarikati şeyhi Bağdâdî Mehmed Hamdi Efendi'ye ardından Hasan Sezai'ye intisap etmiştir. Hilafetini alıp İstanbul'a gelen şair vefat edene kadar Harâmî Ahmed Paşa zaviyesinde şeyhlik yapmıştır (Kesik, 2014).

3.1.85. Şeyhülislam Yahyâ (ö. 1644)

Şeyhülislam Yahyâ İstanbul'da bazı kaynaklara göre 1552'de bazı kaynaklara göre 1561'da dünyaya gelmiştir. Babası da kendisi gibi şeyhülislamdır. İlk eğitimini babasından ve devrin önemli âlimlerden aldıktan sonra mülazım olmuştur. Müderrislik, kadılık, Anadolu ve Rumeli kazaskerliği yapmıştır. İstanbul'da vefat etmiştir (Kavruk, 2014).

3.1.86. Şuhûdî (ö. 1591)

Muğla'da dünyaya gelmiştir. Şahidî İbrahim Dede'nin oğlu veya manevi oğlu olduğu söylenmiştir. Muğla Mevlevihânesinde şeyh olmuştur ve burada kırk sene geçirmiştir. Muğla'da vefat etmiştir (Ördek, 2022).

3.1.87. Tâcî-zâde Caʿfer Çelebi (ö. 1515)

Esas adı Caʿfer olan şair Amasya'da dünyaya gelmiştir. İlk eğitimini babasından ve Amasya'nın tanınmış âlimlerden alan Tâcî-zâde Caʿfer Çelebi eğitimini Bursa'da tamamlamış ve ardından mülazımlık, nişancılık, kadılık ve mütevellilik gibi görevlerde bulunmuştur. Şair, yeniçerileri isyana teşvik etmesi sebebiyle idam edilmiştir (Köksal, 2023; Erünsal, 2010, 353-356).

3.1.88. Tâbî Bey

Tezkirelere göre Tâbî mahlasını taşıyan altı şair vardır (İpekten vd., 1988, 493-494). Mecmuadaki Tâbî Bey'in hangisi olduğu tespit edilememiştir.

3.1.89. Tabʿî

Tezkirelere göre Tabʿî mahlasın taşıyan on bir şair vardır (İpekten vd., 1988, 494-496). Mecmuadaki Tabʿî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada Tabʿî'nin görünen şiirin matla beyti Zuhûrî'nin bir gazeli ile benzeşmektedir.

3.1.90. Ubeydî (ö. 1573)

Esas adı Abdurrahman olan şair, Edirne'de dünyaya gelmiştir. Küçük yaşta eğitim almaya başlayarak çeşitli ilimleri ve Farsçayı öğrenmiştir. Şair, musiki ile ilgilenmiş, özellikle bestelediği murabbaları ile ünlenmiştir. Danişmend olduğu sırada şiirlerini Kanuni Sultan Süleyman'a (1520-1566) sunmuştur. Mülazım olmuş ve kadılık yapmıştır (Şanlı, 2014).

3.1.91. Usûlî (ö. 1538)

Doğum yeri Vardar Yenicesi olan şair, tassavufa ilgi duymuştur. Mısır'a gidiş sebebi de İbrahim Gülşenî'den etkilenmek olmuştur. Burada tasavvuf eğitimi almıştır. İbrahim Gülşenî'nin vefatı üzerine Vardar Yenicesi'ne dönerek Gülşenîliği yaymıştır. Fakat bu davranışı zındıklıkla ilişkilendirilip hoş karşılanmamıştır. Hayatının geri kalanında Yenice'deki akıncılardan Abdî Bey'e musahiplik yapmış ve Vardar Yenicesi'nde vefat etmiştir (İsen, 2013; Kaya, 2012, 213-214).

3.1.92. Valîhî

Tezkirelere göre Valîhî mahlasını taşıyan beş şair vardır (İpekten vd., 1988, 519-520). Mecmuadaki Valîhî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

3.1.93. Vecdî (ö. 1661)

Esas ismi Abdulbâkî olan şair İstanbulludur. Babasının lakabı Boğuk Mustafa olduğu için şair Boğuk-zâde olarak tanınmaktadır. Eğitim döneminde özellikle hat dersleri alan şair dîvânî yazı stilinde ustalaştı. Bu dönemde Şâmî-zâde Mehmed Efendi'nin dikkatini cezbettiği için şaire Beylikçilik makamı verilmiştir. Bu görevdeyken Köprülü Mehmed Paşa'nın iltifatına ulaşmış ancak onu çekemeyenler şairin ilm-i

nücûm ile ilgilendiğini söyleyerek onu şikâyet etmişlerdir. Bunun üzerine idam edilmiştir (Yekbaş, 2014).

3.1.94. Veysî (ö. 1628)

Esas adı Üveys olan şair Manisa'da dünyaya gelmiştir. Babası kadı ve dayısı da şairdir. Eğitimi için İstanbul'a gelerek Salih Molla Efendi'den mülazım olmuştur. Molla Ahmet Efendi'nin derslerine katılmış ve bu dersleri Şehnâmeci Seyyid Lokman'ın ağzından hicivli bir anlatımla tasvir etmiştir. Bu anlatımıyla ünlenmiştir fakat bundan dolayı atanması geciktiği için zorluk çekmiştir. Bu durumu Veysî'nin arkadaşlarından biri Molla Ahmed Efendi'ye bildirmiştir ve bunun üzerine Veysî kadılığa atanmıştır. Bunun dışında divan kâtipliği, emvâl-i hassa müfettişliği yapmıştır. En son yedinci kez Üsküp kadılığına atanan Veysî, Üsküp'te vefat etmiştir (Çaldak, 2014; Kaya, 2013, 76-77).

3.1.95. Yahyâ, Taşlıcalı (ö. 1582)

Yahyâ, Arnavut asıllı olup devşirilerek Acemi Oğlanlar Ocağı'na getirilmiştir. Burada sipahiliğe yükselen şair yeteneği ve öğrenme arzusuyla yeniçeriler için zorunlu olan şeylerden muaf tutulmuştur. Bu dönemde kendini geliştirerek nâsir ve şairlerle tanışmıştır. Kanuni Sultan Süleyman'a (1520-1566) ve devlet ricaline yazdığı şiirlerle ünü artan Yahyâ, mersiyesinde Şehzade Mustafa'nın ölümüne Rüstem Paşa'nın sebep olduğunu söylemiştir. Bunun üzerine paşa görevinden azledilmiştir ve ardından paşanın emriyle Yahyâ mütevellilikten alınmış ve hakkında şikâyetler bulunduğu gerekçesiyle denetime tabi olmuştur. Yahyâ aleyhine bir sonuç çıkmasa da tevliyetleri ona geri verilmemiş, İzvornik sancağına gönderilmiştir. Bir daha İstanbul'a dönmeyen Yahyâ ömrünün son demlerini tasavvufla ilgilenerek geçirmiştir (Kaya, 2013).

3.1.96. Zâtî (ö. 1547)

Esas adının Bahşi, Ivaz ve Satılmış olduğuna dair üç farklı görüş vardır. Zâtî, Karesi'ye bağlı Balıkesir'de dünyaya gelmiştir. Eğitimiyle ilgili pek bir bilgi olmayan Zâtî'nin remil kaidelerini ve az da olsa Farsçayı bildiği söylenmektedir. Zâtî, şöhret bulmak ve İstanbul'un imkânlarından yararlanmak üzere II. Bayezid'ın (1481-1512) padişahlığı sırasında memleketinden İstanbul'a gelmiştir. Burada Mesîhî ile tanışarak ünlenmiş ve Ali Paşa aracılığıyla da padişaha şiirler sunmuştur ve karşılığında ihsanlar almıştır. Ancak ağır işitmesinden dolayı şaire II. Bayezid (1481-1512) mansıb

vermemiştir. Geçim sıkıntısı çekmeye başlayan şair Bayezid Camii dolaylarında reml dükkânı açarak ve para karşılığında şiir yazarak hayatını sürdürmüştür. On bir yıl sıkıntılı bir dönem yaşayan şair 1547'de vefat etmiştir (Kurtoğlu, 2013; Coşkun, 2013, 150-151).

3.1.97. Zeynep Hatun (ö. 1474-75)

Şiirlerinde Zeynep mahlasını kullanan esas adı Zeynünnisâ olan şaire Pervâne Bey Mecmua'sına ve Latîfî'ye göre Kastamonulu; Âşık Çelebi, 'Abdî-zâde Hüseyin Hüsammedin ve Bursalı Mehmet Tahir'e göre Amasyalıdır. İyi bir eğitim alan Zeynep Hatun musiki ile ilgilenmiş, Amasya'da sancak beyliği yapan Sultan II. Bayezid (1481-1512) ve Şehzade Ahmed'in şiir meclislerine katılmış, onların hizmetinde bulunmuş; şehzade için kasideler yazmıştır. Şaire evlendikten sonra bu meclislere katılmamıştır. H.879/M.1474-75 tarihinde vefat etmiştir (Arslan, 2014; Öztoprak, 2024, 53-67).

3.2. Mecmuadaki Nazım Şekilleri

Mecmuada on dört farklı nazım şekli kullanılmıştır. Mecmuadaki başlıklara göre bu şiirlerin nazım şekilleri gazel (284), ilahi (2), kıtʿa (3), matla (3), mesnevi (1), muhammes (1), murabba (8), müfred (13), müseddes (2), müsemmen (1), rubai (3), şarkı (1), tahmis (4) dir. Nazım şekilleri arasında en fazla gazelin kullanımı mürettibin mecmuaya aldığı şiir tercihini göstermektedir. Ayrıca mecmuaya alınan gazellerin çoğunun 5 beyitten meydana gelmesi dikkat çekmektedir. Hazırlanan çalışmalarla kıyaslanarak yapılan metin tenkidine göre mecmuada bu gazellerin beyit sayılarında eksiklikler bulunmaktadır.

Bu gazellerin dışında mecmuada iki ve üç beyitten meydana gelen şiirler de mevcuttur. Bu şiirler Bihiştî (191), Fehîm-i Kâdîm (64), Vecdî (152) ve Yahyâ'ya (141) aittir. Hazırlanan divanlarla kıyaslandığında Bihiştî'nin iki beyitlik şiirinin beş, Fehîm-i Kâdîm'in üç beyitlik şiirinin beş, Vecdî'nin üç beyitlik şiirinin yedi beyit, Yahyâ'nın iki beyitlik şiirinin beş beyit olduğu anlaşılmaktadır.

Mecmuada toplam 16 musammat vardır. Bunların içerisinde başlığında muhammes ifadesi geçen tek şiir (334) Sâmiʿî'ye aittir ve beş benddir. Bunun dışında muhammes başlığını taşımayan fakat nazım şekli muhammes olan üç şiir bulunmaktadır. 38 numaralı şiir üç, 39 ve 369 numaralı şiirler de iki bendden meydana gelmektedir ve

bu bendlerin son iki mısraı tekrar etmektedir. Bu sebeple bu şiirlere mütekerrir muhammes denebilir fakat bir şairin bir beytine de tahmis yazılabileceğini akla getirmektedir. Musammatlar arasında en çok murabba nazım şekli tercih edilmiştir. Amrî, Gedâyî, Hatâyî, Hayâtî ve Niyâzî tarafından yazılmıştır. Hayâtî'nin (41) yazdığı üç bend; Amrî (46), Gedâyî (183), Hatâyî (185), Hayretî'nin (48) yazdığı murabbalar beş bend; Niyâzî'nin yazdığı (47) altı bend; Gedâyî'nin yazdığı (184) yedi benddir. Murabbaların hepsi mütekerrir murabbadır. Bunun dışında murabba başlığı taşıyan bir şiir daha vardır ve 381 numaralı bu şiir tek bendden meydana gelmektedir. Murabba başlığını taşımayan 63 numaralı şiir iki bend ve bendlerin her biri dört mısradan meydana gelmektedir. Son iki mısraı tekrar eden bu şiir mütekerrir murabbaya dâhil olmaktadır. Mecmuadaki müseddesler Fevrî ve Taşlıcalı Yahyâ'ya aittir. Fevrî'nin (139) müseddesi beş, Taşlıcalı Yahyâ'nın (195) müseddesi ise dört benddir. Fakat hazırlanan Taşlıcalı Yahyâ divanına göre müseddes beş bendden oluşmaktadır. Mecmuadaki müsemmen ise Gelibolulu Âlî'ye (87) aittir ve beş benddir. Tahmisler ise Sâniʿî, Hâfız, Nahîfî ve Beyânî'ye aittir. Hâfız (2), Sâniʿî (215), Nahîfî'ye (286) ait tahmisler beş bendden oluşmaktadır. Sâniʿî'nin tahmisi (1) üç, Beyânî'nin tahmisi (285) dokuz bendden meydana gelmektedir.

Bu musammatlar dışında musammat gazel özelliği taşıyan iki şiir vardır. Musammat gazelde "…matladan sonra gelen beyitlerin ikinci mısraında son cüz'ün, gazelin ana kafiyesi sürdürmesi esastır" (Küçük, 1998, 152). Mecmuada bulunan musammat gazellerden biri Hayretî'ye aittir ve diğeri de ilahi olup şairi bilinmemektedir. Bu iki şiirde "musammat gazellerin esas şartı olan bu hususa uymayan ancak musammat gazel zannını veren şiirlere rastlıyoruz" (Küçük, 1998, 152). Hayretî'ye ait olan şiirin matla beyti musammat değildir. Bu şiir "… matladan sonra gelen her beytin birinci mısraının sonu ile mısra ortalarındaki kelimeler kafiyelidir; ancak, son cüz' tamamiyle nakarat durumundadır" (Küçük, 1998, 153). Kafiye örgüsü xAxA bbbA cccA dddA eeeAdır, vezni müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilündür. "ḳardaşcıġum sensin benüm" cüzü de şiirin nakaratını oluşturur.

1. Bīgāne gibi ḳaçma gel ḳardaşcıġum sensin benüm
   Ḳo ne dér ise désin el ḳardaşcıġum sensin benüm
2. Ey şīve-kār-ı pür-fiten ey nāzı çoḳ nāzük-beden
   Ey Yūsuf-ı gül-pīrehen ḳardaşcıġum sensin benüm (229)

İlahi olan musammat gazelin kafiye örgüsü xAxA bbbA cccA dddA eeeA ve vezni mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün'dür. Bu musammat gazelin "Muḥammed Muṣṭafā ḥaḳḳı" son cüzü nakarattır.

1. İlāhī dilerüm senden Muḥammed Muṣṭa[fā ḥaḳḳı]
   Īmān ile göçür bundan Muḥammed Muṣṭafā ḥaḳḳı
2. Günāhum çoḳ kime varam daḫi hem kime [yalvaram]
   Esirge ben günāh-kāram Muḥammed Muṣṭafā ḥaḳḳı (259)

Bu iki şiirde ortak kafiye çıkmaması sebebiyle şiirleri mütekerrir murabba olarak yazmak da mümkündür.

Matla, müfred, kıtʿa, rubai başlıklı şiirlerin nazım şekillerinin isimlerinin karıştırıldığı görülmektedir. Matlaın kafiye şeması "aa", müfredin kafiye şeması ba'dır. (Kurnaz-Çeltik, 2013, 24). Mecmuada 72b varağında Ahmed Paşa'ya ait olan şiire müfred başlığı konulmuştur:

1. Ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yārümi déyeyin
   Şikāyet [ü] sitem-i rūzgārumı déyeyin (319)

Müfred nazım şeklinde kafiye ba şeklinde olması gerekirken bu şiirin kafiye şeması aa'dır. Bu beytin mukaffa olması matlaı akla getirmektedir. Aynı şekilde mecmuada müfred başlıklı şiirler araştırıldığında ve yapılan çalışmalara bakıldığında bunların gazeller içerisinde yer aldığı görülmektedir. Bir beyit olarak yazılmış Ahmed Paşa (319), Bihiştî (304 ve 331), Derzî-zâde Ulvî (374), Nevʿî (90 ve 91), Şeyhülislam Yahyâ (305), Zâtî'ye (103) ait şiirlerin kafiye şeması aa'dır ve bu da matlaı akla getirir. Hazırlanan divanlara bakıldığında bu şiirlerin her biri bir gazelin matlaıdır.

16b varağında Cemâlî'ye ait müfred başlıklı şiir aa kafiye şemasına sahiptir. Bu kafiye şemasına sahip olan şiir müfred yerine matla olmalıdır.

1. Ḫāṭırum ey ḫˇāce bu maʿnāya muġberdür ḳatı
   Dāʾimā dehrüñ kes-i ḫar-ṭabʿa cell-i himmeti (75)

Kime ait olduğu bilinmeyen Farsça yazılmış (373) şiir de aa kafiyelidir ve başlığı müfreddir. Bu şiire de kafiyesi sebebiyle matla denmesi daha doğru görünmektedir.

Mecmuada iki kez yazılmış şiirlerden biri Taşlıcalı Yahyâ'ya aittir. Bu şiir 15b varağında müfred başlığı ile yer almıştır. Kafiye şemasının ba olması sebebiyle bu

mürettibin bu başlığı uygun gördüğü düşünülmektedir. Şiirin ikinci kez yazıldığı 29a varağında ise gazelin 4. beytidir.

1. Ġam-ı aġyār u derd-i yār ile mātemdeyüm her gün
   Niçe bayrām olur mā-beynümüzde merḥabā olmaz (132)

Müfred başlıklı bir diğer şiir 35a varağında Sâgarî'ye ait olan kendi mezar taşı için düştüğü 3 beyitten meydana gelmektedir:

1. Anuñiçün mezārum üstine ben
   Bu eşcār[ı] böyle vazʿ étdüm
2. Ki görüñ sormadan bile ḥālüm
   Bu cihān içre n'eyledüm n'étdü[m]
3. Bir boyı servi çeşmi bādāmuñ
   Şeftālūsına doymadum gitdüm (149)

Bu şiirde ba ca da kafiyelidir. "Müfret beyit, gazel/ kasidede matlâdan sonra yer alır; kıtanın ise her beyiti müfred" (Kurnaz-Çelik, 2013, 24) olması sebebiyle mürettip şiire bu başlığı uygun görmüş olabilir. Nazım şekli olarak kıtʿaya dâhil edilmesi daha uygun görünmektedir.

"Kıt'a, ba ca da ea …" veya "xa xa.." biçimindeki tek kafiyeli beyitlerle yazılan bir nazım şeklidir" (Kurnaz-Çeltik, 2013, 381). Mecmuada mürettibin yazdığı düşünülen kıtʿatü'l-fakîr başlıklı şiir aa xa şeklinde bir kafiye şemasına sahiptir.

1. Bir dil ki ġam-ı ʿışḳ ile pür-sūz olsa
   Nā-gāh ki der-i yārdan dūr olsa
2. Mātem-zede-i ḫasret olur ʿālemde
   Dil-şād ola mı ʿıyd daḫi sūr olsa (301)

Kıtʿa, parça anlamına da gelmektedir. "Rubaide kafiye ilk, ikinci ve dördüncü mısralar sonundadır" (İpekten, 2021, 76). Bu şiirde kafiye aaxa şeklindedir. "Rübai vezinleri ahrem ve ahreb olarak iki grupta toplanır" (Kurnaz-Çeltik, 2013, 156). Ahreb vezniyle yazılmıştır. Bu sebeplerden dolayı rubaiye dâhil edilebilir.

Rubai başlıklı bir şiirin de xaxa kafiye şemasına sahip olduğu görülür. Şiir ahreb ya da ahrem vezninde de yazılmamıştır. Mürettip, kıtʿa ve rubai nazım şekillerini terim anlamları dışında düşündüğü için bu şiire de kıtʿa yerine rubai demiş olabilir.

1. Ṣanemā dün géce ḫayālüñile
   Bezm-i ġamda ne nāle eyledi ney
2. Mürdeyem leblerin dehānum ṣu
   Ve mine'l-mâi külli şeyʾin ḥay (291)

Kıtʿalar arasında sadece Derûnî'ye ait olan Yanık Kalesi'nin alınması üzerine yazdığı şiirde (130) tarih bulunmaktadır. Bir diğer tarih Mısır'ın alınışı için yazılmış fakat şiir (253) yarım bırakılmıştır. Ayrıca xaxa kafiyeli 194 numaralı şiirler de xaxa kafiye şemasına sahip olduğu için kıtʿaya dâhil olmaktadır.

Bunların dışında Hâkânî (248) ba kafiyeli şiire ve yine aynı kafiye şemasına sahip olan fakat başlığı bulunmayan 107, 146, 147, 209, 251 numaralı şiirlere müfred denebilir.

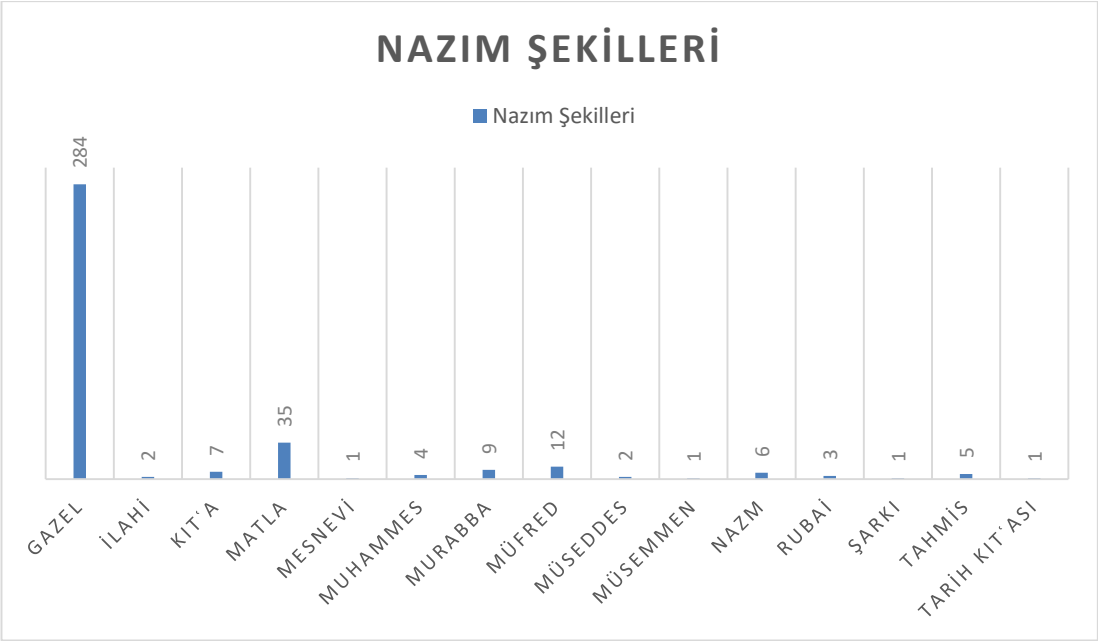
Enverî (168), Cemâlî (186), Emîrî-i Dîger (192), Enverî (249), Nahîfî (312), Sânî (313) ve nazire başlıklı şiir (300), başlığı olmayan aa kafiyeli 4, 104, 105, 106, 169, 193, 306, 307, 308, 311, 314, 336 numaralı şiirler de matla olabilir.

Müfred ve matlalar gibi 310, 315 numaralı şiirlerin de başlığı yoktur. Şiirlerin aa xa kafiye şemasına sahip olmaları ve ahreb vezniyle yazılmalarından dolayı rubai olabilir. 73, 163, 189, 252, 292, 299 numaralı şiirler de aa xa kafiye şemasına sahiptir ve ahreb vezninde yazılmadıklarından bunları nazm olarak kabul etmek mümkündür.

Kafiye şeması sebebiyle nazım şekli tespit edilemeyen şiirler de mevcuttur. Bu şiirler yarım kalmış olabilir. 146 numaralı şiir bir mısradır. 276 numaralı şiir tahribat sebebiyle okunamamış ve nazım şekli belirlenememiştir. 338 numarada üç satırdan oluşan bir cümle bulunmaktadır. 340 numaralı metin de dört satırdan oluşan bir metin görünümündedir.

Bu değerlendirmenin ardından mecmuadaki nazım şekillerinin sayısı gazel (284), ilahi (2), kıtʿa (7), matla (35), mesnevi (1), muhammes (4), murabba (9), müfred (12), müseddes (2), müsemmen (1), nazm (6), rubai (3), şarkı (1), tahmis (5) olarak belirlenebilir.

Çoğunluğu Türkçe şiirlerden meydana gelen mecmuda Farsça 1 gazel, 3 matla, 2 müfred, 2 nazm ve 1 rubai bulunmaktadır.

Şekil 2 Nazım Şekilleri

3.3. Mecmuada Bulunan Bahirler ve Vezinler

Mecmuadaki şiirler yedi farklı bahir ile yazılmıştır. Bu bahirler; Hafîf, hezec, recez, remel, muzârî, müctes, mütekâribdir. Mecmuada en fazla remel (167) bahri, en az mütekârib (1) ve hafif (1) bahirleri kullanılmıştır. Bunların dışında Karacaoğlan'a ait bir şiir (28) hece ölçüsüyle yazılmıştır. Mecmuadaki on şiirin (4, 66, 146, 187, 193, 208, 250, 338, 340, 370) vezni bulunamamıştır.

Tablo 5. Mecmuadaki Bahirler Ve Vezinler

Vezinler		**Adedi**
Hafîf	feʿilâtün mefâʿilün feʿilün	27
Hezec	mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün	72
	mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün	15
	mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün	18
	mefʿûlü mefâʿîlün mefʿûlü mefâʿîlün	1
Muzârî	mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün	41
Müctes	mefâʿilün feʿilâtün mefâʿilün feʿilün	17

Recez	müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün	3
	müfteʿilün mefâʿilün müfteʿilün mefâʿilün	1
Remel	fâʿilātün fâʿilātün fâʿilâtün fâʿilün	97
	fâʿilātün fâʿilâtün fâʿilün	2
	feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün	66
	feʿilâtün feʿilâtün feʿilün	2
	feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün	1
	feʿilâtün fâʿilātün feʿilâtün fāʿilâtün	1
Mütekârib	feʿûlün feʿûlün feʿûlün feʿûlün	1

3.4. Mecmuada Makam ve Güfte Başlıklı Şiirler

Mecmuada kullanılan sekiz makam adı geçmektedir. Bunlar; Arab, Acem (Öztuna, 2006, 23-28), Evc (Öztuna, 2006, 74-77), Hüseynî (Öztuna, 2006, 361-364), Irâk (Öztuna, 2006, 368-369), Nevâ (Öztuna, 2006, 105-108), Pençgâh (Öztuna, 2006, 185-186), Râst (Öztuna, 2006, 211-215)'tır. Metindeki bir şiirin (149) makamı okunamamaktadır. Makamlar arasında en çok Hüseynî (3) kullanılmıştır. Dü-gâh-ı Hüseynî Nevâ başlıklı şiir hece ölçüsüyle yazılmıştır ve Karacaoğlan'a aittir. Makam başlıklı şiirler için ayrı bir bölüm yoktur fakat bu şiirler genellikle peş peşe yazılmıştır.

Tablo 6. Mecmuada Bulunan Makamlar

Güftenin İlk Mısraı	**Makam**	**Varak/ Numara**
Eyā rūḥ-ı revān bu derdüme dermān bulunmaz mı	Arab	9b/41
Bir ġonce-dehen nāra alındı dil ü cānum	Acem	7b/29
Ṣorma gel ḥālüm benüm ki yārdan ayrılmış[am]	Evc	12a/50
ʿAceblemeñ benüm aġladuġumu iñledigümi	Hüseynî	7b/28
ʿIşḳa düşdüm pādişāhum yoḳ mıdur dermān bana	Hüseynî	25b/117

… şerārumdan şerer	Hüseynî	35b/151
Bir yaña ol serv-i ḫoş-reftāra bilmem n'eyleyem	Irâk	7a/26
Ġam-ı ʿışḳıla zebūnum nice türli ḥāletüm var	Irâk	60a/273
Baġlamam dil ġayra şūḫ-ı dil-pesendüm var iken	Nevā	9b/40
Tañrı ehl-i ʿışḳa ārām-ı dil u cānın vére	Pencgâh	7a/25
Gülsitān-ı ġamdan bülbül gibi nālān olduğum	Rast	9a/37

Mecmuada makamlar dışında güfte başlıklı şiirler vardır. Güfteler mecmuada üç yerde geçmektedir. Mecmuadaki Güfte-i Nâbî (166), Güfte-i Zeynep Hatun (209) ve Güfte-i Revânî (345) başlıklı şiirlerin üçü de gazel nazım şekliyle yazılmıştır.

3.5. Mecmuada Yer Alan Nazireler

Mecmuada nazire özelliği gösteren iki, nazire başlıklı iki olmak üzere dört şiir vardır. Bunlar Latîfî, Rahmî'nin (Bursalı) gazelleri nazire özelliği göstermekte; Nahîfî Çelebi'nin gazeli ve bir beyitten oluşan Farsça bir şiir de nazire başlığını taşımaktadır. Latîfî'nin Zeynep Hatun'a (45a) ve Bursalı Rahmî'nin Selikî'ye yazdığı nazire (87a), zemin şiirle aynı varaktadır. Nahîfî Çelebi'nin yazdığı nazirenin (63b) başlığına göre zemin şiir Nâbî'ye aittir. Farsça bir beyitlik nazire de (68b)'de mevcuttur.

Bahsedilen nazireler dışında "nazire benzeri şiirler" (Köksal, 2006, 49) mecmuada yer almaktadır. "Gazel nazım şekli dışında musammatlar da bu kategoriye dâhil olmaktadır" (Köksal, 2006, 55). Bu konu bağlamında mecmuadaki tahmislerin nazireye benzer olduğu söylenebilir. Mecmuada Sâniʿî, Bâkî ve Bursalı Rahmî'ye; Hâfız, Hayretî'ye; Nahîfî, Nâbî'ye; Beyânî de Fuzûlî'ye tahmis yazmıştır.

Sâniʿî'nin Bâkî'ye yazdığı tahmisin, Aydurmuş'un hazırladığı eserle kıyaslandığında (2025, 346-47) ilk iki bendinin eksik olduğu görülür. Sâniʿî, Bâkî'nin matla beyti

"Ġam-ı ḫaṭṭıyla yāruñ nice bir dil pür-melāl olsun
Sür ey sāḳī ayaġı mūr-ı ġuṣṣa pāy-māl olsun

maktası da

Dirīġ eyler mi Bāḳī cānı ḳurbān olduġum senden
Fidā yoluña varı tek hemān ʿıyd-ı viṣāl olsun” (Küçük, 1994, 329-330)

olan gazeli tahmis etmiştir. Sâniʿî’nin tahmisinin son bendi;

Cefālar eyleyüp her dem çevirseñ yüzüñi benden
Yine kesb-i ṣafālar eyler ey şeh Ṣāniʿi andan
Kesersen daḫi incinmez nigārā başını tenden
Dirīġ eyler mi Bāḳī cānı ḳurbān olduġum senden
Fidā yoluña varı tek hemān ʿıyd-ı viṣāl olsun (1)

Sâniʿî, Bursalı Rahmî’ye ait matlaı

“Bugün Mecnūn-ı ʿışḳum devr elinden pür-melālüm var
Yürürüm vādī-i miḥnetde bilmem kim ne ḥālüm var” (Erdoğan, 2017, 182).

olan gazeli tahmis etmiştir. Sâniʿî’nin tahmisinin ilk bendi;

Enīsüm deşt-i ġamda bir iki vaḥşī ġazālüm var
Seg-i Leylāya ey dil kāse-i serden sifālüm var
Cihān ḫalḳından el çekdüm ne kimseyle maḳālüm var
Bugün Mecnūn-ı ʿışḳum devr elinden pür-melālüm var
Yürürüm vādī-i miḥnetde bilmem kim ne ḥālüm var (215)

Hâfız, Hayretî’ye ait matlaı

“Meclis içre būse-i cānānum almaḳ yol mudur
Öldürüp ben nā-tüvānı cānum almaḳ yol mudur ” (Çavuşoğlu& Tanyeri, 1981, 205).

olan gazeli tahmis etmiştir. Hâfız’ın tahmisinin ilk bendi;

Ey ṣabā būy-ı gül-i reyḥānum almaḳ yol mudur
Yā nesīm-i zülf-i müşk-efşānum almaḳ yol mudur
El sunup nuḳl-i leb-i ḫandānum almaḳ yol mudur
Meclis içre būse-i cānānum almaḳ yol mudur
Öldürüp ben nā-tüvānı cānum almaḳ yol mudur (2)

Nahîfî, Nâbî’ye ait matlaı

"Yārı açdum açıl ey ġonce-dehānum déyerek

Bezme geldi gel e ey serv-i revānum déyerek" (Bilkan, 1997, 797).

olan gazeli tahmis etmiştir. Nahîfî'nin tahmisinin ilk bendi;

Çoḳ niyāz eyledüm ol şūḫa civānum déyerek
Nuṭḳa gel ey ṣanem-i nādire-dānum déyerek
Hele güş eyle biraz āh [u] fiġānum déyerek
Yārı açdum açıl ey ġonce-dehānum déyerek
Bezme geldi gel e ey serv-i revānum déyerek (286)

Beyânî, Fuzûlî'ye ait matlaı

"Ḳıldı ol serv-i sehī nāz ile ḥammāma ḫırām

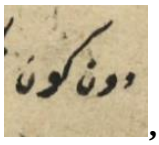
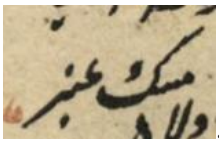
Şemʿ-i ruḫsārıyıla oldı münevver ḥammām" (Kılıç, 2021, 566).

olan gazeli tahmis etmiştir. Beyânî'nin tahmisinin ilk bendi;

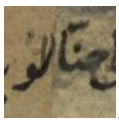
[Ṣub]ḥ irüp çünki yine oldı şeb-i tār tamām
Cāme-ḫˇābından yine şīve ile ḳıldı ḳıyām
[Rev]iş-i rāha ḳadem başmaġa étdi iḳdām
Ḳıldı ol serv-i sehī nāz ile ḥammāma ḫırām
Şemʿ-i ruḫsārıyıla oldı münevver ḥammām (285)

3.6. Mecmuanın Dil ve İmla Özellikleri

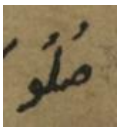
- Metinde atıf vavının bazı örneklerde kullanılmadığı görülmektedir.

33b dün [ü] gün , 34a misk [ü] anber .

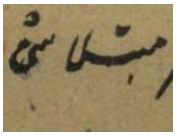
- Metinde kelimenin tek ya da çift ünsüzle okunmasını gösteren şedde işareti bazı kelimelerde kullanılmıştır.

33a müferrih , 32b hınnalu .

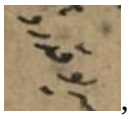
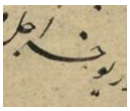
- Mecmuada ötre de kullanılmıştır.

32b sulu

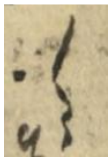
- Hareke kullanımında şedde dışında cezm de kullanılmıştır.

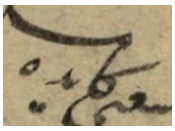
35a mübtelā

- Mürettip özellikle “yok” kelimesini çeşitli şekillerde yazmıştır.

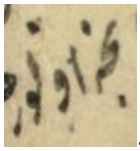
23b yoḳdur , 24a yoḫsa

- Ki bağlacında i ünlüsünün düştüğü kullanımlar mevcuttur.

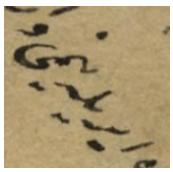
K’ez-ʿömr ü şebī güẕeşt tū bī-ḥaberī [37a]

Döndi şol ġonceye Saʿyī k’éde mesken ḫārı [59b]

- Vezin gereği ünlü düşmesinin yaşandığı örnekler bulunur.

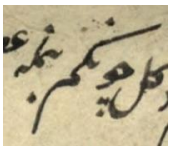
[15b] nic’olur .

- Zarf fill eki –uban, üben kullanımı, -ayın ekinin kullanımı

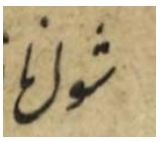
Göz göre ayrılayın mı varayın cānumdan [2b]

Beni bī-cān édüben gitmege ḳalması hevesi [23a]

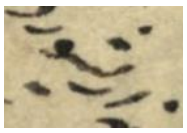
- Bağlaç, edat, hal ekleri, bazen birlikte yazıldığı örnekler bulunur.

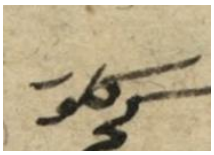
Ġam degül çünkim benümle ġuṣṣadır ḳardaş olan [67a]

- Şol sıfatının kullanımı da metinde yer alır.

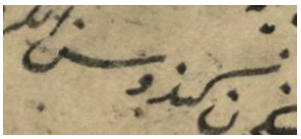
Şol Gedāyiyem ki uş ṭutdum belā vü derd ile [42a]

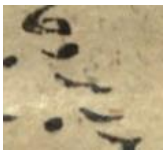
- Geniş zaman ekinin yuvarlak ünlülü yazılmıştır.

Cān véren vuṣlata cānāna érüşür derler [4a]

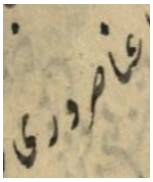
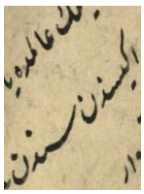
Dostlar oldı yaḳīnüm kim ḳıyāmet geç gelür [5b]

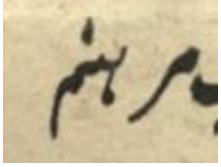
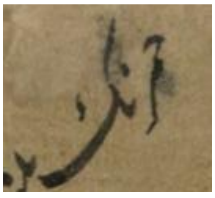
- Edatların yazımı ve kendi kelimesinin yazmında da yuvarlak ünlü kullanıldığı görülmektedir.

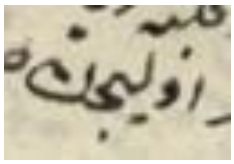
Senüñçün kendüsin illerde Nevʿī dāstān étdi [3a]

Sāḳīyā ṭoldur berü cām-ı ser-encāmı bugün [80b]

- Metindeki bazı kelimelerin yazımında yanlışlık yapılmıştır.

45a ʻanâsır 46a ikisinden

46b merhem 57b hem-reng

78a olıcak

4. Mecmuanın Türk Edebiyatına Katkısı

Mecmuaların öneminde belirtildiği üzere mecmualar, kaynaklarda bulunmayan veya kaynaklarda adı geçse de haklarında bilgi bulunmayan şair ve şiirleri barındırmaktadır. İncelenen mecmuada da Behrâm, Derûnî, Fedâî, Fethî, Gedâyî, Hâfız, Hâkî, Hayâtî, Hüseynî, İzzî-i Şirvânî, Lutfî, Müdâmî, Niyâzî, Râzî, Sâdıkî, Sâmiʿî, Sâniʿî, Şehrî Çelebi, Tâbî Bey, Tabʿî, Valîhî bu şairlerdendir.

Divanlar, makaleler, tezkireler ve tezler aracılığıyla yapılan yaptığımız metin araştırmalarına göre şiirlerin bazıları da bulunamamıştır. Amrî, Bihiştî, Rahmî (Bursalı), Cem Sultan, Fevrî, Revânî, Sâdık, Necâtî Bey'in tablo 8'de belirtilen gazelleri hazırlanan divanlarda yoktur. 48b varağında Cem Sultan'a ait ilk şiirden sonra velehu başlığı gelmektedir. Bu da yine o şiirin Cem Sultan'a ait olduğunu akla getirir. Fakat şiirin mahlası yoktur ve divanla karşılaştırıldığında şiir bulunamamıştır. Bu durumun bir benzeri 66a varağında Amrî'ye ait olduğu düşünülen şiirde yer almaktadır. Bu şiirin de başlığı yoktur ve hazırlanan Amrî divanında yer almamaktadır. Aynı kafiye şemasına sahip 105, 106, 107, 108 numaralı ard arda yazılan bir önceki şiirin Zâtî'ye ait olması ve bu şiirlerin üstünde de lehu başlığı bulunması sebebiyle bu şiirlerin Zâtî'ye ait olduğu düşünülür. Ancak hazırlanan çalışmada bunlar yer almamaktadır.

Tablo 7. Şairi Belli Olduğu Hâlde Kaynaklarda Bulunamayan Şiirler

Şair	**Şiirin ilk beyti / bendi**	**Vr. No.**
Amrî	Ġamzeden ḫavf eyleyüp terk-i niyāz étmek de güç Sūziş-i ʿışḳ ile āhı cān-güdāz étmek de güç	66a
Behrâm	Seḥer seḥer tek yél eser A sen dil-ber a sen dil-ber İyi ḫoş mısın ṣaġ A sen dil-ber a sen dil-ber Dost dost güzel dost	86a

Bihiştî	Démeñ ʿālemde yā şāh-ı cihān yāḫūd gedā yegdür İkisinden bile bir mest ü ḫayrān bī-nevā yegdür	46a
Cem Sultan	Bir elümde dest-i dil-ber bir elümde cām idi Nūş éderdüm leblerin dürd ile ḫoş eyyām idi	48b
Dânişî	Görüñ bu dīde-i terden ne cūlar āşikār étdüm Ki bir kez ol nihāl-i serv-i āzādı kenār étdüm	40a
	Dişler lebini lālelerüñ jāle gördiler Uşup sitāreler anı gökden uçurdılar	40b
	Metāʿ-ı cān ki ʿālem müşterīdür Meger var ise yārüñ lebleridür	53a
	Nerd-i ġamda dil-i pür-dāġum ile zār oldum Şeş-der-i miḥnete düşdüm yine nā-çār oldum	53a
	Nāvek-i ġamzeñ ile baġrumuzı ḳan étdüñ Yine miskīnüñe şāhum ʿaceb iḥsān étdün	53b
Derûnî	İlāhī ḫaẓret-i sulṭān Murāduñ Dili bī-dār ola baḫtı uyanıḳ	28b
Fedâî	Edeblü bilsem mūy-ı dü-pervīn seni Üste dilsem yoluña cān u teni	1b
Fethî	Güft [ü] gūdan dilümi eyle gel āzād yeter Ber-murād eyle meded ey şeh-i bī-dād yeter	68a
Fevrî	Elvedāʿ édüp şehā sen āfet-i dil-ḫˇāh ile Hem-dem oldum eşk ile yoldaş oldum āh ile Rāh-ı hicrānı ṭutup birḳaç nefer hem-rāh ile Göñlümüñ ṭıflın ḳoyup sen āfet-i dil-ḫˇāh ile Ben diyār-ı ġurbete gitdüm fiġān u āh ile Göñlümi cānā saña ışmarladum Allāh ile	31a
	Şīrlerdür ehl-i ʿışḳuñ yaşları zencīrler Kimde var şāhum gümüş zencīrlerle şīrler	79b
Gedâyî	Bilmezem ʿālemde yā Rab bu ne sevdādur gider Her ṭabīʿat muḫtelif bir ulu ġavġādur gider Servler ḫayrān ve ṣular zār-ı şeydādur gider Bülbül aġlar gül güler ʿālem temāşā[dur] gider	41a
	Merḥamet yoḳ çünki sende ben ġarībe ey nigār Nice bir derdüñle ḳılam nāle vü feryād u zār Baġruma ṭaş baṣayın ṣabr édeyin bī-iḫtiyār Vāz geldüm hey vefāsuz yār senden yür[i] var	41a

Hâfız	Çıḳsa tīr-i āh-ı ʿāşıḳ sīne-i ṣad-çākdan Ger ṭoḳuz ḳat gök demür geyse geçer eflākden	6a
Hâkî	Deheni būsesini saña nigār Umaram yoḳ démez ey dil güle var	81a
Hayâtî	Eyā rūḥ-ı revān bu derdüme dermān bulunmaz mı Muḳarrer mi ḳalur bu ḫūbluġuñ bedri ṭolunmaz mı Géce gündüz firākuñla aḳar yaşum silinmez mi Güzelsüz ḳaldı mı ʿālem baña bir yār bulunmaz mı	9b
Hüseynî	Zaḫm-ı tīrüñ sīnede yér yér ki olmuşdur ʿayān Dīdelerdür seyr eder ḥüsnüñ eyā ḳaşı keman	12b
İzzî-i Şirvânî	Göster ruḫuñ cihānı ḫarāb istemez misin Ét ʿāşıḳı helāk sevāb istemez misin	55b
Lutfî	Ṭuġrā-yı ser-i zülf-i perīşān elimüzde İḳlīm-i ġamuñ żabṭına ḳurbān elimüzde	70a
Makâlî	Geymiş ḳabālar ol şeh-i ʿālī-cenāb sürḫ Girmiş boyunca ḳanlara sanmañ şiyāb sürḫ	85b
Müdâmî	Cihānda her kime ṣorsam seni hep bī-vefā dérler Neler eyler saña ḳatlan o yār-i pür-cefā derler	44b
Necâtî	Olmasun ol gün ki ʿāşıḳ kūy-ı cānāndan gide Meh-liḳāsı yolına terk éde cān andan gide	73b
Niyâzî	Göñlüm alduñ gösterip hüsnüñ gülüm balum benüm Hey ne āl étdüñ baña ey ruḫları alum benüm Démedüñ bir gün gelüp ḥālüñ ne abdālum benüm Göñlüm alup bārī n'eylerdüñ behey ẓālim benüm	11a
Rahmî	Zī-saʿādetdür aña ʿālemde var eglencesi Hem-muṣāḥib oldı her dem baña yār eğlencesi	38a
Râzî	Mülk-i ḥüsnüñ pādişāhısın bugün cānum Ḫızır ʿĀlemi maḥfūẓ éderseñ n'ola sulṭānum Ḫızır	74a
Refʿî	Lāle vü gonce[y]i añma baña sen ey yüzi gül Bir bölük aġzı açuḳ baġlamaludur bunlar	2b
	Dem olmaz kim müjeñle cān u dil ġavġāya girmezler Ciger-dār olmayanlar cengde ālāya girmezler	86b
Revânî	Ḳaşuñla kirpigüñ zülfüñ dirilüp ḳatl içün cāna Éderler ẓulm-i kübrāyı meded şol ehl-i īmāna	87b
Sâdık	Devr-i lebinde ḫāl u ḫaṭ-ı misksā nedür Cān-ı ʿazīze her yañadan bu belā nedür	43a

Sâdıkî	Çekdi nāzüklik ile sīneye ol sīm-teni Ögmesün iki yaḳa issi olup pīreheni	45b
Sâmiʿî	Beri gel ʿāşıḳa nāşīliḳ étme ey perī-peyker Dirīġ étme cemālüñ ʿāşıḳ-ı ṣādıḳlara göster Münācātum budur Ḥaḳdan müdām ey ruḫları enver Bu bāġ-ı ʿālem-ārāda olasın daḫi ḫoş dil-ber Dilüñ bülbül ṣaçuñ sünbül yanaġı gül ḳadüñ ʿarʿar	77a
Sânīʿî	Enīsüm deşt-i ġamda bir iki vaḥşī ġazālüm var Seg-i Leylāya ey dil kāse-i serden sifālüm var Cihān ḫalḳından el çekdüm ne kimseyle maḳālüm var Bugün Mecnūn-ı ʿışḳum devr elinden pür-melālüm var Yürürüm vādī-i miḥnetde bilmem kim ne ḥālüm var	46b
	ʿAsker-i Tātār-ı ġamzeñ at ṣalup cānum Ḫıżır Ġāret étdi cān u dil mülkini sulṭānum Ḫıżır	75a
Şehrî Çelebi	Zaḫm-ı dil-i mecrūḥa bir çāre éder yoḳ mı Ḫūbān-ı cihān içre bir ehl-i naẓar yoḳ mı	68b
	Nigeh-i ʿişve-bāz-ı ʿışḳ olsun Ḫande-i der-nüvāza ʿışḳ olsun	68b
Tâbî Bey	ʿIşḳa düşdüm pādişāhum yoḳ mıdur dermān baña İşidüp feryādumı oldı cihān ḥayrān baña Āh kim hiç ṭāliʿüm yār olmadı bir an baña Niçe bir dil-dār hecrin göstere devrān [baña]	25b
Valîhî	Dāġ dāġ üzre urup cismüme rūz-ı firḳat Āteş-i hecr ile yaḳduñ beni ey dil ḳat ḳat	81a
Zâtî	Yanuña alup raḳībi eyledüñ seyr-i çemen Yanuña ḳalur mı ey serv-i sehī seyr eylesen	23a
	Ḳıyāmet lafẓına bir başdıḳda iḫtilāf oldı Söz āḫir ittifāḳı ḳāmet-i dil-dāra ṭogruldı	23a
	Gele ey rūḥ-ı muṣavver gele ey cān gibi Beni bī-cān édüben gitmege ḳılma hevesi	23a
	Çünki bir ʿāşıḳ daḫi isterseñ ey şeh kendüñe Ġamzenüñ cellādına emr ét iki ḳılsun beni	23a

Bunların dışında mecmuada şairi belli olmayan ve kaynaklarda bulunamayan matla, müfred, rubailer mevcuttur.

Tablo 8. Şairi Belli Olmayan ve Kaynaklarda Bulunamayan Şiirler

Varak No.	**Şiirin İlk Mısra**

1b	Ser-i ḫūn-ālūdeʾī hezār bār çalsam yérden yére Dilde ḥāṣıl iken ferāḥ şimdi gelmez bir yére
16a	Cümle rüşvet içün naṣūḥ ḥoca Sürülüp āsitāndan gitdi
16b	Māh-rūlar sebaḳ-ı cevri oḳurlar ezber Varaḳ-ı mihr ü vefāyı kim oḳur kim dinler
20b	Gerçi biñ var ʿāşıḳuñ cānā ḳuluñda biñde bir Yoluña cān terk éder yoḳdur meger biñde biri
37a	Ṭālib-i ʿıyd-ı vaṣl-ı tū būdem Dāştem çeşm-i maṭlaʿ-ı rüyet
37a	Hengām-ı sepīde-dem ki ḫüsrevīn seḥeri Dānī ki çerā hemī koned nevḥa-gerī
37a	Rāh-ı belāda eyleyen cismümi ġubār Kūy-ı nigāra irgüre şāyed ki rüzgâr
37a	Eyā ġubār-ı deret sürme-i ulü'l-ebṣār Esīr-i ṣayd-ı ʿubūdiyyet-i dil-i aḥrār
37a	Merā bī-tū rāḥat elem mī-nümāyed Eger şādmānīst ġam mī-nümāyed
42a	Der-i devlet-meʾāba sultānum Mümkin olaydı derdümi dérdüm
42a	Diñle ey teşne-i zülāl-i vefā Cümle ʿālem bu söze kāyildür
43b	Niçün baña raḥm eylemez ey dost raḳībüñ Bu ḥāl ile görse beni kāfirler esirger
70a	Gözümüñ yaşını baḳ déme şehā nemdür bu Kim bilir acıyasın bir gün ola demdür bu
71a	Ḫalḳa-i çeşmümi ṣayyād-ı ezel édeli dām Ḫūblarda seni ṭutdı gözüm ey kebk-ḫırām
71a	Envāʿ-ı engürı ṣıḳup anlar murāda érdiler Miḳyās imiş ben ʿāşıḳa parmaḳ ḥesābın verdiler
77b	O şāhuñ gerçi luṭf-ı merḥametde yoḳdur aḳrānı Velīkin çekmesün bir kerre tīr-i tīġ-ı müjgânı

77b	Her aşum her işüm Ṭāliḥ tā ezelden ? ḫāk ? ? ṭalan var nice derde ṣalan var
78b	Ṣarılmazsın Efendüm senden ayrılmam ḳulum bir yana Yolunda ölmekdür ḳasdum Ḫudā ger cānum Ayrı düşdüm vaṭānumdan ilümden Bıraḳduñ bizi ḳurbet ellere ṣarıldı
87a	Dil-i men ez-heme ḫūbān turā giriftār est Ḫarāb-ı Ṭūr-ı tuem ve’r ne ḥüsn-i bisyār est

5. METİN

5.1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem

- Çalışmada mecmuanın 1a-88b varaklarının transkripsiyon alfabesi ile yazılmış hâli ortaya konmuştur.
- Metnin sol üst köşesindeki varak numarasına göre şiirler, mensur bölümler ve mühürler eklenmiş ve numaralanmıştır. Şiirlerin başlıklarının altına vezinleri de eklenmiştir. Ayetler koyu harflerle yazılmıştır.
- Mecmuanın içindeki şiirler yayınlamış çalışmalardan hareketle kıyaslanmıştır. Bulunan farklılıklar dipnotta gösterilmiş ve metin tenkidi yapılmıştır.
- Metnin içerisinde yapılan hatalar düzeltilmiş ve bu hatalar dipnotta belirtilmiştir.
- Mecmuada tahribat veya mürekkep dağılması sebebiyle okunamayan yerler divanlardan tamamlanmıştır.
- Şiirlerin başında eğer şairin adı yazmıyorsa şiirin kime ait olduğu bulunarak [] işareti ile gösterilmiştir. Aynı işaret vezin sebebiyle yapılan tamirde de kullanılmıştır.
- Okunamayan ya da anlam konusunda şüphe uyandıran yerlere ? konmuştur. Tahribat sebebiyle okunamayan yerlere "…" ifadesi yazılmıştır.
- Metinde ciltleme hatası dolayısıyla şiirlerin bütünlüğü bozulmuştur. Bu sebeple Hayâtî'ye ait murabbaın 7a'da bulunan son bendi 10b varağındaki murabbaın devamına eklenmiştir.
- Metinde tekrar edilen şiirler ise tek bir yerde yazılmış, dipnotta şiirin daha önce hangi varakta yer aldığı belirtilmiştir. Bu şiirlerin her ikisi de metin tenkidine dâhil edilmiştir.

5.2. Metnin Transkripsiyonu

[1a]

1

[Ṣāniʿī][1]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

I

Cihān bāġında hem-dem olalı ol ġonce-leb ḫāra
Cefā çarḫından oḳlar atmada dāʾim bu nā-çāra
Varuñ deñ başlamasun ʿandelībān nāle vü zāra
Yitür ṣīt ü ṣadā-yı cān-ı nālem bu gül-zāra
Çemen bülbülleri şimden gerü ḫāmūş u lāl olsun

II

Eger arduñca aʿdā nāzenīnā gelmesün dérseñ
Saña bir kimse ʿālemde bahāne bulmasun dérseñ
Cihānı naʿra-i üftādelerle ṭolmasun dérseñ
Ser-i kūyunda ger ġavġā-yı ʿuşşāḳ olmasun dérseñ
Raḳīb-i kāfiri öldür ne ceng ü ne cidāl olsun

III

[1] İÜNHE. s. 346.
başlamasun ʿandelībān : ʿandelîbân başlamasun İÜNHE.
yitür sit ü ṣadā-yı cān-ı nāle : yeter sıyd u ṣadâ cân-ı nâlânın İÜNHE.
II/1 nāzeniyā : nāzına İÜNHE.
ıı/3 ger : - İÜNHE.

Cefālar eyleyüp her dem çevürseñ yüzüñi benden
Yine kesb-i ṣafālar eyler ey şeh Ṣāniʿī andan
Kesersen daḫi incinmez nigārā başını tenden
Dirīġ eyler mi Bāḳī cānı ḳurbān olduġum senden
Fidā yoluña varı tek hemān ʿıyd-ı viṣāl olsun

2

Taḫmīs-i Ḥāfıẓ[2]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

I

Ey ṣabā būy-ı gül-i reyḥānum almaḳ yol mudur
Yā nesīm-i zülf-i müşk-efşānum almaḳ yol mudur
El sunup nuḳl-i leb-i ḫandānum almaḳ yol mudur
Meclis içre būse-i cānānum almaḳ yol mudur
Öldürüp ben nā-tüvānı cānum almaḳ yol mudur

II

Derd ile feryād éder gülşende miskīn ʿandelīb
Vaṣl-ı gülden beñzer ol bī-çāreye degmez naṣīb
Yüz çevürdi baḳmadı bizden yaña hergiz ḥabīb
Ḳomaduñ şeyṭānlıġı gittüñ sen ey bed-ḫū raḳīb
Yārümi benden ayurup īmānum almaḳ yol mudur

III/2 andan : senden İÜNHE.
[2] ŞMEA. s. 455-456.
II/1 Derd ile feryād éder gülşende miskīn ʿandelīb : her seher feryâ ider derd ile miskin ʿandelîb ŞMEA.
II/3 bizden : benden ŞMEA.
II/4 gittüñ sen ey : itdün eyâ ŞMEA.
II/5 yārümi : yâri ŞMEA.

III

Ḫidmete bel baġlayup yeldüñ yopurduñ ey ṣabā*

Āsitānın dil-berüñ sildüñ süpürdüñ ey sabā

N'eyledüñse étdüñ hele esdüñ ṣavurduñ ey ṣabā

Ḫāk-i pāyin göz göre urduñ götürdüñ ey ṣabā

Tūtyā-yı dīde-i giryānum almaḳ yol mudur

[1b]

IV

Cānuma ḳavs-i maḥabbetden çün érdi tīr-i ʿışḳ

Bu vücūdum milketin feṭḥ eyledi şemşīr-i ʿışḳ

ʿĀşıḳ-ı bī-çāreye ölmek durur tīr-i ʿışḳ

Tekye-i miḥnet[de] alduñ cānumı ey pīr-i ʿışḳ

Tecrīd abdālum benüm ḳurbānum almaḳ yol mudur

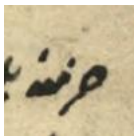
V

Çekmeyince niçe kez ʿāşıḳ belā vü miḥneti

Geçmeyince cānına ʿışḳuñ cefā vü ḥasreti

Ḥāfıẓ el vérmez aña yārüñ ṣafā vü vuṣlatı

---

* III/1 Metinde ḫidmete kelimesi şeklinde yazılmıştır.
III/3 étdin esdüñ savurduñ : eyledün sildün süpürdün ŞMEA.
IV/2 milketin : milkini ŞMEA.
V/1 kez : dem ŞMEA.
V/1 görmeyince cānına ʿışḳıñ cefa vü hasreti : geçmeyince cânına hecr ü ʿanâ vü şiddeti ŞMEA.
V/3 aña : saña ŞMEA.

Ey kilāb-ı kūy-ı dil-ber size n’étdi Ḫayretī

Çıġrışup hey birüñüz dāmānum almaḳ yol mudur

3

Fedāī

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Edeblü bilsem mūy-ı dü-pervīn seni

   Üste dilsem yoluña cān u teni

2. Pisteye işbu cihān tüm niçedür

   Öçini depred yeter yaḳma beni*

3. Odda çıra belüñi ḳuçam ey ṣanem

   Ve geh niş töndüre buda tek yüzüñi döndürme seni

4. Ḫodī ḫodī amū amū uslu zibā nevā-yı nazenīn

   Çāş-be-çāş idelüm görmezlige urma beni

5. Ey Fedāī avcını ḫidmet iḥsān bulasın

   Aslā yoġ aslā yoġ beni her dem yaḳın

4

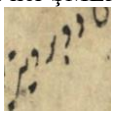
1. Ser-i ḫūn-ālūdeʾī hezār bār çalsam yérden yére

   Dilde ḥāṣıl iken ferāḥ şimdi gelmez bir yére

[2a]

5

V/5 hey : her ŞMEA.

* Metinde şeklinde yazılmaktadır.

Şemʿī rast[3]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Niçe yıldur sürerüz yérlere ey meh yüzümüz
   Ayaġuñ ṭoprağına geçmedi bir dem sözümüz
2. Gün yüzüñ üzre görelden şeb-i zülf-i siyehüñ
   Kimse farḳ étmez olupdur géceden gündüzümüz
3. Yüzüme baḳmadılar yaşuma raḥm étmediler
   Māh-rūlar arasında yoġ imiş yılduzumuz
4. Tūtiyā minnetini çekmez idik iki gözüm
   Ayaġuñ ṭoprağına bir daḫı geçse sözümüz
5. Şemʿiyā oda yaḳup defter-i nāmūsı yine
   Şemʿiyüz çünki bizüm yanmaġ imiş ḫidmetümüz

6

Velehu[4]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Ḥarīm-i bāġ-ı cennetden baña kūy-ı vefā yegdür
   Ḥezārān ḥūr u ġılmāndan göñül bir dil-rübā yegdür
2. Güneş bālīn felek altun beñeklü cāme-ḫˇāb olsa
   Bilürsüñ ḥālüñi ṣūfī saña bir būriyā yegdür
3. Ne aṣṣı ʿāşıḳa mülk-i cihānuñ mihr ü māhından
   Göñül bezmi çerāġın yaḳmaġa bir dil-rübā yegdür

[3]ŞDMAK. g.70, s.171-72. ŞDMAK'de gazel yedi beyittir. 10884'deki 5. beyit ŞDMAK'de iki beyit hâlindedir.
1b dem : gün ŞDMAK.
4b ayaġuñ ṭoprağına bir daḫı geçse sözümü : ayaġuñ ṭoprağını bir daḫi görse gözümüz ŞDMAK.
5a Şemʿiyā od yaḳup : Ey gönül odlara yaḳ ŞDMAK. ; 5b – ŞDMAK.
[4]ŞDMAK. g. 61, s.166-167.
3a mihr ü māhından : şems ü māhından ŞDMAK.

4. Saña ḳandīl-i mescidden éren nūr-ı żiyā zāhid
   Baña cām-ı maḥabbetden olan nūr-ı żiyā yegdür
5. Yaḳarlar bezm-i vuṣlatda kişi[yi] Şemʿi meh-rūlar
   Hilāl-ebrū güzellerle ıraḳdan merḥabā yegdür

[2b]

7

Velehu[5]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlün

1. Beni menʿ eyleme zāhid yüri cānānumdan
   Göz göre ayrılayın mı varayın cānumdan
2. Ḫasteyim yār benüm derdüme dermānumdur
   Hey meded öldüm ayırmañ beni dermānumdan
3. Sāye-veş ḫāk ile yeksān olayın yolında
   Tek cüdā olmayayın serv-i ḫırāmānumdan
4. Ḥālümi añladılar āh-ı ciger-sūzumdan
   Bildiler yandugümi nāle vü efġānumdan
5. Şemʿiyā dil uzadup her géce eflāki yaḳar
   Nār-ı āhum ki çıḳa sīne-i sūzānumdan

8

Refʿī rast

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

4a nūr-ı żiyā : nār-ı żiyā ŞDMAK. ; 4b nūr-ı żiyā : nūr-ı ṣafā ŞDMAK.

[5] ŞDMAK. g.130, s.206-7. ŞDMAK'de gazel yedi beyittir.

3b olmayayın : düşmeyeyin ŞDMAK.

4b: yanduġımı : n'eydigümi ŞDMAK.

5b çıḳa : çıḳar ŞDMAK.

1. Lāle vü gonce[y]i añma baña sen ey yüzi gül
   Bir bölük aġzı açuḳ baġlamaludur bunlar
2. Jāle ṣanma deheninde görinen dişleri dür
   Açup aġzını ṣayabildigine ġonce güler
3. Alumazdan ḳomazuz pīr-i muġānuñ etegin
   Gerçi maḫmūrlara yüzi gözi tūrşī ṣatar
4. Ġurre-i māh degüldür bu felekde görinen
   Tevsen-i çarḫuñ olupdur ṣanemā eli ṣıḳar
5. Yār göñlin ele almaġa ḳomaz Refʿī raḳīb
   Ḳanḳı ṭaşa yapışursam anuñ altında çıḳar

[3a]

9

Raḥmī[6]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Żaʿfden künc-i ʿanāda kim dil-i şeydā yatur
   Ger ecel gelseydi görmez şöyle nā-peydā yatur
2. Cūşa gelse kim ḥabābıdur rüsūm-ı kāʾināt
   ʿIşḳdur nāmı fezā-yı dilde bir deryā yatur
3. Pāyınuñ ḫārın çıḳarmış sūzen-i müjgān ile
   Deştde Mecnūn görince nāka-i Leylā yatur
4. Var fenā deştin temāşā ḳıl açup ʿibret gözin
   Nice İskender türāb olmuş nice Dārā yatur

[6] BRME. g.73, s. 192.
2a kim : kem BRME.
4a kıl : it BRME.

5. Şāh-ı ʿālem gelse çekmez pāyını dāmānına
   Künc-i istiġnāda Raḥmī şöyle bī-pervā yatur

10

Nevʿī[7]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Viṣāle vaʿde étmişdüñ ferāmūş eyledüñ gitdi
   Meded rūḥ-ı revānum ölmeden gel vaʿdemüz yitdi
2. Eger güldür eger ḫār-ı cefā redd eylemez ʿāşıḳ
   Hemān luṭf eyle ey ġonce göñülden her ne kim yitdi
3. Bizümle ṣūretā olduñ mülāyim vaʿdede ammā
   Dirīġā ey yüzi gül ḫār u ḫaslar ḳavli berkitdi
4. Viṣāle érmez imiş ʿāşıḳ-ı bī-sīm olan bildük
   Ḳapuñda aġlayu aġlayu cānā işümüz bitdi
5. Oḳuyup yanuña ṭutsuñ el üzre yaraşur anı
   Senüñçün kendüsin illerde Nevʿī dāstān étdi

[3b]

11

Nevʿī[8]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Bu baḫt-ı ser-nigūnum ḫˇābdan bī-dār olur bir gün
   Bu devlet böyle ḳalmaz mestler huşyār olur bir gün

[7] NDMT. g. 525, s. 538.
2b yitdi : bitdi NDMT.
3b ey yüzi gül : ey gül-i ter NDMT.
[8] NDMT. g. 365, s. 447.
1b mestler : mest iken NDMT.

2. Açılur her der-i beste bulur ṣıḥḥat dil-i ḥaste
ʿAdūlar yār olur bīgāneler ġam-ḫˇār olur bir gün
3. Şarābuñ vāʿiẓ ü ṣūfī ṭutup keyfiyyet-i ḥālin
Niçe müftī müderris vāḳıf-ı esrār olur bir gün
4. Ṭoġup vaḥdet güni aḫar gider bu ẓulmet-i keşret
Bilüşür yādlar aġyār olanlar yār olur bir gün
5. Yüri var ḥāṣlardan iltimās-ı luṭf-ı ʿām étme
Senüñ de yaraña Nevʿī gibi tīmār olur bir gün

12

Nevʿī[9]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Ḳo beni gevher-i eşküm gibi pā-māl olayın
Silk-i ʿışḳuñda senüñ muntaẓamuʾl-ḥāl olayın
2. Kişi esrār-ı ġamı ʿışḳıla fehm étmez imiş
Bıraġup cāme-i nāmūsumı abdāl olayın
3. Ṭurayın serv gibi rāh-ı hevāda ṣābit
Şu gibi naḫl-i dil-ārālara meyyāl olayın
4. Cāme-i cismi ṣatan alur imiş cān naḳdin
Gireyin ben de fenā şehrine dellāl olayın
5. Ehl-i ḥālüñ varayın meclisine cān eridüp
Nevʿīyā āteş-i ʿışḳıla yanup kāl olayın

[4a]

13

2b olur : olup NDMT.
[9]NDMT. g. 354, s. 441.
1b silk-i ʿışḳuñda : tek senüñ ʿışḳuñ ile NDMT.
2a ʿışḳıla : ʿaḳl ile NDMT.

Meşāmī Beg[10]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Cefā vü mihrüñ ol fettān birin bilür birin bilmez
   Ġam u şāduñ dil-i nālān birin bilür birün bilmez
2. Baña gel mescid ü meyḫāneden geç déyü pend eyler
   ʿAcebdür zāhid-i nādān birin bilür birin bilmez
3. Kitāb-ı şīveden bāb-ı vefādan ḳoñ suʾāl étmeñ
   Daḫi nevresdür ol cānān birin bilür birin bilmez
4. Ṭarīḳ-i hecr ü rāh-ı vuṣlatı dil bulurum dérse
   İnanmañuz o ser-gerdān birin bilür birün bilmez
5. Meşāmīden ḥabīb ile raḳīb aḥvālini ṣormañ
   O bir dīvānedür yārān birin bilür birin bilmez

14

Uṣūlī[11]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Dédiler Kaʿbe-i kūyuñda bugün ḳan oldı
   ʿĀşıḳuñ var ise biri yine ḳurbān oldı
2. Yérde ḳalmaz érişür kūy-ı ḫarāba bir gün
   Reh-i ʿışḳuñla şu kim ḫāk ile yeksān oldı
3. Cān véren vuṣlata cānāna érişür dérler
   Ḥamdü lillāh ki hele işümüz āsān oldı

---

[10]MEDE. g.171, s.98-99.
1a fettān : dilber MEDE. ; 1b dil-i nālān : dil-i nā-dān MEDE.
3a bāb-ı vefādan : bāb-ı cefādan MEDE. ; 3b nevresdür : nev-restedür MEDE.
5a dil bulurum : dil[ber] bilür MEDE.
6b Meşāmīden ḥabīb ile eyle raḳīb aḥvālini ṣormañ : ḥabīb ilen raḳīb aḥvālini ṣormañ Meşāmī'den MEDE.

[11] UDMİ. g.144, s. 299.
2a kūy-ı ḫarāba : kūy-ı murāda UDMİ. ; 2b reh-i ʿışḳuñla : rāh-ı ʿışḳ içre UDMİ.
3a vuṣlata cānāna : vuṣlat-ı cānāna UDMİ.

4. Yār ola ki güle yüzümüze baḳa déyü
   Yine göynüklülerüñ beñzi zaʿferān oldı
5. Bu Usūlī ayaġuñ ṭoprağına ḳul olmuş
   Mülk-i ʿışḳ içre yine başına sulṭān oldı

[4b]

15

Yaḥyā[12]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Yolına geldi cefālar étdügi cānānumuñ
   Pür-cefādur sevdügi ol āfet-i devrānumuñ
2. Yā İlāhī gözi yaşı ḥaḳḳıçün ʿāşıḳlaruñ
   Yārini eyle mülāyim yār-ı ʿālī-şānumuñ
3. Nev-civānum cevre doymaz baña étsün cevrini
   Eydüñüz maḥbūbına ol āfet-i devrānumuñ
4. Āfitābuma cefālar édeli ol āfitāb
   Bir ucı yérde bir ucı gökdedür efġānumuñ
5. N'ola Ey Yaḥyā ṣaḳınsam düşmen-i bed-ḫˇaḫdan
   Cānumuñ cānı degül mi sevdügi cānānumuñ

16

Şemʿī rast[13]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

[12] TYMÇ. g. 219, s. 419.
2a ʿāşıḳlaruñ : ʿāşıḳuñ TYMÇ.
3b āfet-i devrānumuñ : gözleri fettānumuñ TYMÇ.
4a āfitāb : meh-likā TYMÇ.
[13] ŞDMAK. g.144, s. 214-215. ŞDMAK'de gazel sekiz beyittir.

1. Dil-ber odur ki māyil ola mübtelāsına
   ʿĀşıḳ odur ki ṣabr éde cevr ü cefāsına
2. Ey māh-pāre zülf [ü] ruḫuñ olmasa eger
   Baḳmazdı kimse dünyenüñ aġ u ḳarasına
3. Ḳan ṭolmayınca baġrı kişinüñ ḳadeḥ gibi
   Lāyıḳ olur mı cām-ı lebüñ merḥabāsına
4. Ṣatdum cihānı dāne-i ḫāl-i siyāhuña
   Beñzerse şöyle beñzese oġul atasına
5. Gördi riyādan el yudı yumaz namāza yüz
   Şemʿī ṭayandı cām-ı maḥabbet ṣafāsına

[5a]

17

Velehu [Ḥayretī][14]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Seyrāna çıḳdı sīm-bedenler ṭaraf ṭaraf
   Ṣalındı yine serv-i çemenler ṭaraf [ṭaraf]
2. Bülbül gibi her ehl-i dil efġāna başladı
   Açıldı güldi ġonce-dehenler ṭaraf ṭaraf
3. Bülbüller oldı ḫār-ı belālarda mübtelā
   Bezm-i ṣafāda zāġ u zaġanlar ṭaraf ṭaraf
4. Ben gülsitāna varıcaḳ el ṣundı yér yérin
   Dāmānum aldı ṭutdı dikenler ṭaraf ṭaraf

5a Gördi riyādan el yudı yumaz namāza yüz : kevs̱erden el yudı yumaz āb-ı ḥayāta yüz ŞDMAK. ; 5b ṭayandı : ṭadandı ŞDMAK.
[14] HDMÇ. g.177, s.243.

5. Künc-i belāda sensin eyā Ḥayretī hemān
   Bezm-i ṣafāda cümle ḳalanlar ṭaraf ṭaraf

18

Velehu[15]

mefᶜūlü fāᶜilātü mefāᶜīlü fāᶜilün

1. Ṣalınduġunca ġonce güzeller ṭaraf ṭaraf
   Oḳur hezār tāze ġazeller ṭaraf ṭaraf
2. Bī-iḫtiyār ḫ̆āba varur nergesüñ gözi
   Bülbüller oḳıduḳça meṣeller ṭaraf ṭaraf
3. ᶜIyşuñ zamānı geldi berü gel déyü çenār
   Yārān-ı ᶜişrete ṣalar eller ṭaraf ṭaraf
4. Dil-ber beni ayaḳladuġunca bir ol ḳadar
   Eller daḫi üşer beni eller ṭaraf ṭaraf
5. Rāh-ı belāda ḳaldı ayaḳlarda Ḥayretī
   Seyrān éder nigār ile eller ṭaraf ṭaraf

[5b]

19

Velehu[16]

fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilün

1. Düşmenüm ḫandān u ben giryān olam lāyıḳ mıdur
   Her dem ol şādān u ben giryān olam lāyıḳ mıdur
2. Ḫoş geçe sāyeñde her laḥẓa ḳara yüzlü raḳīb
   Sāye-veş ben ḫāk ile yeksān olam lāyıḳ mıdur

[15] HDMÇ. g. 176, s. 242-243.
[16] HDMÇ. g. 80, s. 185.
1b giryān : nālān HDMÇ.

3. Ṣuna ol her derdi yoḳ nā-merde vaṣlı şerbeti
   Ben belā küncinde bī-dermān olam lāyıḳ mıdur
4. İre düşmen menzil-i maḳṣūdına ben dostlar
   Vādī-i ḥayretde ser-gerdān olam lāyıḳ mıdur
5. İre ʿıyd-ı vaṣla her ḳurbāna lāyıḳ olmayan
   Ḥayretī giñ yérde ben ḳurbān olam lāyıḳ mıdur

20

Velehu[17]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. ʿAhdine ṭurmaz dīrīġ ol serv-ḳāmet geç gelür
   Dostlar oldı yaḳīnüm kim ḳıyāmet geç gelür
2. Ḳarşu varur cān u dil ṣabr u ḳarār étmez göñül
   Her ḳaçan kim bezme bir laḥẓa ol āfet geç gelür
3. Būstān-ı ʿāleme ey serv-i gül-nārum benüm
   Sencileyin mīve-i bāġ-ı melāḥat geç gelür
4. Zāhid egerçi saña bār-ı melāmet güç gelür
   Menzil-i ʿışḳa velī ehl-i selāmet geç gelür
5. Ḥayretīyi ḳılma red kim gülsitān-ı kūyuña
   Ancılayın bülbül-i bāġ-ı belāġat geç gelür

[6a]

21

Ḥāfıẓ

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

[17] HDMÇ. g. 85, s. 188-189.
3a gül-nārum : gül-bārum HDMÇ.
4a zāhid egerçi : zāhidā gerçi HDMÇ.

1. Çıḳsa tīr-i āh-ı ʿāşıḳ sīne-i ṣad-çākdan
   Ger ṭoḳuz ḳat gök demür geyse geçer eflākden
2. Leblerüñ remzin nice feḥm eylesün ehl-i ḫıred
   Ḥālet-i ʿışḳuñ ḳodı dānāları idrākden
3. Ey gül ʿaġyāruñ hezār olursa reng almaz göñül
   Āb-ı ṣāfīdür bulınmaz ḫār ile ḫāşākden
4. Her géce gökler yüzinde āsmānīler yaḳup
   Naʿralar peydā olur bu āh-ı āteş-nākden
5. Ḳanlu ḳanlu pāreler düşüp gözinden Ḥāfıẓuñ
   Baġrı dāġlu lāleler bitürdi yér yér ḫākden

22

Ḫayālī[18]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Şebümde mūy-ı jūlīdem tenümde tāze dāġum var
   Melāmet mülkinüñ sulṭānıyam tuġum çerāġum var
2. Diyār-ı sūzuñ oldum şemʿ gibi ben de serdārı
   Niçe Ferhād ile Mecnūn gibi yanar çerāġum var
3. Feżā-yı ʿışḳda ben ol nihāl-i ser-firāzum kim
   Nihāl-i sidre üzre sāyesin ṣalmış budaġum [var]
4. Sipāh-ı ġuṣṣa vü ġamdan beni ṣaḳlar penāhumdur
   Yüzüñde zülf-i miskīnüñ gibi bir ḳara dāġum [var]
5. Ḫayālī şāh-ı ʿışḳ oldum daḫi bu ʿaḳl-ı hercāyī
   Göñül mülkine ayaḳ başmasun muḥkem yasaġum var

[18] HBANT. g. 123, s. 183.
1a şebümde : başumda HBANT. ; 1b çerāġum : otaġum HBANT.
3b sāyesin : sāye HBANT.
4a penāhumdur : penāhında HBANT. ; 4b zülf-i miskīnüñ : ḫāl-i miskīnüñ HBANT.

[6b]

23

Ġazeliyyat[19]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Şāh-ı ʿışḳam dūd-ı āteş-nāk olup başumda tāc
   Mülk-i ġamdan tīġ-ı nār-ı āh ile aldum ḫarāc
2. Zaḫm-ı ḫūnbār ile cism-i pür-şikāfum dér gören
   Buña cerrāḥ-ı ecelden ġayrıdan olmaz ʿilāc
3. Pūte-i ġamda dilā cānuñ eritmezseñ eger
   Naḳd-i ḳalbüñ bulmaya bāzār-ı ʿışḳ içre revāc
4. Sāḳiyā ṣun sāġarı bu devr içinde ṣınmadan*
   Kāse-i ser seng-i miḥnet birle mānend-i zücāc
5. Āb-ı ḫayret dīdede başda hevā-yı nār-ı şevḳ
   Saʿyīnüñ ḫāki meger bunlarla bulmış imtizāc

24

Velehu[20]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Ṣubḥa dek yumaz gözin her şeb olup bī-dār çarḫ
   Şöyle beñzer kim sever bir mihri yoḳ dil-dār çarḫ
2. Tīr-i āhum urduġı peykānıdur ṣanmañ şihāb
   Acısından çekdi atdı sīneden nā-çār çarḫ

---

[19] SÇAU. g. 6, s. 62.
2a zaḫm-ı ḫūnbār ile cism-i pür-şikāfum : çeşm-i ḫūn-bārumla cism-i pür-fikārum SÇAU. ; 2b cerrāḥ-ı ecelden ġayrıdan : cerrāḥ-ı eceldür eyleyen SÇAU.
* 4b ve 3b SÇAU'da yer değiştirmiştir.
4b kāse-i ser : kāse-i sır SÇAU.
5a āb-ı ḫayret : āb-ı ḥasret SÇAU. ; 5b imtizāc : revāc SÇAU.
[20] SÇAU. g. 8, s.66. SÇAU'da gazel yedi beyittir.

3. Çenber étdi ḳaddümi ġam aḳıdup gözden yaşum
   Ṣanasın āb-ı revāna düzdi bir neccār çarḫ
4. Tīrinüñ erişdügi şükrānesi naḫcīrüñe
   Naḳd-i cān īṣār éderken urdı bir miḳdār çarḫ
5. Ġam şebinde necm-i tābānı anuñ göz yaşıdur
   Eyleyelden Saʿyī-i dil-ḫasteye bīmār çarḫ

[7a]

25

Der-maḳām-ı Pencgāh

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

I

Tañrı ehl-i ʿışḳa ārām-ı dil u cānın vére
Yaʿnī Yaʿḳūb-ı ḥazīne māh-ı Kenʿānın vére
Bülbül-i şūrīdeye gül-berg-i ḫandānın vére
Çāresüz pervāneye şemʿ-i şebistānın vére

İsterin Ḥaḳ ḫaste-dil ʿuşşāḳa cānānın vére
Umarın derdin véren Allāh dermānın vére

II

Pister-i ġamda yatur üftādeler zār ü nizār
Aġlamakda iñlemekde bī-dil ü bī-iḫtiyār
Bir belāya beñzemez ʿālemde derd-i hecr-i yār
Vérmesün bu miḥneti bir kimseye Perverdigār

5a eyleyelden : eyleyeliden SÇAU.

İsterin Ḥaḳ ḥaste-dil ʿuşşāḳa cānānın vére
Umarın derdin véren Allāh dermānın vére

26

Der-maḳām-ı ʿIrāḳ

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

I

Bir yaña ol serv-i ḫoş-reftāra bilmem n'eyleyem
Bir yaña ol ġamzesi mekkāre bilmem n'eyleyem
Bir yaña dil derd ile āvāre bilmem n'eyleyem
Çāresüz ḳaldum dirīġā çāre bilmem n'eyleyem

II

Gülşene varsam yüzüñsüz āteş-i sūzān olur
Meyl édüp āba naẓar ḳılsam gözüm giryān [olur]
Görmesem yārüñ yüzin dünyā baña zindān olur
Çāresüz ḳaldum dirīġā çāre bilmem n'eyleyem

27

[Ubeydī][21]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Baña yār olmaduñ aġyārdan ayrılmaduñ gitdüñ
Dirīġā ey yüzi gül ḫārdan ayrılmaduñ gitdüñ

[7b]

28

[21] UDÖA. mat.14, s.549.
1a Baña yār olmaduñ : cihān bāġında sen UDÖA.

Dü-gāh-ı Ḥüseynī neva[22]

11'li hece ölçüsü

I

ʿAceblemeñ benüm aġladığumu iñledigümi

Bir od düşdi yüregümde yaram var

Allahum yandursın böyle cānumı*

ʿĀlemlere destān eyledi şānumı

II

Çevrilürem çevrilürem dönerem

Bir ḳanlar içici nāzlı yārüm var

Bir gözleri güzel aldı göñlümi

Ne oturup ne ṭuracaḳ ḥālüm var

III

Tuna ṣuyı gibi ṭaşḳun aḳarın

Bād estükçe ḫazān olur ṣolarum

Bir gün gülersem beş gün aġlarum

İşte güzel ādem böyle ḥālüm var

[22] Bu şiir, Müjgan Cumbur tarafından Karacoğlan'ın gösterilmiştir. Bkz. KMC. s. 1. Bu şiir bahsedilen eserde beş dörtlük hâlindedir. Çalışmada bu şiir koşmalar arasında yer almaktadır.

* Metinde "ḫānumı" şeklinde yazılmıştır.

II/2 – KMC.

II/3 – KMC.

III/2 bād : yel KMC.

Der-maḳām-ı ʿAcem

mefʿulü mefāʿīlün mefʿulü mefāʿīlün

1. Bir ġonce-dehen nāra alındı dil ü cānum
   Çāk olsa n'ola her dem gül gibi girībānum
2. Bülbülleri söyletmez oldı dil-i nālānum
   Bilmem nice şerḥ édem aḥvāl-i perīşānum
3. Naḫl-i ḳad-i bālāsı ṣaldı beni ṭopraġa
   Zülfi ruḫı zībāsı düşerdi dil-i bāġa
4. Baḳanda düşem gibi Mecnūn oluban ṭaġa
   Yā Rab kime şerḥ édem aḥvāl-i perīşānum

30 *

[Nevʿī][23]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Ne ḳara ḳulluġuñ olsa efendi baş üzere
   Ḳalem miṣāl dilerseñ beni kitābına kes

[8a]

31

Hilālī[24]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Sāḳiyā ʿaks-i lebüñ bu çeşm-i pür-ḫ̌ūn-ābda
   Ġonce-i nevrestedür bitmiş derūn-ı ābda

* Şiirin üstünde "müfred" başlığı yer almaktadır.
[23] NDMT. g. 196, s. 347.
[24] HDBY. g. 90, s. 163.

2. Gösterür ol māhı barmaġıyla ḫūrşīd-i cihān
Şaʿşaʿa ṣanmañ görinen mihr-i ʿālem-tābda
3. Ḳaşlaruñ resmini ey rūḥ-ı muṣavver görmese
Muʿtekif olmazdı zāhid gūşe-i miḥrābda
4. Dīde-i nem-nākde gūyā ḫayāl-i ḫāl-i yār
Bir megesdür kim düşüp ḳalmış derūn-ı ābda
5. Ey Hilālī bildüm olurmış müyesser vaṣl-ı yār
Māh girmiş ḳoynuma dün géce gördüm ḫˇābda

32

Bāḳī[25]

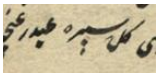
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Sāḳiyā şevḳ-i ruḫuñ cām-ı şarāb-ı nābda
ʿAks-i māh-ı ʿālem-ārādur miyān-ı ābda
2. Aġzuñ içre ey leṭāfet gülsitānı ol zebān
Ḳırmızı gül yapraġıdur ġonce-i sīrābda*
3. Ḳaşuñ üzre tār-ı mūyuñla cebīnüñ gördiler
Nūrdan ḳandīl aṣılmış ṣandılar miḥrābda
4. Berḳ-i āh-ı sūz-nāk içre şerār-ı nār-ı dil
Zer-nişān ḫaṭdur görinür tīġ-ı āteş-tābda
5. İḫtiyārı yoḳ ḳapuñda āh [u] efġān étmege
Pādişāhum Bāḳiyi maʿzūr ṭut ol bābda

33

2a ol māhı barmaġıyla : barmaġ ile ol māhı HDBY.
3a resmini : sīmini HDBY.
5a vaṣl-ı yār : vaṣl-ı dost HDBY. ; 5b māh girmiş ḳoynuma : çāh girmiş dünce 10884.

[25] BDSK. g. 450, s. 378-79.

* Metinde yapraġıdur kelimesi şeklinde yazılmıştır.

Ḫayālī[26]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Ḳabā-yı sürḫ ile bir serv-kad sīmīn-bedensin sen
   Boyınca ḳana girmiş bir büt-i gül-pirehensin sen
2. Belā gül-zārına revnāḳ véren bir ʿandelībüm ben
   Leb-i cān-perverüñle ṭūtī-i şekker-şikensin sen
3. Ḫazān naḳḳāşınuñ rengin véren bu rūy-ı zerdümdür
   Bahār-ı ḥüsni tezyīn [eyleyen] ġonce-dehensin sen
4. Benüm gibi belā ṭaġın çeker bulduñ mı ey lāle
   Nice dil-ber gören bir ʿāşıḳ-ı ḫūnīn-kefensin sen
5. Ḫayālī tarz-ı eşʾāruñ Ḥasandan şīve ögrenmiş
   Ḥaḳīḳat bādesini cām-ı Cāmīden içensin sen

[8b]

34

Yaḥyā[27]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Begüm Yaʿḳūb-ı cāna Yūsuf-ı gül-pīrehensin sen
   Gözümüñ nūru göñlüm sürūrı şimdi sensin [sen]
2. Tecellā-yı cemālüñden gider Mūsā gibi ʿaḳlum
   Nigārā revzen-i nūr-ı Ḥüdā-yı ẕül-minensin sen

[26] HBANT. g.37, s. 316.
1a Ḳabā-yı sürḫ ile bir serv- kad sīmīn-bedensin sen: ḳabā-yı sebz ile gerçi ki bir serv-i çemensin sen HBANT. ; 1b bir: - HBANT.
4b dil-ber: demler HBANT.
5a Ḥasandan : Ḥüseynden 10884.
[27] TYMÇ. g.314, s. 477. TYMÇ'de gazel yedi beyittir.

3. Beni unutduġuñ gibi unutduñ ʿahd [ü] peymānı
   Efendüm tā ezelden dil-ber-i peymān-şikensin sen
4. Derūnuñda yedi deryā degüldür ḳaṭrece ammā
   Dilā ḫum-ḫāne-i vaḥdetde çün bilsem ne[den]sin sen
5. Sevelden Aḥmedi sulṭān-ı ʿışḳ olduñ ey Yaḥyā
   Vilāyetde naẓīrüñ yoḳ meger Veysel Ḳarenīsin sen

35

ʿUlvī[28]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Severin cān ile ol ġonce-dehānı çoḳdan
   Şol Ḫudā ḥaḳḳı ki vār eyledi [anı] yoḳdan
2. Rāżıyuz eyle şehā gāh vefā gāh cefā
   Devletüñde görelüm luṭfuñı azdan çoḳdan*
3. Sīne meydānını ṣaḥrā-yı neyistān eyle
   Ten-i ḫākiye naẓar ḳıl ki pür olsun oḳdan
4. Lālenüñ dāġ-ı derūnın ne bilür sāġar-ı mey
   Açuñ ey ġonce-dehen ḥālini ṣorma toḳdan
5. Yoḳ yére ʿUlvī-i dil-teşneye cevr eylersin
   Būse-i laʿlüñi umduḳça gelürsin yoḳdan

36

Bākī Fermāyed[29]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

5a sulṭān-ı ʿışḳ olduñ : sulṭāndı ʿuşşāk olduñ TYMÇ.

[28] DUBÇ. g.538, s. 633-634. Gazel 21b'de tekrar yazılmıştır. Hem Divan ile hem de 21b ile kıyaslanmıştır.

* Metinde "azdan ve çokdan" olarak yazılmıştır.

5a yoḳ yére ʿUlvī-i dil-teşneye : ʿulvi-yi teşne-dile yoḳ yére DUBÇ.

[29] BDSK. g.356, s. 320.

1. Başlar kesilür zülf-i perīşānuñ ucından
   Ḳanlar dökülür ġamze-i bürrānuñ ucından
2. Peykān-ı belā cānuma işler geçer oldı
   Ey ḳaşları yā nāvek-i müjgānuñ ucından
3. Dil ḍarbın urur ḳalbe firāḳuñda dem-ā-dem
   Ḳan aġlasa çeşm[üm] n'ola peykānuñ ucından
4. Yüz sürmek umar pāyuña üftādeler ammā
   Nevbet mi deger kimseye dāmānuñ ucından
5. Murġ-ı dil-i Bāḳī[yi] görüñ fāẖte-āsā
   Efġān éder ol serv-i ḥırāmānuñ ucından

[9a]

37

Der- maḳām-ı rāst

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

I

Gülsitān-ı ġamdan bülbül gibi nālān olduġum
Ġam beyābānında ser-gerdān u ḥayrān olduġum
Āteş-i hicrān ile sūzān u giryān olduġum
Ṭaġılup cemiyyet-i ḫāṭır-perīşān [olduġum]
Hep senüñçündür yolında ḳurbān [olduġum]
Yā kimüñçündür benüm yolında giryān olduġum

II

Ehl-i ʿışḳuñ dāʾimā faḥtile zār olduḳları
Gird-bād-āsā felekde bī-ḳarār olduḳları

3b çeşm[üm] : zaḫmum BDSK.

Sāye-veş rāh-ı fenāda ḫāksār olduḳları

Āha hem-dem ġuṣṣa vü hicrāna yār olduḳları

Hep senüñçündür yolunda ḳurbān olduġum

Yā kimüñçündür benüm yolında nālān olduġum

38

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

I

Bugün ben bir şeh-i ʿālī-cenāba mübtelā oldum

Ġam-ı sevdā-yı zülfüñle giriftār-ı belā oldum

Nice demler durur sāḳī hevā-yı laʿl-i nābuñla

Ḥabāb-ı mey gibi āvāre oldum pür-hebā oldum

Ḳomadum ʿışḳı ʿālem bir yaña ben bir yaña oldum

II

Miyānuñ yādına ser-cümle varum der-miyān étdüm

Dehānuñ fikrine düşdüm fenā-ender-fenā oldum

Ḫayāl-i ḫūb-rūlar dīdede eglencem olmuşdur

Ḫayālümde deñiz mālikleriyle āşinā oldum

Ḳomadum ʿışḳı ʿālem bir yaña ben bir yaña oldum

III

Reh-i zehr içre añmaduñ gedānuñ bi-ḥamdillah

Erüşdüm vuṣlat-ı ikṯir-i ʿışḳa pādişā oldum

Celālī gördiler rācī ḳapusı ʿışḳda ʿaḳlı

Ḳomadum ʿışḳı ʿālem bir yaña ben bir yaña oldum

Temmet

[9b]

39

müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

I

Ḳardaşcıġum aġyār-ı bed-ḫᵛāha uyup ṣatma beni
Hecr-i zenehdānuñla çāh-ı miḥnete atma beni
Görüñ firāḳuñ pençe-i ḳahrına uġradma beni
Baḳ dīde-i giryānuma raḥm eyle girme ḳanuma
Yūsufcuġum Yaʿḳūb-veş ḥüzn ile aġlatma beni

II

Vezn eyledi çeşm-i güher-senc ile her ehl-i naẓar
Ḥüsn-i bahāda gelmedi sence terāzūdan iner
Çünkim olanca gevherin dökdi yoluñda çeşm-i ter
Baḳ dīde-i giryānuma raḥm eyle girme ḳanuma
Yūsufcuġum Yaʿḳūb-veş ḥüzn ile aġlatma beni

40

Der-maḳām-ı Nevā

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

I

Baġlamam dil ġayra şūḫ-ı dil-pesendüm var iken
Sünbüle baḳmam ṣaçı miskīn kemendüm var iken
Serv-ḳadlerle ṣalınmam şeh-levendüm var iken
Kimseye yār olmazam yār ile andum var iken
Ḳanda varam sāye-i serv-i bülendüm var iken
Kime ḳul olam senüñ gibi efendüm var iken

II

Sen saʿādet kişverinde şāh-ı ʿālī-şān iken

Dergeh-i devlet-penāhuñ maʾden-i iḥsān iken

Kaʿbe-i kūyuñ maḳām-ı zümre-i ʿirfān iken

Eşigüñde ehl-i diller bende-i fermān iken

Ḳanda varam sāye-i serv-i bülendüm var iken

Kime ḳul olam senüñ gibi efendüm var iken

41

Der-maḳām-ı ʿArab

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

I

Eyā rūḥ-ı revān bu derdüme dermān bulınmaz mı

Muḳarrer mi ḳalur bu ḫūbluġuñ bedri ṭolınmaz mı

Géce gündüz firākuñla aḳar yaşum silinmez mi

Güzelsüz ḳaldı mı ʿālem baña bir yār bulınmaz mı

II

Ruḫ-ı dil-ber gibi yüze güler devr-i zamāndur bu

Bulurum ben seni āḫir hele devr-i zamāndur bu

Güzeller içre müsteṯnā ʿaceb bilsem nedendür bu

Güzelsüz ḳaldı mı ʿālem baña bir yār bulunmaz mı

III

Bulunmaz āsitānuñda Ḥayātī kimi bir bende*

Cihān fettānısın sen bildüm ḥaḳīḳat yoġ imiş sende

* Murabbaın bu bendi 7a varağında yer almaktadır.

Yüri şimden girü şāhum senüñ sende benüm bende

Güzelsüz ḳaldı mı ʿālem bana bir yār bulunmaz mı

[10a]

42

Necātī rāst[30]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Ḫalḳ-ı ʿālem bir yaña oldı bu şeydā bir yaña

   Cennet-i kūyuñ ḳomaz olursa dünyā bir yaña
2. Devlet-i ʿışḳuñda senden artuḳ olur leşkerüm

   Bir yaña ṭursa żaʿīf olan tüvānā bir yaña
3. Bulımadılar arayup şīve-i reftāruñı

   Gitdi ṭūbā bir yaña serv-i dilārā bir yaña
4. İrmesün dérseñ cemāl-i ber-kemāle bir zevāl

   Gün gibi ey şāh-ı ʿālem gitme tenhā bir yaña
5. Cānına oldı Necātīnüñ ḥavāle çeşm-i yār

   Ey ecel sende gelüp étme teḳāżā bir yaña

43

Velehu[31]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

[30] NDANT. g. 3, s. 146. NDANT'de gazel dokuz beyittir.
1b ḳomaz olursa : ḳomazam olsa NDANT.
2b ṭursa : dursa NDANT.
[31] NDANT. g.145, s. 234. NDANT'de gazel sekiz beyittir.

1. ʿĀşıḳ ḳaçan ki nāvek-i āh-ı seḥer çeker
   Gökler yüzine mihr ile māhı siper çeker
2. Gāhī kemān-ı miḥnet u gāhī ḫadeng-i āh
   Meydān-ı ġamda ʿāşıḳ-ı miskīn neler çeker
3. Bir gün sen āfitāba muḳārin olam déyü
   Māh-ı felek yıl on iki aydur sefer çeker
4. Aṣ bāri dār-ı zülfüñe bir kezden ét ḫalāṣ
   Cellād-ı ġamze bizi nice bir iler çeker
5. Rāġıb görür ḳaşuñ ile zülfüñ kemendini
   Anuñ içün Necātī bu denlü gerer çeker

[10b]

44

Velehu[32]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Hezār pāre göñül oldı yine yār ile bir
   Şu resme kim gül-i sād-berg olur hezār ile bir
2. Yüzüme baḳ kim olam bülbül-i hezār-nevā
   Hezār olur ṣanemā çünki iʿtibār ile bir
3. Zamāne eylemezdi benüm niyāzuma nāz
   Sen olmasayduñ iki yüzlü aġyār ile bir
4. Göñül kenāra getürmek diler miyānuñı līk
   Cihānda olduġu yoḳdur meyān kenār ile [bir]

1b gökler yüzine mihr ile māhı siper çeker : göklerde mihr ü māh yüzine siper çeker NDANT.

[32] NDANT. g.193, s.264. NDANT'de gazel sekiz beyittir.

1a gönül oldı : oldı gönül 10884, yār ile : nigār ile 10884; 1b kim : ki NDANT.

2a baḳ kim : gül ki NDANT.

3a eylemezdi : eylemez idi NDANT. ; 3b olmaysayduñ iki yüzlü aġyār : olmaya idüñ iki yüzlü rūzigār NDANT.

5. İkide bir dil-i dīvānemi çeker çevirür
   Benüñ olalı ser-i zülf-i tāb-dār ile bir
6. Necātiyā yüri var ʿışḳuñ āḫirin añma
   Hele göre çıḳışır mısın intiẓār ile bir

45

Velehu[33]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. Ben ḫaste içün laʿl-i leb-i gül-şekerüñ var
   Ben müflis içün zer-kemer u sīm-berüñ var
2. Bir daḫi benüm sencileyin pādişehüm yoḳ
   Ey dost senüñ nice benüm gibilerüñ var
3. Aġyār diken gibidür andan uzalursañ
   Ey ġonce-dehen gül gibi baş üzre yérüñ var
4. Nergis gibi göz dikmişidüm izi tozına
   Bir gün demedi sūḫte ḥaḳḳ-ı naẓaruñ var
5. Dédüm ki müjeñ tīrine cānum siper olsun
   Taḥsīnler edüp dédi Necātī cigerüñ var

[11a]

46

Murabbaʿ-ı Amrī[34]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

5a Necātiyā yüri var ʿışḳuñ āḫirin anma : Necāti'yā nice bir ʿışḳuñ āḫırın sanasın NDANT. ; 5b hele göre : gör evvelâ NDANT.

[33] NDANT. g.75, s.191-192. NDANT'de gazel altı beyittir.

2a uzalursañ : üzülürseñ NDANT.

4b gün : kez NDANT.

5a tīr ise cānum : tîrine sînem NDANT.

[34] ADMÇ. s. 30-31.

I

Zerd édüp ruḫsārumı ḥālüm dīger-gūn eyleme

ʿĀdet édinme cefāyı baġrumı ḫūn eyleme

Ḳanumı dök tek beni hecrüñle maġbūn eyleme

Hey efendüm hey begüm ḳan ile ḳānūn eyleme

II

Nice bir ʿāşıḳları cevrüñe giryān édesin

Nice bir baġrın delüp ney bigi nālān édesin

Bir cefā étmeñden ol yegdür ki biñ ḳan édesin

Hey efendüm hey begüm ḳan ile ḳānūn eyleme

III

Öldürürseñ ʿāşıḳı evvel beni öldür beni

Kim göñülden ʿāşıḳ oldum cān ile sevdüm seni

Öldürüp ammā ki soñra yār édinme düşmeni

Hey efendüm hey begüm ḳan ile ḳānūn eyleme

IV

Dem-be-dem ʿāşıḳlaruña ẓulm-i bīdād eyleme

Bī-vefālıḳ resmini ʿālemde bünyād eyleme

Ḫūblar sulṭānısın billāh yavuz ad eyleme

Hey efendüm hey begüm ḳan ile ḳānūn eyleme

V

Sen baña cevr eyleseñ dil derd ile pür-ḫūn olur

Ḳorḳum andan kim güzeller ögrenüp ḳānūn olur

II/1 cevrüñe : cevr ile ADMÇ.

V/2 ḳorḳum andan : ḳorḳum oldur ADMÇ. , V/2 ögrenüp : ögrenür.ADMÇ.

Nice ʿAmrī nice anuñ gibiler maġbūn olur

Hey efendüm hey begüm ḳan ile ḳānūn eyleme

47

Murabbaʿ-ı Niyāzī

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

I

Göñlüm alduñ gösterip ḥüsnüñ gülüm balum benüm

Hey ne āl étdüñ baña ey ruḫları alum benüm

Démedüñ bir gün gelüp ḥālüñ ne abdālum benüm

Göñlüm alup bārī n'eylerdüñ behey ẓālim benüm

II

Cānı dil mülkini yaġmā ḳıldı çeşm-i reh-zenüñ

Ḳanda varam ḳandadur bilsem ne yérde meskenüñ

Çün benümle yoġımiş göñülde yār olmaḳ senüñ

Göñlüm alup bārī n'eylerdüñ behey ẓālim benüm

III

Gösterüp şemʿ-i cemālüñ yine pişmān eyledüñ

Odlara yaḳup beni ḫāk ile yeksān eyledüñ

ʿĀleme ʿışḳıla beni Mecnūn-ı destān eyledüñ

Göñlüm alup bārī n'eylerdüñ behey ẓālim benüm

IV

ʿAḳlumı dīvāne ḳılduñ ṭurre-i ṭarrār ile

Hey ne siḥr étdüñ baña ol ġamze-i mekkār ile

Künc-i firḳatde ḳoduñ ben ḫaste[y]i biñ zār ile

Göñlüm alup bārī neylerdüñ behey ẓālim benüm

[11b]

V

Āh kim ṣalduñ beni bir derde kim dermānı yoḳ

Dünyede ölmekden artuḳ hiç anuñ imkānı yoḳ

Ey vefāsuz yār çünki cevrüñüñ oranı yoḳ

Göñlüm alup bārī neylerdüñ behey ẓālim benüm

VI

Açılaldan gül gibi bu ḫaṭṭ-ı gül-gūnuñ senüñ

Ey ṣaçı leylī Niyāzī oldı Mecnūnuñ senüñ

ʿĀşıka cevr étmek imiş çünki ḳānūnuñ senüñ

Göñlüm alup bārī n'eylerdüñ behey ẓālim benüm

48

Murabbaʿ-ı Ḥayretī[35]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

I

Egledüñ ġāyet beni sen mübtelā çoḳ sevdügüm

Azın azın cevre başladuñ baña çoḳ sevdügüm

Bī-vefālıḳ eyleme düşmez saña çoḳ sevdügüm

Ḳanı merdümlük ḳanı ādemlük a çoḳ sevdügüm

II

Ey boyı serv-i revān ṣalınma aġyār ile sen

Hem-ser olmaḳ ol pelīde ne revādur nārven

Bir meleksin saña yār olmaḳ düşer mi ehrimen

[35] HDMÇ. mus.18, s.102. Çalışmaya göre şiirin başlığı "ʿArż-ı niyâz-ı ṭaʿn-ı âmîz be dilber-i ḫod" şeklindedir.
I/1 egledüñ ġayet : añladuñ ġâlib HDMÇ.

Ḳanı merdümlük ḳanı ādemlük a çoḳ sevdügüm

III

Sen raḳībüñ sözine uyduñ yine uş eyle mi

Bu ḳadīmī bendeñi étdüñ ferāmūş eyle mi

Nālesin ben ḫastenüñ gūş étmedüñ ḫoş eyle mi

Ḳanı merdümlük ḳanı ādemlük a çoḳ sevdügüm

IV

Söylemezsin baña bilmem neñ ziyān étdüm senüñ

Aġlamaḳla ġāyetī ʿışḳuñ ʿayān étdüm senüñ

Ṭutalum kim göz göre ḳapuñda ḳan étdüm senüñ

Ḳanı merdümlük ḳanı ādemlük a çoḳ sevdügüm

V

Ḥayretī bī-çāreyi göz yaşı gibi ey nigār

Merdüm-i üftādedür sürme ḳapuñdan āşikār

Pādişāhısañ n'ola eyle yetīme iʿtibār

Ḳanı merdümlük ḳanı ādemlük a çoḳ sevdügüm

[12a]

49

Velehu [Necātī][36]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Yüzüm üzre başıcaḳ kebkebüñ étse n'ola yér

   Şimdi mi étdi şeref kevkebi ḫāke teʿs̱īr

IV/1 bilmem : bilsem HDMÇ.

IV/2 ḳapuñdan āşikār : naẓardan hâr u zâr HDMÇ.

[36] NDANT. g.200, s. 269. NDANT'de gazel sekiz beyittir.

1a üzre başacaḳ : üstine başub NDANT. ; 1b şimdi mi étdi şeref kevkebi ḫāke teʿs̱īr : şimdi itdi şeref-i kevkebi ḫāke teʿs̱ir NDANT.

2. Ḳorḳar oldum géceler yummaġa kirpüklü gözüm
   Ger düşe düşüme nā-geh görine saña naẓīr
3. Dost düşmenler ile ṣoḥbet-i ḫāṣ eyleyicek
   Baña şemʿüñ özi köynür ḳadeḥüñ içi acır
4. Cān u dil küşelerin sildi süpürdi müjesi
   Aldı gitdi ne bulındısa naḳīr u ḳıtmīr
5. Bezm-i ʿışḳuñda benüm ġuṣṣa vü ġamdur yédügüm
   Şemʿ gibi bir odum var ki yédügüm beni yér
6. Ben iki bir démeyem cān vérürüm ḳarşuma sen
   Çifte ṭolular içüp öpüşesin ikide bir
7. Ehl-i ʿışḳ oldı Necātī olamaz ʿaḳla muṭīʿ
   Hīç meczūb olan abdāl éde mi hidmet-i pīr

50

Evc[37]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Ṣorma gel ḫālüm benüm ki yārdan ayrılmış[am]
   Bir yüzi gül ġonce-fem dil-dārdan ayrılmış[am]
2. Nice nālān olmayam bülbül gibi zārī ḳılam
   Çeşmi āhū bir şeker-güftārdan ayrılmış[am]

51

2b ger düşe düşüme : ki düşüme düşe NDANT.
4a cān u dil : dil ü cān NDANT.
6a vérürem ḳarşuma : virem-ü- ḳarşuma NDANT.
[37] HMDBU. , s. 422.
2a olmayam : olmayım, ḳılam : ḳılıp HMDBU.

[Bāḳī][38]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Hecr-i laʿlüñle dem-ā-dem göz yaşı mey-gūn olur
   Dīde dilde[n] dil ḥadeng-i ġamzede[n] pür-ḫūn olur
2. Pādişāhsın étdügün şimden gérü ḳānūn olur

[12b]

52

[Bihiştī][39]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Yine gülşende bugün bülbüle bir ḥāl olmuş
   Güli ḫār ile görüp münkesirü'l-bāl olmuş
2. Devletüñde erüşüp zaḫm-ı müjeñ pādişehüm
   Merdüm-i dīdelere dīde-i iḳbāl olmuş
3. Şehre od ṣaldı déyü āhuma ḳılmaġa ʿaẕāb
   Māh-ı nev küngüre-i çarḫda çengāl olmuş
4. Gezdürür şevḳ ile bāzār-ı gülistānda müdām
   Bād-ı gül Yūsufını ṣatmaġa dellāl olmuş
5. Tekye-i ʿışḳa girüp şāl-ı melāmet géymiş
   Göre billāhi Bihiştī nice abdāl olmuş

53

Hüseynī rast

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

[38] Mecmuada bu şiir Hasbî'ye ait gösterilmiştir. Şiir Bâkî divanında yer almaktadır. BDSK. g.142, s. 189-190.
1b ḥadeng-i ġamzede[n] : ḥadeng-i ġuṣṣadan BDSK.
[39] Mecmuada bu şiir Latîfî'ye ait olarak gösterilmiştir. Şiir Bihiştî divanında yer almaktadır. BDYA. g.230, s. 354.

1. Zaḫm-ı tīrüñ sīnede yér yér ki olmuşdur ʿayān
   Dīdelerdür seyr eder ḥüsnüñ eyā ḳaşı kemān
2. N'ola ḳurbān olsa dil cānā görüp ebrūlaruñ
   ʿIyd-ı aḍḥādur cemālüñ yoluña cānum revān
3. ʿÖmrüm olduḳça esen ol gözlerüme kuḥl içün
   Ey ṣabā vérdüñ ġubār-ı rāh-ı cānāndan nişān
4. Reʿfet-i dünyāya maġrūr olma ey dil şād olup
   Ādemi iltür türāba ʿāḳıbet devr-i zamān
5. Mūnis olsañ bir nefes n'ola Ḥüseynī bendeñe
   Cānısın cismümden olma cān gibi rūḥum revān

[13a]

54

ʿUlvī fermāyed[40]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Yüri hey āteş-i ġamla yérüm nār eyleyen ṭāliʿ
   Ḫaṭ-ı dil-ber gibi rūzum şeb-i tār eyleyen ṭāliʿ
2. Yüri hey seyr éderken gülsitān-ı ḥüsn-i cānānı
   Dil ü cān bülbülinüñ güllerin ḫār eyleyen ṭā[liʿ]
3. Yüri hey fikr éderken zülf-i yār ile zenaḫdānın
   Mekānum çāh-ı ḥasret hem-demüm mār eyleyen ṭāliʿ
4. Yüri hey devr içinde eyleyüp ḳaddüm hilāl-āsā
   Baña ol yār-ı bī-mihri sitem-kār eyleyen [ṭāliʿ]

[40] DUBÇ. g. 347, s. 520-521.
1a āteş-i ġamla : derd ocaġında DUBÇ.
4a eyleyüp ḳaddüm hilāl-āsā : aḳıdup yaşum şafaḳ-mānend DUBÇ.

5. Yüri hey dīde-i ʿUlvīye uyḫuyı ḥarām édüp
   Anı her géce encüm gibi bī-dār eyleyen ṭāliʿ

55

Velehu[41]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Ḫaṭ-ı reyḥānuña yāḳūt leb-i dil-dāra yazmışlar
   Dil-i bī-çāreler derdine anda çāre yazmışlar
2. Senüñ ḥüsnüñ beyān eyler benüm ʿışḳum ʿayān eyler
   Ne deñlü āh-ı şāmum kim der ü dīvāre yazmışlar
3. Dökülmüş üstüḫ^{v}ānlar kim yatur dergāh-ı dil-berde
   Maḥabbet-nāmelerdür ehl-i diller yara yazmışlar
4. İçüp mey gibi ḳanum gözlerüñ uyḫuya varmışlar
   Ḫumārın ol iki bed-mestler bir pāre yazmışlar
5. Ṭoluya ṭutup emmişler dehān-ı yāri ey ʿUlvī
   O nāzük mīveli diş yarasından yara yazmışlar

[13b]

56

Velehu[42]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Yār şemşīrini her dem baña ḳarşu getürür
   Ol ṭabīb-i dil ü cān ḫastesine ṣu getürür

[41] DUBÇ. g. 225, s. 451.
2b āh-ı şāmum : āh-ı şāhum DUBÇ.
4b bir : anda DUBÇ.
5b mīveli : mīveyi DUBÇ.
[42] DUBÇ. g. 220, s. 448.

2. Yāre dédüm beni öldürdi firāḳ-ı laʿlüñ
   Dédi keyfiyyet-i mey ādeme uyḫu getürür
3. Kūy-ı yāre iletür cismümi seyl-āb-ı sirişk
   Gülsitāna nitekim ḫār u ḫası ṣu getürür
4. Būy-ı zülfüñ beni ġāyetde hevāyī ḳıldı
   Başuma bunca belā kim getürür bu getürür
5. Ḫaṭ u ḫāl [ü] ruḫ-ı cānānı görüp ʿUlvī dedi
   Beñzer ol ḫˇāceye kim nāfe-i Hindū getürür

57

Velehu[43]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. Derdüm baña kār eyledi dermāna el irmez
   Cānum lebe geldi leb-i cānāna el irmez
2. Dil sāye-ṣıfat ḫāk-i meẕelletde yatur āh
   Yıllar geçer ol serv-i ḫırāmāna el irmez
3. Ṣad-pāre durur şāne gibi gerçi derūnum
   Ammā nˀédem ol zülf-i perīşāna el irmez
4. Dédüm dehenüñ oḫşayalum ey boyı şimşād
   Dédi o perī mühr-i Süleymāna el irmez
5. ʿUlvī gibi ġavvāṣ-ı maʿānī olımazsın
   Ḳaʿrına anuñ ey dil-i dīvāne el irmez

[14a]

58

3b ṣu : cū DUBÇ.
[43] DUBÇ. g.306, s. 497.

ʿUbeydī[44]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Göñlüm ḫarāb olur elem-i ʿışḳ-ı yārsuz
   Ḥaḳ bir diyārı eylemesün şehriyārsuz
2. Meyḫānede bulınmadı dün pīr-i mey-fürūş
   Çekdüm ṣafā ile meyini iḫtiyārsuz
3. Her berg-i verd-i ter baña dāġ-ı cefā gelür
   Gülzār seyrin eylesem ol gül-ʿiẕārsuz
4. Biñ dil ḳapuñda nāleler étse ʿaceb degül
   Bir merġ-zār var mıdur ola hezārsuz
5. Silme yaşuñ ʿUbeydī dilerseñ revācını
   Zīrā silinmiş aḳçe olup iʿtibārsuz

59

Bāḳī[45]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. ʿĀşıḳ-ı bī-dillere cevr-i firāvān eyledüñ
   Müstedām ol dostum luṭf étdüñ iḥsān [eyledüñ]
2. Āsumān-ı mihrüñe āhum şerārıdur nücūm
   Şuʿle-i āh-ı derūnum māh-ı tābān eyledüñ
3. Ġamzeñ oḳın çeşm-i fettānuñ yine alur ele
   Şöyle beñzer dostum kāfir müselmān eyledüñ

---

[44] UDÖA. g. 111, s.363.
4a étse ʿaceb degül : iderse ʿaceb mi kim UDÖA.

[45] BDSK. g. 272, s. 267-68. BDSK'de gazel altı beyittir.
2b şuʿle-i āh-ı derunum : şuʿle-i dāġ-ı derūnum BDSK.
3a alur : almış BDSK.

4. Çıḳmaz aġzuñdan ḫaber sırr-ı nihān-ı vaṣluña
ʿĀşıḳuñ rāz-ı derūnın cānda pinhān eyledüñ
5. Bāḳī[y]i gül gibi ḫandān étdüñ evvel luṭf ile
Ṣoñra döndüñ mübtelā-yı ḫār-ı hicrān eyledüñ

[14b]

60

Bāḳī fermāyed[46]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Elṭāf-ı ḥüsn ü ḫulḳ-ı leṭāfet kemālde
Endām u şekl-i ḳāmet u ḳadd iʿtidālde
2. Biñ meşḳ éderse ṣafḥa-i çarḫ üzre māh-ı nev
Ebrū-yı yāre öykünemezler miṣālde
3. Dil mübtelā-yı künc-i ġam-ı firḳatüñ henüz
Ḫāṭır ḫayāl-i ʿişret-i bezm-i viṣālde
4. Aṣḥāb-ı zühd bezm-i füsūn u fesānede
Erbāb-ı ʿışḳ ʿarṣa-i ceng ü cidālde
5. Bāḳī leṭāfet-i ġazel-i āb-dāruñı
Ḥaḳḳā budur ki görmedük āb-ı zülālde

61

Velehu Bāḳī[47]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

4b rāz-ı derūnın cāndan : rāzın derūn-ı cānda BDSK.
[46] BDSK. g.451, s. 379. BDSK'de gazel altı beyittir.
1a elṭāf-ı ḥüsn ü ḫulḳ-ı leṭāfet : Elṭāf u ḥüsn ü ḫulḳ u melāḥat BDSK.
2b öykünemezler : öykünebilmez BDSK.
[47] BDSK. g.380, s. 334. Bâkî Divanında gazel yedi beyitten oluşmaktadır.

1. Bir lebi ġonce yüzi gülzār dérseñ işte sen
   Ḫār-ı ġamda ʿandelīb-i zār dérseñ işte ben
2. Lebleri mül ṣaçları sünbül yañaġı berg-i gül
   Bir semen-ber serv-i ḫoş-reftār dérseñ işte sen
3. Pāyına yüzler sürer her serv-i dil-cūyuñ revān
   Ṣu gibi bir ʿāşıḳ-ı dīdār dérseñ işte ben
4. Gözleri ṣabr u selāmet mülkini tārāc éder
   Bir emānsuz ġamzesi Tātār dérseñ işte sen
5. Bāḳiyā Ferhād ile Mecnūn-ı şeydāya bedel
   ʿĀşıḳ-ı bī-ṣabr-dil kim var dérseñ işte ben

[15a]

62

Bāḳī[48]

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Sāḳiyā cām-ı mey ne ḫoş gül olur
   Eline kim alursa bülbül olur
2. Dér gören tāze dāġı başumda
   Ne güzel ḳırmızı ḳaranfül olur
3. Ġam-ı zülfüñle dūd-ı āh-ı kebūd
   Laciverdī laṭīf sünbül olur
4. Rişte-i mūy-ı dil-bere ṭolaşan
   Beste-i bend-i zülf ü ḳākül olur

5a Mecnūn-ı şeydāya : Mecnūn-ı şeydādan BDSK.
[48] BDSK. g.156, s. 199.

5. Bāḳīye āb-ı vaṣluñ irmez ise
   Āteş-i hecr ile yanar kül olur

63

mefᶜūlü mefāᶜīlü mefāᶜīlü feᶜūlün

I

Bir ᶜārıż[ı] gül laᶜl-i lebi mül yañaġı al
Āl ile baña ṣundı leb-i laᶜl mey-i āl
Ālūde dil āşüfte göñül ḳalbine meyyāl
Ḥālāt-ı mey-i ᶜışḳ ile bilmem nic'olur ḥāl

II

Demlerdür aḳar dīdelerümden nice yaşlar
Bitdi yüregümde sitem-i hecr ile başlar
Her demde baṣarsam yéridür bağruma ṭaşlar
Ḥālāt-ı mey-i ᶜışḳ ile bilmem nic'olur ḥāl

64

[Fehīm][49]

feᶜilātün feᶜilātün feᶜilātün feᶜilün

1. Naẓar-ı luṭfuña ṭāḳāt yoġ iken ᶜāşıḳda
   Sıḳlet-i ṭabᶜına aġyār taḥammül mi éder
2. Dīn ü meẕheb hep o sevdā ile elden gitdi
   Bir daḫi dil heves-i ṭurre-i kākül mi éder
3. ᶜĀşıḳ-ı ḥüsn-i ḥaḳīḳī mi olur hīç Fehīm
   Ḫidmet-i ᶜışḳ-ı mecāzīde tekāsül mi éder

5b yanar : yanur BDSK.
[49] FKTÜ. g.LII, s. 372. FKTÜ'de gazel beş beyittir.
1b ṭabᶜına aġyār : taᶜne-i aġyāra FKTÜ.

[15b]

65

[Bāḳī][50]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Sāḳiyā ḳalmaz imiş kimseye ṣoḥbet bāḳī
   Mey-i gül-gūn içelüm bāde-i cennet bāḳī
2. Ḫ̬ābda almış édüm būs-ı leb-i cānānı
   Cān dimāġında daḫ̬i şimdi o leẕẕet bāḳī
3. [Beni] öldürdi firāḳuñ meded ey ḫ̬ūb yetiş
   Hele bir pāre daḫ̬i tende ḥarāret bāḳī
4. Aġlamazdum bu ḳadar zār [u] zebūn olduġuma
   Ḳalsa bir pāre ġamuñ çekmege ṭāḳāt bāḳī
5. Bāḳī ölsün yoluña pādişehüm sen ṣaġ ol
   Baḫ̬t pāyında Ḫ̬udā yār saʿādet bāḳī

[16a]

66

Seni gördüm hemān bir ayı gördüm

67

Mübārek ṭālʿatüñ meh yüz benzer

68

Kerem gördükçe ʿādetdür gedālardan ricā artar

---

[50] BDSK. g.525, s.426. Bu gazel 68b'de tekrar yazılmıştır. 68b'deki şiir silinerek nüsha farkları gösterilmiştir.
1a kimseye : çünki bu BDSK.
3a ḫ̬ūb : dost BDSK. ; 3b tende : bende 10884.
5b Baḫ̬t payında : Baḫ̬t pāyende BDSK, taḫ̬t payında 68b; Ḫ̬udā yār : ḫ̬üdāvend 10884.

69

Yaḥyā[51]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Baña yetmez mi bu devlet ki cefā eyleyesin
   Vāy aña kim ne cefā vü ne vefā eyleyesin
2. Pādişāhum umarın ḳuluña bir gün ola
   Himmet-i lāyıḳ [u] iḥsān-ı sezā eyleyesin
3. İşte ben ʿışḳuñ ile cānumı teslīm éderin
   Bārī añduḳça baña ḫayr [u] duʿā eyleyesin
4. Öldügüm işide şāyed ki ṣafālar süre yār
   Ey müʾezzin öliceḳ tā ki ṣalā eyleyesin
5. Bir géce ḫāne-i Yaḥyāya gelem démüş édüñ
   Hiç ola mı varasın ʿahde vefā eyleyesin

70

Muḥibbī[52]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1. Güzeller nāz ile reftār éderler
   Dönerler ġonce-veş küffār éderler
2. Ḳoyup ʿāşıḳları ol māh-rūlar
   Raḳīb ile varup bāzār éderler

---

[51] TYMÇ. g. 318, s. 479.
2a ḳuluña : ben ḳulunı TYMÇ. ; 2b himmet-i lāyıḳ [u] iḥsān-ı seza : himmete lāyıḳ u iḥsāna sezā TYMÇ.
3a éderin : itdüm TYMÇ. ; 3b bāri añdıḳça : sögesin bāri TYMÇ.
[52] MDKY. g.1134, s. 645.
2a ʿāşıḳları : ʿāşıḳların MDKY.

3. Dün iḳrār eylemişken büse-i yār
   ʿAceb nᵓoldı déyü inkār éderler
4. Güzellerden vefā gelmek ne mümkin
   Cefā derseñ ʿaceb bisyār éderler
5. Muḥibbī sırr-ı ʿışḳı étme iẓhār
   Ṣaḳın Manṣūr-veş ber-dār éderler

71

feʿilātün mefāʿīlün feʿīlün

1. Cümle rüşvet içün naṣūḥ ḥoca
   Sürülüp āsitāndan gitdi
2. Görüp erbāb-ı irtişā anı
   Cümlesi tövbe-i naṣūḥ étdi

[16b]

72

[Şeyḫ Cemālī][53]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Sen ezelden benüm ile ʿahd u peymān eyledüñ
   Gizledüñ şol ḫūb cemālüñ yaʿni pinhān eyledüñ
2. Démedüñ mi sev beni derdüñe dermān olayın
   Sevdügümce artdı derdüm beni dermān eyledüñ

3b déyü : bugün MDKY.
4a vefā gelmek ne mümkin : vefā ummak ʿacebdür MDKY.
[53] CUKÜ. g. 249, s.234. Şiirin mısraları anılan çalışma ile farklılıklar içerdiğinden sadece nüsha farkları gösterilmiştir.
1a Sen ezelden benüm ile : Tā ezelden sen benimle CUKÜ.

3. Bir ḳuluñı Kerbelāda eyledüñ ṣusuz şehīd
   Birinüñ yérini dār yoluna urġan eyledüñ
4. Bir ḳuluña gel dédüñ ʿarş üstine başdı ḳadem
   Ṭoyladuñ vaṣluñ ḫūnuyla mest ü ḥayrān [eyledüñ]
5. Hem ḳuluñdur hem resūlüñ şāh-ı kevneyn Muṣṭafā
   On ṣekiz biñ ʿālem içre anı sulṭān [eyledüñ]
6. Şeyḫ Cemālī aġlamaḳdan yaş yérine ḳan döker
   Yér ü gögi ʿarş u kürsī ṭop dolu ḳan eyledüñ

73

Müftī-i zamān

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Māh-rūlar sebaḳ-ı cevri oḳurlar ez-ber
   Varaḳ-ı mihr ü vefāyı kim oḳur kim dinler
2. Bende-i ḫalḳa-be-gūşem déyü yād étdi gibi
   Beni ol verd-i leṭāfet ki kulaġum çınlar

74

Müfred [54]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Feṭḥ olur mey-ḫānelerden rūz-ı ʿıyd erse kilīd
   Gūyiyā miftāḥ-ı ʿişretdür hilāl-i māh-ı ʿıyd

75

3b – CUKÜ.
4a arş üstine başdı ḳadem : bastı kadem arş üstüne CUKÜ. ; 4b Ṭoyladuñ : Dileyüp CUKÜ.
5a Hem ḳuluñdur hem resūlüñ şāh-ı kevneyn : Hem cilbe hem resulün ağ günin CUKÜ.
6a yaş yérine ḳan döker : gözlerinden yaş çakar CUKÜ. ; 6b ṭop dolu ḳan eyledüñ : dostum seyran eyledüñ CUKÜ.

[54] *Metâliʿü'n-Nezâ'ir*'de Emrî Çelebi'ye ait gösterilmektedir. Şiir Emrî Divanında bulunmamaktadır. MNBK, s. 295.

[Cemālī][55]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün

1. Ḫāṭırum ey ḫˇāce bu maʿnāya muġberdür ḳatı
   Dāʾimā dehrüñ kes-i ḫar-ṭabʿa cell-i himmeti

[17a]

76

Bāḳī[56]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1. Ruḫuñ gül-berg-i bostān-ı İremdür
   Dehānuñ ġonce-i bāġ-ı ʿademdür
2. Semendüñ raḫli mirʿāt-i Sikender
   Seg-i kūyuñ sifāli cām-ı Cemdür
3. Ayaġ elde ṭolu ḫūn-ı kebūter
   Bi-ḥamdillāh yine dem der-ḳademdür
4. Lebin yād eyleyüp ḫūn-āb-ı ġonce
   Mey-i gül-gūnı ḫoş gör kim bu demdür
5. Meh-i ḥüsnüñ olupdur şöhre-i şehr
   Bütün ʿālemde ḫod ḳaddüñ ʿalemdür
6. Meger ḫürrem ṭutan gülzār-ı ḥüsnüñ
   Nesīm-i luṭf-ı sulṭān-ı keremdür

---

[55] DACAE. s. 31. Mecmuada bu beytin başında "müfred" ibaresi bulunmaktadır.
1b kes-i ḥar ṭabʿa cell-i himmeti : keser ḫar ṭabʿa himmeti DCDAE.

[56] BDSK. g.147, s. 193.
2a raḫli : naʿli BDSK.
4a lebin yād eyleyüp ḫūn-āb-ı ġonce : o laʿl-nāb içün ḫūn-āb aḳıtma BDSK. ; 4b ḫoş gör kim : ḫoş gördüm BDSK.
5b ḫod ḳaddüñ ʿalemdür : ḳaddüñ ḫod ʿalemdür BDSK.

7. O ḫurşīd-i sipihr-i salṭanat kim
   Öñünde ḳāmet-i eflāk ḫamdur
8. Dem-i taḥrīr-i evṣāfında ʿālem
   Ṭufeyl-i ḫāme-i miskīn-raḳamdur
9. Beyāż-ı ṣubḥ-dem bir levḥ-i sīmīn
   Şuʿāʿ-ı āfitāb altun ḳalemdür
10. Ḳo şiʿri Bāḳiyā dāyim niyāz ét
    Duʿā'-yı devlet-i sulṭān ehemdür

77

ʿUlvī[57]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿilün

1. Günāhum bildüm eylersem n'ola şefḳat ricā senden
   Benüm devletlü ṣulṭānum ḫaṭā benden ʿaṭā senden
2. Beni ẓulm ile öldürmek diler ḫançer çeküp ġamzeñ
   Şehā dīvān-ı ḥüsnüñde şikāyet var saña senden
3. Niçe nevrūzlar geçdi niçe bayrāmlar geldi
   Müyesser olmadı ḳaldı baña bir merḥabā senden
4. Ḥayāt-ı cāvidānum sıḥḥatüm ʿömr-i ʿazīzümsün
   Ḫudādan isterüm kim olmayam bir dem cüdā senden
5. Gerek öldür gerek dirgür seni terk eylemez ʿUlvī
   Cefāña rāżıdur lāzım degül aña vefā senden

[17b]

78 *

8a dem-i taḥrīr-i evṣāfında : dem-i taḥrīr-i elṭāfında BDSK.

[57] DUBÇ. g.591, s. 665-666.

* Bu gazel, İÜ NEKTY. 02942 ile karşılaştırılmıştır.

[Bāḳī][58]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. [Ḫoş] geldi baña mey-gedenüñ āb u hevāsı
   Vallāhi güzel yérde yapılmış yıḳılası
2. [Zībā] yaraşur ḫilʿat-i nāz ol boyı serve
   İki ḳolumı étsem aña bel ṭolaması
3. [Gitmez] o mehüñ rā gibi ḫançer kemerinden
   Üftādeleri öldürür āh işte burası
4. Diḳḳatle bile seyr éderüz yāri ser-ā-pā
   Görmez mi édük biz de eger olsa vefāsı
5. Menʿ eyler imiş mesʾele-i ʿışḳı müderris
   Ey ḫᵛāce anuñ var ise yaḳlaşdı ḳaẓāsı
6. Meddāh olalı çeşm-i ġazālānuña Bāḳī
   Ögrendi ġazel ṭarzın[ı] Rūmuñ şuʿarāsı

[18a]

79

Velehu [Celīlī][59]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Çün beni ġam-nāk gördükçe olur cānān feraḥ
   İsterüm kim ol ṭarab-nāk olmaya vü cān feraḥ

[58] BDSK. g.508, s. 416. BDSK'de gazel yedi beyittir.
2b étsem : ḳılsam BDSK. , 4b bel : bil BDSK.
3b üftādeleri : üftādelerin BDSK.
4a diḳḳatle bile : diḳḳatler ile BDSK.
6b Ögrendi : ögreddi 10884.
[59] CDŞKN. g.63, s. 232.

2. Ḫāṭırum bir ġonce-i raʿnā ġamından tengdür
Vérmemi ey bāġbān seyr-i gül-i ḫandān feraḥ
3. Müstedām ol ey ġam-ı cānān maḥabbet ehline
Dilemezler hecrde ʿuşşāk-ı ser-gerdān fera[ḥ]
4. Veh ki bilmezler ġam-ı dāġ-ı nihāl-i sīnemi
Ẓāhirā ḥālüm görüp ṣanur beni yārān [feraḥ]
5. Ġam-güsār olmaz Celīlī çarḫ-ı dūn ehl-i dile
Ėtmedi bir laḥẓa ġam-gīn göñlümi cānān feraḥ

80

Velehu[60]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Egnüme sīnem pelāsın biçdi şemşīrüñ senüñ
Ol melāmet ḫilʿatin dikdi baña tīrüñ senüñ
2. Ṭañ degül ger olsa ey dil menzilüñ kūy-ı fenā
Kim melāmet cuġdısın vīrānedür yérüñ senüñ
3. Bī-ḫod u rüsvā-yı devrānum beni ḳo nāṣıḥā
ʿIşk-ı bed-nāmına n'eyler pend ü tedbīrüñ senüñ
4. Yāra ey nāme ġam-ı şerḥin sen ilet ola kim
Göñlini nerm eyleye āheste taḳrīrüñ senüñ
5. Şuʿlesindendür fürūzān ṣubḥa dek ḳandīl-i māh
Göklere çıḳmış Celīlī āh-ı şeb-gīrüñ senüñ

[18b]

2b vermemi : vire mi CDŞKN.
4a ġam-ı dāġ- : ġam u dāġ CDŞKN. ; 4b ẓāhirā hālüm : ẓāhir-i ḥālüm CDŞKN.
[60] CDŞKN. g.200, s. 311. CDŞKN'de gazel altı beyittir.
4a ġam-ı şerḥin : ġamum şerḥin CDŞKN.
5a şuʿlesindendür : şuʿlesinden CDŞKN.

81

Velehu[61]

feʿilātün mefāʿīlün feʿilün

1. Kūy-ı dil-dārdan cüdā olduḳ
   Bāġ-ı ser-murġ-ı bī-nevā olduḳ
2. Vāy eger ḥüsn-i ʿārıżın gözedür
   Görmeden böyle mübtelā olduḳ
3. Zāhidā biz[e] ṣatma sālūsı
   Bir zamān biz de pārsā olduḳ
4. Bizi ḳo sen selāmet ol nāṣıḥ
   Biz melāmetle āşinā olduḳ
5. Zühdle çün Celīlī bir yañadur
   Biz de cām ile bir yaña olduḳ

82

Velehu[62]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Ol libās-ı lāle-gūn ile yaraşur ḳāmetüñ
   Ḥıżrsın ḥaḍrā gerek ey serv-ḳāmet ḫilʿatüñ
2. Bu libās-ı āsumāniyle görünseñ bir géce
   Māh-ı ʿālem-tāb ṣanur kim görürse ṣūretüñ*

[61]CDŞKN. g.191, s. 306. CDŞKN'de gazel yedi beyittir.
1b Bāġ-ı ser-murġ-ı bī-nevā : Bāġsuz murġ-ı bī-nevā CDŞKN.
2b ḥüsn-i ʿārıżın gözedür : ḥüsn ü ṭalʿatın görevüz CDŞKN.
5a zühdle : zühd ki CDŞKN.
[62]CDŞKN. g.201, s. 311-312. CDŞKN'de gazel yedi beyittir.
1a libas-ı lāle-gūn : ḳabā-yı sebz-gūn CDŞKN.
* Metinde "ṣanur ṣanur" şeklinde yazılmıştır.

3. Māh-ı gerdūn reşkden oldı nizār u zerd ü zār
   Nīl-gūn ḫilʿatle tā ṭutdı cihānı şöhretüñ
4. Bunca gūn-a-gūn libās ile gül-i ṣad-berg-veş
   Allah Allah kim ne ḫoş zeyn oldı ḥüsn [ü] behçetüñ
5. Ḫāk-i kūyuñdan Celīlī ḳaddine ḫilʿat buyur
   Tā éde miskīn duʿāʿ-yı ʿizz ü cāh-ı devletüñ

[19a]

83

Velehu[63]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Ey göñül maʿreke-i ʿışḳ-ı ḫaṭar-nāk ancaḳ
   Düşmenüñden ḥaẕer ét çābük ü çālāk ancaḳ
2. Bulmadum bir gül-i bī-ḫār cihānı aradum
   Gülşen-i dehrüñ içi pür ḫas ü ḫāşāk ancaḳ
3. Ḳadr ile başı érişmiş felege nā-dānuñ
   Maʿrifet ehli ayaḳlarda yatur ḫāk ancaḳ
4. Giryeden yār aġarmış gözümi gördi dédi
   Merḥamet demleri geldi naẓaruñ pāk ancaḳ
5. ʿUlvī[yi] var ise mest étdi şarāb-ı ʿışḳuñ
   Pāsbān-ı dāmenin almış yaḳası çāk ancaḳ

84

Velehu[64]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

5a buyur : yapar CDŞKN.
[63] DUBÇ. g. 379, s. 539-540.
[64] DUBÇ. g. 198, s. 434.

1. Ne rāzum açmaġa maḥrem ne bir ġam-hˇar u hem-dem var
   Belā küncinde aġlar baña ancaḳ çeşm-i pür-nem var
2. Gözüm merdümleridür saña her dem aġlayan ḥālin
   Baña incinme sulṭānum ara yérde benüm nem var
3. Añılmaz meclis-i ʿirfānda sāḳī cām-ı Cem hergiz
   Maḥabbet bezmidür bunda nice cām u nice Cem var
4. Temāşā eyleyenler on sekiz biñ ʿālemi dérler
   Bu çeşm ü ḳāmet ü zülf ü dehende özge ʿālem var
5. Felek cevrin ʿadüv ṭaʿnın güzel derdin çeker göñlüm
   Nice mesrūr olam ʿUlvī bu deñlü ġuṣṣa vü ġam var

[19b]

85

Velehu[65]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Şehā kūyuñda göñlüm kim gedā-yı müstmendüñdür
   Erenler ḥaḳḳı baş u cāna ḳalmaz bir levendüñdür
2. Gülinden gülbininden gülşenüñ ʿuzlet véren ḫalḳa
   Cemāl-i dil-pesend-i gül-nihāl-i ser-bülendüñdür
3. Cefā ṭaşın atup incinme yād étdükçe düşnāmı
   Gerek dögsün gerek sögsün göñül ḫoş ṭut efendüñdür
4. Sevüp her bir sitem-kārı şikāyet ḳılma ṭāliʿden
   Seni ey dil éden rüsvā-yı ʿālem kendü kendüñdür

4b dehende : dehenden DUBÇ.

[65] DUBÇ. g. 205, s. 438.

2a cemāl-i dil-pesend-i gül-nihāl-i ser-bülendüñdür : cemāl-i dil-pesendüñle nihāl-i ser-bülendüñdür DUBÇ.

5. Naẓar ḳıl ʿUlvīye ḳapuñda şāhā bunca yıldur kim
   Ġarībüñdür faḳīrüñdür ḳuluñdur derdmendüñdür

86

Velehu[66]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Sīnem üzre ġamzelerle gözlerüñ cān almada
   İki merdüm atışur bir ṣanki meydān almada
2. Derd-i ʿışḳum eşk-i çeşmüm gibi efzūn olmada
   ʿAḳlumı dāʿim şarāb-ı laʿl-i cānān almada
3. Müddeʿī sāġar ṣunar yāre dehānın öpmege
   Dīve beñzer āl eder mühr-i Süleymān almada
4. Naḳd-i cān ile alurlar mālı cāndandur déyü
   Ehl-i dünyā māl ucından cān vérüp cān [almada]
5. Boynuña alma döküp ḳanını ʿUlvī ḫastenüñ
   Ḥikmet ehli çün menāfiʿ yazmamuş ḳan almada

[20a]

87

Müṣemmen-i ʿĀlī[67]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

I

Yine bir şāha esīr étdi beni devr-i zamān
Yine bir āteş ile oldı vücūdum sūzān
Ne naẓīri bulunur ne olur aña aḳrān

[66] DUBÇ. g. 644, s. 696. DUBÇ'de gazel altı beyittir.
1a sīnem üzre : sīnelerde DUBÇ. ; 1b atışur bir : atışurlar DUBÇ.
[67] GAİHA. s.450-452. 7. Müsemmen.

İʿtiḳādum bu durur miṣli bulunmaz elān

Nedür ol ḳāmet-i bālā nedür ol nāz ol ān

Ṭoġrusın söyle[ye]yin aña ḳıyās ile hemān

Hecr-i Yūsufda benüm Yūsufumı görse ʿayān

Giryeden el yur idi Ḥażret-i pīr-i Kenʿān

II

Luṭf u ḳahrını görüp vuṣlat ile hicrānuñ

Gerçi çoḳ mihrine dil vérmişidüm devrānuñ

Bu ḥarāretlerini görmemişidüm cānuñ

Böyle rüsvālıġı olmazdı dil-i nālānuñ

Bilemez kimse ne siḥr étdügin ol fettānuñ

Nāzı çoḳ ḳanḳı birin şerḥ édeyin ben anuñ

Böyle mümtāz güzel nādir olur ʿālemde

Böyle meh-pāreye kim ḳādir olur ʿālemde

III

Muṭṭaṣıl göñlüm alup ḳalbümi ceẕb étmekde

Ḫāne-i ṣabr ise vīrāne olup gitmekde

Nāzlar şīveler étdükçe işüm bitmekde

Gözi şehbāzīde cān murġını ürkütmekde

Géce gündüz dile cevr eyleyüp incitmekde

Bezm[e] geldikçe bu ben ʿāşıḳı serkitmekde

Gitdi ẓulm ile ḫarāb oldı dil-i vīrānum

Aġlasam ḫandeler eyler sevinür cānānum

IV

I/5 nāz ol : nazla GAİHA.
II/3 görmemişidüm : görmiş idüm GAİHA.
III/2 olup : oluban GAİHA.
III/7 dil-i vīrānum : dil-i nālānum GAİHA.

Ġayra dil vérme déyü baña naṣīḥatler éder

Benden artuḳ yaña ol ʿarż-ı maḥabbetler éder

Ḥīlelerle dil ü cān mülkini ġāretler éder

Dem olur ġamzeler ile ne ihānetler éder

Gerçi ḥalḳ iç[re] baña luṭf u riʿāyetler éder

Göñlümi almada görseñ ne ẓarāfetler éder

Kimseler tāze civān sevmege meyl eylemesün

Ṭıfl-ı nev-reste seven vaṣlına érsem démesün

[20b]

V

Ṭutalum şīve vü nāz ile helāk éde beni

Düşmeye gerdenüme kākül-i ʿanber-şikeni

Dem-i vuṣlatda girüp aramuza pīreheni

Ḳomaya sīneye ṣarmaġa o nāzük bedeni

O maḥalde baña yüz vérmeye vech-i ḥaseni

Ne beni ḳoya añun ġamzesi ʿĀlī ne seni

Yine hīç cevr ü cefāsından anuñ aġlamazam

Terk édüp ol ṣanemi ġayrıya dil baġlamazam

IV/3 mülkini : mülkine 10884.
V/2 düşmeye gerdenüme : düşmege gerdenüñe GAİHA.
V/6 Ne beni ḳoya añun ġamzesi ʿĀlī ne seni : Ne seni ḳoya añun ġamzesi ʿĀlī ne beni GAİHA.
V/7 aġlamazam : aġlamazın GAİHA.
V/8 baġlamazam : baġlamazın GAİHA.

Müfred* [Ẕātī][68]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Dér imişsin cān véren yolumda érer vaṣluma
   Ey perī-peyker senüñ bu sözüñ ādem öldürür

89

Müfred

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Gerçi biñ var ʿāşıḳuñ cānā ḳuluñda biñde bir
   Yoluña cān terk éder yoḳdur meger biñde biri

90 *

[Nevʿī][69]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Ḳızardı aġlamaḳdan gözlerüm cāy-ı teraḥḥumdur
   Naẓar kıl gel ḥicāb altında ḳalmış iki merdümdür

91 *

[Nevʿī][70]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Ḳanda bir ġam yārsuz ḳalsa benümle yār olur
   Bir belā kim ṣāḥibin bulmaz baña ġam-ḫār olur

92

---

* Bu müfred 72b varağında tekrar yazılmıştır.
[68] ZDANT, c.1, g. 286, s. 286. Gazelin ikinci beytidir.
* Şiirin üstünde "müfred" başlığı bulunmaktadır.
[69] NDMT. g.63, s.267-68.
* Şiirin üstünde "müfred" başlığı bulunmaktadır.
[70] NDMT. g. 121, s.302.

[Hālimī][71]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1. Güneş kim nūr-ı aʿẓam pertevidür
   Dem-ā-dem menzili dervīş evidür
2. Cihān muḥtāc iken gün pertevine
   Varur ʿār eylemez dervīş evine
3. Güneş yüzlüm eger étmezseñiz ʿār
   Müşerref eyleñüz bir gölgelik var
4. Aña kim cinn ü ins olmuşdur me ʾmūr
   Nedīmi hüdhüd idi hem-demi mūr

[21a]

93

Velehu [ʿUlvī][72]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Dirīġā seyl-i eşküm cūy-bār olmaḳda gitdikçe
   Benüm servüm ḥas u ḫāra kenār olmaḳda gitdikçe
2. Ḳarār étmez o meh ġam-ḫāneme bir laḥẓa geldikçe
   Anuñçün ʿaḳl u ṣabrum bī-ḳarār olmaḳda gitdikçe
3. ʿAceb kimdür benüm māh-ı neve teşbīh éde ḳaşum
   O bedr olmaḳda dāyim ben nizār olmaḳda [gitdikçe]

[71] AEFS. s. 29-30.
3 –AEFS.
4 –AEFS.
[72] DUBÇ. g. 626, s. 685-686.
2a éde : éden DUBÇ.

4. Müyesser olmadı gitdi viṣālüñ şehrine irmek
   Ceres gibi işüm feryād u zār olmaḳda gitdikçe
5. Öpüp eller ayaġuñ manṣıb-ı aʿlāya érmekde
   Dil-i ʿUlvī ayaḳlarda ġubār olmaḳda gitdikçe

[21b]

94

Velehu[73]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Yārdan ʿādet iken yara yazılmaḳ kāġıd
   Gelmedi gitdi elüñden iki barmaḳ kāġıd
2. Varak-ı çarḫa ʿUtārid niçün eyler taḥrīr
   Nāmeñi yazmaġa lāyıḳ mıdur alçaḳ kāġıd
3. Murġ-ı cān ile n'ola yāre uçursam nāme
   Şimdi mi oldı kebūterle uçurmaḳ kāġıd
4. Zer ile yazmaġa vaṣf-ı ruḫuñı verd-i sefīd
   Sebz ḫāmeyle gülistānda ṭutaraḳ kāġıd
5. ʿUlviyā yār eşiginde nicedür görsünler
   Kaʿbe ḳapusına Ḥassān gibi aşmak kāġıd

95

Velehu[74]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

[73] DUBÇ. g. 81, s. 364.
1a yara yazılmak : yara çü varmaḳ DUBÇ.
4a vaṣf-ı ruḫuñı : evṣāf-ı ruḫuñ DUBÇ.
5a nicedür : nedür DUBÇ.
[74] DUBÇ. g.607, s. 675.

1. Beni menᶜ eyleme bu ḥalḳa-i gīsū-yı ser-keşden
   Gel inṣāf eyle ey nāṣıḥ ne vardur geçmedük başdan
2. Ḳo zühdi zāhidā söyle sözüñ var ise luṭf eyle
   Güler yüzden güzel sözden elā gözden ḳara ḳaşdan
3. Dilerseñ menzilüñ dāyim gülistān-ı cinān olsun
   Ḫalīl-āsā ḥarīḳ-i nār-ı ᶜışḳ ol ḳaçma āteşden
4. Dil-i düşmen baña raḥm eyledi sen cevri arturduñ
   Eṣer étmez gözüm yaşı saña ammā geçer ṭaşdan
5. Yaraşur ḫāne bī-şemᶜ olsa ey ᶜUlvī beden bī-rūḥ
   Beni yaḳduñ déyü şekvāyı ḳo ol yār-ı meh-veşden

[22a]*

96

Velehu [Bāḳī][75]

feᶜilātün feᶜilātün feᶜilātün feᶜilün

1. Dil-rübālarla ᶜaceb keṣreti var her yoluñ
   Géçemez ḫūblarından göñül İstanbūluñ
2. Nic'olur dāġlaruñ işler ise ey abdāl
   Çürümüş rāh-ı maḥabbetde bir iki pūluñ
3. Dökilür ḳaṭreleri ᶜāşıḳ-ı mehcūr aġlar
   Yıldızı düşkün olur pādişehüm maᶜzūluñ
4. Bend-i firḳatde ḳoma bendeñi āzād eyle
   Öldürürseñ de eger ḳaçmaz efendi ḳuluñ

1b başdan : serden 10884.
3a gülistān-ı cinān : gül-istān-ı irem DUBÇ.
* Bu varağın derkenarında okunamayan bir şiir bulunmaktadır.
[75] BDSK. g. 267, s. 265.

5. Yoluña Bāḳī-yi dil-ḫaste revān eylerdi
   Tuḥfe-i cān-ı ḥaḳīr olsa eger maḳbūluñ

97

Velehu [Ḫayālī][76]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Mest étdi ḫalḳ-ı ʿālemi ol laʿl-i nāblar
   Devr-i lebüñde ayaġa düşdi şarāblar
2. Bāġ-ı cihānda görmege sen servi bir naẓar
   Āb-ı revāna gözler olupdur ḥabāblar
3. Dāġ-ı siyāhlar beni zeyn étdi dér gören
   Mecnūnı gör ki üstine üşmüş ġurāblar
4. Beyhūde ṣanma cūy-ı ṣadāsın ki ṭaşlara
   Ḳatı göñüllü olduġuñı söyler āblar
5. Dökme Ḫayālī yaş raḳamın ṣafḥa-i ġama
   Rūz-ı şumār olınca anı kim ḥesāblar

98

Velehu[77]

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Derd-i dil-ber ġıdā-yı rūḥumdur
   Ḫūn-ı dil bāde-i ṣabūḥumdur
2. Baḥr-ı ẕāta sefīnedür tevḥīd
   Pīr-i deryā-şinās-ı Nūḥumdur

[76] HBANT. g. 42, s. 134.
[77] HBANT. g. 62, s. 153.

3. Seyr-i eşyā zi-mülk tā-melekūt

   Her seḥerde olan fütūḥumdur

4. Pend-i nāṣıḥdan eyleyen beni dūr

   Sāḳiyā tövbe-i naṣūḥumdur

5. Metn-i ʿışḳı Ḫayālī ben açdum

   Sīnede şerḥalar şürūhumdur

[22b]

99

Velehu[78]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Ḫayālüñ şehriyārınuñ gözüm sırça serāyıdur

   Göñül ḫalvetgehi farḳumda tācum ḫāk-i pāyıdur

2. Müjeñ ḫançerleri reşki belini bükdi şemşīrüñ

   Görelden ḳaşlaruñ cānā kemānuñ başı ḳayıdur

3. Aḳarṣudan eser yélden gözüm göñlüm ṣaḳınurdum

   Biri ter-dāmen olmuş şimdiden biri hevāyīdür

4. Fenādan ẕevḳ almazsañ ene'l-Ḥaḳ sırrını açma

   Kim ol bāzū-yı Ḥallācuñ ḳurulmuş elde yayıdur

5. Sözi rengīn-edā étmek Ḫayālī iḫtirāʿıdur

   Ḫorāsān ehli ṣanmasun anı ṭarz-ı Nevāyīdür

100

Velehu[79]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

3b Her : bir HBANT.

[78] HBANT. g. 38, s. 141.

[79] HBANT. g. 42, s. 142-143.

1. Başum diyār-ı ġamda belā kūhsārıdur
   İki gözüm bi-ʿaynihī anuñ pınarıdur
2. Dīvār çekdi ḫaṭṭı ve ṭop oldı ġabġabı
   Ruḫsār-ı yār mülk-i melāḥat ḥişārıdur
3. Zünnār-ı ʿışḳı belüñe kim bağladı déseñ
   Deyr-i cihānda bir ṣanemün yādigārıdur
4. Mecnūn alalı başına murġ āşiyānını
   Dīvānelük vilāyetinüñ tāc-dārıdur
5. Beyti ocağına ṣu ḳoyan cümle şāʿirüñ
   Cānā Ḫayālīnüñ ġazel-i āb-dārıdur

101

Velehu[80]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Dili āşüfte ḳılan sünbül-i gül-pūşuñdur
   Ṣabrumı ġāret éden ḥāl-i bünāgūşuñdur
2. Sen ne gülşen gülisin kim bu gün ey lāle-ʿiẕār
   ʿĀlemüñ bülbül-i gūyāları ḫāmūşuñdur
3. Ne ḫarābātī imişsin meded ey ġamze-i yār
   Tende ḳanum ḳomayan ikide bir nūşuñdur
4. Sen şeh-i ḥüsne felek taḫt u sipāh oldı nücūm
   Mihr ile māh ḳapuñda iki çavuşuñdur
5. Bāde-i ʿışḳuñı ey dost Ḫayālī içeli
   Gelmedi başına ʿaḳlı daḫi ser-ḫoşuñdur

[23a]

[80] HBANT. g.51, s. 146-147.

102

Ẕātī rāst[81]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Öldürür nā-gāh bir gün rūze-i firḳat beni
   ʿIyd-ı vaṣla bārī ḳurbān ét be-hey āfet beni
2. Bir daḫi firḳat şebinde ḫaste vü zār eyleme
   İrgürürseñ rūz-ı vaṣla öldür ol sāʿat [beni]
3. Ol perī-ruḫsāra aḥvālüm niçe taḥrīr édem
   Gördügüm dem yüzini alur hemān ḥayret beni
4. Yana yana ḥālümi şerḥ étdigüm ʿayb eylemeñ
   Yaḳdı yandurdı be-ġāyet āteş-i ḥasret [beni]
5. Ẕātiyā cennetde ger dīdār-ı yāri görmesem
   Nār-ı dūzaḫdan daḫi artıḳ yaḳar cennet [beni]

103

Velehu[82]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Bu ne ʿıyd olsun uya aġyāra dil-dārum benüm
   İñleyem ṭolāb-veş işitmeye zārum benüm

104

Velehu

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

[81] ZDANT. c.3, g. 1489, s.313-314. ZDANT'de gazel yedi beyittir.
1a öldürür : öldüre ZDANT.
4a eylemeñ : eyleme ZDANT.
5a görmesem : görmeyem ZDANT.
[82] ZDANT. c. 2, g. 874, s.378. ZDANT'de gazel beş beyittir.

1. Yanuña alup raḳībi eyledüñ seyr-i çemen
   Yanuña ḳalur mı ey serv-i sehī seyr eylesen

105

Velehu

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Ḳıyāmet lafẓına bir baṣdıḳda iḫtilāf oldı
   Söz āḫir ittifāḳı ḳāmet-i dil-dāra ṭogruldı

106

Velehu

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Gele ey rūḥ-ı muṣavver gele ey cān gibi
   Beni bī-cān édüben gitmege ḳılma hevesi

107

Velehu

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Çünki bir ʿāşıḳ daḫi isterseñ ey şeh kendüñe
   Ġamzenüñ cellādına emr ét iki ḳılsun beni

[23b]

108

Velehu

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Yaluñ yüzlü güzeller meclis içre yaraşıḳlardur
   Ḥarāretler vérür bezme ʿalevlerdür ışıḳlardur

2. Felek bir tekye hāle sofrası vü meh çerāġıdur
İçinde āh-ı ʿāşıḳlar anuñ yaluñ ışıḳlardur
3. ʿAceb mi ögerek göge çıḳarsam āhumı ey meh
Felekde Ḫażret-i ʿĪsā ile ol evde ışıḳlardur
4. Belā bāġında ḳurursa dıraḫt-ı ten baġları
Dem-i derdüñle pür regler ṣarılmış ṣarmaşıḳlardur
5. Metāʿ-ı derd alur vérüp nuḳūd-ı ṣıḥḥati Ẕātī
Belā bāzārı içre ʿışkuñ ile ışıḳlardur

109

Velehu[83]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün fāʿilün

1. Ḫıżr-veş āb-ı ḥayāt-ı lebüñe āh beni
Niçün öldürmedüñ ey meh seven ölsün mü seni
2. Gün gibi ʿarż-ı cemāl eyleyüp ey māh-cebīn
Naẓar étdüñ yine āyīneye gördüñ mi seni
3. Tīr-i şāh cāna dil-āver geçer ise yaraşur
Ḳanlu başlar ile zeyn étdi ḥisār-ı bedeni
4. Ol raḳībi bulup öldürmedüm itler yérine
Beni öldürmelüdür vāy beni vāy beni
5. Ġonceye aġzuma öykünme var açıl démedi
Ẕātī ol gül-ṣıfatuñ var ise yoḳdur deheni

[24a]

110

[83] ZDANT. c. 3, g. 1505, s. 323-324.
1b meh : cān ZDANT.
3a tīr-i şāh : oḳlaruñ ZDANT.

Hudāyī[84]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. Cān istese cānāne déme vérmezem anı
   Bī-minnet alur yoḫsa ecel vérmez emānı
2. Olmaz ḫaṭ-ı Yāḳūt lebüñ gibi ṣafā-baḫş
   Taṣvīr yazarsa n'ola cān véremez Mānī
3. Emdür lebi her ḫasteye ḥikmet nedür ammā
   Ben ḫasteye ölsem de gelüp vérmez em anı
4. Laʿline vérem cānı déyü eylerüm ārām
   Nezʿa gelicek anuñ içün vérmezem anı
5. Ol serv-i ḫırāmān elüñe girse Hudāyī
   Em leblerini ḳuç belini vérme zebānı

111

Hudāyī[85]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Câme-i mā'ī ile gökde Mesīḥāsın sen
   Āsumān içre yaḫud mihr-i mücellāsın sen
2. Mā'iler giy yaraşur egnüñe çün eşk-i yetīm
   Ābda ḥāṣıl olan gevher-i yek-tāsın sen
3. Āb-gūn câmede ey ġonce-dehānum gūyā
   Tāze ḳopmuş ṣuya ḳonmuş gül-i raʿnāsın sen

---

[84] HKMD. g.209, s.212; HDMK. g.214, s.326-7.
2a ḫaṭ-ı Yāḳūt lebüñ : ḫaṭ-ı yāḳūt-ı lebüñ HKMD; 2b veremez : virmeze HKMD, vermez e HDMK.
3a ḫasteye : derde HKMD. HDMK; 3b em anı : amanı HKMD.
5b zebanı : zamanı HDMK.

[85] HKMD. g.154, s.185-186; HDMK. g.160, s.286.
2a giy : ki 10884; eşk-i : dürr-i HDMK.

4. Yā perīsin güzelüm şīşe-i efsūn-kerde
   Çemen-i cānda yaḫud serv-i dil-ārāsın sen
5. Māʾil olsa saña dil-teşne Hudāyī ne ʿaceb
   Bir içim tāze vü ter āb-ı muṣaffāsın sen

[24b]

112

Cāmī

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. ʿĀşıḳam bī-dilem ġarīb ü esīr
   Kārem ez-dest reft ü sitem-gīr
2. Āb-ı cūyān-ı serv-ḳāmet-i tust
   Gerçi bādeş keşīde der-zencīr
3. Mā be-yād-ı tu zinde mī-mānīm
   Vér ne hicrān nemī-koned taḳṣīr
4. Merdüm ez-eşk-i sürḫ ber-ruḫ-ı zerd
   Şerḥ-i şevḳ-i tu mī-konem taḥrīr
5. Çi ʿaceb kʾez tu em güzīrī nīst
   Nīst kes-rā zi-cān-ı ḫīş güzīr
6. Ebrū vü ġamze bes turā pey-i ṣayd
   Güşe-gīr ez-kemān be-yefken tīr
7. Cāmī āşüfte-i civānī şüd
   Sūd key dāredeş naṣīḥat-i pīr

113

Bāḳī[86]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Sūz-ı ʿışḳuñla ḳaçan kim dilden āh u zār olur
   Āh dūd u dūd ebr u ebr āteş-bār olur
2. Aḳsa eşküm dīdeden ol gevher-i nā-yāb içün
   Eşk seyl ü seyl yem yem pür-dür-i şehvār olur
3. Yansa dāġ-ı sīnem üzre ḥasret-i ḫaddüñle nār
   Nār nūr u nūr hūr u hūr pür-envār olur
4. Kūhdan geçse ġam-ı zülfüñle āhum ṣarṣarı
   Kūh deşt ü deşt bāġ u bāġ sünbül-zār olur
5. Ġonceye baḳsa lebüñsüz çeşm-i Bāḳī bir naẓar
   Ġonce berg ü berg ḫār u ḫār ḫançer-dār olur

[25a]

114

Emrī[87]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Yatur dil ḫaṭṭ-ı şeb-gūnında zülf-i yāra yaṣdanmış
   Ne bilsün dün ḳarañusında miskīn yāre yaṣdanmış
2. Ḳolın pür-dāġ édüp künc-i belāda yaṣdanan ʿāşıḳ
   Şeh-i iḳlīm-i ġamdur bāliş-i derkāra yaṣdanmış
3. Dédiler oldı raḥşān beş hilāl üstinde bir ḥurşīd
   Meger kim ġonce-i sīmīnin ol meh-pāre yaṣdanmış

---

[86] BDSK. g.114, s.171-72.
[87] EDYS. g.235, s.144.
1b yâre : māre EDYS.
3b ġonce-i sīmīnin : pençe-i simînîn EDYS.

4. Ölicek başı altında bulınur nūrdan bālīn

   Şu kim ḫaste yaturken zānū-yı dil-dāra yaṣdanmış*

5. Ṣorarsañ Emrī-i dil-ḫaste ḥālin kūşe-i ġamda

   Yatur ol nā-tüvān ṭopraġa düşmüş ḫāra yaṣdanmış

115

Velehu[88]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Dem olur ʿālemi yaḳar bir āh-ı sūz-nāküz biz

   Dem olur āteşi teskīn éder bir āb-ı pāküz biz

2. Gören jūlīde-mū içinde cism-i zerdümi ṣanur

   Ġam-ı miḥnet ocaġında duḫān-ı tāb-nāküz biz

3. ʿAbīr ü miske dédüm nicesüz izi ġubārıyla

   Dédiler gerd-i rāh-ı yār yanında ne ḫāküz biz

4. Oḳuñdan sīne mecrūḥ olduġın şerḥ eyledi zaḫmum

   Dil ü cān ey kemān-ebrū dédi andan helāküz biz*

5. Bize çāk-i girībānın iñen ʿarż étmesün [sūsen]

   Ḳażā tīġıyla ey Emrī ezelden sīne-çāküz biz

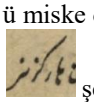
116

Āhī[89]

---

* Metinde "şol kim" şeklinde yazılmıştır.
4a altında : ucında EDYS.
5a ṣorarsañ : sorarsa EDYS.

[88] EDYS. g.215, s.135.
2a cism-i zerdümi : rûy-ı zerdümüz EDYS. ; 2b ġam-ı miḥnet : gam u mihnet EDYS.
3a ʿAbīr ü miske dédüm nicesüz izi ġubārıyla : İzi tozını sordum küḥl ile müşge didiler kim EDYS.

* Metinde şeklinde yazılmıştır.

[89] ADNS. g.80, s.162.

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Gerçi kim bülbül sever her dem gülüñ bir tāzesin
   Sen baña ey ġonce-i leb berg-i gülden tāzesin
2. Bülbül-i şūrīdenüñ gūş eylemezsin nālesin
   Ey gül-i ter diñlemezsüñ bülbülüñ āvāzesin
3. Bir büt-i sengīn-dilüñ ʿışḳında cān vérdi déyü
   Ḳabrümüñ üstindeki mermerde ʿömrüm yazasın
4. Her gedānuñ ḳaddine geydürme ʿışḳuñ cāmesin
   Kim bu zībā ḫilʿatüñ bozmañ hemān endāzesin
5. İrmez ol māhuñ ḳulaġına fiġānum Āhiyā
   Gerçi āh kim iñledür çarḫuñ der ü dervāzesin

[25b]

117

Ez-ān-ı Tābī Beg der-maḳām-i dü-gāh ḥüseynī

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

I

ʿIşḳa düşdüm pādişāhum yoḳ mıdur dermān baña
İşidüp feryādumı oldı cihān ḥayrān baña
Āh kim hiç ṭāliʿüm yār olmadı bir an baña
Niçe bir dil-dār hecrin göstere devrān [baña]

II

Āteş-i hicrān beni yaḳduġunuñ oranı yoḳ

1b ġonce-i leb berg-i gülden : ġonce-leb gül berg-i terden ADNS.
4b bozmañ : bozduñ ADNS.
5a fiġānum : fiġānuñ ADNS. ; 5b āh kim : âhum ADNS.

Düşmüşüm bir derde kim hergiz anuñ dermānı yoḳ
Vaṣf éderdüm n'eyleyem hiç şerḥinüñ pāyānı yoḳ
Niçe bir dil-dār hecrin göstere devrān [bańa]

III

ʿIşḳ elinden olmuşum ḥayrān u zār u der-be-der
Ḳalmadı ʿışḳuñ ġamından bu vücūdumdan eser
Vuṣlat el vére umaram Tābiyā gide keder
Niçe bir dil-dār hecri göstere devrān bańa

118

Bāḳī[90]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Ḫalḳ-ı ʿālem gül seveydi kāşkī bülbül gibi
   Ol lebi ġonce bańa ḳalurdı tenhā gül gibi
2. Zülf-i ʿanber-būyuñuñ sevdālarıdur dōstum
   ʿĀşıḳuñ ḥālin perīşān eyleyen sünbül gibi
3. Eksik olmaz sīnede gül gibi tāze dāġlar
   Nāleler ḳılsa ʿaceb mi murġ-ı dil bülbül gibi
4. Kākülüñ sevdālarından düşdi göñlüm zülfüñe
   Bir belā daḫi ol oldı başuma kākül gibi
5. Çeşm üzre görinen ḥūn-ābe ṣanma Bākiyā
   Gözüme geldi şarāb-ı ʿışḳ-ı dil-ber gül gibi

[26a]

[90] BDSK. g. 492, s. 406.
1b ġonce bańa ḳalurdı : ġonce bańa tenha ḳalurdı BDSK.
5a çeşm : çeşmüm BDSK. ; 5b gül : mül BDSK.

119

Ez-ān Nevʿī Çelebi[91]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. ʿAynuña alma dilā ẕerrece dünyā ġamını
   ʿĀḳil oldur ki bugün çekmeye ferdā ġamını
2. Ṭutalum cennet imiş bāġ-ı cihānda ne biter
   Almasa başa kişi bir gül-i raʿnā ġamını
3. Ḥamdü lillāh leb-i mey-gūn ile sāḳīlerümüz
   Bize çekdürmediler bāde-i ḥamrā ġamını
4. Ölicek ḫāk-i mezārumda biten her çemenüm
   Dil olup söyleye ol serv-i dil-ārā ġamını
5. Ne bilür yār ġam-ı hecr ile Nevʿī ḥālin
   Çeke mi hīç gül-i ter bülbül-i gūyā ġamını

120

Velehu[92]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Çıḳdı metāʿ-ı ḥüsn [ü] melāḥat bahālara
   Hep nāz u şīvedür ṣatılan mübtelālara
2. Giydüñ boyuñca nāz u leṭāfet libāsını
   Öpdür ṭoyunca dāmenüñi ḫāk-i pālara

[91] NDMT. g. 530, s. 541. Nevʿî'nin bu gazeli mecmuada 30a varağında tekraren yazılmış; ancak makta beytinde mahlas olarak Bâkî verilmiştir. Bâkî divanında yer almayan bu mecmuada tekrar yazılan bu şiir, sadece bu bölümde gösterilmiştir.
5a yār : bār 10884.
[92] NDMT. g.454, s. 498-499.

3. ʿĀşıḳ odur ki istemeye būs ile kenār
ʿIşḳ olsun eyle ḳāniʿ ola merḥabālara
4. Maḥbūb odur ki mālik-i baḥr-ı kemāl olup
Şiʿr oḳuya sefīne ṣuna āşinālara
5. Güftār-ı yār vaṣfını Nevʿī gibi daḫi
Ḳādir mi var zamānede ḥüsn-i edālara

[26b]

121

Emrī[93]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Ḫāṭırında naḳş olan fikr-i dehān-i yārdur
Yoḳ degül ʿışk ehlinüñ göñlinde bir serdārdur
2. Ḳorḳarın ḫaṭṭ-ı ġubār olur lebüñde āşikār
Ey gözi ser-mest bāde kāşif-i esrārdur
3. Dūd-ı āh-ı pür-şerer yüz ṭutdı ġam dīvārına
Ṣandı ol şeh bir siyeh altun beneklü zārdur
4. Dīde-i bülbülde cāy étmiş ḫayāl-i rūy-ı gül
Çevresinde görinen müjgān ṣanmañ ḫārdur
5. Ṭāḳat u ʿaḳl u ḳarār u ṣabr gitdi Emriyā
Şimdi her āh u fiġān kim eylerüm nā-çārdur

122

3a istemeye : istemeyüp NDMT.
[93] EDYS. g.100, s. 83. EDYS'de gazel altı beyittir.
1a ḫāṭırında : ḫāṭırumda EDYS. ; 1b serdārdur : sır vardur EDYS.
2b ḳorḳarın : korkaram EDYS.
4a cāy : yér EDYS.
5a Ṭāḳat u ʿaḳl u ḳarār u ṣabr gitdi Emriyā : ʿAḳl u ṣabr ı fikr ü ṭāḳat gitdi elden Emriyā EDYS.

Velehu[94]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. N’ola ey sīm-beden göñlüñe eşk étse eṣer
   Ki gümüş aḳçe durur ṭaşa ursañ da geçer
2. Umaram tīġuñı bir kez daḫi sīnemde görem
   Bu meṣeldür ki ṣu aḳduġı yére girü aḳar
3. Meh-i nev dūd-ı dilümden nice ḳarardı göre
   Ele āyīne al eyle ḫam-ı ebrūña naẓar
4. Leb ü ruḫsāruña kim beñzede ġonceyle güli
   Birinüñ ḳulaġı berg u birinüñ aġzı ḳoḳar
5. Hiç añar mı müjenüñ tīrümi Emrī dér imiş
   Dōstlar ḳaşı yanuñ oḳı dilden mi geçer

Velehu[95]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Ḳaṭre ḳaṭre dür içinde ebrū-yı ʿanber-feşān
   Çevre almışdur hilāli encüm ü seyyāre ṣan
2. ʿIşkuñı fāş étmeyem nār-ı şafaḳla ḳızdurup
   Ṭās-ı çarḫı başuma giydürse cellād-ı cihān
3. Ḥayrete varmış görüp ḳaddüñ nihālin serv-i şāh
   Öldi déyü ḳuşlar eyler başı üstünde fiġān

---

[94] EDYS. g.131, s. 97.
3a ḳarardı göre : karardı ki gör EDYS.
5a tīrümi : tīrini EDYS. ; 5b - : ol EDYS.

[95] EDYS. g.359, s. 202.
2a étmeyem : itmedüm EDYS. ; 2b geydürse : geydürdi EDYS.
3a serv-i şāh : serv-i bâg EDYS. ; 3b üstinde : ucında EDYS.

4. Ġabġabuñ çāhı degül bennā-yı ḳudret eylemüş
   Ḳaṣr-ı ḥüsnüñ kūşesinde murġ-ı cāna āşiyān
5. Ay başında māh-ı nev ṣanma görinen Emriyā
   Ṭālib-i dünyāya parmaḳ gösterür her dem hilāl

[27a]

124

Velehu [Necātī][96]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Benüm sevüm ne vérür sende himmet olmayıcaḳ
   Neye yarar iki başdan maḥabbet olmayıcaḳ
2. Geñez gelür saña ṣūfī ʿibādet étme velī
   Güç olur ādeme bir nesne ʿādet olmayıcaḳ
3. Şarāb-ı nāb dédügüñ nedür nenüñ emidür
   İçüp içüp kişi mest-i melāmet olmayıcaḳ
4. Riʿāyet eyle ne deñlü gerekse ʿuşşāḳı
   Ki pādişāh beg olmaz raʿiyyet olmayıcaḳ
5. Necātī ayaġı tozın getürimedüñ ele
   Ne müşkil olur imiş başda devlet o[lmayıcaḳ]

125

Fiġānī fermāyed[97]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

5b her dem hilāl : devr-i cihân EDYS.
[96] NDANT. g.275, s.313.
3a dédügüñ : dédükleri 10884.
[97] FDAK. g.LX, s. 90.

1. Vérdüm dehān-ı dil-bere dil ġāyibāne ben
   Miḳdār-ı ẕerre görmedüm andan nişāne ben
2. Meclisde laʿl-i dil-ber[i] öpmek dilerse cām
   Ḳanını ṣu yérine içem ḳana ḳana ben
3. Ṣaçdum ümīd-i ḫākine toḫm-ı sirişkümi
   Ḫāl-i ʿiẕār-ı yāri görüp dāne dāne ben
4. Bezm-i belāda şemʿüñ özi köyinür baña
   Sūz-ı derūnum aġlar isem yana yana ben
5. ʿAvn-i İlāh rehber olursa Fiġāniyā
   Mülk-i süḫanda beglik édem ḫüsrevāne ben

[27b]

126

Velehu[98]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Dökmege ḳanını ḫalḳuñ ki müjeñ āl eyler
   Bize geldikçe ṭoḳunmaz geçer ihmāl eyler
2. Merdüm-i dīde kenār étmege ol serv-ḳadi
   Yetmiş iki dereden ṣu getürüp āl eyler
3. Dāne-i ḫālüñe meyl eylemiş iblīs raḳīb
   Beni Ādem gibi dergāhdan ıẓlāl eyler
4. Ṭoġruluḳ étdügüm içün midür ol serv-i revān
   Sāye-veş yérlere çalar beni pā-māl eyler

1b görmedüm : görmedin FDAK.
2a ṣaçdum : ekdüm FDAK.
[98]FDAK. g.XII, s. 42. FDAK'de gazel yedi beyittir.
3a meyl eylemiş : meylüm ṭuyup FDAK.

5. Gül yüzüñsüz édemez ṭabʿ-ı Fiġānī efġān
   Gülşenüñ bülbüli faṣl-ı ḫazān[ı] lāl eyler

127

ʿUbeydī[99]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Ne açılduḳ feżā-yı gülşene gül pīrehenlerle
   Ne ṣalınduḳ murād üzre boyı serv-i semenlerle
2. Faḳīr olduḳsa istiġnā ṣatarlar bilmezüz ya Rāb
   Neye varur bizüm aḥvālümüz sīmīn-bedenlerle
3. Gidüp ʿaḳlile cān zülfinde yārüñ ḳaldılar gördüm
   Dili gönderdüm anlara o da ḳaldı ḳalanlarla
4. Ġam ile nāfe-veş pür-ḫūn éderler ḳalb-i ʿuşşāḳı
   Ḫaṭādur ʿışḳ u meşk étmek ḫaṭı misk-i Ḫotenlerle
5. Vefā eyleñ déseydüñ incinürler söylemezler hīç
   ʿUbeydī söyleşilmez ḥaḳ budur ġonce-dehenlerle

[28a]

128

Velehu [Ẕātī][100]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Eli altında olma kimsenüñ ḫātem gibi zinhār
   Kimesne démeye tā kim gözüñ üstinde ḳaşuñ var

[99] UDÖA. g.276, s. 496-97.
4b ʿışḳ u meşk étmek : ʿışḳ meşk itmek UDÖA.
5b vefa eylen : vefa eylük UDÖA.
[100] ZDANT. c.1, g. 407, s. 407.

2. Eyü adın ḳazan ʿālemde kāmillerle hem-dem ol
   Seni mūm ile tā kim oḳıyalar ḫaṭṭ-ı ḫātem-vār
3. Bu dehr-i Ehrimen mūrum Süleymānumdan ayırdı
   N'ola ṭaşlar başarsam baġruma ḫātem gibi her bār
4. N'ola ḥalḳa édüp ḳaddüm ursañ baġruma ṭaşı
   Benüm ḫātem gibi yazuyimiş başumda ol ey yār
5. Seni parmaġ ile tā gösterür Ẕātī ḳamu ʿālem
   Düşüp oda köze ḫātem gibi ḳāl eyle ḳalbüñ var

129

ʿUbeydī[101]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Vaṣf-ı ḫālüñ yazar iken ḳalem efġān étdi
   Ḫaṭ-ı müşgīn daḫi kendüyi perīşān étdi
2. Künc-i ġamda ten-i zārum nice ṣıḥḥat bulsun
   Perde-i ẓaʿfda derdüñ beni pinhān étdi
3. Çıḳup ey serv o gün ḳarşusına ṣalınduñ
   Sāyeñ anuñçün özin ḫāk ile yeksān étdi
4. Dökdi ġamzeñ dehenüñçün niçe merdüm ḳanın
   Görüñ ol ẓālimi yoḳ nesne içün ḳan [étdi]

3a dehr-i Ehremen : dem Ehrimen 10884.
4b yazuyimiş başumda ol : başumda ol yazu imiş ZDANT.
5a gösterür : göstere ZDANT.

[101] UDÖA. g.321, s. 530-31.
1a vaṣf-ı ḫālüñ : vaṣf-ı ḫaṭṭuñ UDÖA. ; 1b ḫaṭ-ı müşgīn : ḫaṭ-ı miskīn UDÖA.
2a nice sıḥḥat bulsun : nice bulsun sıḥḥat UDÖA. ; 2b beni : anı UDÖA.
3a o gün ḳarşusınına : güne ḳarşu yine UDÖA.
4b görüñ : göre UDÖA.

5. Aġlamaġ ile yüzine güle baḳdum dér imiş
   Ey ʿUbeydī beni bu sözleri giryān étdi

[28b]

130

Tārīḫ-i Ḳaʿla-i Yanıḳ

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1. İlāhī ḫaẕret-i sulṭān Murāduñ
   Dili bī-dār ola baḫtı uyanıḳ
2. Ġazā emr eyledi ẕüʾl-küfre el-ḥaḳ
   Nice fetḥ olmaya ḳala ḳapanıḳ
3. Sinān Pāşā ile Ġāzī Girāy Ḫān
   Mücāhid ġāzīlerdür Tañrı ṭanıḳ
4. Mīyān-ı ġayretinde her birinüñ
   Ġazā tīġı iki yérden ḳuşanıḳ
5. Ḥabīb-i ekremüñ sancaġı birle
   İrüşüp şāmiyān dil-teşne yanıḳ
6. Ṭaġıtdılar ḳıraluñ ıstabrın
   Alındı nice ḳaʿla biri yanıḳ
7. Derūnī ol ġazāya dédi tārīḫ
   Ḥaḳuñ luṭfı ile fetḥ oldı Yanıḳ
   Sene 1003

131

5a aġlamaġ ile yüzine güle baḳdum : aġlamayınca yüzine güle baḳmam UDÖA.

Bāḳī[102]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün

1. Zaḥm-ı dilden ḳan aḳar bu çeşm-i giryān bī-ḫaber
   Ġarḳa vérdi ʿālemi bir ḳaṭre ʿummān bī-ḫaber
2. Yār-ı bī-pervā Celālī gibi ḫaṭ ḳaldurdı baş
   Memleketde fitne peydā oldı sulṭān bī-ḫaber
3. Muttaṣıl atar dile peyveste peykān oḳların
   Cāna geçdi zaḥm-ı tīri ġamze-i cān bī-ḫaber
4. Mest olup uyurken öpmüş laʿl-i dil-dārı raḳīb
   Ehremenler aldılar mühr[i] Süleymān bī-ḫaber
5. İtlerüñle her géce ġavġāda Bāḳī derdmend
   Ḫˇāb-ı ġafletde yatur aġyār-ı nā-dān bī-ḫaber

[29a]

132

Yaḥyā[103]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Cefālar çekmeyince ʿāşıḳa mihr ü vefā olmaz
   Cihānda ḫaste olmayınca insāna devā [olmaz]
2. Yaḳışmaz ʿāşıḳa hergiz oḳursañ daʿvete gelmez
   Dirīġā ol perī-sīmā bizimle bir yaña olmaz

---

[102] Gazel, M.F. Köksal'ın Veda Gazeli adlı makalesinde (s.329) yer almaktadır ve redifi "çezer" şeklindedir.
1b ʿummān : ʿummānı VGMFK.
3a Muttaṣıl : Durmadın VGMFK. , peykān : müjg[ān] VGMFK.
5a derdmend : çākerüñ VGMFK.

[103] TYMÇ. g.159, s. 381-382.
1b cihānda : ölümlü TYMÇ.
2a ʿāşıḳa : ādeme TYMÇ.

3. Hemīşe ʿāşıḳ olan kendü tedbīrinde ḳāṣırdur
   Anuñ bir fikri bulınmaz ki anda biñ ḫaṭā [olmaz]
4. Ġam-ı aġyār u derd-i yār ile mātemdeyüm her gün*
   Niçe bayrām olur mā-beynümüzde merḥabā olmaz
5. Dil-i Yaḥyā gibi ʿālem ḫarāb-ender-ḫarāb olsun
   Maḥabbet ehli gülmez anda hergiz bir ṣafā olmaz

133

Velehu Eyżān[104]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Dirīġā ʿāşıḳın maʿşūḳ olan bī-ḫānümān ister
   Ẕelīl ü zār u maḥzūn u ẓaʿīf ü nā-tüvān ister
2. Maḥabbet āteşi ḥayfā ṭuyuldı dūd-ı āhumdan
   Benüm rūḥ-ı revānum cān gibi ʿışḳı nihān [ister]
3. Açılmaz ey nihāl-i ġonce sensüz göñli ʿuşşāḳuñ
   Ne meyl-i būstān eyler ne seyr-i gülsitān [ister]
4. Viṣāle irmedin irdüm ḳapuñda ḥālet-i nezʿa
   Devā olmaz bu derde ādeme vuṣlat zamān ister
5. Sevindüginden ölürdi dése bir kimse Yaḥyāya
   Seni ey ẕerre-i üftāde ol şems-i cihān ister

[29b]

134

3a hemīşe : ʿacebdür TYDMÇ. ; 3b ki : kim TYMÇ.
* Bu beyit, 15b'de de yazılmıştır.
5b anda hergiz bir : gülşeninde pür TYMÇ.
[104] TYMÇ. g.138, s. 368-69.
1b zelil ü zār u maḥzūn u żaʿif ü nā-tüvān : zelīl u zār u mecnun u żaʿif ü nā-tüvān TYMÇ.

Bāḳī[105]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1. Geçüp güller serīr-i ʿizz ü nāza
   Seḥerden gelse bülbüller niyāza
2. Maḳāmın āsitān-ı yār édenler
   Ḳoyup gitmez Ṣıfāhān u Ḥicāza
3. Ṭururlar ḳıble-i kūyına ḳarşu
   Çemende servler ṣaf ṣaf namāza
4. Ḥaḳīḳat sırrına vāḳıf degülsin
   ʿAlāḳan var ise ʿışk-ı mecāza
5. Yaḳarlar Bāḳī[y]i nālān éderler
   Güzeller māʾil olur sūz u sāza

135

Velehu[106]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. Ḫāk-i ḳademüñ érer ise ger gözüm üzre
   Kūyuñ yolınuñ ḫidmeti başum yüzüm üzre
2. Rūşen ḳılalı meşʿale-i āh-ı derūnum
   Ġālib görinür gécelerüm gündüzüm üzre
3. Güller bitüre gülşen ola ḫāk-i mezārum
   Peykānuñ eger ṣu sepe ise tozum üzre

[105] BDSK. g.453, s. 381-82.
[106] BDSK. g.462, s. 385-86.
1a érer ise ger : küḥli gelürse BDSK.
3b sepe ise : sepelerse BDSK.

4. Gözden ṣaḳınur ḫāk-i rehin beñzer o māhuñ
   Āhum dütüni perde çeker yıldızum üzre
5. Bāḳī gibi naẓm eyler iken dür dişi vaṣfın
   Dāmān-ı müjem ṣaçdı cevāhir sözüm üzre

[30a]

136

Bāḳī[107]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1. Çeker göz göre ġamzeñ tīġ-i bürrān
   Diler kim eyleye bir demde biñ ḳan
2. Urupdur lāleye mihr-i ruḫuñ dāġ
   Édüpdür sünbül[i] zülfüñ perīşān
3. Yolında nūrdur gūyā ki ḫūrşīd
   Ḳabā-yı erzaḳ üzre rūy-ı cānān
4. N'ola nergis gibi beñzüm ṣararsa
   Naẓar ḳılmaz baña ol çeşm-i fettān
5. Nice aġlamayam kim acımaz yār
   Édersem yaşumı ey Bāḳī ʿummān

[30b]

137

Bāḳī[108]

4a ḫāk-i rehin : ḫāk-i derin BDSK.
5b ṣaçdı : dökdi BDSK.
[107] BDSK. g. 393, s. 342-43.
[108] BDSK. g. 544, s. 437.

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Dilā nūş ét ciger ḳanın mey-i gül-gūn ise gitdi
   Yüri zehr-i belāya ḳāniʿ ol afyon ise gitdi
2. Leb-i laʿlini emmek mey gibi ḳānūn idi ammā
   Anı defʿ eylediler şerʿ ile ḳānūn ise gitdi
3. Ġubār-ı ḫaṭṭ-ı rūy ile meger ḥayrān ola göñlüm
   Dirīġ elden leb-i dil-ber gibi maʿcūn ise gitdi
4. O Leylī-veş ġamında n'ola olsam pādişāh-ı ġam
   Cünūn mülkin baña ışmarladı Mecnūn ise gitdi
5. Dil-i maḥzūn bulurdı ḳahve vü berş ile Bāḳī ẕevḳ
   Dirīġā aradan ẕevḳ-i dil-i maḥzūn ise gitdi

138

Bāḳī[109]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. ʿIşḳuñ hevāsı irdi nesīm-i seḥer gibi
   Eşküm döküldi pāyuña gül-berg-i ter gibi
2. Bend-i belā-yı zülfüñ ile künc-i ġamda dil
   Zencīrlerle baġlu yatur şīr-i ner gibi
3. Ḫaṭṭ-ı ʿiẕārı geh görinür gāh olur nihān
   Çıḳmaz beyāża baḫt-ı ḳażā vü ḳader gibi
4. Ser-rişte-i viṣāl daḫi girmedi ele
   Baġrum delindi derd ile dürr [ü] güher gibi

[109] BDSK. g. 503, s. 413.
3b baḫt-ı ḳaża vü ḳader : baḥs-i ḳaża vü ḳader BDSK.
4b derd ile : hecr ile BDSK.

5. Bāḳī ʿacūz-ı dehre zebūn olma key ṣaḳın
Merdāne baṣ ayaġı meydāna er gibi

[31a]

139

Müseddes

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

I

Elvedāʿ édüp şehā sen āfet-i dil-ḫ̬ᵛāh ile
Hem-dem oldum eşk ile yoldaş oldum āh ile
Rāh-ı hicrānı ṭutup birḳaç nefer hem-rāh ile
Göñlümüñ ṭıflın ḳoyup sen āfet-i dil-ḫ̬ᵛāh ile
Ben diyār-ı ġurbete gitdüm fiġān u āh ile
Göñlümi cānā saña ışmarladum Allāh ile

II

Ḥayret-i hicrān alup ʿaḳlum yitürdüm kendüzüm
Laʿl-i nābuñ yādına her dem ṭolu ḳandur gözüm
Kākülüñ gibi firākuñda perīşāndur sözüm
Farḳ olunmaz ḥadd ü ḫaṭṭuñsuz géceyle gündüzüm
Eşk-i çeşmüm gibi düşküñdür meger kim yıldızum
Ay geçer bir gün muḳārin olmazın sen māh ile

III

Ḳul olup sen şāha ḫaste ġamdan āzād oldı dil
Hecrile ġam-gīn iken mihrüñle şādān oldı dil

5b ayağı : ayaġıñu BDSK.

Her cefāya ḳā'il her derde muʿtād oldı dil

Bir ḫarāb-ābādı şevḳüñ ile bünyād oldı dil

Mesken-i sulṭān-ı ʿışḳ olaldan ābād oldı dil

Ḥaḳ budur kim memleket maʿmūr olurmış şāh ile

IV

Māl-i dehr ile eger Ḳārūndan ursa dem

ʿAyş [u] ʿişretde elinde olsa dāʿim cām-ı Cem

Olsa kim aṣl [u] nesebde nesl-i şāh-ı ʿālemem

Kim münkir olsa ehl-i ḥāle ʿışḳı étse zem

Cāhile ādem déyüp ādem yérine ḳomazam

Göklere irsün gerekse başı ʿizz ü cāh ile

[31b]

V

Ġayrıdan geç bende ol gel pādişāh-ı miḥnete

Var erenler yolına ḳatıl sipāh-ı miḥnete

Ġayrıdan ét ḳā'il ol feryād-ı āh-ı miḥnete

Gör nedür düşen hevā-yı şāh-ı rāh-ı miḥnete

Terk-i ʿaḳl u ṣabr ḳıl girdüñse rāh-ı miḥnete

Kim çıḳılmaz bu ṭarīḳe Fevrīyā hem-rāh ile

IV/1 Metinde "ḳānūndan" şeklinde yazılmıştır.
IV/2 Metinde "cām-ı mey" şeklinde yazılmıştır.

ʿAṭā[110]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Dem-be-dem gözlerümüñ yaşları aḳmaġ ister
   Yār kūyından anuñçün beni ırmaġ ister
2. Bir iki dāġ ile ey lāle geçinme ʿāşıḳ
   Ol yüzi gül yalıñuz sīnede tek dāġ ister
3. Bükülüp şāḫ gibi ḳaddüm egüldügi bu kim
   Mīve-i cānumı ol yār ḳoparmaġ ister
4. Devr-i bī-raḥmuñ elinden nice bir ḳan aġlayam
   Beni bir cān-ı ʿazīzümden ayırmaġ ister
5. Ey ʿAṭā eşigi kelbi dirilürmiş o raḳīb
   Kendini ögüp o ḫar göge çıḳarmaġ ister

141

[Yaḥyā][111]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Senüñle ṣoḥbet-i ḫāṣ eylerüz erāzil yoḳ
   Şükür Ḫudāya ki mā-beynümüzde ḥāʾil yoḳ
2. Kemāl-i ḥasene ancaḳ ola behey ẓālim
   Güzel cihānda çoḳ ammā saña muʿādil yoḳ

142

---

[110] GŞSS. s. 232.
2b ol yüzi gül sinede tek dāġ ister yalıñuz : yalıñuz ol yüzi gül sinede biñ dāġ ister GŞSS.
3a egüldügi : iñledügi GŞSS.
4a aġlayam : ağlamayın GŞSS.
5b āḫir : o ḫar 10884.
[111]TYMÇ. g. 207, s. 411-412. Gazel beş beyittir.
2a kemāl-i ḥasene : ḳemāl-i ḥüsn ise

Müfred

[Nazīf][112]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Neler çeker güzelüm nerdübān-ı ʿışḳuñda
   Çıḳınca ḳasr-ı viṣāle ḳadem ḳadem ʿāşıḳ

[32a]

143

Velehu [Refʿī][113]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Ḳabaġın revzeninüñ rūz [u] şeb açar [ḳa]par çeşmüm
   Ḫayālüñ şāhına ḳondurmaġa ölçer yapar çeşmüm

2. Ṣabādan gerd-i rāhuñ tūtyāsın almaġiçün hep
   Nesi var ise bu yolda ḳomaz döker ṣaçar çeşmüm

3. Leb-i baḥr-i sirişküm üzre ḳaʿr-i dil-güşādur ser
   İki manẓardur anda rūy-ı deryāya baḳar çeşmüm

4. Dirīġ étmez deminde ḥāyı isterse anuñ içün
   Dilümle ḳarışur ḳanı yaḳındur bir ṭamar çeşmüm

5. Ġubār-ı yārı her demde gözine sürmeden Refʿī
   Dédi bu tūtyā ancaḳ görince bir naẓar çeşmüm

---

[112] OSTMA. c. 4, s. 549.
[113] GŞSS. s.168.
1b şahına : sāhına GŞSS.
3a ḳaʿr-ı dil-güşādur : ḳaṣr-ı dil-küşādur GŞSS.

144

Velehu[114]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Verd-i ālin gülşenüñ sīnemde dāġum ṣandılar
   Dāġumuñ nārın görüp yanar çerāġum ṣandılar

2. Dün géce āh étdügüm aʿdā ḳarañuda görüp
   Şuʿle-i nār-ı dilüm yalıñ yaraġum ṣandılar

3. İştimām étdüm seḥer bir ġonce-yi ḫoş-būyı ben
   Aġızın gülmüş anı laʿlīn ayaġum ṣandılar

4. Jāle ile gördiler olmış leb-ā-leb lāle[y]i
   Bāde-i gül-reng ile ṭolmış ḳabaġum ṣandılar

5. Menzil-i ʿuḳbāya Refʿī benden evvel varıcaḳ
   Ḳays [u] Ferhādı benüm ol ulaġum ṣandılar

[32b]

145

Naẓm-ı Ez-ān-ı Caʿfer Çelebi Tācī Beg Raḥmetullāhi ʿaleyh[115]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1. Elā ey dil-ber-i pür-nāz u şīve
   Leṭāfet bāġı içre tāze mīve

[114] Mecmuada bu şiir, Refʿî''nindir; ancak gazelin matla beyti *Metâliʿü'n-Nezâ'ir*'de Zaʿîfî'ye ait gösterilmektedir. Şiir *Zaʿîfî Divanı*'nda da bulunmamaktadır. MNBK, s. 754.
[115] BMFBY. s.560-564. BMFBY'de mesnevî doksan üç beyittir.
1a dil-ber-i pür-nāz u şive : dil-firīb-i nāz u şive BMFBY.

2. Gözi āşūb u fitne ḳaşı āfet
   Ṣaçı cān maḥşeri ḥüsni ḳıyāmet
3. Boyı servi yüzi nāzük yañaġı
   Ḳızarmış lāle-veş şekker ṭuṭaġı
4. Gül-i raʿnālayın yüze gülüci
   Be-ġāyet tīz gidüp geç geç gelici
5. Sözi ḳınışlu aġzı burnı ḫurde
   Teni apaḳ ṣoyulmışça yumurda
6. Eli ḥınnālu barmaġı yüzüklü
   Gümüş bileklü altun bilezüklü
7. Şahin baḳışlu ve keklik sekişlü
   Ṭoġan ṭuruşlu ve süglün yürüşlü
8. Hümā ṭalʿatlu gögercin ṭopuḳlu
   Ṣalınsa nāz ile ṭāvūs ḳılıḳlu
9. Yeşil ṭūtī miṣāli sebze ṭonlu
   Uçar ṭurnalayın ṣuplaḳ boyunlu
10. Ner arslan sīnelü tavşan ucalu
    Göñüller ḳapmada ḳurd iştihālu
11. Kebūter gögüslü sīb eñeklü
    Ṣulu şeftālü ve ayva göbeklü
12. Gözüñ bellü bıḳınlu yaraşıḳlu
    Ḳoyun ḳuyruḳlu ve yaġmur çaḳışıḳlu

3a servi yüzü : serv [ü] yüzi BMFBY.
5a Sözi ḳınışlu aġzı burnı ḫurde : sözi ṣīrīn ü ḫūb [u] ağzı ḫurde BMFBY. ; 5b apaḳ : aḳ paḳ BMFBY.
7b ve : - BMFBY.
9a miṣāli : miṣillü BMFBY.
11a kebūter gökselü : turunc-ı ter gögüslü BMFBY. ; 11b ve ayva göbeklü: leb ayva göbeklü BMFBY.

13. Ḳoç alnı gibi yusyumrı ṭavarlu
Baġır içre beslü böbrek çaturlu
14. Be-ġāyet şīve-ger soḥbet deminde
Cihān fettānı vuṣlat ʿāleminde

[33a]

15. Özi ser-mest nāzük çeşmi maḫmūr
Müferriḥ sözli maʿcūn-ı saḳanḳur
16. Boyı bir serv-i raʿnādur yaraşıḳ
Ṣararmış ṣarmaşıḳ üstinde ʿāşıḳ
17. Murād-ı nefs otınuñ gömgök otı
Hevā bengīlerinüñ otı Lūtı putı
18. Firīb ü ʿişve yüki cān belāsı
Jīve bir dāġī ḳınış ḳunbarası
19. Güzelce nāzluca şīvelüce
Kişi yolında cānlar vérmelüce
20. ʿUḳāb-ı çeşmi şehbāz nāzı gökçek
Dili şīrīn çerb-i āvāzı gökçek
21. Kerem ehli mürüvvetlü vefālu
Gülistānında bülbülden ṣafālu
22. Ḥabībüm ser-firāzum serv-i nāzum
Ṣaçı ʿanber-dırāzum dil-nüvāzum
23. Sevündügüm gönendügüm nigārum
Benüm çoḳ sevdicegüm şīve-kārum

14b fetttānı : fettānıdur BMFBY.
16a serv-i raʿnādur : servdür raʿnā BMFBY.
22b ʿanber-dırāzum : ʿömr-i dırāzum BMFBY.
23b çoḳ : çaḳ BMFBY.

24. Saña olsun hezārān merḥabālar
Daḫi çoḳ çoḳ selām u çoḳ duʿālar
25. Duʿādan soñra şöyle ola maʿlūm
Ki şevḳuñla yanarum nitekim mūm
26. Ḥarām olmuş durur uyḳu gözüme
Benüm daḫi özüm köynür özüme
27. Yanalı şemʿa gibi nār-ı ġamdan
Dütünüm çıḳar oldı çoḳ depemden
28. Ġamuñdan göñlümi güller gibi āh
Ḳıluram pāre pāre her seḥer-gāh
29. Baña bilsem ne ḳılduñ n'étdüñ ey dost
Beni benlikden āzād étdüñ ey dost

[33b]

30. Alup ṣabrum baña ṭaşlıḳ ḳomadı
Düşüp uṣum gider añılsa adı
31. Delürüp olmış idüm baġlamalu
Ölülere ḳatuben aġlamalu
32. Göñül bir dem ġamuñdan ḳurtulımaz
Gözüm aġlar yüzüm gülmez işitmez
33. Yémeden içmeden küllī berīyüm*
Süñük üstinde ḳalmış bir deriyüm

24b selām u çoḳ duʿālar : selāmile duʿālar BMFBY.
25b yanarum nitekim : yanar dil nitekim BMFBY.
27b çıḳar oldı çoḳ : çaḳ çıḳar oldı BMFBY.
28a göñlümi güller : göñlegümi gül BMFBY.
29a bilsem : bilmen BMFBY. ; 29b Beni benlikden āzād étdüñ ey dost : gümānum oldı kim siḥr itdüñ ey dost BMFBY.
* Metinde "yémeden ve içmeden" olarak yazılmıştır.

34. Yolum azmış durur bilmem n'édeyin
Başum alup ne iḳlīme gideyin
35. Cihān ḥalḳı ḳatumda olsa ḥāżır
Birinüñ olmazam ḥāline nāẓır
36. Gözüm gözler ne gözler bilmezem hīç
Dilüm söyler ne söyler bilmezem hīç
37. Geçer ḥayrānlıgile yaz ve ḳışum
Gören ṣanur ki ḥayrānlıḳ yémüşüm
38. Géce gündüz işüm pīşüm cemālüñ
Dün [ü] gün fikrüm oldı hep viṣālüñ
39. Eger olmayaydı ümmīd-i vuṣlat
Beni bir dem diri ḳoymazdı firḳat
40. Benüm miḥnetlerüm ṣıġmaz beyāna
Anuñ biñde biri gelmez lisāna
41. Egerçi ġuṣṣamuñ yoḳdur oranı
Bulurum bir ġama biñ ṣādumānī
42. Naṣīb olsa ele girse viṣālüñ
Gözüm bir kez daḫi görse cemālüñ
43. Saña étsem şikāyet firḳatüñden
Biraz yansam yaḳılsam ḥasretüñden
44. Gözüm yaşını döndürsem bıñara
Ḳucaḳlasam seni çeksem kenāra

[34a]

39a olmayaydı : olmasadı BMFBY.
42a olsa : olup BMFBY. ; 42b gözüm bir kez : ya gözüm bir daḫı BMFBY.

45. Gehī öpsem yüzüm sürsem yüzüñe
Gehī çeksem beri alsam dizüme
46. Ḳolumu boynuña muḥkem ṭolasam
Daḫi hiç öpmedük yérüñ komasam
47. Perīşān eylesem kāküllerüñi
Daġıtsam güller ü sünbüllerüñi
48. Gehī ḳılsam ḳara zülfüñe bāzī
Gehī ṣorsam lebüñden dürlü rāzı
49. Ṣaçuñ ucında olan misk [ü] ʿanber
Dimāġ-ı cānumı ḳılsa muʿaṭṭar
50. Ki oḫşasam eñek ki ġabġab öpsem
Ki oynasam turuncuña leb öpsem
51. Baḳup ḳalsam gehī ol göz ve ḳaşa
Ki açup sīneñi ḳılsam temāşā
52. Biraz öpsem daḫi boynuñ kulaġuñ
El ursam başlasam çözsem ḳuşaġuñ
53. Öküş yalvaruben étsem dilekler
Çözülse dügmeler gitse ilikler
54. Ḳabādan cismüñi ey māh-ı ʿālem
Bulutdan ay çıkar mānendi ṣoysam
55. Ne deñlü var ise egnüñde ḳaftān
Çıḳarsam göñlek ile ḳalsañ ey cān
56. Açılsa sīne varsa göbege dek
Ṭopuḳ dize bilekler dirsege dek

45a yüzüm : elüñ BMFBY.
47b güller ü sünbüllerüñi : güllerüñ sünbüllerüñi BMFBY.

57. Pes andan soñra ey yār-ı güzīnüm
Yüzi ter erġūvanum yāsemīnüm
58. Ṣarılsam sen semen-ber nāzenīne
Olup ḫoş leb-be-leb sīne-be-sīne
59. Yatup bir yérde yalvaru yaḳaru
Ṣıyırsam göñlegi yap yap yuḳaru

[34b]

60. Gülüp oynayu ṣarmaşı dolaşı
Durараḳ olsa göñlüñ daḫi işi
61. Ṣafālar sürmege cānum tenümde
Çıḳarsam göñlüñi pīrāhenüñde
62. Senüñle olsam ey şāh-ı zamāne
Hemān cān cāna ve göñlek yabana
63. Ol iki sīm-servüñ arasında
Ḳıyāmet ṣuffe-i ṣāfī öñinde
64. Yine mercān budaġın lüʾlüʾ étsem
Gümüşden ḥavża anda ṣu aḳıtsam
65. Çü şehr-i ḥüsn içinde ey güzel cān
Ḳılurken āşinā bāzārı seyrān
66. Girüp pehlū dükānı içre çālāk
Seni yay eylesem çeksem ṭarab-nāk
67. Gümüş sanduḳayı ey cān-ı cānān
Revān étsem ḫadeng-i laʿl-i peykān
68. Ḳavī ḍarb ile ursam ʿāşıḳāne
Boyunca aşlasa varsa nişāne

69. Bu vuṣlat şehrinüñ būstānlarında
Bahār-ı ḥüsnüñüñ āvānlarında
70. Gözetsem her yaña seyrānlar étsem
Ne yaña çekse göñlüm anda gitsem
71. Şu nāzük sīneñüñ bir laḥẓa cānā
Enār bāġını da ḳılsam temāşā
72. Sen andan aşaġası ey gül-i ter
Ḳasıḳ bāġını seyr étsem ser-ā-ser
73. Geçüp andan yetişsem bir araya
Gözüm dūş olsa bir ḫürrem serāya
74. Gümüşden ṭaş ḳapusınuñ ṣıvası
İçinüñ laʿl [ü] mercāndan bināsı*
75. Anı bünyād éden üstād-ı Ḳādir
Ki çoḳ sanʿatlar étmiş anda ẓāhir

[35a]

76. Ḳılup dergāhuña naḳş-ı ḫıṭāyī
Der ü dīvārına vérmiş cilāyı
77. Begense cānum ol tertībi ġāyet
Oḳınsa āferīnler bī-nihāyet
78. Gözüm göñlüm ṭutuben ol arayu
Sevüp ḳalsam bu ḳaṣr-ı dil-güşāyı
79. Bu ḳaṣruñ bende hidmet-kārı olsam
Añı her gün beş on nevbet ṣulasam
80. Oġuz baba uġuzından nigārum
Müyesser ola bu işler umarum

* Metinde "mercāndandur" şeklinde yazılmıştır.

81. Olam hīç görmemiş gibi firāḳı
Bu hicrān ḳalmaya bu resme bāḳī
82. Görem seni naṣīb olduḳça geh gāh
Saña baña ʿömür vérsün tek Allāh
83. Egerçi firḳatüñde çoḳ murādum
Budur uş bundan artuḳ yoḳ murādum
84. Ki añduḳça güzeller mübtelāsın
Beni sen de ol ortada añasın
85. Ḳıṣaldalum sözi uzatmayalum
Çoġaldı baş göz aġrıtmayalum
86. Niçe kim ʿāşıḳīne meh-liḳālar
Édüp luṭf u ṣenālar hem liḳālar
87. Sürem sen meh-liḳā ile ṣafāyı
Bulam sen āfetümden hem vefāyı
88. Cemālüñ her nefes [olsun ziyāde]
Saña beñzer [güzel yoḳ olmayada]

146

Güzel cevrüñ ʿadū ṭañuñ çeker göñlüm

147

[Yaḥyā][116]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

83a fürḳatüñde : var ḳatuñda BMFBY. ; 83b Budur uş bundan artuḳ yoḳ : velī yoḳ bundan özge hīç BMFBY.
84a añduḳça : olduḳça BMFBY.
85b çoġaldı baş göz : çoġaldup başuñuz BMFBY.
86b luṭf u senalar hem liḳālar : luṭf eyleye mihr [ü] vefalar BMFBY.
87b sen āfetümden hem vefāyı : derdüme laʿlüñden devayı BMFBY.
[116] TYMÇ. g. 308, s. 473. Gazelin üçüncü beytidir.

1. Uyurken öpmek olurdı seni yérince leb ammā
   Elüm varmaz benüm bir gül ḳoparmaġa bu gülşenden

148

Müfred [Emrī][117]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Bende oldum aña biñ cān ile āzāde iken
   Ḥamdü lillāh ki şehā başuma sulṭān oldum

149 *

[Sāgarī][118]

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Anuñiçün mezārum üstine ben
   Bu eşcār[ı] böyle vazʿ étdüm
2. Ki görüñ sormadan bile ḥālüm
   Bu cihān içre n'eyledüm n'étdü[m]
3. Bir boyı servi çeşmi bādāmuñ
   Şeftālūsına doymadum gitdüm

[35b]

150

Der-maḳām-ı ...

2a yérince : ey ġonce-leb TYMÇ.

[117] EDYS. g.331, s. 189. Gazelin üçüncü beytidir.

* Şiirin üstünde müfred yazılmıştır.

[118] TŞRC. s. 295.

1a üstine ben : üstinde TŞRC.

2a görün sormadan : gören sormadın TŞRC.

3a servi çeşmi : serv ü çeşm TŞRC.

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

I

Āh elinden ṭāliʿüm şād étmedi bir dem beni

Vuṣlat-ı cānānum ile eylemez ḫürrem beni

Ġarḳ éder seyl-āb-ı eşke dīde-i pür-nem beni

Hay meded devrān yine ṣaḳlar ʿaceb bilsem beni

Öldürür āḫir belālarla dirīġā ġam beni

Gözüme ʿālem görünmez seyr éder ʿālem beni

II

Gitdi eyyām-ı şitā irişdi hengām-ı bahār

Şimdi zencīrin sürür dīvānedür her cūy-bār

Her kişi bir serv-i bālāyı édüpdür der-kenār*

Yārsuz dil ḫaste ten efgende ʿaḳlum tārumār

Öldürür āḫir belālarla dirīġā ġam beni

Gözüme ʿālem görünmez seyr éder ʿālem beni

151

Dü-gāh-ı Ḥüseynī

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

I

... şerārumdan şerer

Ṣabr édersem ṭutuşur yanar dil ü cān u ciger

...

Dostlar nʾolsa gerek şimden gerü bundan beter

* Metinde “belāyı” şeklinde yazılmıştır.

II

... taḫmīrüm etmişdür ḳader

... efġānum benüm

... luṭf [u] kerem cevr ü cefāsın arturur

[Dostlar nᵓolsa] gerek şimden gerü bundan beter

152

[Vecdī][119]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. Dil vérdüm anuñ zülfine ṭūl-ı emel aldum
   Āzāde iken ẕevḳi degişdüm kesel aldum
2. Vérdüm yolına naḳd-i dil ü cān ʿazīzüm
   Yūsuf gibi bir miṣli bulunmaz güzel al[dum]
   Belī vay belī belī belī nāzenīn ey vay ey vay
   Ey vāh güzel aldum

[36a]

153

Ḫayālī[120]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Ġamuñda hem-nefes oldı fiġān u nāle baña
   Kim ola merḥamet étmez baḳup bu ḥāle baña

[119] VDEY. g. 43, s. 102. VDEY'de gazel yedi beyittir.
2a cān ʿazīzüm : cān-ı ʿazīzi VDEY.
[120] HBANT. g.5, s. 99.

2. Tuna ṣuyı gibi yaşum aḳıtma hey kāfir
   Ṣava raḳībüñi ġamzeñ yeter ḥavāle baña
3. Dilümde dāġ-ı siyeh sīne ḳana müstaġraḳ
   ʿAceb mi beñzer ise deşt-i ġamda lāle baña
4. Naṣīb eyleyen insāna rızḳını ezelī
   Belā vü derd ü ġamuñ eylemiş nevāle baña
5. Aḳıtdı ḳanlı yaşum rūy-ı zerdüme naẓar ét
   Ne naḳş geçdi Ḫayālī o çeşmi ala baña

154

Velehu[121]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Bāġ-ı cihānda kārı kimüñ āh u zār ola
   Bir bülbül ise nām-ı bülendi hezār ola
2. Alup ṣabā elin iledür āsitānuña
   Şol nā-tüvānı kim reh-i ġamda ġubār ola
3. Tīrüñ geçince sīneden el ur ḳılıcuña
   Çek ilerüye anı ki şāhum yarar ola
4. Peykān-ı dost seng-i melāmetle her zamān
   Cismüm nihāline dilerin berg ü bār ola
5. Étme Ḫayālī bendeñi maġlūb her denī
   Sīmurġ peşşeye ne revādur şikār ola

155

Velehu[122]

4a insāna : eşyāya HBANT. ; 4b belā vü derd ü ġamuñ eylemiş : belā vü derd ü ġamı eyledi HBANT.
[121] HBANT. g. 8, s. 100-101.
[122] HBANT. g. 2, s. 119-120.

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Geçmeyeydi ḳāmetüñ ney-şekkere bir nice bend
   Devr-i laʿlüñde başı örtülü ṣatılmazdı ḳand
2. Zülf-i pür-çīnüñ meh-i ruḫsāruñ üzre göreli
   Dūd-ı āhum mihr-i ʿālem-tāba atmışdur kemend
3. Servden āvāze gelse ṣanma elḥān-ı ṭuyūr
   Ẕikr-i ḳalb ile duʿā eyler saña serv-i bülend
4. Şemʿlerle kūyuña gelmiş géce māh-ı felek
   ʿĀḳıbet yüz ḳaralığıyla ṭutulur ol levend
5. Nāy eylerse Ḫayālī bezmde nālemle baḥṣ
   Pārelensün tīġ-ı miḥnetle ḳalem-veş bend bend

156

[Ubeydī][123]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Ẓulm éder mānīʿ olur ḳuçmaġa sen sīm-beri
   Girmesün aramıza boynuña al pīreheni

[36b]

157

Velehu[124]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Cān niṣār oldığına cānāne acır gördiler
   Ehl-i diller göz yaşın bir bir naẓardan sürdiler

[123] UDÖA. mat.16, s. 550.
[124] HBANT. g. 8, s.126.

2. Lāle evrāḳın çemenler yéle vérdi ṣanmañuz
   Al kāġıd ile güle tāze ḫaber uçurdılar
3. Ḳāḍī-ʿasker oldı gül şāhına nevrūz-ı şerīf
   Géce gündüz geldiler aña ber-ā-ber ṭurdılar
4. Eyleyüp meclis çemende sen ḥarāmīsin déyü
   Ḳāḍīlar bī-ḥad ṣurāḫīnüñ günāhın ṣordılar
5. Ey Ḫayālī ḫaṭṭ-ı dil-dāra dil uzatmış meger
   Bāġda miskīn benefşenün ḳulaġın burdılar

158

Velehu[125]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Mülk-i ḥüsnüñ şehisin meh siper-i dūşuñdur
   Ġamzeler ṭīġ-zenüñ zülf zırıh-pūşuñdur
2. Beni ser-ḫalḳa-i zencīr-i cünūn eyleyen āh
   Girih-i zülf ile gūşuñdaki mengūşuñdur
3. Şāne ḳıldı tenini zülfüñ ucından ṣad çāk
   Göreli yüzüñi āyīne nemed-pūşuñdur
4. Per-i pervānenüñ olmışdı zebān-ı ḥāli
   Senüñ ey şemʿ yüzüñ göreli ḫāmūşuñdur
5. Sen Ḫayālī alalı bezm-i ṣafā cāmın ele
   Mihr ile māh-ı felek iki ḳadeḥ-nūşuñdur

159

Velehu[126]

[125] HDBÇ. g. 84, s. 299.
[126] HBANT. g.21, s. 132-133.

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Rengīn lebüñ kim ey ṣanem ol ḫaṭṭ-ı nevdedür
   Bir laʿldür ki kāfir elinde girevdedür
2. Bu odlu āhum içre benüm ḳanlu gözlerüm
   İki şerāredür ki derūn-ı ʿalevdedür
3. Şehbāz-ı ʿışḳ sāye ṣala üstüme déyü
   Cism-i żaʿīfüm aña atlamaġa gevdedür
4. Ḳays eyledi ḫayāline göz merdüminde cāy
   Gördi ḳarār-ı Leylī[y]i kim ḳara evdedür
5. Muṭrib Ḫayālī bezmini germ eyleseñ anuñ
   Göñli ḥicāzda ḳulaġı pīşrevdedür

[37a]

160

Ḳıṭaʿ

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Ṭālib-i ʿıyd-ı vaṣl-ı tū būdem
   Dāştem çeşm-i maṭlaʿ-ı rūyet
2. Ḫʸāndem el-hilāl vallāhi
   Çünki dīdem hilāl-i ebrūyet

161

Rubāʿī

1. Hengām-ı sepīde-dem ki ḫüsrevīn seḥeri
   Dānī ki çerā hemī koned nevḥa-gerī

2b ki: - HBANT.

2. Yaʿnī ki nümūdend der-āyīne-i ṣubḥ

K’ez-ʿömr ü şebī güẕeşt tū bī-ḫaberī

162

Maṭlaʿ

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Rāh-ı belāda eyleyen cismümi ġubār

Kūy-ı nigāra irgüre şāyed ki rūzgār

163

Rubāʿī

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Eyā ġubār-ı deret sürme-i ulü’l-ebṣār

Esīr-i ṣayd-ı ʿubūdiyyet-i dil-i aḥrār

2. Zi-behr-i ḥażret ez-īn bih duʿā nemī-dānem

Ki bād tā-ebed ez-ʿömr ü cāh ber-ḫūrdār

164

Maṭlaʿ

[Refîkî][127]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Derdümi ey yār dérdüm kimse yoḳ benden yaña

Gönlüme dérsem eger ol da olur senden yana

165

[127] MNBK. c.1, s. 28.
1a derdümi : hâlümi MNBK. ; 1b eger ol da olur : eger gönlümi dahi MNBK.

Maṭlaᶜ

feᶜūlün feᶜūlün feᶜūlün feᶜūlün

1. Merā bī-tu rāḥat elem mī-nümāyed
   Eger şādmānīst ġam mī-nümāyed

166

Güfte-i Nābī[128]

fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilün

1. Gülsitān-ı dehre geldük jeng yoḳ bū ḳalmamış
   Sāye-endāz-ı kerem bir naḫl-i dil-cū ḳalmamış
2. Eylemiş der-beste dükkānuñ ṭabīb-i rūzgār
   Ḥoḳḳa-i pīrūze-i gerdūnda dārū ḳalmamış
3. Ḳadrüñ añlar yoḳ bilür yoḳ merdüm-i sencīdenüñ
   Çār-sū-yı ḳābiliyyetde terāzū ḳalmamış
4. Teşnegānuñ çāk çāk olmuş leb-i ḥāhiş-geri
   Çeşmesār-ı merḥametde bir içim ṣu ḳalmamış
5. Ceyş-i ġamda ḳanda étseñ ilticā ehl-i niyāz
   Ḳalᶜa-i himmetde Nābī burc [u] bārū ḳalmamış

[37b]

167

Bāḳī[129]

fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilün

1. Étdürür zühhāda ol miḥrāb-ı ebrū ser-fürū
   Ḳıldurur ᶜuşşāḳa ol ḫāk-i ser-i kū ser-fürū

[128] NDAFB. c. 2, g. 353, s. 720.
5a ceyş-i ġamda : ceyş-i ġamdan NDAFB.
[129] BDSK. g.399, s. 346.

2. ʿĀrıż-ı gül-gūnuñuñ dāyim ḫaṭ-ı fermānına

   Ḫ^{v}āh [u] nā-ḫ^{v}āh eyler ol zülf-i semen-bū ser-fürū

3. Būy-ı zülfüñden muʿaṭṭar olsa ger ṣaḥrā-yı Çīn

   Eylemezdi sünbül-i miskīn-i āhū ser-fürū

4. Bāġa gel āyīne-i āb içre gāhī cilve ḳıl

   Eylesün ol ḳāmete her serv-i dil-cū ser-fürū

5. Dürr-i naẓmuñ Bāḳiyā baş egdürür ṭāliblere

   Kim żarūrī étdürür ġavvāṣa lüʿlüʿ ser-fürū

168 *

[Enverī][130]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Ġayra şerbet baña tīz-āb ṣunarsañ çekeyin

   Çekmeyüp bir ḳaṭre[sini] döker isem lekeyin

169 *

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Aramuzda olan hicrān efendi ṣanma bendendür

   Ḳażā-yı āsumānīdür ne sendendür ne bendendür

170 *

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

3a Būy-ı zülfüñden muʿaṭṭar olsa ger ṣaḥrā-yı Çīn : būy-ı zülfün şemmesin irgürse deşt-i Çīne bād BDSK. ; 3b sünbül-i miskīn-i āhū-ser-fürū : sünbül-i müşgīne āhū ser-fürū BDSK.

4a içre : üzre BDSK.

* Şiirin üstünde "müfred" başlığı bulunmaktadır.

[130] MŞFK. s.165.

1a ṣunarsañ çekeyin : virürsüñ çekeyüm MŞFK. ; 1b çekmeyüp bir ḳaṭre[sini] : çekmedin ḳaṭresin üstüme MŞFK. , lekeyin : lekeyüm MŞFK.

* Şiirin üstinde "müfred" başlığı bulunmaktadır.

* Şiirin üstünde "müfred" başlığı bulunmaktadır.

1. Ṣararken zaḫmumı gördi dédi dil-ber nedür işbu
   Eyitdüm şehr-i derd içre müsāfirdür gözi baġlu
2. Eyitdi ol perī bir gün düşüñe gireyüm bir şeb
   Sevincümden nice yıllar geçüpdür görmedüm uyḫu
3. Eyā veffāḳ-ı müşfiḳ bir mücerreb nüsḥa luṭf eyle
   Ola kim yār ile olam ḥamāʾil-vār hem-pehlū

[38a]

171

Bāḳī[131]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Ṣubḥ-dem bülbül niyāz étdükçe geldi nāza gül
   Rāz-ı ʿışḳı der-miyān étdi açıldı tāze gül
2. Oldı ṣaḥn-ı bāġda peydā gül-efşānlar yine
   Ḫāṣılı döndi çemen bezminde āteş-bāza [gül]
3. Uymadı bir gün hevā-yı bülbül-i şūrīdeye
   Meyl éder dāyim nesīm-i subḥ ile pervāze gül
4. Bir yére cemʿ eylemiş evrāḳ-ı nāz u şīve[y]i
   Rişte-i cānından étmiş bülbülüñ şīrāze gül
5. Göklere irgürdi Bāḳī ġulġul-i ʿışḳuñ senüñ
   Ṣalmadın rūy-ı zemīne ḥüsn ile āvāze gül

172

Raḥmī

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

[131] BDSK. g. 302, s. 286.

1. Zī-saʿādetdür aña ʿālemde var eglencesi
   Hem-muṣāḥib oldı her dem baña yār eglencesi
2. Yaḳılupdur āh ile işbu dilüm pervāne-vār
   Olmasaydı dāʾimā efġān u zār eglencesi
3. Gör nice ʿāḳil durur ʿālemde göz merdümleri
   Gözleyüp oldı yine rūy-ı nigār eglencesi
4. Ḥüsn-i şebdīzine ol meh ḫoş-süvār olmış yine*
   Seyr éder ʿāşıḳları ol rūzgār eglencesi
5. Mest ü lā-yaʿḳıl yürürsün Raḥmiyā maḥbūb ile
   Ṭolular nūş eylegil budur bahār eglencesi

[38b]

173

Bāḳī[132]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Cürʿa-dān abdāla gerçi maḫzenüʿl-esrārdur
   Rind-i dürd-āşāma sāġar maṭlaʿü'l-envārdur
2. Gülsitān-ı bezme sāġar ġonce-i sīrāb ise
   Āteşīn ruḫsārı sāḳīnüñ de bir gül-nārdur
3. Her gedā-ṭabʿ añlamaz āyīn-i Cemdür bezm-i mey
   Bunda bir şāhāne ṭavr u başḳa ʿālem vardur
4. Mihr-i ʿālem-tāb olupdur ol büt-i meh-veş bugün
   Aña nisbet māh-ı enver ṣūret-i dīvārdur

---

* Metinde şeklinde yazılmıştır.

[132] BDSK. g.58, s. 135-36. BDSK'de gazel yedi beyitten oluşmaktadır.
3b başka : özge BDSK.

5. Ol ṣanemden Bāḳiyā bir būse daʿvā ḳıl yüri
   Söylemezse öp hemān aġzın sükūt iḳrārdur

174

Velehu Bāḳī[133]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Göñül dāġ-ı ġamuñla sīnede bir şemʿ uyandırmış
   Çerāġ-ı ʿışḳa bir ġarrā ḳızıl altunı yandırmış
2. Göñüller naḳdin almış yār girmiş ḥalḳa-i ẕikre
   Bir iki derdmend āvāre[y]i varmış ṭolandurmış
3. Démeñ Mecnūna gelmiş ʿāḳıbet Leylādan istiġnā
   Belā-yı ʿışḳ o ser-gerdānı cānından uṣandırmış
4. Görüp saḳḳā-yı hicrān teşne-dil ṣaḥrāda Mecnūnı
   Ecel peymānesin ṣunmış ḥayāt ābına ḳandırmış
5. Bugün Bāḳīye ol āfet viṣālin vaʿdeler ḳılmış
   Yalanlar söylemiş miskīni gerçekden inandırmış

[39a]

175

Firāḳī[134]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Şöyle sevdüm ey perī-peyker seni cānum gibi
   İsterüm sīnemde pinhān édem īmānum gibi

[133] BDSK. g.219, s. 234-35.
4a Görüp : bulup BDSK.
[134] PBKAG. g.7447, s. 2686.

2. Kūyuña varduḳça ʿizz nāz ile istiḳbāl édüp
İtlerüñ ḳarşu çıḳarlar baña yārānum gibi
3. Gögsüñ açsañ germ olup meclisde ey gül ġonce-veş
Çāk çāk olmaz yaḳa ḳalmaz girībānum gibi
4. Dostum bezm-i belāda hecr-i laʿlüñle senüñ
Sāġaruñ ḫūn oldı baġrı çeşm-i giryānum gibi
5. Ey Firāḳī gözlerüm yaşı[nı] deryā eyleyen
Ġayrılarla ṣalınan serv-i ḫırāmānum gibi

176

[ʿAmrī][135]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Her ḳaçan binseñ ṣalıncaġa ṣalınsañ ey melek
Göklere aġar ṣanup cān ṭalbınur ditrer yürek
2. Merḥabā étmezseñ étme dōstum ʿuşşāḳ ile
Çift olup bayram yérin aġyār ile seyr étme tek
3. Ḫūblar dōlāba binmiş ḥayrete vardum görüp
Eyle ṣandum yére inmiş mihr ü māh ile melek
4. Yāri gördüm ḳırmızı güller ṭakınmış başına
Başuma ṭaḳdum şerār-ı nār-ı āhumdan çiçek
5. Ḥilʿat-i zībā giyürdi medḥ ile dil-berlere
Her güzelden ʿAmrīye bir būse bayramlıḳ gerek

2a ʿizz ü nāz ile : ʿizzetlerle PBKAG.
3a ġonce-veş : ġonçesi PBKAG.
4a Dostum bezm-i belāda hecr-i laʿlüñle senüñ : būsuñ almış āh kim bezm-i maḥabbetde ḥasūd PBKAG. ; 4b ḫūn : ḫod PBKAG.

[135] Yazmada gazel Emrî'ye ait görünmekte ancak şiir Amrî divanında bulunmaktadır. ADMÇ. g.59, s.95.

1b aġar : uçar ADMÇ.
2b çift: cüft ADMÇ.
3. ve 4. beyitler ADMÇ'de yer değiştirmiştir. 3b melek : felek ADMÇ.
4a başına : ben daḫi ADMÇ. 4b nār-ı āhumdan : dūd-ı āhumdan ADMÇ.

[39b]

177

Emrī[136]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Laʿline ḳarşu ezilme ey şeker
   Key ṣaḳın ʿāşıḳları başuñ ezer
2. Nār-ı āhumdan başumda od yanar
   Hecr elinden ḳanlar aġlar çeşm-i ter
3. Sīneye çekmeñ ḫadeng-i ġamzeñi
   Ey ḳaşı yā ḳatı göñlümden geçer
4. Tāc-dār iken felekde āfitāb
   Sen şeh-i ḥüsn eşiginde yér öper
5. ʿĀrıż-ı zībāña Emrī gül démiş
   Söylenür ellerde bu rengīn ḫaber

178

Velehu[137]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilatün fāʿilün

1. Dilde derdüñle belā vü miḥnet ü ġam vardur
   Dīde-i dilde ḫayālüñdür daḫi nem vardur
2. Laʿl-i dür-bāruñ ḳızıl yāḳūtdan bir ḥoḳḳadur
   Anda ḥasret tīġınuñ zaḥmına merhem vardur

[136] EDYS. g.127, s. 95-96.
2b hecr elinden ḳanlar ağlar : ḳanlar aġlar hecr elinden EDYS.
[137] EDYS. g.102, s. 84.
1b dīde-i dilde : dīde-i terde EDYS.

3. Lāle-i ḳabrüm ʿaraḳ-rīz oldı sūz-ı sīneden
Ṣanma ruḫsārında ḳaṭre ḳaṭre şebnem vardur
4. Sende ṣanma ey göñül ancaḳ ġam-ı dil-dārı kim
Ḫāṭırında her kişinüñ lā-cerem hem vardur
5. Görmemiş kimse vücūdın miṣl-i maʿdūm Emriyā
Ẕerrece yoḳ ol güneş yüzlide bir fem [vardur]

[40a]

179

Dānişī[138]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Gerekmez baña hem-dem sāġar u peymāneden ġayrı
Ne cāy-ı ʿayş u ʿişret kūşe-i mey-ḫāneden ġayrı
2. Maḥabbet şemʿ-i tāb ile kül étmiş cümle eczāsın
Benümle bezm-i ʿālem içre yoḳ pervāneden ġayrı
3. Alup ḳoynına her dem bir büt-i raʿnāyı ẕevḳ eyler
Gezüp deyr-i cihānı görmedüm büt-ḫāneden ġayrı
4. Saña üftāde iken cümle ʿālem beñzeden kimdür
Şehā ʿāşıḳ mı buldı Leylī bir dīvāneden ġayrı
5. ʿAceb mi cāy éderse ʿışḳ-ı dil-ber ḫāne-i dilde
Olur mı gence mesken Dānişī vīrāneden ġayrı

180

4b Ḫaṭıruñda her kişinüñ lā-cerem : her kişinüñ göñlinde bir EDYS.
[138] İÜKHE. s. 209.
3b deyr-i : dér İÜKHE.
5b şehā ʿāşıḳ mı buldı : nice ʿâşıḳ bulupdur İÜKHE.
6a ḫāne-i dilde : ḫâne-i dildir İÜKHE.

Velehu

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Görüñ bu dīde-i terden ne cūlar āşikār étdüm
   Ki bir kez ol nihāl-i serv-i āzādı kenār étdüm
2. Ḫarāba vardı gördüm ḫāne-i ten bād-ı āhumla
   Sütūn-ı tīr-i dil-dār ile muḥkem üstüvār étdüm
3. Érem bir dem déyü kūy-ı nigāra rūzgār ile
   Anuñçün kendümi rāh-ı vefāda ḫāksār étdüm
4. Yine nāzüklük ile ol ġazāl-i vaḥşīnüñ bir bir
   Raḳīb-i seglerini azdurup aldum şikār étdüm
5. Müyesser olmadı öpmek lebini bir dem ol yārüñ
   Egerçi kim yolında Dānişī cānlar niṣār étdüm

[40b]

181

Velehu

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Dişler lebini lālelerüñ jāle gördiler
   Uşup sitāreler anı gökden uçurdılar
2. Öykündügine rūyuña ʿöẕr eyleyüp saña
   Ṣular çemende yüzlerini yére sürdiler
3. Peydā olalı ḥüsn ile sen lāle-ruḫlaruñ
   Defterlerini güllerüñ ey ġonce dürdiler
4. Nāzüklük ile eyledüm ol āhūyı şikār
   Yér yér raḳīb-i segler egerçi ki ürdiler

5. Beñzer ki sāḳīler yine āl étdiler saña
   Kim bezm içinde Dānişī başuñ uçurdılar

182

Velehu[139]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Gerçi ḫāl-i ẕekanuñ fitne-i devrān oldı
   Ḫaṭ-ı pür-şūr érecek arada pinhān oldı
2. Leblerüñ yādına ḳan aġladıgumçün her-dem
   İncinirsin güzelüm ṣanki hemān ḳan oldı
3. Leẕẕet-i sūziş-i ʿışḳı ne bilür zāhid-i ḫar
   Bu ġıdā rūz-ı ezel ḳısmet-i insān oldı
4. Mıṣr-ı ḥüsn içre bugün ṣalduġıçün āşūbı
   Ġabġabuñ ḫālinüñ ey meh yéri zindān oldı
5. Dānişī kim ki leb-i yāre vére cān naḳdin
   Bir dem içinde hemān vāṣıl-ı cānān oldı

[41a]

183

Murabbaʿ-ı Gedāyī

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

I

Bilmezem ʿālemde yā Rab bu ne sevdādur gider
Her ṭabīʿat muḫtelif bir ulu ġavġādur gider

---

[139] İÜKHE. s. 210-211.
2a aġladıgumçün : aġladıġıçün İÜKHE.
3a leẕẕet-i sūziş-i ʿışḳı : leẕẕet-i niʿmet-i ʿaşḳı İÜKHE.
4a Mıṣr-ı ḥüsn içre bugün ṣalduġı āşūbı : Mıṣr-ı ḥüsne ṣalalı fitne ile âşûbi İÜKHE. ; 4b ġabġabunuñ ḫālinüñ : ẕeḳanuñ ḫaletüñ İÜKHE.

Servler ḥayrān ve ṣular zār-ı şeydādur gider

Bülbül aġlar gül güler ʿālem temāşā[dur] gider

II

Aġladuḳça āsumān ḫandān olur ṣaḥn-ı zemīn

Nāzkeş olduḳça ʿāşıḳ nāz eyler nāzenīn

Muḳteżā-yı āferīniş geh cināndur geh ḥanīn

Bülbül aġlar gül güler ʿālem temāşādur gider

III

Ġonce ḫandān-çeşm nergis jālelerle eşk-bār

Kimin aġladur kimin güldürür işbu rūzgār

Her kişinüñ lā-cerem ʿālemde bir aḥvāl[i] var

Bülbül aġlar gül güler ʿālem temāşādur gider

IV

Dīde-i ʿibretle baḳ bu kāʾinātuñ ḥāline

Tā ki vāḳıf olasın aḳvāline efʿāline

Her kişi ḳāniʿ olupdur kendünüñ aḥvāline

Bülbül aġlar gül güler ʿālem temāşādur gider

V

Dünyenüñ bir ḥüsn u ḫulḳ issi büt-i raʿnāsı yoḳ

Pāymāl olsañ yolında dest-gīr olması yoḳ

Ey Gedāyī kimse içün kimsenüñ pervāsı yoḳ

Bülbül aġlar gül güler ʿālem temāşādur gider

184

Murabbaʿ velehu

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

I

Merḥamet yoḳ çünki sende ben ġarībe ey nigār
Nice bir derdüñle ḳılam nāle vü feryād u zār
Baġruma ṭaş başayın ṣabr édeyin bī-iḫtiyār
Vāz geldüm hey vefāsuz yār senden yür[i] var

II

Nice bir zülfüñ hevāsıyla perīşān olayın
Bu uzun sevdā ile ʿālemde ḥayrān olayın
Varayın şimden gerü ḥālüme giryān olayın
Vāz geldüm hey vefāsuz yār senden yür[i] var

III

Vaʿde-i vaṣl édüben pārelere ṣalduñ beni
Bir yalancı yār imişsin şimdi bildüm hey seni
Bī-vefā sevmek oda yaḳmaġ imiş cān [u] teni
Vāz geldüm hey vefāsuz yār senden yür[i] var

[41b]

IV

Ṭasla içdüm zehrüñi cām-ı ṣafāñı görmedüm
Yıllar ile cevrüñi çekdüm vefāñı görmedüm
Yollaruñı bekledüm bir merḥabāñı görmedüm
Vāz geldüm hey vefāsuz yār senden yür[i] var

V

Yār olup aġyār ile nāşibi yoldaş eyledüñ
El içinde enigüñ adını ḳardaş eyledüñ

Cigerüm deldüñ ġam ile yüregüm yaş eyledüñ

Vāz geldüm hey vefāsuz yār senden yür[i] var

VI

Ṣohbetüñden ehl-i dil yārenlerüñ yād eyledüñ

Hem-demin bir nice nā-ehle ḫırīdār eyledüñ

Dostlarum ġam-gīn édüp düşmenlerin şād eyledüñ

Vāz geldüm hey vefāsuz yār senden yür[i] var

VII

Şol Gedāyiyem ki uş ṭutdum belā vü derd ile

Rāżıyam ḥasret bıçaġı yüregümi ger dile

Göreli seyr étdügüñ her nākes-i nā-merd ile

Vāz geldüm hey vefāsuz yār senden yüri var

185

Murabbaʿ-ı Ḫatāyī[140]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

I

Vaʿde-i vaṣla ̮irmege bir ḳılca ḳaldı cānumuz

Göklere çıḳsa yéridür nāle vü efġānumuz

Yola baḳmadan çıḳupdur dīde-i giryānumuz

Ḳanı ey ẓālim senüñle ʿahdümüz peymānumuz

II*

[140] HDSNE. s. 186-187 ; HDMM. s. 135.
I/1 irmege : ideli HDSNE. ; I/2 çıḳsa yéridür : erse erübdür HDSNE. ; I/3 baḳmadan : bakmaktan HDSNE. ; I/4 ḳanı ey zalim : kanı zâlim yâ HDSNE.
* Bu bend belirtilen çalışmada bulunmamaktadır.

Görmez isem şu bigi ḥaddüñ (?) ḳarār olmaz baña*

Sensüzin bir dem binā-yı ʿömr yār olmaz baña

Devlet [ü] baḫt [u] saʿādet pāyidār olmaz baña

Ḳanı ey ẓālim senüñle ʿahdümüz peymānumuz

III

Her ḳaçan cām-ı şarāb-ı şīve[y]i nūş eyledüñ

Çeşm-i maḫmūruñla ben miskīni ser-ḫoş eyledüñ

Étdügüñ ḳavl ü ḳarārı hep ferāmūş eyledüñ

Ḳanı ey ẓālim senüñle ʿahdümüz peymānumuz

IV

İşte geldüm déyü gitdüñ yollaruñ yeller gibi*

Ḳanı gözümden revān étdüñ aḳup seyller gibi

Eşigüñde ḫidmete durdum ḳara ḳullar gibi

Ḳanı ey ẓālim senüñle ʿahdümüz peymānumuz

V

Bu Ḫatāyī durmayup hecrüñle aġlar zār zār

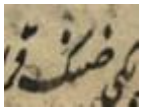
Gözleri yaşı éder rāz-ı derūnı āşikār

Dün géce kūyuñda oldum subḥ olunca inṭizār

Ḳanı ey ẓālim senüñle ʿahdümüz peymānumuz

[42a]

---

* Metinde şeklinde yazılmıştır.

II/4 ḳanı ey zalim : kanı zâlim yâ HDSNE.

III/4 ḳanı ey zalim : kanı zâlim yâ HDSNE.

* Bu bend belirtilen çalışmada bulunmamaktadır.

IV/4 ḳanı ey zalim : kanı zâlim yâ HDSNE.

V/1 Bu Ḫatāyī hecrünle aġlar zār zār : Ebr-i bârân gibi ağlarken Hatâyî zâr zâr HDSNE. ; V/2 gözleri yaşı rāz-ı derūnı : gözlerinin yaşı durma derdin HDSNE. ; V/4 ḳanı ey zāli : kanı zâlim yâ HDSNE.

186

Cemālī[141]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Deñiz deryā ḳıyās étmek gözüm üzre [aḳan yaşı]
   Bi-vech-i mā taṣavvur eylemekdür eşk-i dür-pāşı

187

Müfred

1. Bir māh-ı nev yeñiçeri sevdüm yine ...
   Eyvāh eger ki gelmez ise bu géce ḳula ...

188

Bihiştī[142]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1. Ölümlü ḫaste oldum ey ṣabā ben
   Hele bir pāre sen benden dirisin
2. Görünmezsin ser-i kūyında yārüñ
   Yéler oñmazlaruñ sen de birisin

189

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Der-i devlet-meʾāba sultānum
   Mümkin olaydı derdümi dérdüm
2. Līk ḳābil degül ne taḳrīre
   Ve ne taḥrīre āh kim dérdüm

---

[141]DACAE. mat. 958, s. 191.
1b bi-vech-i mā : bu cer… DACAE.
[142]BDYA. kıt. 4, s. 542.

190

Müfred

[Hüsrevī][143]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Kākül-i yār ile oldum dér imişsin hem-bū
   Ey benefşe nedür el ḳulaġuñı arduña ḳo

191

[Bihiştī][144]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Sīneñe bir sāde-rū dil-dārı muḥkem ṣarasın
   Derd-i ʿışkuñ bulmadum ben bundan özge çāresin
2. Bundan özge ʿālem olur mu ki bezm-i ḫāṣda
   Nāzenīnüñ nāz éde sen ṭurmaya yalvarasın

192 *

[Emīrī-i Dīger][145]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Cihān elemleri ʿālem durur firāḳa göre
   Dügüne varmaludur mātem iftirāḳa göre

193

[?]

---

[143]YŞAA. s. 32.
1b el : eyil YŞAA.
[144] BDYA. g. 414, s. 455. BDYA'da gazel beş beyittir. Mecmuada şiirin başlığına "müfred" yazılmıştır.
* Şiirin üstünde "müfred" başlığı bulunmaktadır.
[145] RŞNA. s. 71.
1a ʿālem durur firāḳa :ʿālemdür iştiyaka RŞNA. ;1b dügüne : dü gûne RŞNA.

1. Laʿl-i lebüñe dérler beşer rūḥ-ı muṣavver
   Olaydı eger ... mutaṣavver*

194 *

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Diñle ey teşne-i zülāl-i vefā
   Cümle ʿālem bu söze kāyildür
2. Bir içim ṣu ise yu andan elüñ
   Sevdigüñ çünki ġayra māyildür

[42b]

195

Müseddes-i Yaḥyā[146]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

I

Nice bir mācerāmuz dōstāne dāstān olsun
Nice bir nār-ı ʿışḳum dūd-ı āhumdan ʿayān [olsun]
Mekānum ʿayn-ı ʿālemden nihān-ender-nihān [olsun]
Kilāb-ı kūyuña cism-i żaʿīfüm armaġān [olsun]
Ne kūyuñ āh ile ṭolsun ne ḳapuñda fiġān [olsun]
Beni öldür vücūdumdan ne nām u ne nişān olsun

II

İki dest-i duʿā gibi baña seng-i mezār étme

---

* Metinde şeklinde yazılmıştır.
* Mecmuada şiir "müfred" başlığını taşımaktadır.
146 TYMÇ. musammatlar arasıda 17, s. 186-187. TYMÇ'de müseddes beş bendden oluşmaktadır.

Mezārum nā-bedīd ét ʿayn-ı ʿuşşāḳa ġubār étme

Ölüm bir ḫˇāb-ı rāḥatdur ḥayāta iʿtibār [étme]

Enīnümden emīn ol adum añılduḳça ʿār [étme]

Ne deñlü zaḥmet ise iḫtiyār eyle firār étme

Beni öldür vücūdumdan [ne] nām u ne nişān [olsun]

III

Seni rencīde-ḫāṭır eyler imiş nāle vü zārı

Niyāz ehlin helāk eyle gider yoluñdaki ḫārı

Yumulmayınca ten gözi açılmaz dost dīẕārı

Ṣevābın ḳaṣd édüp ḳurtar belālardan bu bīmārı

Eyā ḥüsn ilünüñ ṣāḥib-ḳırānı ḫışm ile bārī

Beni öldür vücūdumdan [ne] nām u ne nişān olsun

IV

Viṣāl-i dil-güşāsından firāḳ-ı dil-rübā yegdür

Celālinden cemālin gör vefāsından cefā yegdür

Refīḳ-i sālik-i rāh-ı fenā oldum Ḫudā [yegdür]

Yoġ olmayan var olmaz ölmedin ölmek baña yegdür

Bu derbend-i fenādan ṣaḥn-ı ṣaḥrā-yı beḳā yegdür

Beni öldür vücūdumdan ne nām u ne nişān [olsun]

[43a]

III/2 dost diẕārı : yār didārı TYMÇ.

IV/2 refīk-i sālik-i rāh-ı fena : muḥaṣṣal sālik-i rāh-ıʿadem TYMÇ. ; IV/4 olmayan: olmayınca, IV/4 ölmedin: ölem TYMÇ.

Ḫayālī[147]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Yoluñda ser vérüp [şu ki] serverlik eyledi
   Meydān-ı ʿışḳ içinde dilāverlik eyledi
2. Kim ki bu çarḫ-ı pīrezene mā ʾil olmadı
   Merdāneler içinde ʿaceb erlik eyledi
3. Zünnār-ı zülfin eyledi bī-pāk raḳībe ʿarż
   Gördün mi ol ṣanem nice kāfirlik eyledi
4. Peykān-ı yār sīneme geldi yüreklenüp
   Dil deldi cānum aldı ciger-derlik eyledi
5. Dilden Ḫayālī ṣūret-i idrāki ḳazıyup
   Dīvāne-meşreb oldı ḳalenderlik eyledi

197

ʿĀlī[148]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Bu reng-i rūy sende ne gül misin nesin
   Söz yoḳ kelām-ı pāküne bülbül misin nesin
2. Düşdüm kemend-i zülfüñe āzāde-ḥāl iken
   Bilmem kimüñ efendisisin ḳul mısın nesin
3. Alduñ ḳarārumı beni āvāre eyledüñ
   Ey ḳara baḫtumuñ beri kākül misin nesin

---

[147]HBANT. g. 61, s.421.
2b içinde : içre 10884.
[148]GAİHA. g.1080, s. 1031-32.
1a reng-i rūy : reng u rūy GAİHA.
2b kul : mül GAİHA.
3a āvāre: dīvāne GAİHA. ; 3b beri: yiri GAİHA.

4. Her kim görürse mest olur ayaġuña düşer
   Bir sāġar oldı ḥüsn aña sen ḳul mısın nesin
5. ʿĀlī görince ḳanlu tenin ẓann éder seni
   Ey cismi pāre pāre ḳaranfül misin nesin

198

Ṣādıḳ[149]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Ṣūfī bu tāc u ḫırḳa vü şāl u ʿabā nedür
   Ṭāmāt u zühd ü pīşe-i zerḳ [ü] riyā nedür
2. Şehler olur memālik-i faḳr u fenāda kim
   Bilmez cihānda zīnet-i tāc u ḳabā nedür
3. Bir dil-rübāya vérdi göñül naḳd-i ʿömri kim
   Anuñ yanında Yūsuf-ı Mıṣrī-baḥā nedür
4. Sevdā-yı zülf-i yāre düşüp ḫˇāceler müdām
   Geçse hevā-yı misk-i Ḥotenden ḥatā nedür
5. Mıṣr-ı bahāda ol şeh-i Yūsuf-liḳā ile
   Bir dem muṣāḥib olmaġa Ṣādıḳ baḥā [nedür]

199

Velehu

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Devr-i lebinde ḫāl u ḫaṭ-ı misksā nedür
   Cān-ı ʿazīze her yañadan bu belā nedür

5a ẓann : ṭaʿn GAİHA.
[149] SDAS. g.131, s. 346. Şiirin başlığı bu çalışmaya göre "Der-Mevʿıze-i Ṭāmāt"dır.
1b ṭāmāt u zühd u pīşe-i zerḳ : ṭāmāt u zehr u nīşe-i zerḳ SDAS.
4b ḫaṭā : ḫıṭa SDAS.

2. Dīvāne étdi cezbe-i ḥüsniyle ʿālemi
   Yā Rab bu naḳş-ı ṣūret-i muʿciz-nümā nedür
3. Bir ṭıfl-ı nā-resīdedür ol şūḫ-ı dilsitān
   Bilmez cihānda ʿāşıḳa mihr ü vefā nedür
4. Öpmek degül ṣabāḥa dek ey meh-liḳā seni
   Pehlūya çekse ʿāşıḳ-ı miskīn ḫaṭā nedür
5. Bir pādişāh-ı ʿāleme Ṣādıḳ ḳul oldı kim
   Anuñ yanında Yūsuf-ı Mıṣr-ı bahā nedür

[43b]

200

Ḫayālī[150]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Lāle-i gül-gūnı ṣaḥrālarda dāġum ṣandılar
   Nergisi gül-zārda yanar çerāġum ṣandılar
2. Gördiler kim he gülü gibi zeyn eylemişdür jāleler
   Maʿrifet dürriyle pür olmuş ḳulaġum ṣandılar
3. Çıḳdılar bām-ı ḫarābāta hilāle baḳdılar
   Āsumāna ṣunduġum zerrīn ayaġum ṣandılar
4. Gördiler ḫūn-ı şafaḳ üstinde olmış āşikār
   Bāde-i gül-gūn ile ṭolmış ḳabaġum ṣandılar
5. Ey Ḫayālī geldi zencīr-i cünūnumdan ṣadā
   Ġonce-lebler üşdiler açıldı bāġum ṣandılar

201

[150] HBANT. g.109, s. 176-177.
2a her gülü : güller gibi 10884.
4a gördiler ḫūn-i ṣafaḳda üstinde olmış āşikār : gördüler māhı ṣafaḳ-reng āşikār etdi felek HBANT. ; 4b bade-i gül-gūn : bade-i gül-reng HBANT.

Müfred [Ẕātī][151]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. Şād oldı ʿadūlar beni sensüz görüp ey dost
   Aġlamayayın mı ki güler ḥālüme itler

202

Müfred

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. Niçün baña raḥm eylemez ey dost raḳībüñ
   Bu ḥāl ile görse beni kāfirler esirger

203

Velehu[152]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Lāle-i gül-gūnumı ṣaḥrāda dāġum ṣandılar
   Nergisi gül-zārda yanar çerāġum ṣandılar
2. Gördiler gülleri zeyn eylemişdür jāleler
   Maʿrifet dürriyle pür olmış ḳulaġum ṣandılar
3. Çıḳdılar bām-ı ḫarābāta hilāle baḳdılar
   Āsumāna ṣunduġum zerrīn ayaġum ṣandılar
4. Gördiler mihr-i şafaḳ üstinde māhı āşikār
   Bāde-i gül-gūn ile ṭolmış ḳabaġum ṣandılar

---

[151] ZDANT. c. 1, g. 273, s. 273. Gazelin ikinci beytidir.
[152] HBANT. g. 109, s. 176-177.
1a gül-gūnumı ṣaḥrāda : gül-gūnu ṣaḥrālarda HBANT.
2a gülleri : kim her gülü HBANT.
4a gördiler mihr-i şafaḳ üstinde māhı āşikār : gördüler māhı şafaḳ-reng āşikāt etdi felek HBANT. ; 4b gül-gūn : gül-reng HBANT.

5. Ey Ḫayālī geldi zencīr-i cünūnumdan ṣadā
Ġonce-lebler üşdiler açıldı bāġum ṣandılar

[44a]

204

Bāḳī[153]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Müje ḥaylin dizer ol ġamze-i fettān ṣaf ṣaf
Gūyiyā cenge ṭurur nīze-güẕārān ṣaf ṣaf
2. Seni seyr étmek içün reh-güẕer-i gülşende
İki cānibde ṭurur serv-i ḫırāmān ṣaf ṣaf
3. Leşker-i eşk-i firāvān ile ceng étmek içün
Gönderür mevclerin lücce-i ʿummān ṣaf ṣaf
4. Gökde efġān éderek ṣanma geçer ḫayl-i küleng
Çekilür kūyuña murġān-ı dil ü cān ṣaf ṣaf
5. Cāmiʿ içre göre tā kimlere hem-zānūsın
Şekl-i saḳḳāda gezer dīde-i giryān ṣaf ṣaf
6. Ehl-i dil derd [ü] ġamuñ niʿmetine müstaġraḳ
Dizilürler keremüñ ḫˇānına mihmān ṣaf ṣaf
7. Vaṣf-ı ḳaddüñle ḫırām étse ʿalem gibi ḳalem
Leşker-i saṭrı çeker defter [ü] dīvān ṣaf ṣaf
8. Kūyuñ eṭrāfına ʿuşşāḳ dizilmiş gūyā
Ḥarem-i Kaʿbede her cānibe erkān ṣaf ṣaf
9. Ḳadrüñi seng-i muṣallāda bilüp ey Bāḳī
Ṭurup el bağlayalar ḳarşuña yārān ṣaf ṣaf

[153] BDSK. g. 229, s. 241-242.
6a müstaġraḳ : müstaġrıḳ BDSK.

205

Velehu[154]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Ḥalḳa ḥalḳa zülf kim ol ḫaṭṭ u ḫāl üstinde[dür]
   Şekl-i ṭuġrādur miṣāl-i bī-miṣāl üstindedür
2. ʿĀşıḳ-ı bī-çāreler bār-ı belāñ altındadur
   Derd-mend üftādeler gör kim ne ḥāl üstindedür
3. ʿĀrıż-ı gül-gūnuñ üzre ḫāl-i fettānuñ senüñ
   Fitneden ḫālī degül her laḥẓa āl üstindedür
4. Mīmdür gūyā dehānuñ ṣafḥa-i māh üzredür
   Sīne beñzer şāne-i zülfüñ ki sāl üstindedür
5. Naḳş-ı ḫadd-i lāle-reng ol ʿārıż-ı pākīzede
   Berg-i güldür gūyiyā āb-ı zülāl üstindedür
6. Rūy-ı baḫtı bedr olur burc-ı şerefde ʿāḳıbet
   Her ki māh-ı nev gibi kesb-i kemāl üstindedür
7. Çarḫ yüz döndürmedin gülşende ʿıyş ét Bāḳiyā
   Sebzeler zībā hevālar iʿtidāl üstindedür

[44b]

206

Müdāmī

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Cihānda her kime ṣorsam seni hep bī-vefā dérler
   Neler eyler saña ḳatlan o yār-i pür-cefā dérler

[154] BDSK. g. 124, s. 177-178. BDSK'de gazel sekiz beyitten oluşmaktadır.
2b gör kim : görseñ BDSK.

2. Benüm iki gözüm hem-demlerüñ inkār édersin sen
   Kimüñle hem-dem olduġuñ gelüp bir bir baña dérler
3. Cemālüñde hüveydādur nigārā ṣūret-i ḳudret
   Aña ehl-i naẓar āyīne-i ʿālem-nümā dérler
4. Saña bu ḥüsn ile dérler efendi Yūsuf-ı ṣānī
   Beni Yaʿḳūb-veş ġamla görenler mübtelā dérler
5. Mey içsem ol yüzi gül-zār açılmaz ġonce-veş göñlüm
   Müdāmī gerçi kim cām-ı şarāb-ı dil-güşā dérler

207

Emrī[155]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Seni ḳoyup dil ü cān ġayrıya māyil mi olur
   Gökde ḫurşīde éren ẕerreye ḳāyil mi olur
2. Ġonce-femler beni senden ayıramaz ey meh
   Ẕerreler hiç güneşüñ tābına ḫāyil mi olur
3. Nice çāre édeyin kendüme ʿışḳuñda senüñ
   Dāne kim odlu yére düşse o ḥāṣıl mı olur
4. Gören ey ṣaçları şebdīz yaşum gül-gūnın
   Dédi kevneyn ḳażāsı bula ḫāyil mi olur
5. ʿArż édem dérdi gözi yaşlarını Emrī saña
   Güneşe leşker-i seyyāre muḳābil mi olur

208

[155] EDYS. g.138, s. 100-101.
2b güneşüñ : güneş EDYS.
3 –EDYS.
4b ḳażası bula ḫāyil : fezâsı buna menzil EDYS.

1. Ben senüñ yār ile yār ise yār ile

   Beni bilür ben bugün yārümi gördüm

[45a]

209

Güfte-i Zeyneb[156]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Keşf ét niḳābuñı yér ü gögü münevver ét

   Bu ʿālem-i ʿanāṣırı firdevs-i enver ét*

2. Depret lebüñi cūşa getür ḥavż-ı Kevṣeri

   ʿAnber ṣaçuñı çöz bu cihānı muʿaṭṭar ét

3. Ḫaṭṭuñ berāt yazdı ṣabāya dédi ki tīz

   Var milket-i Ḫıṭāyile Çīni musaḫḫar ét

4. Āb-ı ḥayāt olmayıcak ḳısmet ey göñül

   Biñ yıl gerekse Ḫıżr ile seyr-i Sikender ét

5. Zeyneb ḳo meyli zīnet-i dünyāya zen gibi

   Merdāne-vār sāde-dil ol terk-i zīver ét

210

Nāẓīre-i Laṭīfī[157]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Ey ḥūr meclisi gel'e firdevs-i enver ét

   Şīrīn lebüñle sāġarumuz cām-ı Kevṣer ét

---

[156] TŞRC. s. 289-290.
1a yér ü göğü : yeri gögi, TŞRC.
* Metinde عناصروری şeklinde yazılmıştır.
5b Ḫıżr ile : ẓulmete, TŞRC.
[157] TŞRC. s. 257-258. TŞRC'de gazel altı beyittir.
1b Gel'e : yine TŞRC.

2. Göñlüñ gibi ḳarañu ise ṣūfī ḫalvetüñ
   Ḳandīl-i cām-ı meyden anı gel münevver ét
3. ʿIşḳ āteşini ʿūd gibi ṣal derūnuña
   ʿĀlem dimāġını nefesüñden muʿaṭṭar ét
4. Dergāh-ı yāre eyler iseñ ey ṣabā güẕer
   Ben bendeden o ḥażrete vāfir duʿālar ét
5. Gel ey Laṭīfī defterüñi dürmeden felek
   Dīvāne olma şiʿrüñi dīvān u defter ét

[45b]

211

Ṣādıḳ

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Çekdi nāzüklik ile sīneye ol sīm-teni
   Ögmesün iki yaḳa issi olup pīreheni
2. Ṣaldı ʿuşşāḳa cefā tīrini gönder démedi
   Ol ḳaşı yā ne ʿaceb bildi göñülden geçeni
3. Ter düşer dāmeni şāyed déyü eşk-i çeşmüm
   Yérlere geçdi görüp gülşen-i kūyuñda seni
4. Dāmen-i vaṣluña érişmeyen üftādelere
   Ne revādur ṣanemā güldüresin érişeni
5. Ṣādıḳī cānı mı var beñzeye ol şāḫ-ı güle
   Naḫl-i gül-zār-ı İrem cāmesi olsa çemeni

212

3a ʿūd gibi : ʿod-ṣıfat TŞRC.
4b ben : biz TŞRC.
5a defterüñi dürmeden : defterimi dürmedin TŞRC.

Ẕātī rāst[158]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. Şevḳ-i ruḫ-ı yār ile seḥer düşdi bu mıṣraʿ
   Ṭoġınca güneş döndi tamām oldı bu maṭlaʿ
2. Ben zerd ü nizār ile ṣarulsañ n'ola cānā
   Ḳıymetlü ḳumaşa ṣarılur çünki muşammaʿ
3. Bugün bize ṭaʿn eylemesün dün géce ṣūfī
   Ḫalvetde müṣelleṣ içüp oḳurdı murabbaʿ
4. Yaşum deñizin kesdi ol İskender-i devrān
   Bir ḫūb ġazel dérdüm aña baḥr-i muḳaṭṭaʿ
5. Ẕātīye görünse lemeʿāt-ı ruḫuñ ey māh
   Dérdi yine bu şevḳle bir şiʿr-i mülemmaʿ

[46a]

213

Bihiştī

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Démeñ ʿālemde yā şāh-ı cihān yāḫūd gedā yegdür
   İkisinden bile bir mest ü ḫayrān bī-nevā yegdür*
2. Yeñi zer-beft-i sulṭānī geyüp ehl-i taḥammül-vār
   Ḳabāya benden olmaḳdan baña köḫne ʿabā yegdür
3. Baña gül-zār-ı firdevsüñ nesīm-i ʿanberīninden
   Eşigüñde teneffüs eyleyen bāḍ-ı ṣabā yegdür

---

[158] ZDANT. c. 2, g. 621, s. 125.
1b döndi : dindi ZDANT.
4a kesdi : kesse ZDANT.
* Metinde اکیسندن سندن şeklinde yazılmıştır.

4. Ḳo ursunlar ḳafādan seng-i ṭaʿnı ey göñül aġyār
   Taḥammül ḫırḳasına ser çeküp ṣabr ét Ḫudā [yegdür]
5. Bihiştī birisi bir rāha rıḥlet étdügi demde
   ʿAvāma hem-ḳadem olmaḳdan ise bir ʿaṣā yegdür

214

ʿAmrī rāst[159]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Helāk oldum nedür cānā bu firḳatler cüdālıḳlar
   N'olaydı olmayaydı āh ezelden āşinālıḳlar
2. Belā baḥrine ġarḳ oldum yetiş ey Ḫıżr-ı devrānum
   Gözüm yaşını seyl étme nedür bu bī-vefālıḳlar
3. Baña yār olmaduñ gitdüñ niçün insāfa gelmezsin
   Ben öldüm ey benüm ʿömrüm demidür baña yazıḳlar
4. Ṣaḳın maẓlūmuñ āh[ın]dan bilürsin pāyidār olmaz
   Efendüm bu güzellikler begüm bu pādişāhlıḳlar
5. Maḥalleñ içre ʿAmrīnüñ melūl olma fiġānından
   Gülistānda éder bülbül bilürsin bī-nevā[lıḳlar]

[46b]

215

Taḫmīs-i Ṣāniʿī Çelebi

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

I

[159] Gazel, mecmuada Amrî'ye ait olduğu görülse de şiir Emrî divanında yer almaktadır. Yekta Saraç'ın Emrî Dîvânı adlı çalışmasıyla kıyaslanmıştır. EDYS. g.201, s. 129.
2b bī-vefālıḳlar : dil-rübâlıklar EDYS.
3b bana yazıḳlar : bî-vefâlıklar EDYS.
5. beyit, Emrî'de "Suçın bagışla Emrînüñ tapuña yüz süre geldi/ İder yüz meskenet birle tevâzu'lar gedâlıklar" şeklindedir.

Enīsüm deşt-i ġamda bir iki vaḥşī ġazālüm var

Seg-i Leylāya ey dil kāse-i serden sifālüm var

Cihān ḫalḳından el çekdüm ne kimseyle maḳālüm var

Bugün Mecnūn-ı ʿışḳum devr elinden pür-melālüm var

Yürürüm vādī-i miḥnetde bilmem kim ne ḥālüm var

II

Dilā her derde her bir bergini ṣanma ki merhemdür

Anuñ ezhārınuñ her birisi bir cām-ı pür-semdür

Sen anuñ sāyesinde olanı sanma ki ḫürremdür

Belādur şāḫsārı berg ü bārı miḥnet ü ġamdur

Dıraḫt-ı ʿışḳ dérler bāġ-ı dilde bir menālüm var

III

Aristo olsa cānā fenn-i ḥikmetde ḳamu ʿālem

Yine ʿāciz ḳalalar derd-i ʿışḳa bulmayup merhem*

Eger şeyḫ-i şifāda olsa aġzın açamaz bir dem

Cevābın véremez müftī-i ʿālem ey Mesīḥā-dem

Kitāb-ı ʿilm açsada lebüñden bir suʾālüm var

IV

Bizüm maḥṣūlümüz rüsvāylıḳdur kār-ı ʿışḳ içre

Çürütdüm naḳd-i cānı ḫāne-i ḫammār-ı ʿışḳ içre

Libās-ı ʿār u nāmūsı bıraḳdum nār-ı ʿışḳ içre

Gedā-yı kūy-ı yārem bu gün bāzār-ı ʿışḳ içre*

Şikest olmış elümde kāse-i serden sifālüm var

V

* Metinde مرهنم şeklinde yazılmıştır.

* IV/4 metinde حر şeklinde yazılmıştır.

Dem-ā-dem Ṣāniʿī tīġ-ı cefādan çāk çāk olsam

Yanup nār-ı ġam u miḥnetle her dem sūz-nāk olsam

Şehā Ferhād gibi teşne-i ġamla helāk olsam

Belādan ġam yémezdüm ʿarṣa-i ʿışḳuñda ḫāk olsam

Désüñ Raḥmī gibi bir ʿāşıḳ-ı şūrīde-ḥālüm var

[47a]

216

Ẕātī[160]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. N ʾolduñ iñlersin felek hercāyī cānānuñ mı var

   Seyr éder her menzili bir māh-ı tābānuñ mı var
2. Beñzüñi ey būstān faṣl-ı ḫazān mı ḳıldı zerd

   Yoḫsa başı ṭaşra bir serv-i ḫırāmānuñ mı var
3. Aġlayup feryād édersüñ her nefes ey ʿandelīb*

   Ḫār ile hem-sāye olmış verd-i ḫandānuñ mı var
4. Yoluña cānum revān étsem gerek cānā dédüm

   Yüzüme biñ ḫışm ile baḳdı dédi cānuñ mı var
5. Zülf-i dil-ber gibi ey Ẕātī perīşānsın yine

   Cevri bī-ḥad yoḫsa bir yār-i perī-şānuñ mı var

217

Velehu

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

[160] ZDANT. c. 1, g. 406, s. 406.
2a ḳıldı : itdi ZDANT.
* Metinde “her nefes derdile ey ʿandelīb” şeklinde yazılmıştır.
ZDANT. c. 3, g.1296, s. 186.

1. Aramuzda ger bizüm firḳat düşer[se yār ile]
   Derd ile bir āh édem yér yér felekler yarıla
2. Beni bīmār eyledi bir laḥẓa söyleşmez gelüp
   Ṣaġ olursam söyleşem ol gözleri ḫūnḫˇār ile
3. Germ olup baḥṣ étdügiçün ol ruḫ-ı gülnār ile
   Şemʿ gibi dün géce muḥkem dutuştum nār ile
4. Ölmesün bugün ben anı öldürem yarın démiş
   Yarına ḳaldı işüm [āh] ol ḳıyāmet [yār ile]
5. Ẕātiyā hīç öldügüme acımazdum dünyede
   Hem-dem olsam bir nefes ben ol şeker-güftār ile

[47b]

218

İsḥāḳ[161]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Her zamān ol nerges-i fettān mest
   Ḫançer-i bürrān elinde ḳan mest
2. Hey ne ẓālimdür şarāb-ı nāzdan
   Bir dem ayıḳ olmadı el-ān mest
3. Göreli miskīn [ṣaçuñ] meygūn lebüñ
   Dil perīşān ʿaḳl ḥayrān cān mest
4. Sāḳiyā ṣun ol şarāb-ı ʿışḳı kim
   Ḳaṭresin içse olur ʿummān mest

2b ḫūnḫˇār : bīmār ZDANT.
3b Şemʿ gibi dün géce muḥkem dutuştum nār ile : Şemʿi gördüm od gibi ṭurdı ṭutışdı nâr ile ZDANT.
5b ben : ger ZDANT.
[161] ÜİÇMÇ. g.17, s. 123-124. ÜİÇMÇ'de gazel dokuz beyittir.
4b olur : ola ÜİÇMÇ.

5. Gülmeñ İsḥāḳa ḳo derdin aġlasun
   Mestdür maḳdūr olur yārān mest

219

Velehu[162]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Derd-i hecrüñle neler çekdügüm Allāh bilür
   Ger ölürsem démezem kimseye Allāh bilür
2. Āh şāhum déyü yārān der ü dīvārlara
   Ötesin yazmaġa varmaz dilümüz şāh bilür
3. Ṣafḥa-i dil ṭoludur mihr [ü] vefā ḫaṭṭı ile
   Sırrını ol raḳamuñ murġ-ı seḥer-gāh bilür
4. Dün [ü] gün āhı göñül ilerü çekdigi bu kim
   Ḳanda giderse anı kendüye hem-rāh bilür
5. Firḳatüñle yine bir derde düşüpdür İsḥāḳ
   Gāh bilmez unudur kendüzini gāh bilür

[48a]

220

Velehu [Emrī][163]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Maḥabbet āteşi yanar belā ocaġıdur başum
   Egilmiş bād-ı āhumdan duḫānıdur iki ḳaşum

5b maḳdūr : maʿẕūr ÜİÇMÇ.
[162] ÜİÇMÇ. g.51, s. 148.
2a yārān : yazduk ÜİÇMÇ.
3a ṣafḥa-i dil : ṣafḥa-i gül ÜİÇMÇ.
[163]EDYS. g.337, s.192.

2. Beyābān-ı belāda eyle ser-gerdān u pūyānum
   Ki pāyuñ başduġı ṭaşdur benüm ancaḳ ayaḳdaşum
3. Gözüm merdümlerine istedüm kim aġlayam ġamdan
   Nigārā yüzümi ol dem ḳızıl ḳana yudı yaşum
4. Ḫayāl-i dürr-i dendānuñla ḳalmışdur ṣadef-mānend
   Sirişküm baḥri içinde benüm çeşm-i güher-pāşum
5. Şafaḳ ṣanma ṭakınur pāyına yāḳūtdan ḫalḫāl
   Diler kim ola ey Emrī ʿarūs-ı dehr oynaşum

221

Velehu[164]

mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün

1. Dédüm ki tīr-i ġamzeñ dilde neden belürmez
   Ol ḳaşları kemānum dédi geçen belürmez
2. Gezdüm ʿadem diyārın şehr-i vücūda vardum
   Hīç ol miyān görinmez hīç ol dehen belürmez
3. Şöyle ġubār yazmış ḳudret debīri hergiz
   Gül ṣafḥasında ḫaṭṭ-ı ʿanber-şiken belürmez
4. Ol ḥūr-ṣūretin dil ḫūr oḳurısa ṭañ mı
   Bir noḳṭa ḳomış aġzı ammā iñen belürmez
5. Bīmārdur dédiler Emrīyi göre vardum
   Bir nāle işidilür ammā beden belürmez

2a Beyābān-ı belada eyle ser-gerdān u pūyānum : Beyābān-ı ġam-ı ʿışḳında sen ḫurşīd-ruḫsāruñ EDYS. ; 2b Ki pāyuñ başduġı ṭaşdur benüm ancaḳ : Bulınmadı baña sāyemden özge bir EDYS.
4. beyit EDYS'de g. 336'nın dördüncü beytidir.

[164] EDYS. g. 218, s. 136-137.
2a vardum : geldüm EDYS.
4a ol ḥūr-sūretin : yāruñ o ḫūr cemālin EDYS.
5a göre : ṣora EDYS.

[48b]

222

Cem fermāyed[165]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿīlātün fāʿilün

1. Görinen çarḫ-ı muʿallaḳ dūd-ı āhumdur benüm
   Hem-firāz-ı ʿarş-ı aʿẓam tekye-gāhumdur benüm
2. Leblerüñ ʿaksi dutaldan çeşmüm içinde vaṭan
   Gūşe-i mey-ḫāne her dem ḫānḳāhumdur benüm
3. Zülfüñ ucıyla götüren ben żaʿīfi dem-be-dem
   Bunca derd ile belā baḫt-ı siyāhumdur benüm
4. Ger seni görmek günāh ise beni öldür şehā
   Kim cihān içre seni sevmek günāhumdur benüm
5. Her géce derd ü belālar çekdügi bu Cem ġarīb
   Reng-i zerd ile gözüm yaşı güvāhumdur benüm

223

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün[166]

1. Bir elümde dest-i dil-ber bir elümde cām idi
   Nūş éderdüm leblerin dürd ile ḫoş eyyām idi
2. Ḫoş hużūrum var idi ʿālemde ḳadrin bilmedüm
   Gāh öperdüm gāh ḳuçardum baña yārüm rām idi

---

[165]CSİHE. g. CCXII, s. 162.
2a çeşmüm içinde : çeşm-i ḫūnīnde CSİHE. ; 2b ḫānḳāhumdur : ḫāne-ḳāhumdur CSİHE.
3b ucıyla götüren : ucından getüren CSİHE.
4Ger seni görmek günāh ise beni öldür şehā/ Kim cihān içre seni sevmek günāhumdur benüm : gözlerüm yaşı naẓardan düşdi merdüm-zādedür/ N'ola raḥm itseñ aña kim ʿöẕr-ḫˇāhumdur benüm CSİHE.
5 Her géce derd ü belāler çekdügi bu Cem ġarīb / Reng-i zerd ile gözüm yaşı güvāhumdur benüm : didüm iy dil-ber Cem'i bilmez misin güldi didi / Bilürem ol bī-nevāyı ḫāk-i rāhumdur benüm CSİHE.
[166] Yazmada velehu ibaresi yer almasına rağmen bu şiir Cem Sultan'ın olmadığından bu ibare kaldırılmıştır.

3. Yār aġyāra bugün gel ey seg-i kūyum démiş
   Ḳanı ol demler ki itden kötü ve bed-nām idi
4. Zāhidā mey-ḫānelerde rūz u şeb dil-dārumuñ
   Lebleri şevḳiyle eglencem mey-i gül-fām idi
5. Ḳokulardum sünbülin her dem öperdüm gül yüzin
   Her gécem bir ḳadr olurdı her günüm bayrām idi

[49a]

224

Ḥayretī[167]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Olmadı ṣābit-ḳadem serv-i ḫırāmānum benüm
   Étdi ser-keşlik yine ol pāk-dāmānum benüm
2. Ṭaġıdup zülfüñ gibi ḥālüm perīşān eyledüñ
   Ādemīlük midür andan ey perī-şānum benüm
3. Yaḳa yıḳa ʿasker-i miḥnet vücūdum kişverin
   Hīç lāyıḳ mıdur a devletlü sulṭānum benüm
4. Yol mıdur sen gün gibi her cāyı seyrān édesin
   Ben olam gümrāh-ı ġam ey māh-ı tābānum benüm
5. Ḥayretīyi eyle bu girdāb-ı miḥnetden ḫalāṣ
   Aña Ḫıżr ol ey sözi ser-çeşme-i cānum benüm

225

[167] HDMÇ. g. 288, s. 310.
2a zülfün : ḫālüñ HDMÇ.
4a her cāyı seyran édesin : her cāyı rūşen édesin HDMÇ. ; 4b gümrāh-ı ġam ey māh-ı tābānum : gümrâh ey alnı HDMÇ.
5a girdāb-ı miḥneten : girdāb-ı fürḳatden HDMÇ.

Velehu[168]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Her pelīde baş ḳoşar serv-i ḫırāmānum benüm
   Yüz vérür her ḫāra ol gül-berg-i ḫandānum benüm
2. Her yaḳasuz oñmaduk cimri levendüñ ḥücresin
   Rūşen eyler her géce şemʿ-i şebistānum benüm
3. Ey dirīġā it raḳībüñ ḥīlesine aldanup
   Göz göre bir dilküye ṣayd olduñ arṣlanum [benüm]
4. Her denī-ṭabʿı çeküp paşa édünme kendüñe
   Böyle ʿālī-şān iken devletlü sulṭānum benüm
5. Ehrimenler sözine uydı meger ey Ḥayretī
   İltifāt étmez bu ben mūra Süleymānum benüm

[49b]

226

Ḥayretī[169]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Ben senüñ ṣādıḳ kuluñam şāh ḥaḳḳıyçün begüm
   Eşigüñ terk étmezem Allāh ḥaḳḳıyçün begüm
2. Āsitān-ı devletüñden sürme ben dervīşüñi
   Étme maḥrūm ol ulu dergāh ḥaḳḳıyçün [begüm]
3. Nev-civānsın alma āhın ben faḳīrüñ her seḥer
   Ehl-i derd étdügi āh u vāh ḥaḳḳıyçün begüm

[168] HDMÇ. g. 289, s. 310-311.
3b oldun : oldı HDMÇ.
[169] HDMÇ. g. 268, s. 298.

4. Ẕerrece yolsuzluġum yoḳdur ṭarīk-i ʿışḳda
   Bāb-ı Ḥaḳḳa ṭoġrı varan rāh ḥaḳḳıyçün begüm
5. Cevrüñ ile yıḳma göñlin Ḥayretī bī-çārenüñ
   Kaʿbedür vaʾllāhi beytullāh ḥaḳḳıyçün begüm

227

Velehu[170]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Ey göñül bī-neng ü ʿār olmaḳ dilerseñ ʿāşıḳ ol
   Ḫalḳ içinde ḫōr u zār olmaḳ dilersen ʿāşıḳ ol
2. Dāġ-ı nār-ı hicre hem-pehlū fiġāna hem-nefes
   Āha hem-dem derde yār olmaḳ dilerseñ ʿāşıḳ ol
3. Yér édüp gül gibi başı üzre ehl-i dillerüñ
   Cāhilüñ gözine ḫār olmaḳ dilerseñ ʿāşıḳ [ol]
4. Mülk-i ṣūretde édüp yoġa ber-ā-ber kendüñi
   ʿĀlem-i maʿnīde var olmaḳ dilerseñ ʿāşıḳ ol
5. Düşüben ey Ḥayretī vādīlere mānend-i āb
   Şevḳ-i dīdār ile yār olmaḳ dilerseñ ʿāşıḳ ol

[50a]

228

Velehu[171]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

5a cevrüñ ile : cevr eliyle HDMÇ.
[170] HDMÇ. g. 250, s. 287.
1b ḫōr : ḫâr HDMÇ.
[171] HDMÇ. g. 284, s. 307-308.

1. Lebüñden bendeñe bayramlıḳ iḥsān eyle sulṭānum
   Sevindür bir yetīmi şād u ḫandān eyle sulṭānum
2. Niçe bir rūze-i firḳat beni şimden gerü luṭf ét
   Ya vaṣluñ ʿıydına irgür ya ḳurbān eyle sulṭānum
3. Ṣunup laʿlüñ şarābından beni mest-i müdām eyle
   Gedā isem n'ola himmetle sulṭān eyle sulṭānum
4. Açıl gel güller açılsın cemālüñ gülsitānında
   Hezārān bülbüli gülşende nālān eyle sulṭānum
5. Çü érdi ʿıyd-ı ekber Ḥayretī bendeñ de öksüzdür
   Viṣālüñ ḫˇānına bir laḥẓa mihmān eyle sulṭānum

229 *

Velehu[172]

müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

1. Bīgāne gibi ḳaçma gel ḳardaşcıġum sensin benüm
   Ḳo ne dér ise désin el ḳardaşcıġum sensin benüm
2. Ey şīve-kār-ı pür-fiten ey nāzı çoḳ nāzük-beden
   Ey Yūsuf-ı gül-pīrehen ḳardaşcıġum sensin benüm
3. Ey gül-ʿizār-ı ġonce-fem ey serv-i bustān-ı İrem
   Hem cānumuñ cānānı hem ḳardaşcıġum sensin benüm
4. N'ola şeh-i ḫūbānısañ iḳlīm-i ḫüsne ḫānısañ
   Ben bende sen sulṭānısañ ḳardaşcıġum sen[sin benüm]
5. Bu Ḥayretī-yi bülbüli aġlatma ey cennet güli
   Çaḳ cān gibi bir sevgüli ḳardaşcıġum sensin benüm

4b hezārān bülbüli gülşende : hezârı yine bülbül gibi HDMÇ.

* Bu gazel musammat özelliği göstermesinin yanında ortak kafiye çıkmaması sebebiyle mütekerrir murabba olarak da düşünülebilir.

[172] HDMÇ. g.287, s. 309.

4a ḫānısañ : cān iseñ HDMÇ.

[50b]

230

Ḥayretī[173]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Nice yazam bildürem ben bende saña ʿarż-ı ḥāl
   Ben gedā-yı kūy-ı ġam sen şāh-ı iḳlīm-i cemāl
2. Başumı tīġ-ı cefā ile keserseñ dōstum
   Rişte-i cānum benüm senden kesilmekdür muḥāl
3. Gel beni öldür hemān reddétme sulṭānum benüm
   Kim ne ẓulm olsun faḳīre ne vebāl olsun vebāl
4. Gün gibi ben ẕerre-i nāçīzi refʿ ét ḫākden
   Āfitāb-ı ʿıyşına düşmenlerüñ érsün zevāl
5. Gösterüp cānā cemālüñ nūrını āyīne-vār
   Ḥayretīyi ḳıl yine bir ṭūtī-i şīrīn-maḳāl

231

Ḥayretī[174]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Yine ey Leylī-ḫırāmum beni Mecnūn étdüñ
   Başdan tāzeledüñ derdümi maġbūn étdüñ
2. Bir elif çekmiş idüm yanına bir dāġ urduñ
   Ey yüzi āyet-i Ḥaḳ yine bir efsūn étdüñ

[173] HDMÇ. g. 249, s. 286.
4b ne vebal olsun vebāl : ne saña olsun vebāl HDMÇ.
[174] HDMÇ. g. 223, s. 271-272. Beyitlerin mısralarının sıraları değişiklik göstermektedir.
2b bir : ne HDMÇ.

3. Yine dil derdini cānā bir iken on étdüñ
   Ān-ı vāḥidde elif ḳāmetümi nūn étdüñ
4. Çeng-i ʿışḳuña düşüp cānı ḫalāṣ eyleyüben
   Niteki kendüñe ḳan étmege ḳānūn étdüñ
5. Ḥˇān-ı vaṣluñı nevāle édüben ġayrılara
   Ḥayretīnüñ yine başlu cigerin ḫūn étdüñ

[51a]

232

Ḫudāyī

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. ʿĀşıḳ-ı şeydā olaldan āh kim ben derd-mend
   Boynuma zencīr-i zülfüñ urdı bend üstine bend
2. Reşk éder reftāruña her laḥẓa ṭāvūs-ı cinān
   Nāz ile reftāra gelse ḳaddüñ ey serv-i bülend
3. Dil diyār-ı ġamda eglenmezdi hergiz olmasa
   Dōstum sevdā-yı zülf-i rīsmān pāy-bend
4. Eşk-i gülgūnum yañılmaz gördi ʿışḳında revān
   Şeh-süvārum üstüme tīġın çeküp sürdi semend
5. Ey Ḫudāyī vādī-i ʿışḳuñ bugün Mecnūnuyam
   Bir ṣaçı Leylī ġamından āh kim ben müst-mend

233

Faẓlī[175]

müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün

4a düşüp : düşen HDMÇ. , 4a eyleyüben : eyleyemez HDMÇ. ; 4b niteki : ne i ki HDMÇ.

[175] GŞSS. s. 243.

1. Sen bu kemāl-i ḥüsn ile mihr-i felek misin nesin
   Nevʿ-i beşerde görmedük yoḫsa melek misin nesin
2. Gözlerüm içre oynayansın sen iki gözüm müdām
   Bilsem iki gözümdesin yoḫsa bebek misin nesin
3. Ḳuṭb-ı murādum üstine dönemedüñ yaḳıl yaḳıl
   Ey başum üzre devr éden çarḫ-ı felek [misin nesin]
4. Dünye ġamın ʿalef gibi gel yéme ʿişret ét dérin
   Hīç ḳulaḳ ḳabartmaduñ ṣūfī eşek misin ne[sin]
5. Leẕẕetini kelāmumuñ ehl-i mezāḳ olan bilür
   Yoḫsa be Faẓlī sözde sen kān-ı nemek misin nesin

[51b]

234

İsḥāḳ[176]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Derūn-ı dildeki derdi nigāra söyleyelüm
   Ya göz göre düşelüm ölelüm mi n'eyleyelüm
2. Sirişk-i dīde dilermiş bizümle hem-dem ola
   Yetīmdür n'ola gelsün olanca gözleyelüm
3. Ġam-ı nigār bizümdür gelürse rindāne
   Şarāb-ı eşk-i cigerle żiyāfet eyleyelüm
4. Lebüñde öpdük ise ḳanlu olmaduḳ cānā
   Yérine cān vérelüm borcumuz gel ödeyelüm

2a müdām : benüm GŞSS.
3a üstine : üzre çün GŞSS.
[176] ÜİÇMÇ. g. 181, s. 235.

5. Ḳapuñdan ayru ẕelīl oldı derd-mend İsḥāḳ
ʿAzīz başuñ içün gel begüm esirgeyelüm

235

[Niẓāmī]*

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Ḳanum dökerse ġamzelerüñ ey perī-ṣıfat
Şīrīn lebüñden eyle muʿayyen aña diyet
2. Ġamzeñ gelürse ḳatlüme ehlen ve merḥabā
Laʿlüñ içerse ḳanumı ṣıḥḥā vü āfiyet
3. Ten ḳaldı ġāret étmedügi gözlerüñ hemīn
Gör nice ḳara çölde ḳodı beni ʿāḳıbet
4. İrmez bisāṭ-ı ḳurbe göñül kimse saʿy ile
Devlet anuñ ki ṭāliʿi eyler muʿāvenet
5. Eflāka érdi āhı Niẓāmīnüñ ey ʿaceb
Niçün işitmez ol meh ü ḫurşīd-menzilet

[52a]

236

Velehu [Nevʿī][177]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. İçüp devr-i lebüñde ġonce-veş ḫūn-ı ciger çeşmüm
Ṣafā-yı cām-ı ʿışḳı bir niçe demdür sürer çeşmüm

* Yazmada gazel Âhî'nin olarak gösterilse de gazel, Karamanlı Nizâmî'ye aittir. KNHİ. g. 4, s.123.
2b ḳatlüme ehlen ve merḥabā: ḳaṣduma ehlā vü merḥabā KNHİ.

[177]NDMT. g.298, s. 408-409.
1b bir niçe demdür : bunca demlerdür NDMT.

2. Yitürmiş ḫˇābda beñzer ḥayāl-i dürr-i dendānuñ
Ġubār-ı kūyuñı gözden geçürmiş ser-te-ser çeşmüm
3. Ḍarīre tūtiyā-yı ḫāk-i rāhuñ var iken ʿömrüm
ʿAceb mi çekse kuḥl-i Iṣfahānīden żarar [çeşmüm]
4. Libāsın erġuvānī ḳılsa ol şūḥ-ı siyeh-çerde
Benüm de geydürür merdümlerine allar çeşmüm
5. Hevā-yı ʿışḳ ile Nevʿī gibi meyden degül ḫālī
Çerāġı şöyle beñzer sāġar-ı Cemden yaḳar çeşmüm

237

Velehu[178]

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Yeter étdüñ şikāyeti gülden
Varaḳ-ı dīger ey hezār-ı çemen
2. Yaşumuñ dökdi ḫāke elmāsın
Bir lebi laʿl-i nāb sīb-zeḳan
3. Zevraḳ-ı baḥr-ı luṭf olur ḳaşı
Giyse ol māh ḳırmızı yelken
4. Ḳaçmayam saña rām olam dérsen
Ḳaçan olur bu ey ġazāl ḳaçan
5. Cān-ı Nevʿīye tīrüñ işledügin
Kimse bilmez bilür efendi çeken

[52b]

238

2a yitürmiş : yatarmış NDMT.

[178] NDMT. g. 345, s. 435-436. NDMT'de gazel 6 beyittir.

Beyānī fermāyed[179]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Ḫam-ı ebrūña zülfüñ kūşesinde ter düşer çeşmüm
   Meh-i nevden ḫayāl añlar bulutdan nem ḳapar çeşmüm
2. Yitürmiş gevherin ḫāk-i rehüñde merdüm-i dīdem
   Varup yollara düşmüş niçe yıllardur arar çeşmüm
3. Olup ferrāş dédüm destine cārūb-ı müjgānın
   Éderse āsitānuñ ḫidmetin görmez żarar çeşmüm
4. Geçüp bu āsumāndan āsitānuñ cānibin gözler
   Bugün erbāb-ı himmet içre bir ʿālī-naẓar çeşmüm
5. Bu gül-zāruñ gülinden çünki bir bū-yı vefā görmez
   Beyānī gülşen-i ʿālemde āḫir göz yumar çeşmüm

239

Velehu[180]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Maḥabbet şāh-bāzınuñ şikārıdur benüm başum
   Anuñ ser-pençesinde görinür minḳārıdur ḳaşum
2. Ġubār-ı rāh-ı cānānum girerken ḫāne-i çeşmüme
   Benüm nemdür gelür her dem aña mānīʿ olur yaşum
3. Ḳadem başdum eşigüñ ṭaşına ḳapuñla hem-pāyum
   Bir ayaġ üzre ḫidmetde benüm oldur ayaḳdaşum
4. Cihān deryāların bir ḳaṭre deñlü ʿaynına almaz
   Gözine ʿālemi yiñdürdi bu eşk-i güher-pāşum

---

[179] TŞAS. s. 248. Burada gazelin matla beyiti bulunmaktadır.
1a ḫam-ı ebrūna : gam-ı ebrūna TŞAS. ; 1b nem : gam TŞAS.

[180] TŞAS. s. 248. Burada gazelin 1. ve 4. beyiti bulunmaktadır.
4b yañdurdı : yindürdi TŞAS.

5. Gehī meh yüzini gāhī hilāl ebrūsın ʿarż eyler
   Beyānī olmaġ ister nev-ʿarūs-ı çarḫ oynaşum

[53a]

240

Velehu [Dānişī]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1. Metāʿ-ı cān ki ʿālem müşterīdür
   Meger var ise yārüñ lebleridür
2. Raḳībüñ yıḳılup gitmez ḳapudan
   Meger bünyādı anuñ kāfirīdür
3. Sefer étdükde deryā-yı ġama dil
   Nücūm-ı eşküm anuñ rehberidür
4. Tecerrüd iḫtiyār éden cihānda
   Göge çıḳarsa ʿĪsī-veş yéridür
5. Zen-i dehre cihānda vérmedi dil
   İşinüñ Dānişī her kim eridür

241

Velehu

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Nerd-i ġamda dil-i pür-dāġum ile zār oldum
   Şeş-der-i miḥnete düşdüm yine nā-çār oldum
2. İki gözüyle baḳar mı baña meclisde nigār
   Ṭutalum ney gibi baġrum delinüp zār oldum
3. Yol bulam ayaġını öpmege bir dem déyü ben
   Bu hevāyile düşüp ḫāk-i reh-i yār oldum

4. Ṣalalı dilde cemāli güneşi pertevler
   Ṣu gibi cān eridüp ʿāşıḳ-ı dīdār oldum
5. ʿĀr u nāmūsı n'éder ʿāşıḳ olan dehr içre
   Dānişī anuñ içün ben daḫi bī-ʿār oldum

[53b]

242

Velehu

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Nāvek-i ġamzeñ ile baġrumuzı ḳan étdüñ
   Yine miskīnüñe şāhum ʿaceb iḥsān étdün
2. Kimse it démez iken ey gözi āhū şimdi
   İltifātuñla raḳīb-i ḫarı insān étdüñ
3. Geleli ḫaṭṭ-ı ġubāruñ niçe ābdālı şehā
   Tekye-i miḥnet ü ġamda yine ḥayrān étdüñ
4. Ḳıl ʿimāret yéridür luṭfuñ ile ey dil-ber
   Ṭūb-ı ġabġabla yeter ḳalbümi vīrān étdüñ
5. Dānişī būse vérürken baña ol tāze civān
   Gel ışırma lebini yoḫsa hemān ḳan étdüñ

243

Velehu[181]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Naḳşını Ferhād u Şīrīnüñ ki taḥrīr étdiler
   Ehl-i ʿışḳuñ ḥālini sen şāha taṣvīr étdiler

[181] İÜKHE. s. 209-210.

2. Bir nigāra ḫ̬ābda mālik olup vaṣl olmışam
   Dostum sen Yūsuf-ı ṣāniyle taʿbīr étdiler
3. Mümkin olmadı ki gülşenden gide faṣl-ı ḫazān
   Defʿine gerçi çenār u serv el bir étdiler
4. Eyleyenler dehr-i fānīde tecerrüd ḳaṣdını
   Gökler üstinde Mesīḥā-veş çıḳup yér étdiler
5. Dānişī ol şāh-ı ḥüsnüñ nüh felekden ḳaṣrını
   Gerçi aʿlā dédiler ammā ki taḳṣīr étdiler

[54a]

244

Ġazeliyyāt-ı Bāḳī Çelebi sellemeḥullāh[182]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Āşıḳ ki sūz-ı ʿışḳ ile ʿüryān olup gezer
   Ābdāldur ki ʿālemi ḥayrān olup gezer
2. Eşküm döker sitāre gibi cevr ile o māh
   Ḫ̬ūrşīddür ki ḫ̬ürrem ü ḫandān olup [gezer]
3. Dün ṭoġdı māh-ı nev gibi ol şems-i meh-liḳā
   Şehr içre şimdi ey āfet-i devrān o[lup gezer]
4. Dil-ber beşikden ögrenür oldı ṣarılmaġı
   Her ṭıfl-ı nāresīde ḫ̬ırāmān olup [gezer]
5. Evrāḳ-ı bāġa n'eyledi bād-ı ḫazānı gör
   Bāḳī ġamuñda böyle perīşān olup [gezer]

2a olmışam : olmışın İÜKHE.
3a gülşenden : gülşende İÜKHE.
[182] BDSK. g. 138, s. 187. BDSK'de gazel yedi beyitten oluşmaktadır.
2b Ḫ̬ūrşīddür ki : ḫ̬ūrşīd gibi BDSK.
3a şems-i meh-liḳā : şūḫ̬-ı meh-liḳā BDSK. ; 2b āfet-i devran : şöhre-i devran BDSK.
4a ṣarılmaġı : ṣalınmaġı BDSK.

245

Velehu[183]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Şarāb-ı bezm-i ġam ẕevḳin ne mīr ü ne vezīr étdi
   Anuñ keyfiyyetin benden suʿāl eyleñ faḳīr étdi
2. Ṣaçıldı cürʿa-i cām-ı maḥabbet bāġ-ı Rıḍvāna
   Ṣuyın Kevṣer nebātın ney-şeker ḫākin ʿabīr étdi
3. Binā-yı ʿışḳa ṭūfān-ı ḥavādiṯ kār-ger olmaz
   Esāsın gūyiyā bennā-yı Ḳudret kāgīr étdi
4. Civānlıḳ ʿālemi gitdi ne vaḳtin ṭoġrulam yā Rab
   Egildüm bār-ı ʿışḳ-ı yār ḳaddüm bükdi pīr étdi
5. Ne ġam endīşe-i zülfinden ey Bāḳī bu menzilde
   Hidāyet rehberi luṭfın aña kim dest-gīr étdi

[54b]

246

Velehu[184]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Sīne gencīnesini ḫançer-i cānān deldi
   Bugün ol şūḫ-ı dil-ārā yine bir kān deldi
2. Müje-i dīde-i pür-nem gibi ter-dest olmaz
   Yine bir demde nice laʿl-i Bedaḫşān deldi
3. Cān ġam-ı ġamzeñ ile maḥbes-i tenden çıḳdı
   Ṣanki bir merdüm-i maḥbūs idi zindān deldi

[183] BDSK. g. 523, s.425. BDSK'de gazel altı beyittir.
5a endīşe-i zülfinden : endīşe-i ẕilletden BDSK.
[184] BDSK. g. 501, s. 412.

4. Tīrüñüñ ey kaşı yā manḳıra geçmez saʿyi
   Sīnemüñ dāġını ol ḫançer-i bürrān deldi
5. Bāḳiyā bezm-i belāda neye döndüñ görseñ
   Nāy-veş baġrumuzı nāle vü efġān deldi

247

Velehu[185]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Ṭutsa cām-ı bāde-i gülgūnı verd-i ter gibi
   Sāʿid-i sāḳī olur şāḫ-ı gül-i aḥmer gibi
2. Sāḳiyā ʿaks-i ʿiẕāruñdan fürūġ-ı cām-ı mey
   Rūşen eyler bezmi ḫūrşīd-i żiyā-güster [gibi]
3. Murġ-ı cānı şöyle beñzer étmek isterler şikār
   Ol ḳara gözler süzüldi iki şāhinler [gibi]
4. Cūy-bār-ı eşküm içre çehre-i zerdüm benüm
   Görinür āb-ı revān içinde nīlūfer gibi
5. Ṣad hezārān nev-bahār olsa bu fānī bāġda
   Bir gül-i bī-ḫār açılmaz Bāḳiyā sāġar gibi

[55a]

248

Hūve'l-ġanī

Ḥakānī

mefāʿīlün feʿīlātün mefāʿīlün feʿīlün

[185] BDSK. g. 499, s. 410-411.

1. *Seḥer ki ez-kemer-i kūh mī-dehed lāle*

   Ġazāle ez-dehen-i şīr mī-hored sünbül

249

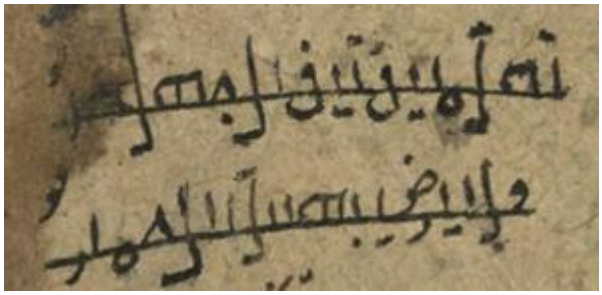
Enverī

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. *Ḫadeng-i ān perī-peyker ber-ū ber-sīne em tā pür*

   Zī-pür-peykān birūn āmed birūn āmed zī-peykān pür

250

Ḳalem-i ḫafī īnest

251

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. *Zi-deryā-yı şehādet çün neheng-i lā ber-āred ser*

   Teyemmüm vācib āmed Nūḥ-rā der vaḳt-i tūfāneş

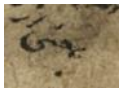
252

Ḳıṭʿa-i muḥarrirü'l-faḳīr

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1. *Eger bā-merdüm-i dānā nişīnī*

   ... ez-heme bālā-nişīnī[*]

[*] Metinde şeklinde yazılmıştır.

2. *Ve ger nā-dān buved hem-soḥbet buved*

Hemān bihter ki ḫod tenhā nişīnī

253

Ṭārīḫ-i Mışır

Mışır Şām Ḥalebi aldı Selīm

[55b]

254

ʿİzzī-i Şirvānī

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Göster ruḫuñ cihānı ḫarāb istemez misin

   Ét ʿāşıḳı helāk şevāb istemez misin
2. Yaḳ nār-ı ḥüsn ile ciger-i ḫūn-çekānumı

   Ey mest-i ʿişve ḳanlu kebāb istemez misin
3. Géç ṣadr-ı ʿayna ḥıfẓ édeyüm göz gibi seni

   Seyr-i gül-ʿārıż-ı pür-āb istemez misin
4. İç ḳanumı müdām ḥelāl eyledüm saña

   Ḥürmetsüz ey nigār şarāb istemez misin
5. Görsem seni raḳībile āhum érer göge

   Ey serv-i nāz ṭoġru cevāb istemez misin
6. Ger ḥisāba āl naẓar ét naḳd-i eşkümi

   ʿİzzī faḳīre hīç ḥesāb istemez misin

255

İlāhī Mahūr[186]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. El-meded ey faḫr-i ʿālem hem şefīʿü'l-müẕnibīn
   Nāzil oldı ḥaḳḳına hem Raḥmeten li'l-ālemīn
2. İşidelden vaṣfını budur lisānumda hemīn
   Eṣ-ṣalātu ve's-selām yā ṣādıḳu'l-vaʿdü'l-emīn

[56a]

256

Yaḥyā[187]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. ʿIyd oldı mübtelāları aġlatma dil-berā
   ʿĀşıḳlara el ucı ile ola merḥabā
2. Budur gözümden aġladuġum eyledi beni
   Deryā-yı ʿışḳa iki ḳabaġ ile āşinā
3. Bir şeh-süvāra ḳul olagör ey göñül yüri
   Meydān-ı sīne atınuñ oynaġı ola tā
4. Bir beyt içinde kendümi añdum nigār ile
   Bir ḫānede muṣāḥabet étmekçedür baña
5. Yaḥyā ne ḳara günlere ḳaldum zamānede
   Dehr ise pür-cefā vü nigār ise bī-vefā

257

[186] SŞMİ. s. 180.
[187] TYMÇ. g. 9, s. 284-285.

Velehu[188]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Nāzüklük ile olmaġıçün yāra āşinā
   Oldum raḳībe bende vü aġyāra āşinā
2. Varmaz dilüm ki gördügüme yāri medḥ édem
   Elvara ʿāşıḳ ola ola vara āşinā
3. Cānda ḫayāl-i vaṣl u göñülde ġam-ı firāḳ
   Böyle olur kim ola cefā-kāra āşinā
4. ʿĀrif odur ki ḫalḳ anı bīgāne añlaya
   Maḫfīce ola yār-ı vefā-dāra āşinā
5. Baḥr-ı ġazelde yüze gelür kimse ḳalmadı
   Yaḥyā olalı naẓm-ı güher-bāra āşinā

258

Velehu[189]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Yaraşur ġāyetde ey āhū baḳışlu dilrübā
   Şol ḳara çullar baña ol miskī kemḫālar saña
2. Leyletü'l-ḳadrüñ sevādıdur libāsuñ fi'l-meṣel
   Ṣubḥ-ı ṣādıḳdur cemālüñ ṣanki ey şems-i ḍuḥā
3. Her ṭarafdan Kaʿbe-i ehl-i niyāz olduñ begüm
   Cāmeñi ben Kaʿbe örtüsine beñzetsem n'ola
4. Ol libās ile görünseñ ḫalḳa ey bedr-i tamām
   ʿĀşıḳ-ı dīvānelerden çāk olur yüz biñ ḳabā

[188] TYMÇ. g. 8, s. 284.
[189] TYMÇ. g. 5, s. 282.
1a yaraşur : ḫūbdur TYMÇ. ; 1b şol : bu TYMÇ.

5. Dest-i ḳudretle yazılmış bir elifdür ṣanasın
   Câme-i şeb-gūn ile Yaḥyā o serv-i dil-güşā

259

İlāhī*

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. İlāhī dilerüm senden Muḥammed Muṣṭa[fā ḥaḳḳı]
   Īmān ile göçür bundan Muḥammed Muṣṭafā ḥaḳḳı
2. Günāhum çoḳ kime varam daḫi hem kime [yalvaram]
   Esirge ben günāh-kāram Muḥammed Muṣṭafā ḥaḳḳı
3. İlāhī ente sübḥānī dilerüm senden [īmānı]
   Ki yoldaş eyle Ḳurʾānı Muḥammed Muṣṭafā ḥaḳḳı
4. Hidāyet ḳapusın açġıl bize raḥmet ṣuyın ṣaçġıl
   Göñülüm gözini açġıl Muḥammed Muṣṭafā ḥaḳḳı
5. Baña ʿışḳuñı yār eyle ki göñlümde ḳarār eyle
   Bu derdüme dermān eyle Muḥammed Muṣṭafā ḥaḳḳı

[56b]

260

Yaḥyā[190]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Derūn-ı dilden āh étsem olur derd ü belā peydā
   ʿAyāndur nār-ı ʿışḳ olmaz dil-i ʿāşıḳda nā-peydā
2. Elif ḳaddüñle laʿlüñ mīmini gördükçe ʿaksinden
   Olur mirʾāt-i çeşmümden hemān ol laḥẓa mā peydā

* Bu şiir, gazel nazım biçimiyle yazılmış ve iç kafiyeleri sebebiyle musammat gazel görünümündedir; ancak mütekerrir murabba özelliği de göstermektedir.
[190] TYMÇ. g. 2, s. 280.

3. Sözüñde ḥīle vü efsūn gözüñde fitneler ẓāhir
   Yüzüñde gün gibi āyīne-i ʿālem-nümā peydā
4. Dehānuñ düzdidür var ise dil mülkin ḳılan yaġmā
   Ki gelmez ṣūrete hergiz olur cān gibi nā-peydā
5. Naʿaller kesmeden ebrūlaruñ fikriyle ey meh-rū
   Tenümde oldı fānī dehr içinde bir ḳabā peydā
6. Ḥayāt ābından el yu ey göñül fānī cihāndan geç
   Ola dérseñ saña pinhān eger mülk-i beḳā peydā
7. Maḳām-ı ġamda ey Yaḥyā hemīşe bī-nevā diller
   Senüñ taṣnīf-i şiʿrüñle ḳılur dilkeş nevā peydā

261

Ḫayālī[191]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. Mihr-i ruḫuña dil véreli ey meh-i tābān
   Sāyem gibi yérden yére çaldı beni devrān
2. Aġlatma beni ister iseñ gelmeye ḫaṭṭuñ
   Yaġınca şehā tiz bitürür sebzeyi bārān
3. Ḫāli ġamını ʿaynına almaz déyü yārüñ
   Göz merdümine eyledi yaşum ḳuru bühtān
4. Gül yüzini medḥ étmege ol ġonce-dehānuñ
   Var bencileyin bülbül-i gūyāsı hezārān
5. Bir meyyite döndi müteḥarrik bu Ḫayālī
   Ol rūḥ-ı revān olalı cānı gibi pinhān

262

6b Mehmed Çavuşoğlu tarafından ikinci mısra “eger mülk-i beḳā” şeklinde yazılmış ve “iñen" nüsha farkı olarak verilmiştir. Çalışmamızda bu kelime ىا şeklinde yazılmıştır.

[191] HBANT. g, 6, s. 301.

Velehu[192]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Demidür ol şeh-i ʿālī-cenāba yalvarayın
   Ḥaḳīr ẕerre gibi āfitāba yalvarayın
2. Ruḫına eylemesün dīde-i ḥabāb naẓar
   Düşüp ayaġına cām-ı şarāba yalvarayın
3. Yüzinde naʿlçesi naḳşın étmesün ẓāhir
   Ṣu gibi yollara düşüp türāba yalvarayın
4. Zebān-ı ḥāl ile neydigüm eylesün taḳrīr
   Yanup bu derdümi ʿūd u rebāba yalvarayın
5. Ḫayālī cismini mihrinde ẕerreler ḳılsun
   Deminde bir şeh-i ʿālī-cenāba yalvarayın

[57a]

263

Velehu [Bāḳī][193]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Müstedām ola fenā kūyınuñ evbaşları
   Kim olur bir biri yolında fedā başları
2. ʿArṣa-i ʿışḳda gör Ḫażret-i Mevlānāyı
   Ṭurmayup daḫi döner üstine yoldaşlar[ı]
3. Dehr[i] bir āh-ı seḥer-gāhları ber-bād eyler
   ʿĀlemi seyle vérür gözlerinüñ yaşları

[192] HBANT. g. 60, s. 328.
[193] BDSK. g. 483, s. 399-400.

4. Ṣanma şebdīz ile bir āh-ı seḥer-gāhları
   Mey-i gül-gūn olur olursa ayaḳdaşlar[ı]
5. Gözüme dürr [ü] güher ḫāk ile yeksān görinür
   Ḫāke yaş dökse ḳaçan çeşm-i güher-pāşları
6. Cürʿa ṣaçdıḳları yér kān-ı Bedaḫşāna deger
   Laʿl [ü] yāḳūtı n'éder mey-kede ḳallāşları
7. Ġarazı bu ki fenā mey-kedesinde Bāḳī
   Ḳıla müjgānını cārūb ola ferrāşları

264

Velehu[194]

feʿilatün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Nev-bahār oldı gelüñ ʿazm-i gülistān édelüm
   Açalum ġonce-i ḳalbi güli ḫandān édelüm
2. Ḳomayup lāle gibi elden ayaġı bir dem
   Mest olup ġonce gibi çāk-ı girībān éde[lüm]
3. İçelüm laʿl-i müẕābı ṣaçalum cürʿaları
   Ḫāk-i gül-zārı bugün kān-ı Bedaḫşān édelüm
4. Menzil-i ʿıyş u ṭarab ḫürrem ü ābād olsun
   Yaḳalum zerḳ ü riyā deyrini vīrān édelüm
5. Okısun vaṣf-ı ruḫ-ı yār ile Bāḳī şiʿrin
   Bülbül-i gülşeni meclisde ġazel-ḫᵛān édelüm

[57b]

5a dürr [ü] güher ḫākile yeksān görinür : ḫāk ile yeksān görinür dürr ü güher BDSK.
[194] BDSK. g. 323, s. 299-300.
1b güli ḫandān : gül-i ḫandān BDSK.
2b ġonce gibi : ġonce-ṣıfat BDSK.
4b Yaḳalum : Yıḳalum BDSK s.300; deyrini vīrān : deyrini ābād 10884.

265

Velehu[195]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. Rūşen ola tā eşigüñe varmaġa rāhum
   Yel mūmlarını yaḳdı géce şuʿle-i āhum
2. Hem-reng-i peleng étdi beni kūh-ı belāda
   Cismümde ser-ā-pā görinen dāġ-ı siyā[hum]*
3. Luṭf eyle iñen ḳullaruña cevri çoġ étme
   Āh eylemesün kimseye ẓulm eyleme şāhum
4. Dildür saña aḥvālümi ʿarż étmege gūyā
   Ḳabrümdeki ḫāk üzre biten tāze giyā[hum]
5. Bāḳī dilemez dehr-i denī salṭanatın dil
   Yārüñ eşigi ḫidmetidür devlet ü cā[hum]

266

Ġazel-i Muḥibbī raḥmetullāh[196]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Dil-ḫaste olsa ʿāşıḳı dérler ġam öldürür
   Ben ölmüş ʿāşıḳam ʿacabā ġam nem öldürür
2. Ḫūn-ı cigerle ḳanadı başumdan aşdı āh
   Olur kimerde ādemi dérler dem öldürür

---

[195] BDSK. g. 321, s. 298-99.

* Metinde "hem-reng" kelimesi حمرنك şeklinde yazılmıştır.

4b aḥvālümi ʿarż étmege : ʿarż itmeğe aḥvālümi
5a eşigi : işiginüñ BDSK.

[196] MDKY. g. 988, s. 580.

2a ḫūn-ı ciğerle kanadı : ḫūn-ı ciğer kaynadı MDKY.

3. Bir yaña cevr-i dil-ber [u] bir yaña ṭaʿn-ı ḫalḳ
   Bu ara yérde ḳalmışı zülf-i ḫam öldürür
4. Ölür Muḥibbī yārı eger görmese velī
   Budur ʿaceb ki anı eger görsem öldürür
5. Zaḫm-ı nigār yarama [mer]hem dürür benüm
   Urma ṭabīb yarama gel merhem öldürür

[58a]

267

Raḥmī Çelebi raḥmetullāh[197]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Tāze diş yarası var sīb-i zeneḫdānuñda
   Yine şeftālü yemişler gibi bustānuñda
2. Ṣovuġ el degmedi ise saña ey ġonce-dehen
   Yād ayaġ izleri var rāh-ı gülistānuñda
3. Géce aġyār ile mey içdügüñe şāhiddür
   Uyḫusuzluḳ eṣeri nergis-i mestānuñda
4. Dün géce kimler ile eyledüñ aḫşam ki bugün
   Dédi çoḳ dürlü ḫaber bād-ı ṣabā şānuñda
5. Āfitābı şefeteynüñde görüp Raḥmī dédi
   Yine diş yarası var sīb-i zeneḫdānuñda

268

3a cevr-i dil-ber : cevr-i yār MDKY.

[197] BRME. g. 4, s. 299.

1a tāze diş : yine BRME.

2a saña ey ġonce dehen : ʿaceb ey gül saña kim BRME.

4b dédi çoḳ dürlü ḫaber bād-ı ṣabā şānuñda : söyledi tañ yili çok dürlü haber şânunda BRME.

5a şefeteynüñde : şeftinüñ (?) BRME. ; 5b Yine diş yarası var sīb-i zeneḫdānuñda : yine şeftâlu yimişler gibi bustânuñda BRME.

ʿUbeydī[198]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Déme cānāneye aġyār ile ṣoḥbet étme
   Seni sevsin dér iseñ aña naṣīḥat étme
2. Ġayra meyl eylemezin déyü yemīn eyler ise
   Mümteniʿdür inanup aña ḥamāḳat étme
3. Her ne ḥālet ki ẓuhūr eyleye dil-berdendür
   Kimseye anuñiçün buġż u ʿadāvet étme
4. İḫtiyār elde olaydı dér édüm saña göñül
   Ḫūblar zümresine hīç maḥabbet étme
5. Çünki bunlarda ʿUbeydī ġarażuñ var senüñ
   Ehl-i ʿırz olımadum déyü nedāmet étme

[58b]

269

Ġazeliyāt-ı ʿUlvī Çelebi[199]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. Ḫarc eyler ise ḫançerüñe dil n'ola varın
   Yeg bilür efendüm kişi kendüye çıḳarın
2. Şol ʿāşıḳ-ı üftāde ki ḫāk ola yoluñda
   Erbāb-ı naẓar kuḥl éde çeşmine ġubārın
3. Yanumca bile olmayıcaḳ ol boyı şimşād
   Gülzār-ı cihānuñ n'édeyin serv [ü] çenārın

---

198 UDÖA. g. 285, s. 503-504.
5b ehl-i ʿırz : ehl-i dil UDÖA.
199 DUBÇ. g. 557, s. 646.

4. Ben nice kenār eyleyeyin ince belüñ āh
   Deryā-yı firāḳuñ göremez kimse kenārın
5. Cān vérür ise şevḳ-i ruḫ-ı yār ile ʿUlvī
   Güllerle müzeyyen édesüz ḫāk-i mezārın

270

Velehu[200]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Bezmümüzde oldı sāḳī çün ruḫ-ı cānāne şemʿ
   Başın ortaya ḳoyup girmek neden meydāna şemʿ
2. Deste-i şemʿ ile geldi dest-i sāḳī meclise
   Mestler bezminde ʿādetdür varur yārāna şemʿ
3. Künc-i ġamda nāme-i luṭfuñla yād étdüñ beni
   Ḫayra girdüñ pādişāhum gönderüp zindāna [şemʿ]
4. Sīm-gerden māh-ruḫ sāḳīler étsün ḫidmetüñ
   Yaraşur bezmüñde yansa her géce şāhāne [şemʿ]
5. Cān-ı ʿUlvīden dirīġ étme ḥabībüm tīrüñi
   Sāʾilüñdür eyleseñ ṭañ mı ʿaṭā bir dāne şemʿ

[59a][201]

[59b]

271

5b édesüz : édesin DUBÇ.
[200] DUBÇ. g.346, s. 520. DUBÇ'de gazel yedi beyittir.
2b mestler : rindler DUBÇ.
[201] Varak boştur. Sadece 1111 ve 28 rakamları yazmaktadır.

Velehu[202]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Gir göñül kūy-ı ḫarābāta ḳo neng ü ʿārı
   Böyledür ʿāşıḳ olan kimsenüñ āḫir kārı
2. Āteş-i āhum oḳı baġrına geçdi felegüñ
   Meh-i nev şekli degildür görinür sūfārī
3. Her géce ṣanma şihāb olduġıçün köhne-serā
   Ṭurmayup ḫāne-i dehrüñ dökilür mismārı
4. Küşte-i tīġ-ı belā ḳanın içer ṣu yérine
   Sürḫ-reng olsa ne var zāġ-ı ġamuñ minḳārı
5. Tīr ü peykān-ı belālarla yürek sīnemde
   Döndi şol ġonceye Saʿyī k'éde mesken ḫārı

Velehu[203]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Vücūdum maḥv olup olsa yérüm kūy-ı ʿadem bir gün
   Mezārum üzre gel rencīde ḳıl luṭf ét ḳadem bir gün
2. Esās-ı ḳaṣr-ı ʿışḳ ey seng-dil vīrān olur yap yap
   Ḫarāb olup yıḳılmaz ise bünyād-ı sitem bir gün
3. Dil ü cān tārınuñ mıżrāb-ı ġamdan nālesin her dem
   Ḥikāyet eyleye meclis-be-meclis zīr ü bem bir gün

---

[202]SÇAU. g. 42, s. 136.
2a āteş-i āhum : āteşīn āhum SÇAU.
[203] SÇAU. g. 35, s. 122.
1b mezārum üzre gel rencide ḳıl luṭf ét ḳadem bir gün : murādum üzre gel rencīde ḳıl luṭf it ʿadem bir gün SÇAU.
3a her dem : dizdüm SÇAU. ; 3b eyleye meclis-be-meclis : eylese meclis meclis SÇAU.

4. Bunı bildi ki āḫir cām-ı ʿömrüñ inkisārı var
   Anuñçün ḳomadı elden olanca cām-ı Cem bir gün
5. Baña ḳayd-ı taʿalluḳ pāy-bend olmasa ey Saʿyī
   Bu rāh-ı pür-ḫaṭarda kim dér idi eglenem bir gün

[60a]

273

ʿIrāḳ[204]

feʿilātün fāʿilātün feʿilātün fāʿilātün

1. Ġam-ı ʿışḳıla zebūnum nice türli ḥāletüm var
   Ne melāl ile melūlüm ne ṣafāya raġbetüm var
2. N'eyledinse hey dil éttüñ beni mest ḳānz̲īl éttüñ
   Hele durma geç yolumdan saña özge niyyetüm var

[60b]*

[61a]

274

Nābī Efendi[205]

Ġazel

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Çemende cūy-veş bu cüst-cūlar hep senüñçü[ndür]
   Miyān-ı bülbülānda güft gūlar hep senüñçündür

4a bildi : bildüm SÇAU. ; 4b olanca : ölince SÇAU.
5b inlesem : eglenem SÇAU.

[204] MFMME. , s.123.

1a Ġam-ı ʿışkıla : ġam-ı hicrinle. ; 1b ne melāl ile : ne malâlinle MFMME.
2a N'eyledinse hey : ne dedikse ey MFMME.

* Bu varak boştur.

[205] NDAFB. c.1, g. 221, s.625-626.

2. Sen ey kişt-i emel neşv [ü] nemādan dūrsuñ ammā
   Seḥāb-āsā dökülmek āb-rūlar hep senüñçündür
3. N'ola bir kerre meyl étseñ kenāra ey dür-i yek-tā
   Ḥurūş-ı mevc mevc ārzūlar hep senüñçündür
4. Reg-i tāk-i cefādan cūşa gel ey bāde-i taḥḳīḳ
   Ḳadeḥler şişeler ḫūmlar sebūlar hep senüñçündür
5. Sezādur sāʿid-i sīmīnüñ étseñ heykel-i gerden
   Baña pür-ḫışm [u] kīn olmaḳ ʿadūlar hep senüñçündür
6. Niçün ey naẓm-ı Nābī tāze tāze cilve étmezsüñ
   Ḳalemden ṣafḥaya bu ser-fürūlar hep senüñçündür

275

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün[206]

1. Çāk eyledük telātum-ı yemden ḳabāmuzı
   Dilden ḥabāb-vār çıḳarduḳ hevāmuzı
2. Cūyende-i necātuz o yemden ki cümleden
   Evvel ṭutar temevvüc-i yem nāḫudāmuzı
3. Olmaz şifā-pezīr göñül saḥḳ éderse de
   Zer-hāven-i felekde Mesīḥā devāmuzı
4. Nāmūs-ı ʿışḳa kesr vérür ḫˇāhiş-i viṣāl
   Bir loḳma ile bozmayalum iştihāmuzı
5. Pā-besteyüz bu dām-geh-i cān-feşārda
   Mevlā müyesser eyleye Nābī rehāmuzı

3a n'ola : ne var NDAFB. ; 3b mevc ārzūlar : mevc-i ārzūlar NDAFB.
4a reg-i tāk-i cefādan : reg-i tâk-i ḫaṭâdan NDAFB.
5a étseñ : itsem NDAFB.
6 – NDAFB.

[206] NDAFB. , c. 2, g. 881, s.1120-1121.
1a telātum-ı yemden : telātum-ı ġamdan NDAFB.
2b temevvüç-i yem : temevvüç-i ġam NDAFB.

276

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Sebebin étsem ki ḥattā daġdaġa (?)*

   Ḳavşur ādem ādeme illā ḳavuşmaz daġ daġa

[61b]

277

Nābī[207]

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. Eyyām-ı bahār olmaz idi gülşen olaydum

   Ḫūrşīd ṭulūʿ étmez idi revzen olaydum

2. Gül-berge ṣabā urmaz idi pençe-i tārāc

   Ṣaḥrā-yı temennāda eger dāmen olaydum

3. Ol şūḫ dirīġ étmez idi naḳd-i viṣālin

   Ḫˇāhīş-ger-i iḥsānı hemān bir ben olaydum

4. Kettān [gibi] fersūde olursam da olaydum

   Tek ol meh-i sīmīn-tene pīrāhen olaydum

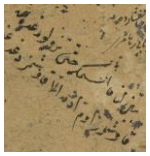
5. Nīsānı bedīd olmaz idi silk-i fużūlüñ

   Nābī heves-i gevher ile maḫzen olaydum

278

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

---

* Metinde şeklinde yazılmıştır.

[207] NDAFB. c. 2, g. 526, s. 858.

5a silk-i fużūlüñ : silk-i füṣuluñ NDAFB.

1. Bülbül güle étmezdi nigeh gülşen olaydum
   Āṣār-ı şerer ḳalmaz idi külḫan olaydum
2. Eylerler idi mātemiyān ḫande-i muḫtār
   Ālām-geh-i dehrde ger şīven olaydum
3. Āvīziş-i vaṣl olmaz idi dest-i Zelīḫā
   Pīrāhen-i Yūsufla eger dāmen olaydum
4. Keyfiyyeti bezm-i meyüñ olurdı dü bālā
   Bir sāḳī-i gül-çehre ile bir ben olaydum
5. Dünyāda hele her ne olursam da olaydum
   Tek nā'il-i vaṣl-ı ḥasen-i aḥsen olaydum

279

Şarḳı[208]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Sipihrüm māh-ı tābānum yeter ḳaçduñ rām olmaz mı*
   Benüm hercāyī sulṭānum bu hecre encām olmaz mı
2. Yazaydum vaṣfını bir bir anı inkār éden kimdür
   Kitāb-ı ḥüsnine münkir görüp de ilzām olmaz mı
3. Alalı dil-beri yārān éder mi būseler iḥsān
   Édeydüm cānumı ḳurbān ʿaceb bir bayram olmaz mı

280

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

[208] Mecmuadaki sıralamaya göre şiirin 1,2 ve 5. beyitleri Gevherî'ye; 3 ve 4. beyitleri de Fuzûlî'ye aittir. Şükrü Elçin, s. 475, FDAB. g. 256, s. 628-629. Gevherî divanında bu şiir semailer arasında yer almaktadır.

* Metinde " olmazsan " şeklindedir.

1a ḳaçduñ : kaçtı GDŞE. ; 1b hercāyī sulṭānum : her derde dermânım GDŞE.

2a yazaydum : yazarım GDŞE.

3a alalı dil-beri yārān : bize ey Gevherî cânan GDŞE. ; 1b édeyüm cānumı : kılurdum başımı GDŞE.

1. Şeb-i firḳat yaḳar cānum nā-ḥaḳ yére döker ḳanum
   Uyarur ḫalkı efġānum ḳara baḫtum uyanmaz mı
2. Degilüm ben saña māʾil sen étdüñ ʿaḳlumı zāʾil
   Baña ṭaʿn eyleyen cāhil seni görse utanmaz mı

[62a]

281

Velehu [Ḥayretī][209]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Lebüñden būse almadı kimesne cāmdan ġayrı
   Şoyup ḳoynına ḳoymadı seni ḥammāmdan ġayrı
2. Sen ol sulṭān-ı ḫūbānsın ki öz ḳullaruña hergiz
   Elüñ öpmek müyesser olmadı bayramdan ġayrı
3. Elüñden yémedüm bir loḳma niʿmet silleden özge
   Lebüñden ṭatlu dil gūş étmedüm düşnāmdan [ġayrı]
4. Cihānda bulmadum yār-ı muvāfıḳ ġamdan artuḳ ben
   Göñül eglencesi bilmem mey-i gül-fāmdan ġayrı
5. Bi-ḥamdillāh hele ey Ḥayretī bed-nām-ı ʿālemsin
   Nesi ḳalur ṣoñunda kişinüñ bir nāmdan ġayrı

282

Velehu[210]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1a Şeb-i firḳat yaḳar : Şeb-i hicrān yanar FDAK. g. 256, s. 628. , nā-ḥaḳ yére döker ḳanum : töker ḳan çeşm-i giryānum FDAK. g. 256, s.628. ; 1b Uyadur : Uyarur FDAK. g. 256, s. 628.
2a Degilüm : Degüldüm FDAK. ; 2b cahil seni görse : ġāfil seni görgeç FDAK.
[209] HDMÇ. g. 431, s. 401.
[210] HDMÇ. g. 432, s. 401-402. HDMÇ'de gazel altı beyittir.

1. Ne ben bir hem-nefes buldum dilā feryāddan ġayrı
   Ne bir yār-ı muvāfıḳ var ġam-ı hem-zāddan ġayrı
2. Bugün ʿālemde bir serve hevā-dārum ki bir kimse
   Ayaġı tozına yüz sürmemişdür bāddan [ġayrı]
3. Başı ṭaşa ṭaşı başa urup rāh-ı maḥabbetde
   İşin bir başa iletmiş ḳanı Ferhāddan [ġayrı]
4. Enīsüñ gözleri fikri olupdur ey göñül her dem
   Bulımaduñ mı bir hem-dem iki cellāddan ġayrı
5. Gözinüñ ẓulm ile bīdādı çoḳdur Ḥayretī gerçi
   Lebinden görmedük ammā ṣorarsañ dāddan ġayrı

[62b]

283

Ḥayretī[211]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Olur ġarīb-i melūl u çeker elem ʿāşıḳ
   Beni görüñ ki benüm hem-ġarīb ü hem ʿāşıḳ
2. Düşürme ayaġı elden ṣınursa kāse-i çarḫ
   Cihān bütün oda yansa çeker mi ġam ʿāşıḳ
3. Görüp bu tekye-i ʿışkuñ bir iḫtiyārı beni
   Dédi gel ādem iseñ ʿāşıḳ ol dédüm ʿāşıḳ
4. Baña bu pendi ḳo nāṣıḥ ki ʿārifem ʿārif
   Baña bu ṭaʿnı ḳo zāhid ki ʿāşıḳam ʿāşıḳ

[211] HDMÇ. g.182, s. 247.
1a ġarīb-i melül : melül garîb HDMÇ.

5. Bu Ḥayretī şeh-i ʿālem degül mi nāle ile
   Şu dem ki ḳaldıra mey-ḫānede ʿalem [ʿāşıḳ]

284

Velehu[212]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Uyur rāḥatla düşmen zānū-yı dil-dāra yaṣdanmış
   Düşüp üftādeler yollarda seng-i ḫāra [yaṣdanmış]
2. Ėdinmiş zāġ gülden pister ü ter ġonceden bālīn
   Yatur geñ yérde bülbül ḥayret ile ḫāra [yaṣdanmış]
3. Meded her derdi yoḳ nā-merde ṣunma şerbet-i laʿlüñ
   Yaturken bunca bī-çāre der ü dīvāra [yaṣdanmış]
4. Şu kim ṭaş eşügüñe baş ḳoyup rūḥın revān étdi
   Uyur gülşende ṣan bir bāliş-i zer-kāra yaṣdanmış
5. Hümā-yı ʿarş-pervāz olsa rūḥ-ı Ḥayretī ṭañ mı
   İşitdüm cān vérürken āsitān-ı yāre yaṣdanmış

[63a]

285

[Taḥmīs-i Beyānī][213]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

I

[Ṣub]ḥ irüp çünki yine oldı şeb-i tār tamām
Cāme-ḫˇābından yine şīve ile ḳıldı ḳıyām

5a bu : be HDMÇ. , 5a nāle : naʿra HDMÇ.
[212] HDMÇ. g.155, s. 230.
2b ḥayret : ḥasret HDMÇ.
[213] BKMKÇ. s. 214-215.

[Rev]iş-i rāha ḳadem başmaġa étdi iḳdām

Ḳıldı ol serv-i sehī nāz ile ḥammāma ḫırām

Şemʿ-i ruḫsārı ile oldı münevver ḥammām

II

Yüz[i] rūşen idi dehrüñ meh-i tābānından

Ter idi ʿārıż-ı bāġuñ gül-i ḫandānından

Nūr-baḥş idi ruḫı mihr-i dıraḫşānından

Görinürdi bedeni çāk-ı girībānından

Cāmeden çıḳdı yeñi ayını gösterdi tamām

III

Cāmeden ayru gören dér o perīnüñ şānın

Meger indürdi felek yére meh-i tābānın

Çıḳarup pīrehen-i müşk-i gülāb-efşānın

Nīlgūn fūṭaya ṣardı beden-i ʿüryānın

[Ṣ]an benefşe içine düşdi muḳaşşer bādām

IV

Hecr ile geçmiş iken ḥāṣıl-ı rūz [u] şeb-i ḥavż

Cām-ı laʿl ile ṣafālandı yine meşreb-i ḥavż

Ḥaẓ édüp pertev-i rūyında anuñ meşreb-i ḥavż

Buldı pā-būs-i şerīf ile müşerref leb-i ḥavż

Buldı dīdār-ı latīfiyle żiyā dīde-i cām

V

Şāne el urmaġıla oldı perīşān gīsū

IV/3 meşreb : kevkeb BKMKÇ. ; IV/4 Buldı : oldı BKMKÇ.

Yine cemᶜ étdi ne siḥr étdi o çeşm-i cādū

Yāre ṣābūn ezilüp sürdi revān pāyına rū

Ṭas elin öpdi ḥased ḳıldı ḳara baġrını ṣu

Yetdi ṣu cismine gitdi bedenümden ārām

VI

Ṣubḥ-ı ṣā[ḍ]ıḳda görüp ṣubḥ ṣananlar şafaḳı

Farḳ éder mi ḳara cāhildür o ḳarayla aḳı

Süḫanuñ budur eṣaḥḥı vü sözüñ mā-ṣadaḳı

Ṣandılar kim ṣatılur dāne-i dürr-i ᶜaraḳı

Çoḳlar el kīseye urdı édüp endīşe-i ḫām

VII

Ḳıldı sevdā-zede āfāḳı o zülf-i pür-çīn

Dāmen-ālūd-ı cihān olsa pāyına ḳarīn

Pertev-i mihr-i ruḫı ile żiyālandı zemīn

Kākülin şāne açup ḳıldı hevāyı müşkīn

Ṭīġ-ı mūyın daġıdup étdi yérin ᶜanber-fām

VIII

Yüz cilā buldı yine ḥüsn ile yunup arınup

Oldı pākīze melāḥatde meh-i bedre dönüp

Gün gibi yine ṭulūᶜ étdi felekde görinüp

Çıḳdı ḥammāmdan ol perdeye cismin ṣarınup

Ṭutdı āsāyiş ile gūşe-i çeşmümde maḳām

V/2 cemᶜ étdi : cemᶜ oldı BKMKÇ. ; V/4 ḳıldı : étdi BKMKÇ. ; V/5 gitdi bedenümden : reşk aldı bedenümden 10884.

VI/1 ṣādıḳda : kāẕibde BKMKÇ.

VIII/4 ol : yine 10884.

IX

Dökeyüm ayaġına eşk-i firavān naḳdin

Hep nisār eyleyeyüm dīde-i giryān naḳdin

Çekeyüm yāre Beyānī niçe hemyān naḳdin

Müzd-i ḥammām Fużūlī véreyim cān naḳdin

Ḳılmasun ṣarf-ı zer ol serv-ḳad [ü] sīm-endām

[63b]

286

Ġazel-i Nābī Taḥmīs-i Naḫīfī Çelebi[214]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

I

Çoḳ niyāz eyledüm ol şūḫa civānum déyerek

Nuṭḳa gel ey ṣanem-i nādire-dānum déyerek

Hele gūş eyle biraz āh [u] fiġānum déyerek

Yārı açdum açıl ey ġonce-dehānum déyerek

Bezme geldi gel e ey serv-i revānum déyerek

II

Rūzgār olsa müsāʿid bu dil-i bī-hūşa

Ruḫṣat el vérse o dil-dār ile ʿayş u nūşa

Gelse biñ ḥasret ile baḫr-ı maḥabbet cūşa

IX/1 Dökeyüm : Dökeyin BKMKÇ ; IX/2 eyleyeyüm : eyleyeyin BKMKÇ ; IX/3 Çekeyüm : Çekeyin BKMKÇ.

[214] NDİA. c.1, t. 9, s. 326.

I/5 gel e : gele NDİA.

Āh bir kerre miyānını alup āġūşa

Sīneye çeksem o sīmīn-teni cānum déyerek

III

Cāna kār étmededür derd [ü] ġam-ı dil-dāruñ

Bir maḥallin düşürüp şimdi o gül-ruḫsāruñ

Ḥālini ʿarż édebilsem bu dil-i ġam-ḫāruñ

Pāyine bārī o taḳrīb ile düşsem yārüñ

Ḳalmadı āh meded tāb u tüvānum déyerek

IV

Ḳalmayup ṣabr meded ʿāşıḳ-ı pür-miḥnetde

ʿArż-ı ḥāl étse n'ola ʿālem-i germiyyette

Niçe biñ nāz [u] niyāz ile şeb-i ʿişretde

Ḫaṭ ber-āverde olan tāze dem-i vuṣlatda

Başḳa bir zevḳ vérür geçdi zamānum déyerek

V

Oldı āmāde yine ʿayş u ṭarab esbābı

Destüme ṣundı o gül-çehre şarāb-ı nābı

Getürüp şevḳe Naḫīfī bu dil-i pür-tābı

Yār söyletdi baña bu ġazeli ey Nābī

Söyleye söyleye ey tāze zebānum déyerek

III/4 o : bu NDİA.
IV/1 ṣabr meded : ṣabra meded NDİA.

Naẓīre Ġazel-i Naḫīfī Çelebī[215]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. ʿArż-ı ḥāl eyledi ol şūḫa civānum déyerek
   Baḳ benüm ḥālüme ey şāh-ı cihānum déyerek
2. Reh-güẕārında varup ḳaddümi pāy-māl étdüm
   Beni pīr eyledüñ ey tāze civānum déyerek
3. Bāġdan bāġa güẕār étmedeyüm ḥasret ile
   Ḳandadur ḳandadur ol serv-i revānum déyerek
4. Sīnemi nāvek-i müjgānına ṭutdum yārüñ
   Ben de mecrūhuñam ey ḳaşı kemānum déyerek
5. Eyledüm yāre Naḫīfī yine biñ ʿarż-ı niyāz
   Seni n'eyler göresin āh [u] fiġānum déyerek

[64a]*

[64b]

				
	Tevekkeli ʿale'l hayyü'l-vedūd ?	Es-samed ʿabd-i Meḥemmed	Tevekkeltü ʿale'l-hayyü'l-bāḳī ʿabd Aḥmed	Yā vāhibü'l-ʿatāyā li-gaferi'l-hatāyā ʿabd Ahmed

[215] NDİA. c. 2, g.286, s. 289.
1a eyledi: eyledüm NDİA. ; 1b şāh-ı cihānum : şūḫ-i cihānum NDİA.
2a reh-güẕārında varup pāy-mā étdüm : reh-güẕer-i yara dāl itdüm NDİA.
* Bu varak boştur.

				
Yā bade'l ʿabd ilā Muhammed ʿalā er-Reşād	Ey Kerīmī tūyī heme maḳsūd-ı ez-tu ḫ̬ʿāhed ʿabd Mahmūd	Ez Hudā ḫ̬āhed ʿabdi Mustafa	Şüd ez-feyż-i duʿā sabī gāhi Abdullahmazhar-ı ʿavn-i İlāhī	Münakkaşdur Ḥadd-i dilümde maʿbūd içün naḳş-ı mührüm oldı Mahmūd
				
	Maʿmūr ola çün Ka'be ? dil-i İbrahim	Eyle luṭf ile Yūsuf bendesin Mevlā ʿAziz	Diyār-ı Ebū Bekir būdī der-heme kār bāḳī ?	Ve mā tevfiḳi illā billāhi ʿabdihi ʿOs̱man
				
Çün hemi Ahmedem yā	Ṣubḥgāhī ez-an feyż-i duʿā-yı	Şüd mazhar-ı be-luṭf-ı Ḥaḳ ʿOs̱man	İlm ü amel ü ferah	Eyle luṭf ile Yūsuf bendesin Mevlā ʿAziz

Rāb merā magfūr kün	Hüseyin seyyid mazhar-ı luṭf-ı İlāhī			ʿabd Aḥmed	
					
					ʿAbdihi Ḥasan
					
Yūsuf	Tevekküli ʿalā Ḫalıki ʿAbdihi Yūsuf	Tevekküli ʻala'llāhi fi külli'l umūr ʿabd Mehemmed	Munisī	Ber-ḫatem-i dil ger yeki mühr-i Muhammed Mahmūd şüd ? kār-ı tu Ahmed	
					
				Hüve'l feyyāżü'l vehhāb	

[65a]

289

				
Yā İlāḥī Haḳ daimī ḳadīm afv fermā günāh-ı İbrahim	Ey Hudā el-ḥaḳ ?	Hemi cāmiᶜ li-Ḳurᶜān-ı ᶜOs̱man	Ḫuz eyā miġfer çü yedet Mehemmed	Der-dilem ḫayāl-i yār şüd mukīm-i ṣabā zī-ḳalbi maḳām-ı İbrahim

	İlm ü amel ü feraḥ sī			
				
Yā İlāhi bā-safā ṣıdḳ-ı ṣıddiḳ tevfiḳi Ebū Bekir ?	Bende-i ḥażret-i Raḥmān Muṣtafa ayn-ı ʻunvān	Yā İlāhi haḳ daim ḳadīm afv fermā günāh-ı İbrahim	Ola yā Rāb tecelli Hüseynle Hasan	Ola bu mühr-i Süleymān her ān kār ey eḳālim-i cihān
				
Fī yā hafiyü'l-atāyā necinnā mimmā nehaf ʿabdihi ʻAlī	ḳılıram ? bu Muhammed Seheri	? Haḳ Hasan Hüseyn Hudā yā ʿAtā bin Murād	Derd-i has Hem çü Maḳām-ı İbrahim	ʿabdihi ʿAbdullah
				
				Es-seyyid ʻAlī

[65b]*

[66a]

290

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Ġamzeden ḫavf eyleyüp terk-i niyāz étmek de güç
   Sūziş-i ʿışḳ ile āhı cān-güdāz étmek de güç
2. Dil-rübānuñ nāzına meyl étmemek mümkin degül
   Bī-maḥal ol āfete teklīf-i nāz étmek de güç
3. Bī-ḥaḳīḳatdür ḳuçulmaz gerçi ḫūbān-ı cihān
   Neylesün dil terk-i sevdā-yı mecāz étmek de güç
4. Şīve-i ṣahbā-yı ʿışḳı dilde pinhān olımaz
   Anı ketm étmekde müşkil keşf-i rāz étmek de güç
5. Vaṣf-ı zülfüñle zamānīde bulur ʿAmrī ebed
   Neylesün endīşe-i ṭūl-i dırāz étmek de güç

291

Rubāī

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Ṣanemā dün géce ḫayālüñile
   Bezm-i ġamda ne nāle eyledi ney
2. Mürdeyem leblerin dehānum ṣu
   Ve mine'l-mâi külli şeyʾin ḥay[216]

[66b]

* Bu varak boştur.

[216]Enbiya Suresi 30. Ayet. "İnkâr edenler, gökler ve yer bitişik iken onları ayırdığımız ve her canlıyı sudan yarattığımızı görmezler mi? Hâlâ inanmayacaklar mı?" (Karaman vd. , 2020, 339).

292

Rāḳımuhu

[Maḥmūd Çelebi][217]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Ruḫ-ı ālüñ ṣanemā reşk-i şarāb olmışdur
   Dil-i pür-ḫūnum ol āteşde kebāb olmışdur
2. N'eylerüm dilde feraḥ elde ḳadeḥ kim sensüz
   Naẓarumda dü-cihān ʿayn-ı serāb olmışdur

[67a]

293

Velehu [Saʿyī][218]

fāʿilatün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. ʿAsker-i mülk-i ġama şimdi ben oldum baş olan
   ʿAzm-i rāh étdüm ḳanı gelsün berü pā-dāş olan
2. Başum alup eyledüm ʿazm-i beyābān-ı fenā
   Rehberüm ġam-zād-ı miḥnet ġuṣṣadur yoldaş olan
3. Māder-i dehrüñ içersem zehrini mānend-i şīr
   Ġam degül çünkim benümle ġuṣṣadur ḳardaş olan
4. Dürr-i şehvārın cihānuñ gözine göstermeyüp
   Ḳaṭre ḳaṭre çeşme-i çeşmüm terinden yaş olan

[217]DMHA. s. 227.
1b pür-ḫūnum : pür-sûzum DMHA.
[218]SÇAU. g. 37, s.126. SÇGAU'da gazel altı beyittir.
4a gözine göstermeyüp : gözüme göstermeden SÇAU. ; 4b çeşme-i çeşmüm terinden : çeşme-i çeşm-i terinde SÇAU.

5. Yaş döküp gözden yüzin cārūb-veş sürsün yére
   Saʿyiyā ṣaḥn-ı sarāy-ı firḳate ferrāş olan

294

Velehu[219]

faʿilātün faʿilātün faʿilātün faʿilün

1. Yād édenler zülfüñi ḥālüm perīşān étdiler
   Laʿl-i mey-gūnuñ añanlar yaşumı ḳan étdiler
2. Vaṣf édenler şemʿ-i ruḫsār-ı cihān-efrūzuñı
   Göñlümi pervāne-veş ʿışḳuñla sūzān [étdiler]
3. Dürr-i dendānuñ añup aġlatdılar şol deñlü kim
   Yaşumı ey gevher-i yek-dāne ʿummān étdiler
4. Bildiler sensin cihānda genc-i maḳṣūdum benüm
   Yaḳdılar dil ḫānesin ʿışḳuñla vīrān étdiler
5. Her kişi ruḥsār-ı āteş-tābuñı medḥ eyleyüp
   Nār-ı āhın Saʿyīnüñ cānā fürūzān étdiler

[67b]

295

Velehu[220]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Niçe bir dérsen be ṣūfī sāġar u ṣahbāyı ḳo
   Bir daḫi baña bu sözi söyleme ġavġāyı ḳo

5b ṣaḥn-ı sarāy-ı firḳate : ṣaḥn-ı serāy-ı ġuṣṣaya SÇAU.
[219] SÇAU. g. 15, s. 80. SÇAU'da gazel on beyittir.
1b ananlar : içenler SÇAU.
3a añup aġlatdılar : alup aġlatalar SÇAU.
[220] SÇAU. g. 39, s. 130.

2. Mużṭarib-ḥāl eyleme diller perīşān olmasun
   Bir dem ey bād-ı ṣabā ol zülf-i ʿanbersāyı ḳo
3. ʿÖmre çünkim iʿtimād olmaz bu günden yarına
   Hey ḳıyāmet baña luṭf ét vaʿde-i ferdāyı ḳo
4. Var iken ʿālemde ey dil şāl-ı miḥnet tāc-ı ġam
   Giyme zer-baft-ı cihānı aṭlas u dībāyı ḳo
5. Öykünürmiş şīve-i çeşm-i nigāra bir daḫi
   Añma Saʿyī baña ol nergis déyen aʿmāyı ḳo

296

Velehu[221]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Kūyuña āhum dilerdi ilte ḫāşāküm benüm
   Seyle vérdi līkin anı çeşm-i nem-nāküm benüm
2. Başum alup eyledüm ʿazm-i beyābān-ı fenā
   Kimseler nām u nişānum bilmeye tā kim benüm
3. Ḥasret-i ruḫsār u zülf-i yār ile cān vérmişüm
   Lāle vü sünbül bitürse yéridür ḫāküm benüm
4. Mader-i dehr aḳıdur ṭurmaz gözünden ḳanlu yaş
   Lāleler bitürdi ṣanmañ dostlar ḫāküm benüm
5. Bezm-i ġamda sīne-i çākin göricek Saʿyīnüñ
   Dédi dil-ber āferīn ey mest-i bī-bāküm benüm

[68a]

297

[221] SÇAU. g. 34, s. 120.
2a eyledüm : eylerüm SÇAU.
4 Mader-i dehr aḳıdur ṭurmaz gözünden ḳanlu yaş / Lāleler bitürdi ṣanmañ dostlar ḫāküm benüm : sīne-i ṣad-çāküm içre nāle-i cān-sūz ile / Gūyiyā murġ-ı ḳafesdür cān-ı ġam-nāküm benüm SÇAU.

el-faḳīr

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Güft [ü] gūdan dilümi eyle gel āzād yeter
   Ber-murād eyle meded ey şeh-i bī-dād yeter
2. Pürdür ālām ile ḫalvet-gede-i āmālüm
   Saña yér ḳalmadı bunda yüri ey dād yeter
3. Eylemez dil heves-i serv-i ṣanavber hergiz
   Bāġ-ı ʿālemde bañ'ol ḳāmet-i şimşād yeter
4. O şehüñ zülf-i dil-āvīzini taḥrīk étme
   Dil-i ʿuşşāḳa ṭokunma yüri ey bād yeter
5. Bizi öldürmegiçün ġayra ricā eylemesün
   Ḳatl-i ʿām étse de ol ġamze-i cellād yeter
6. Rind olan meyl-i mey-i mey-kede étmez sāḳī
   Sāġar-ı ġam ile bezm-i dil-i nā-şād yeter
7. Fetḥiyā fetḥ-i der-i vuṣlat içün eyle duʿā
   Bir gün olur ki dér ol şūḫ-ı perī-zād yeter
   temme

298

Nāʿilī el-merḥūm[222]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Hevā-yı ʿışḳa uyup kūy-ı yāre dek giderüz
   Nesīm-i ṣubḥ-i refīküz bahāra dek giderüz

[222] NKDHİ. g.166, s. 321. NKDHİ'de gazel altı beyittir.
1b ṣubḥ-i refīküz : subha refiküz NDHİ.

2. Palās-pāre-i rind be-dūş kāse be-kef

Zekāt-ı mey vérilür bir diyāra dek giderüz

3. Éderse ḳand-i lebüñ ḫāṭır-ı mezāḳa ḫuṭūr

Diyār-ı Mışra degül Ḳandehāra dek giderüz

4. Ṭarīḳ-i fāḳada hem-keşf olup Ṣenāyīye

Cenāb-ı Külḥan-ı Lāy-ḫ ̌āra dek giderüz

5. Felek girerse kef-i Nāʿilīye dāmānuñ

Senüñle maḥkeme-i Kirdigāra dek giderüz

[68b]

299 *

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. *Dü ebrūyet bedū tīġ keşīde mī-mānd*

Dü nergiset be-ġazālī remīde mī-mānd

2. *Be-gird-i ʿārız-ı māhet demīde sünbül-i ter*

Ruḫet be-muṣḥaf u cedvel keşīde mī-mānd

300

Naẓīre

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. *Ḳadet çü ʿarʿar-ı cennet lebet leẕīz ez-ḳand*

Dü gīsūyet be-hilāli ḫamīde mī-mānd

301

2a Palās-pāre-i rind be-dūş kāse be-kef : Palās-pāre-i rind be-dūş u kāse be-kef NDHİ.
4b Külḥan-ı Lāy ̌hāra : Külhanī-i Lāy ̌hāra NDHİ.
* Bu şiir mecmuada "kıtʿa" başlığına sahiptir.

Ḳıṭʿatü'l-faḳīr[223]

Ahreb

1. Bir dil ki ġam-ı ʿışḳ ile pür-sūz olsa
   Nā-gāh ki der-i yārdan dūr olsa
2. Mātem-zede-i ḫasret olur ʿālemde
   Dil-şād ola mı ʿıyd daḫi sūr olsa

302

Bū Bekr ṭaġı nev Şehrī Ġazel

mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün

1. Zaḫm-ı dil-i mecrūḥa bir çāre éder yoḳ mı
   Ḫūbān-ı cihān içre bir ehl-i naẓar yoḳ mı
2. Āşūb-ı fiten pür-şūriş-gīsū ṣabā-reftār
   Ey bād-ı seḥer ḫūşī būyından eṣer yoḳ mı
3. Ḫāl-i siyeh-i dil-ber ārāyiş-i ḥüsn ammā
   Ol ġamze-i fettānuñ vaż'ında hüner yoḳ mı
4. Laʿl-i leb-i gül-fāmın bir ġonce-i ter dérler
   Ey bād-ı ṣabā sende bir tāze ḫaber yoḳ mı
5. Ol ḫançer-i ser-tīzüñ bel baġlama derkārı
   Yāruñ reh-i vaṣlında ey cān ḫaṭar yoḳ mı
6. Tā böyle ʿaceb ey dil āvāre neden olduñ
   Ḫāk-i der-i dil-berde bir cāy-ı maḳar yoḳ mı
7. Āyā şeb-i hicrānuñ encāma érişmez mi
   Rūz-ı şeref-i vaṣla āyā [bir] seḥer yoḳ mı

[223] Metinde her ne kadar kıtʿa dense de şiir vezin ve şekil akımından rubai'dir.

8. ʿArż éṭ ṣadef-i şiʿrüñ ġavvās-ı dür-i naẓma
   Şehrī yem-i ṭabʿuñda lüʾlüʾ-i güher yoḳ mı

303

Hem-çü Şehrī Çelebi

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Nigeh-i ʿişve-bāz-ı ʿışḳ olsun
   Ḫande-i der-nüvāza ʿışḳ olsun
2. Étdi cemʿiyyet-i dili tālān
   Ġamze-i fitne-sāza ʿışḳ olsun
3. Oldı gīsū-yı dil-bere hem-ser
   Kākül-i ser-firāza ʿışḳ olsun
4. Feyż-i nīm-i nigāha munṭaẓırız
   Dil-berā ḫˇāb-ı nāza ʿışḳ olsun
5. Bilmedük ḳadr-i bezm-i ʿuşşāḳı
   Hey meded iḥtirāza ʿışḳ olsun
6. Yār-i derkār-ı ḫışmiken Şehrī
   Bī-tekellüf niyāza ʿışḳ olsun
7. Daḫi öldürmeden niyāz étdüñ
   Bī-sebeb keşf-i rāza ʿışḳ olsun

[69a]*

[69b][224]

[70a]

* Bu varak boştur.

[224] Bu varakta mensur metin yer almaktadır. Lodra ve kantar hesabından bahsedilmiştir. Bu durum Arapça rakamlarla ifade edilmiştir. Ayrıca varağın sonunda Sultan Mahmud'un Belgrad'ı aldığına dair bir bilgi de mevcuttur: Maḥmūd Sulṭān Tārīḫ-i Belġrad sene 1152.

304

[Bihiştī][225]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Bize gel bu géce ey ʿālem-i ḥüsnüñ māhı
   Yoḫsa yérden göge dek incinürüz vallāhi

305

[Şeyḫülislām Yaḥyā][226]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Yārdan seng-i cefā gelse niçün āh dérin
   Başumı yarar ise yarıcuñ Allāh dérin

306

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Ey baña seng-i melāmetden éder ʿār diyen
   Benüm ol başumı ortaya ḳoyup yār diyen

307

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Gözümüñ yaşını baḳ déme şehā nemdür bu
   Kim bilir acıyasın bir gün ola demdür bu

308

[Cemālī][227]

[225] BDYA. g. 538, s. 523. BDYA'de gazel beş beyittir.
1a bize : bezme BDYA.
[226] ŞYHK. g. 275, s.299. ŞYDHS'de gazel beş beyittir.
[227] DACAE. mat. 231, s.94

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Şāhid-i pīr-i muġān gerçi hilāl-ebrūdur
   Ḥaḳ budur duḫter-i rez daḫi bir içim ṣudur

309

Li-rāḳımuhu

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. Ṭuġrā-yı ser-i zülf-i perīşān elimüzde
   İḳlīm-i ġamuñ żabṭına ḳurbān elimüzde
2. Seyr étmege dünyāda iken naḳş-ı bihişti
   Āyīne-i ruḫsāre-i cānān elimüzde
3. Neẕẕāreye ṭāḳat nice mümkin ruḫ-ı yāra
   Olmış ṭutalum ruḫṣat-ı seyrān elimüzde
4. Taʿcīl édelüm pāyına yüz sürmede zīrā
   Ḳalmaz ebedī furṣat-ı devrān elimüzde
5. Bu ḥüsn-i cihān-tāb ile münkirleri Luṭfī
   İlzām éderüz ḥüccet ü bürhān elimüzde

310

Li-rāḳımuhu

Ahreb

1. Sāyeñ gibi ben ḫāk ile yeksān oldum
   Maʿnīde hemān ṣūret-i bī-cān oldum
2. Naḳş olduġı dem dilde cemālüñ ʿaksi
   Āyīne gibi rūyuña ḫayrān oldum

1b budur : bu kim DACAE.

[70b][228]

[71a][229]

311

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Ḫalḳa-i çeşmümi ṣayyād-ı ezel édeli dām
   Ḫūblarda seni ṭutdı gözüm ey kebk-ḫırām

312

[Nāḫifī][230]

feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Sensüz ey ruḫları gül lebleri mey
   Ḳamış işkencesidür ʿāşıḳa ney

313

[Sānī][231]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Ḫumlar şikeste cām tehī yoḳ vücūd-ı mey
   Ḳılduñ esīr-i ḳahve bizi hey zamāne hey

314

müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

---

[228] Bu varakta hesaplama bulunmaktadır.

[229] Varağın sonunda hesaplama yer almakta, 1111 ve 27 yazmaktadır.

[230] TŞAS. , s. 850.

[231] BŞSNE. s. 125.

1. Envāʿ-ı engūrı ṣıḳup anlar murāda érdiler

   Miḳyās imiş ben ʿāşıḳa parmaḳ ḥesābın vérdiler

315

[Arzī][232]

Ahreb

1. Cānā beni dīdāruña maḥrūm étdüñ

   Hercāyiliġüñ ʿāleme maʿlūm étdüñ

2. Yandurduñ eritdüñ beni bildüm şimdi

   Bezm-i ḥarem-i ḥasretüñe mūm étdüñ

[71b][233]

[72a]

316

Saʿyī[234]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Leşker-i ġam eyledi żaʿf ile yérüm ṭaġ u rāġ

   Bir daḫi ben ḫaste yā Rab ölmeyüp olam mı ṣaġ

2. Ṭolanur pervāne diller türbetüm fānūs-vār

   Ḳabrüme ḳandīl-i mihrüñ olalı ey meh çerāġ

3. Āh gibi muṭribüm var ġam gibi yār u nedīm

   Meskenüm olsa yéridür kūşe-i ḳaṣr-ı ferāġ

---

[232] TŞSNE. c. 2, s. 505.
[233] Bu varakta mensur metin yer almaktadır. Burada hesaplama yapılmıştır.
[234] SÇST. g. 27, s. 514.
1a leşker-i ġam eyledi żaʿf ile yérüm ṭaġ u rāġ : pister-i ġam eyledi żaʿfıyla yirüm derd-i dāġ SÇST. ; 1b ölmeyüp olam mı : olmıyor olmamı SÇST.
3a yār u nedim : yār-ı ḳadīm SÇST.
3b yéridür : yir ider SÇST.
3b kūşe-i ḳasr-ı ferāġ : gūşe-i emn [ü] ferāġ SÇST.

4. Üstüẖˇān-ı küşte-i tīġ-ı ġam olup ṭuᶜmesi
Ḳan bulaşdı aġzına sürẖ étdi minḳār ile zāġ
5. Gülşene baḥr-ı sirişkin édeli çeşmüm revān
Pençe-i mercāna döndi Saᶜyī pāy-ı kebk-i bāġ

317

Velehu[235]

fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilün

1. ᶜĀşıḳ-ı üftādedür düşse n'ola eşᶜāra cönk
Açılur göñli anuñla n'eylesün āvāre cönk
2. Beñzemiş evrāḳ-ı rengīninle sīm-efşān ile
Jāle düşmüş bir gülistāna yā bir gülzāra cönk
3. Ṣanmañuz her ṣafḥası üzre olupdur zer-feşān
Āteş-i ḥasret şuᶜāᶜıdur yanupdur nāra cönk
4. Yazuban ᶜarż étdügi budur derūn-ı ḥālini
Yāre ḳarşu cānı yoḳdur kim gele güftāra cönk
5. Cedvel-i sīmīni eşk evrāḳ-ı zerdi çehresi
Beñzese Saᶜyī n'ola bir ᶜāşıḳ-ı ġam-ḫˇāra cönk

[72b]

318

Velehu [Dānişī]

mefᶜūlü fāᶜilātü mefāᶜīlü fāᶜilün

1. Ger ẖāk-i pāy-ı yār ola cism-i nizārumuz
Efser édine başına şehler ġubārumuz

[235] SÇAU. g. 30, s. 112. Çalışmaya göre gazelin redifi çengdir.
4b yāre ḳarşu cānı yoḳdur kim gele güftāra cönk : cānı yoḳdur yâre ḳarşu kim gele güftāre [çeng] SÇAU.

2. Pervāz éderdi ʿarşa dilā bāz-ı devletüm
   Ol kebk-i ḫoş-ḫırāmı éderseñ şikārumuz
3. Bir dem kenāra gelmedi vaṣluñ sefīnesi
   Dergāh-ı ʿışḳuña ṣalalı rūzgārumuz
4. Her bir elif ki sīne-i ṣad-pāremüzde var
   Oldı ʿadem vilāyetine reh-güẕārumuz
5. Pīr-i muġānuñ ayaġına düşdügüm budur
   ʿAyb étmeñüz ki elde degül iḫtiyārumuz
6. Naḳşına Dānişī büt-i Çīnüñ yoḳ iʿtibār
   Deyr-i cihānda bulalı ṣūret nigārumuz

319

[Aḥmed Paşa][236]

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yārümi déyeyin
   Şikāyet [ü] sitem-i rūzgārumı déyeyin

[73a]

320

Velehu [Necātī][237]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Cevre māyil olmasun yārı İlāhī kimsenüñ
   Ẓulm ʿādet eylemesün pādişāhı kimsenüñ

[236] APSK. g. 213, s. 464. Gazel dokuz beyitten meydana gelmiştir. Mecmuada bu beytin başında "müfred" başlığı bulunmaktadır.
[237] NDANT. g. 300, s. 328-329. NDANT'de gazel yedi beyittir.
1b ẓulm : ẓulmi NDANT.

2. Ṭaşlar altında ḳalıpdur ḳatı göñlüñde elem
   Böyle nā-çār olmasun ḥāli İlāhī kimsenüñ
3. Ey güzellik kūyına ḫūrşīd olan yaḳma beni
   Yérde ḳalmaz çün bilürsin āh u zārı [kimsenüñ]
4. Ben güneh-kārı bugün menʿ étme ṣūfī içmeden
   Kim ṣorulmaz kimseden yarın günāhı kimsenüñ
5. Déñ Necātī ġuṣṣadan ġam çekmesün kim bu géce
   Āsitānı mey-kede gibi güvāhı kimsenüñ

[73b]

321

Velehu

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Olmasun ol gün ki ʿāşıḳ kūy-ı cānāndan gide
   Meh-liḳāsı yolına terk éde cān andan gide
2. Āteş-i ḥasret yaḳup ḫāk eyleye cismüm benüm
   Ṣanma ey nā-mihribān mihrüñ dil ü cāndan gide
3. Ben ne olam gülsitān-ı devletüñden sürelüm
   Ḳanda vara mūr eger mühr-i Süleymāndan gide
4. Cān alup dil kūyuña gitmek diler līkin başum
   Yollarını baġlamışdur bilmezem ḳandan gide
5. Her ne deñlü cevr éderseñ kim Necātīye şehā
   Hīç ola mı bu raʿiyyet ʿadl-i sulṭāndan [gide]

[74a]

2a göñlüñde : göñlündeñ NDANT.
3a kūyına : bürcine NDANT. ; 3b āh u zarı : dūd-ı āhı NDANT.

322

İsḥāḳ[238]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1. Perī-ṣūret melek-sīmā imişsin
   Güzeller içre müsteṉnā imişsin
2. Be-hey āfet nedür bu ḳadd ü ḳāmet
   İñen bī-miṣl [ü] bī-hem-tā imişsin
3. Göz ucıyla naẓar yoḳ ben faḳīre
   Be-ġāyet dil-ber-i raʿnā imişsin
4. Baña sögdüklerüñ hep ṭatlu geldi
   Begüm sen sükkerī ḥelvā imişsin
5. O gül-ruḫsārı ḫoş vaṣf étdüñ İsḥāḳ
   Be sen ḫod bülbül-i gūyā imişsin

323

Rāzī

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Mülk-i ḥüsnüñ pādişāhısın bugün cānum Ḫızır
   ʿĀlemi maḥfūẓ éderseñ n'ola sulṭānum Ḫızır
2. Esb-i nāza nāz ile sen her kaçan olsañ süvār
   Ḳullaruñ pāmāl olur yoluñda hep ḫānum Ḫızır
3. N'ola geçdikde serīr-i ḥüsne ben üftādeñe
   Ḫūn-ı vaṣluñdan müyesser eyle cānānum Ḫızır

---

238 ÜİÇMÇ. g, 214, s. 256. Bu gazelin 1. ve 4. beyitleri 36a'da bulunmaktadır. Bu sebeple tekrar eden 36a varağında şiir metne alınmamıştır.
1a ṣūret : peyker 36a; 1b müsteṉnā : zībā 10884.
4a: ben : biz ÜİÇMÇ.
4b begüm : meger 10884.

4. Teşne ḳalmış bir bölük bī-çāreler ẓulmetde āh
   Gel yetişdür leblerüñden āb-ı ḥayvānum Ḫıżır
5. Leblerüñ dārüʿş-şifāsından meded ṣun şerbeti
   Ḳıl bu Rāzī ḫastenüñ derdine dermānum Ḫıżır

[74b]

324

Hudāyī[239]

feʿīlātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Gitdi ʿaḳlum gibi ol rūḥ-ı revānum gelmez
   Yine ḫaşr olmayıcaḳ sīneye cānum gelmez
2. Göñül āyīnesi ter düşdi meger āhumdan
   İncinüp bendesine şāh-ı cihānum gelmez
3. Geçüp ol serv-i revān gelmediginden bu yaña
   Añladum anı [ki] ʿömr-i güẕerānum gelmez
4. Düşdi girdāb-ı yem-i ḥayrete bu keşti-i dil
   Ġarḳa vardı daḫi ol Ḫıżr-ı zamānum gelmez
5. Ey Hudāyī ʿacebā ḳandadur ol māh-liḳā
   Çıḳdı gökler yüzine āh [u] fiġānum gelmez

325

[239] HKMD. g. 60, s. 140; HDMK. g. 66, s. 211.
1a rūḥı revānum : rūḥ-ı revānum HDMD. ; 1b sineye : sīneme HKMD.
2a gönül : ḳalbi HKMD, HDMK.
4a girdāb-ı yem-i ḥayrete : girdāb-ı yem-i fürḳate HKMD, HDMK.

İsḥāḳ[240]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Zemīne āyet-i raḥmet yazılsa yine yaz olsa
   Ruḫ-ı gül şevḳine bülbül çemende naġme-sāz olsa
2. Sehī-ḳāmet güzeller ṭarf-ı bāġa seyre varduḳça
   Ṭonansa her ṭaraf gülşende serv-i ser-firāz [olsa]
3. Düşüp bir serv-i yārüñ pāyına āb-ı revān gibi
   Kişi yüz yérde yüz yérde ḳosa ehl-i niyāz olsa
4. Göreydük baḫt-ı bī-dādı eger bir géce seyrümde
   Dizüme söykenüp ḫˇāba varan ol serv-i nāz [olsa]
5. Cefā-yı yāra ṣabr eyle yüri çoḳ söyleme İsḥāḳ
   Güzellerde ne luṭf olurdı nāz u şīve az olsa

[75a]

326

Ṣānīʿī

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. ʿAsker-i Tātār-ı ġamzeñ at ṣalup cānum Ḫızır
   Ġāret étdi cān u dil mülkini sulṭānum Ḫızır
2. Ḳaldı dil dārüʿş-şifā-yı ʿışḳuñ içre ḫaste-ḥāl
   Şerbet-i laʿlüñle dermān eyle sulṭānum Ḫızır
3. Seyre çıḳsañ naʿre-i ʿuşşāḳile ʿālem ṭolar
   Fitne ṣalduñ ʿāleme āşūb-ı devrānum Ḫızır
4. Dōstum aḳıtma deryālar gibi yaşum benüm
   Şöyle ġāfil çaġlama eşk-i firāvānum Ḫızır

[240] ÜİÇMÇ. g. 259, s. 286-287.

5. Gülsitān-ı kūyuña ḳarşu ṭurup şām u seḥer
   Murġ-ı dil feryād éder ey verd-i ḥandānum Ḫıżır
6. Ārzū-yı vuṣlat-ı cān-baḫşuñ ile dem-be-dem
   Tekye-i dilde ḥayālüñ oldı mihmānum Ḫıżır
7. Göz göz étse Ṣāniʿīnüñ sīnesin tīr-i ġamuñ
   Yüzini döndürmez ol ey verd-i ḥandānum Ḫıżır

[75b]

327

Ḫayālī[241]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Bulınmaz baña hem-dem bezm-i ġamda nāleden ġayrı
   Mey içsem kimse yoḳ sāġar ṣunar teb-ḫāleden ġayrı
2. Maḥabbet mihr-tābından vücūdın maḥv ḳılmış yoḳ
   Ararsañ gülşen-i dehri benümle jāleden ġayrı
3. Metāʿ-ı derdüñ istermiş nesi var lālenüñ elde
   Bir iki ḳana müstaġraḳ yanıḳ pergāleden ġayrı
4. Yaşı encümlerin īṣār édüp māh-ı şeb-efrūzın
   Der-āġūş eylemiş yoḳ devr içinde hāleden ġayrı
5. Ḫayālī ḳara baḫtından şikāyet ḳılmada ḫalḳa
   Ruḫın zerd eyleyüp eşk-i revānın aladan ġayrı

328

[241] HBANT. g.81, s. 431.
1b mey : ne HBANT.
2a mihr-tābından : mihri tabından HBANT.
4a şeb-efrūzın : şeb-efrūzı HBANT.
5a ḳılmada ḫalḳa : ḳılmadı çarḫa HBANT.

Ḫayretī

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Īmān degül mi nūr-ı cemāli Meḥemmedüñ
   Ḳurʾān degül mi yā ḫaṭ u ḫāli Meḥemmedüñ
2. Pāyāna érdi ṣavm-ı firāḳ āḫir oldı ġam
   Geldi érişdi ʿıyd-ı viṣāli Meḥemmedüñ
3. Almaġa göñlümi mey içer laʿl-reng olur
   Çoḳdur baña bu vechle āli Meḥemmedüñ
4. Ehl-i kemāle cevr ü cefā ḳılmadur müdām
   Kiçi yaşında ulu kemāli Meḥemmedüñ
5. Dünyā ġamından olmuşum āzād Ḫayretī
   Biñ cān u dille ḳulı olalı Meḥemmedüñ

[76a]

329

Nevʿī[242]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Ey leb-i dil-ber gibi yoḳdan beni var eyleyen
   Ḫaṭṭ-ı laʿlinden dili dānā-yı esrār eyleyen
2. Ey sehī-ḳāmetleri ḫūb u ser-efrāz eyleyüp
   Rāst-rev ʿāşıḳları ḫˇār u dil-efgār eyleyen
3. Ġonce-veş yāri ḳoyup ḳat ḳat ḥicāb-ı nāzda
   ʿĀşıḳı ʿüryān édüp ser-mest ü bī-ʿār eyleyen

[242] NDMT. g.332, s. 428-429.
2b hˇār : ḫor NDMT.

4. Zāhidi teskīn édüp ʿāşıḳı ser-gerdān eden
   Yérleri sākin gögi şanʿatla devvār eyleyen
5. Her vefāsuz dil-rübāyı maḥrem-i aġyār édüp
   Her belālu ʿāşıḳı maḥrūm-ı dīdār eyleyen
6. Geh cemāl ü geh celālinden tecellī eyleyüp
   Yūsufı şādān édüp Yaʿḳūbı ġam-ḫ̬ˇār [eyleyen]
7. Nevʿīyi āzād ḳıl ʿizzüñ celālüñ ḥaḳḳıçün
   Ey ʿalāyıḳ bendine ḫ̬alḳı giriftār eyleyen

330

Müfred [Ẕātī][243]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Şāhid isterseñ eger ʿışḳ odına yanduġuma
   Ḳıpḳızıl gözdür daḫ̬i bu çeşm-i giryānum benüm

331 *

[Bihiştī][244]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Āh-ı ʿāşıḳdan şaḳın cānā ʿiẕāruñ bāġını
   Ḳarşu ṭutma āteş-i sūzāna gül yapraġını

[76b]

332

Bāḳī[245]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

4a teskīn: sengîn NDMT. ; 4b şanʿat ile : şunʿ ile NDMT.
[243] ZDANT. c.2, g. 884, s. 388. Gazelin ikinci beytidir.
* Beyit, mecmuada "müfred" başlığını taşımaktadır.
[244] BDYA. g.506, s. 506. Gazelin birinci beytidir.
[245] BDSK. g.498, s. 410.

1. Göñül şevk-i ruḫuñla yana geldi
   Cemālüñ şemʿine pervāne geldi
2. Ḥam-ı zülfüñ ki devr eyler yanaġuñ
   İrem ṭāvūsına cevlāna geldi
3. Gelüp kāfir ṣaçuñ ruḫsāruñ üzre
   Yüzün nūrın görüp īmāna geldi
4. Dil-i pür-ḫūn baña bezm-i ġamuñda
   Leb-ā-leb ṭolu peymāne geldi
5. Zebūn olmaz ʿacūz-ı dehre Bāḳī
   Bu meydāna begüm merdāne geldi

333

Velehu[246]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1. Sitem ol server-i ḫūbāna geldi
   Kerem sulṭān-ı ʿālī-şāna geldi
2. Ḳaçup dil tāb-ı ḫūrşīd-i sitemden
   Penāh-ı sāye-i Yezdāna geldi
3. Ḳapuñda dād umar ey şāh-ı ʿādil
   Dil-i Mecnūnı gör dīvāna geldi
4. Cihānda ʿadl ü dād u fażl u dāniş
   Şeh-i ʿādil Süleymān Ḫāna geldi

2b ṭāvūsına : ṭāvūsıdur BDSK.
4a bezm-i ġamuñda : bezm-i ezelden BDSK.
[246] BDSK. g.500, s. 411-412.
1a server-i ḫūbāna : ḥüsrev-i hūbāne BDSK.
4a ʿadl ü dād u fażl u dāniş : ʿadl ü dād u fażl u iḥsān BDSK.

5. Diler kim dād ala Bāḳī felekden

Yüz urup dergeh-i sulṭāna geldi

[77a]

334

Muḥammes-i Sāmiʿī

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

I

Beri gel ʿāşıḳa nāşīliḳ étme ey perī-peyker
Dirīġ étme cemālüñ ʿāşıḳ-ı ṣādıḳlara göster
Münācātum budur Ḥaḳdan müdām ey ruḫları enver
Bu bāġ-ı ʿālem-ārāda olasın daḫi ḫoş dil-ber
Dilüñ bülbül ṣaçuñ sünbül yanaġı gül ḳadüñ ʿarʿar

II

Senüñ āteş-i hecrüñle olupdur dīdeler pür-nem
ʿAded yoḳ cevrüne zīrā nice ṣabr eylesün ādem
Şehā peykān-ı dil-dūzuñ olupdur nīze-i Rüstem
ʿAceb ḫūnī durur ġamzeñ ki ʿāşıḳ ḳatl éder her dem
Atar oklar yayın gezler sīnem gözler çeküp ḫançer

III

Kerem ḳıl ben dil-i üftādeñe baḳma naẓar-kecde
Viṣālüñ ʿıydına tālib olaldan bulmadum necde
Senüñ ḳurbānuñam ey meh-liḳā ḳurbān gerek ḥacda
Yüzüñdür Kaʿbe-i ʿulyāña ʿāşıḳlar ḳılur secde
Bilāl ḫālüñ lebüñ zemzem imām çeşmüñ ḳaşuñ minber

IV

Firāḳuñla fiġāna başlarum ben ey ḫad-i nev-ḫīẕ
Yolında ey yüzi gül olmuşum bir ẕerre-i nā-çīz
Meded maḫzūnuñam inṣāfa gel ey ġamzesi ser-tīz
Şecāʿatle mehābetle olursun ḳāsim-i ḫūn-rīz
Alur cānum döker ḳanum meded ḫālüñ çeküp leşker

V

Bu ṣavt-ı naẓm gūş eyle gör nuṭḳumda ne ḥālet var
Begüm bu şevket-i ʿışḳuñla ḳalbümde mehābet var
Şecāʿat sende ḥatm oldı ki şānuñda saʿādet var
ʿAlī ismindedür ismüm ʿAlī isminde āyet var
Bu Mecnūnı eşigüñde siyeh-rū bende-i aḥḳar

[77b]

335

[Vehbī][247]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Göñül bir pādişāhuñ çehresāy-ı āsitānıdur
   Ki kemter ḫāk-i rāhı reşk-i kuḥl-ı Iṣfahānıdur
2. Gözüm bir dil-berüñ ḫayrān-ı çeşm-i āhuvānıdur
   Ki māh-ı nev anuñ gūyā gümüşden sürmedānıdur
3. Nigāhı kimde cān ḳor diñlemez feryād [u] efġānı
   Cihānuñ ḳahramānı ʿālemüñ ṣāḥib-ḳırānıdur
4. Metāʿ-ı Aḥmed-ābād-ı hünerdür naẓm-ı Vehbīnüñ
   Efendüm ḳadrüñi bil ʿālemüñ ġayb armaġanıdur

336 *

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. O şāhuñ gerçi luṭf-ı merḥametde yoḳdur aḳrānı
   Velīkin çekmesün bir kerre tīr-i tīġ-ı müjgānı

337

5a ala : ola BDSK. ; 5b Yüz urup dergeh-i sulṭāna geldi : Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭāne geldi BDSK.

[247] SVHD. g. 50, s. 545-546.

4a ʿālemüñ : ʿālem-i, SVHD.

* Bu beyit, bir önceki gazelin üçüncü beyti olarak verilse de kafiye ve anlam açısından farklılık göstermektedir. Seyyid Vehbî Divanı'nda da bu beyit bulunmamaktadır.

[Veysī][248]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Āh kim olsa gerek pūşiş-i tābūt-ı fenā
   Ḫilʿat-i pādişeh ü ḫırḳa-i peşmīn-i gedā
2. Bir bahāya ṣatılur dest-i ecelden āḫir
   Zer-nişān efser-i şāhān u külāh-ı fuḳarā
3. Bir olur külbe-i dervīş ile ḳaṣr-ı şāhī
   Āteş-endāz olıcak ṣāʿiḳā-i ḳaḥr-ı Hudā*
4. Serdī-i bād-ı hevā cānumuza kār étdi
   Saña ḳaldı işümüz ey kerem issi Mevlā
5. Veysī-i ḫaste-dile ḳudret-i nuṭḳ étme dirīġ
   Ol zamān ki ola dem-beste zebān-ı büleġā*

338

Her aşum her işüm
Ṭāliḥ tā ezelden ? ḫāk ?
? ṭalan var nice derde ṣalan var

[78a]

339

Küllemā deḫale ʿaleyhā Zekeriyyā'l miḥrāb[249]

---

[248] VDZT. g. 3, s. 189.

* "Olıcak" kelimesindeki son harf kef ile yazılmıştır.
4a bād-ı hevā : bād u hevā VDZT.
* Beyit tekrardan yazılmıştır.

[249] Âl-i İmrân suresi 37. Ayet. "Bunun üzerine rabbi ona hüsnükabul gösterdi ve onu güzel bir şekilde yetiştirdi. Zekeriyya'yı da onun bakımı ile görevlendirdi. Zekeriyyâ onun bulunduğu yere, mâbeddeki odaya her girdiğinde yanında (yeni) bir rızık bulur ve "Ey Meryem Bu sana nereden ?" diye sorar, o da "Allah tarafından" cevabını verirdi. Kuşkusuz Allah dilediğine sayısız rızık verir. (Karaman vd. , 2020, 60-61).

[ma]ṣārıfı baḳladan alınan alınan

[78b][250]

340

Ṣarılmazsın

Efendüm senden ayrılmam ḳulum bir yana

Yolunda ölmekdür ḳasdum Ḫudā ger cānum

Ayrı düşdüm vaṭānumdan ilümden

Bıraḳduñ bizi ḳurbet ellere ṣarıldı

[79a]

341

Revānī Rāst[251]

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1. Begüm sen mülk-i ḥüsne pādişāsın

   Güneş-ruḫsārsın zerrīn-ḳabāsın

2. Firengī al aṭlasdur mey-i nāb

   Ne ḳıymet aña hīç ṣorma şırāsın

3. Raḳīb aġlamaġ ile yüz aġardmaz

   Yedi deryā yumaz yüzi ḳarasın

---

[250] Bu varakta mensur metin yer almaktadır. Akçe, gümüşten zekât vermek ve kumaş gümrüğünü hesaplamak isteyen birinin bunu nasıl yapacağını anlatmıştır. Bu durumun bir örneğini de hesaplayarak göstermiştir. Ayrıca bu mensur metnin içerisinde bir de mühür bulunmaktadır: Tevekküli ʿalā Haliḳī ʿabdihi Ḥasan

[251] RDZA. g.276, s. 337.
1a Begüm : Hem 10884.

4. Ḳadeḥler gibi ḳanlar yuṭmayınca
   Bu devrānuñ kişi ṣürmez ṣafāsın
5. Eger dérseñ ki ber-ḫūrdār olasın
   Revānīnüñ duʿāsın al duʿāsın

342

Āhī fermāyed[252]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Saña yanmaġa yeter ḥālümi geh gāh baña
   Elif-i sīne ile dāġ-ı dilüm āh baña
2. Kimler ile géceler kimler ile aḫşamlar
   Kim iki hefte durur gelmedi ol māh baña
3. Tīr-i ġamzeñ yine sīnemde iki zaḫm urdı
   İki göz ile naẓar eyledi ol şāh baña
4. ʿIşḳı terk eyle baña ʿaḳluñ ile ol yüri dér
   Gör ne ġavġālar éder bu dil-i gümrāh [baña]
5. Rūz-ı firḳat nicedür gösterem Āhīye démiş
   Meded ol günleri göstermesün Allāh baña

[79b]

343

Āhī Rāst[253]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

5a olasın : olayın RDZA.
[252] ADNS. g.9, s. 83.
4b ġavġavlar : ağular ADNS.
[253] ADNS. g.15, s. 89.

1. Dérler ki ʿāşıḳ olana yā ṣabr u yā sefer
   Ṣabrum tükendi lāzım olupdur baña sefer
2. ʿIşḳuñ müsāfirini iñen yaḳma dōstum
   Ā ḳıble-gāh-ı Kaʿbe-i maḳṣūdum ā sefer
3. Dil bir yaña çeker saña cān bir yaña beni
   El-ḳıṣṣa vācib oldı baña bir yaña sefer
4. Görsem yüzüñi göñlüñe ölmek gelür hemīn
   Zīrā begüm mübārek ola gün ṭoġa sefer
5. Dil-ber mahallesinden ıraġ etmiş Āhī[yi]
   Yazıḳ degül mi eyleye bir mübtelā sefer

344

Fevrī rāst

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Şīrlerdür ehl-i ʿışḳuñ yaşları zencīrler
   Kimde var şāhum gümüş zencīrlerle şīrler
2. Göz göre yollar keser iki ḥarāmī gözlerüñ
   Ḳolları üzre kemānlar bellerinde tīrler
3. Gördiler miḥrāb-ı ebrūñı rükūʿa vardılar
   Ṣanma ḳıblem zaʿf-ı tende münḫasifdür pīrler
4. Bu ne bī-ḥad ceng olur iki ḥarāmī gözlerüñ
   Biri birine ḳoyar her laḥẓada şemşīrler
5. Fevrīnüñ cānın lebüñ alsun ḫaṭuñ érişmeden
   Hāy érer ʿömrüm ecel hīç étmesün teʾḫīrler

[80a]

4a gönlüñe ölmek gelür hemīn : gönlüme ölmek gelür hemân ADNS.

345

Güfte-i Revānī[254]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Rūz-ı ʿıyd oldı yine güm güm öter mey-ḫāne[ler]
   Göklere çıḳdı ṣadā-yı naʿra-yı mestāneler
2. Gūyiyā şerbet şarāb [u] mey-fürūş imiş ḥakīm
   Ḫasteler maḥmūrlar dārüʿş-şifā ḫum-ḫāneler
3. Gül budaġında ḳızıl güller açılmış ṣanuram
   Sāḳīyā meh-rūlar aldıḳça ele peymāneler
4. Keṣret-i ʿuṣṣāḳdan incinme ḥüsnüñ çāġıdur
   Nev-bahār olduḳça artar ey perī dīvāneler
5. Gözlerine mesken olmazdı Revānī cān u dil
   Ger ḥarāmīler yataġı olmasa vīrāneler

346

Velehu[255]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Göñülden gitmedi şevḳi nigār[uñ] zevḳi ṣaḥbānuñ
   Mey ü maḥbūb olmasa nesi var idi dünyānuñ
2. Teferrüc-gāh édinsünler cemālüñi ḳo ʿāşıḳlar
   Benüm çoḳ sevdügüm yoḳdur ziyānı çün temāşānuñ

---

[254] RDZA. g.62, s. 212.
1b çıḳdı : irdi RDZA.
2a imiş : olmış RDZA.
3b sāḳīyā meh-rūlar : sâkı-i meh-rûlar RDZA.
[255] RDZA. g.208, s. 297.
1b mey ü maḥbūb : mey ü mahbûbı RDZA.

3. Ḳara gözlüler alurlar benüm göñlümi vérmezler
ʿAcāyib memleket ancaḳ olupdur alan alanuñ
4. Şarāb-ı nāzdan mest-i ġurūr olsa ʿaceb mi yār
Cihān ḥayrānı olmışdur bu ḥüsn-i ʿālem-ārānuñ
5. Revānī gözleri yārüñ göñül mülkin éder tārāc
Ḥarāmīler bilür ḳadrin cihān içinde yaġmānuñ

[80b]

347

Necātī fermāyed[256]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Dédüm ḥüsnüñ berātında nedür zülf-i siyāh egri
Dédi bu Rūmdur dervīş olur tevḳīʿ-i şāh egri
2. Güzeller taḫt-gāhına geçüp ẓulm étme sulṭānum
Ṣakın ʿāşıḳlar āhından kim olmaz dūd-ı āh egri
3. Ḳaşuñ sevdasına zāhid makām édindi miḥrābı
Ḳad ü zülf-i ḫayāl ile olur geh ṭoġrı gāh egri
4. Benüm serv-i ḫırāmānum raḳībüñ varma yanına
Elif kim ulaşur lāma olur bī-iḫtiyār egri
5. Elā ey āfitāb üzre hilāli görmeyen kimse
Gör ol ḫūrşīd-ruḫsārı gezer zerrīn külāh egri

3a ḳara gözlüler alurlar : ela gözlüler aldular RDZA.
5a göñül mülkin éder tārāc : ider dil mülkini târâc RDZA.
[256] NDANT. g.597, s. 519. NDANT'de gazel dokuz beyittir.
2a güzeller : güzellik NDANT. , geçüp : çıkub NDANT. ; 2b kim : ki NDANT.
3a sevdasına : miḥrābına 10884. ; 3b ḳad ü zülf-i ḫayāl ile : ḳad ü zülfüñ hayâliyle NDANT.
4a serv-i ḫırāmānum : serv-i serefrâzum NDANT. , varma yanına : yanına varma NDANT. ; 4b elif kim ulaşur lāma olur bī-iḫtiyār egri : elif ki ulaşa lâma olur biiştibâh eğri NDANT.
5b gezer : giyer 10884.

6. Ḳaşuñ olmasa miḥrābı ne aṣṣı zühd ü ṭāʿatden
Yıḳılmaḳ yegdür ol mescid ki ola kıble-gāh egri
7. Necātiye ölüm yegdür bu dirlikden maʿāẕallah
Raḳīb-i rū-siyeh ṭoġrı ola ben bī-günāh egri

348

Velehu[257]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Ḥāşe lillāh çāk-ı dāmān olasın sen gül gibi
Yūsuf-ı gül-pīrehensin pāk-dāmen gül gibi*
2. Ḫalḳ-ı ʿālem hep el üstinde dutarlarsa seni
Bir kezin yüz döndürebilsüñ dikenden gül gibi
3. Yigit olduñ dōstum nūş eyle cām-ı lāle-reng
Pīr elinden gel berü bir ṣanʿat ögren gül gibi
4. Sāḳīyā ṭoldur berü cām-ı ser-encāmı bugün
Güldi dünyānuñ yüzi açıldı gülşen gül gibi
5. Gülmek olmazsa Necātī aġlamaḳ ḫod ḫāżıruñ
Gülşen olmazsa müyesser üşde külḥan gül gibi

[81a]

349

Ḫākī

feʿilātün feʿilātün feʿilün

6a zühd ü ṭāʿatden giyer : zühd ü takvâdan NDANT.
[257] NDANT. g.587, s. 512-513. NDANT'de gazel yedi beyittir.
* Metinde pāk-dāmān olarak yazılmıştır.
2a üstinde : üstine NDANT.
4a bugün : kim NDANT.

1. Deheni būsesini saña nigār
   Umaram yoḳ démez ey dil güle var
2. Yüzüme gül güle baḳ bülbülüñem
   Beni aġlatma dédüm güldi nigār
3. ʿĀşıḳuñ başı belā kūhıdur
   Anda iki gözi bir başlu bıñar
4. Bu géce zülf-i siyāhı o mehüñ
   Gelüp eyvān-ı dile ḳıldı ḳarār
5. Biricik Ḫākī ḳuluñ pādişehüm
   Dehenüñ yoḳ démesüñ öpse ne var

350

Vālihī rāst

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Dāġ dāġ üzre urup cismüme rūz-ı firḳat
   Āteş-i hecr ile yaḳduñ beni ey dil ḳat ḳat
2. Étdi meclisde meger rıṭl-ı girānı taḥfīf
   Ṣūfī bezm ehline vérmiş yine ḫaylī sıḳlet
3. Ellere çünki vefā eyler imiş minnet ile
   Bilürin baña vefā édecegin bī-minnet
4. Çıḳmasun déyü ḫayālüñ ṣanemā dīdemden
   Dem-be-dem çeşmümi yumduġuma budur ʿillet
5. Ġayra étdikçe cefā aña vefā eyler iseñ
   Öldürür Vālihī dil-ḫasteñi cānā ġayret

[81b]

351

Meylī[258]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Murġ-ı dil ey yüzi gül kūyuña varmaġ ister
   Ṭalabır bāl [u] peri yoġ iken uçmaġ ister
2. Yār eşigine varup ḥālümi iʿlām étsün
   Dōstlar şol kişi kim Kaʿbeye varmaġ ister
3. Bir yüzi gül lebi mül ṣaçları sünbül sūsen
   Lāle gibi yüregi üzre şu kim dāġ ister
4. Vérdügi rifʿata ey dil felegüñ aldanma
   Seni bir luʿb ile ol gökden uçurmaġ ister
5. Cān vérür leblerini öpmege yārüñ Meylī
   Sanmañuz siz anı kim būse[yi] aylaġ ister

352

Ḥāfıẓ fermāyed[259]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. ʿIyd-ı vaṣlına nigāruñ beni ḳurbān eyleñ
   Bir gedāyum ʿadem iḳlīmine sulṭān eyleñ
2. Üstüḫ̮ānumla ḳonuḳlañ eşigi itlerini
   Ol bahāneyle beni kūyına mihmān eyleñ
3. Ġam-ı hecriyle ölürsem serümüñ kāsesini
   Ser-i kūyında sifāl-i seg-i cānān eyleñ

[258] TŞAS. s. 826-27.
1b ṭalabır : talbınur TŞAS.
[259] TŞMİG. s.125-126.
2a itlerini : seglerini TŞMİG. ; 2b ol : o TŞMİG.

4. Gözlerümden akıduñ ḳanlu ciger pārelerin
   Ṭaġ u ṣaḥrāyı ṭolu lāle-i Nuʿmān eyleñ
5. ʿIşḳınuñ gencine vīrāneyimiş mesken olan
   Ey ġam u ġuṣṣa dil-i Ḥāfız[ı] vīrān eyleñ

[82a]

353

Ṣādıḳ[260]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Sīm pergār ile çizdi meh-i nev taṣvīrüñ
   Ḫāme-i zerle şihāb étdi gelüp taḥrīrüñ
2. Cān-ı ādemle sirişt étdi melāʾik bil ki
   Ey perī ʿālem-i fıṭratda senüñ taḫmīrüñ
3. Vāḳıʿamda seni bir ḥüsn ile seyr étdüm ki
   Hele ben ey meh-i Kenʿān édemem taʿbīrüñ
4. Vaṣf-ı ruḫsāruña cānın éridür ammā kim
   Dolaşıḳdur dili şemʿüñ édemez taḳrīrüñ
5. Geçer ey meh bu toḳuz çenber-i jengārīden
   Her ki Ṣādıḳ gibi ḳapuñda ola Ḳıṭmīrüñ

354

Fiġānī[261]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

4a akıduñ : akıdup TŞMİG. ; 4b lāle-i Nuʿman : lāle-i derman TŞMİG.
5a mesken olan : cāy-ı ḳarār TŞMİG.
[260] SDAS. g. 319, s. 466-467.
3b édemem : ideyim SDAS.
[261]FDAK. g. XXXII, s. 62.

1. ʿIşḳ illerinde şāh-ı belānuñ sipāhıyuz
   Mecnūn gibi diyār-ı ġamuñ pādişāhıyuz
2. Eṭrāfımuz alursa n'ola leşker-i belā
   Ġam pādişāhınuñ güzelüm bār-gāhıyuz
3. Ṭutdı cihānı şaʿşaʿa-yı nūr-ı ʿışḳumuz
   Derd ü belā feleklerinüñ mihr ü māhıyuz
4. Mecnūn gibi esīr-i ġam olaldan ey göñül
   Dīvānelük vilāyetinüñ pādişāhıyuz
5. Sīnemde yandı ṭaġ-ı belādan çerāġ-ı ʿışḳ
   Pīr-i ġamuñ Fiġānī bugün tekye-gāhıyuz

[82b]

355

Emrī[262]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Ey dost biz gedā degülüz ʿışḳ şāhıyuz
   Ḳullanıruz zamānı cihān pādişāhıyuz
2. Perr-i siyāhdur başumuzda hevā-yı zülf
   Sulṭān-ı mülk-i miḥnete tābīʿ sipāhīyüz
3. Zülfüyle kāküline suʿāl eyledüm dédi
   Bir sūḫte-dilüñ eṣer-i dūd-ı āhıyuz
4. Çeşm-i zamāna kuḥl-ı cilādur ġubārumuz
   Pīr-i ṭarīḳatüñ ṣanemā ḫāk-i rāhıyuz

1a sipāhıyuz : penāhıyuz FDAK.
[262] EDYS. g. 206, s. 131.
2a hevā-yı zülf : perr-i siyah 10884.
3a zülfüyle kāküline suʿāl eyledüm dédi : zülf ü ḫaṭına aṣlını ṣordumdı didiler EDYS.

5. Başda şuʿāʿ-ı āteş-i āhıyla Emriyā
ʿĀlem sarāyınuñ şeh-i zerrīn-külāhıyuz

356

Fiġānī[263]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Mıḳrāż-ı ġamzeñüñ işi ʿuşşāḳa pāredür
Āvāre diller anuñiçün pāre pāredür
2. Ey māh sīnem oldı benüm āsumān-ı mihr
Yér yér şerāre anda nitekim sitāredür
3. Bezm-i fenāda vérdi ṣadā çār-ʿunsurum
Raḳḳāṣ-ı ʿışḳ elinde o bir çār-pāredür
4. Ḫaṭṭ-ı ġubāruñuñ yazamazlar miṣālini
Nāmeñ yanında ḫāmelerüñ yüzi ḳaradur
5. Ṭāvūsı oldı çarḫ-ı berīnüñ bu dūd-ı āh
Yér yér beñekler aña Fiġānī şerāredür

[83a]

357

Bāḳī[264]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Tīr-i ġam-ı nigār ile ten yara yaradur
Şemşīr-i cevr-i yār ile dil pāre pāredür

[263] FDAK. g. XIV, s. 44.
1a pāredür : yaradur FDAK.
2b şerare anda nitekim : şirār-i sūz-ı dil FDAK.
3a verdi : urdu FDAK.
[264] BDSK. g. 92, s. 157. BDSK'de gazel altı beyittir.

2. Öykünse ḥüsnüñe ne ġam ey āfitāb-ı ḥüsn
Māh-ı sipihr kemdür o ne yüzi ḳaradur
3. Eşʿārum içre vaṣf-ı leb-i yār gūyiyā
Āb-ı zülāl içinde yatur laʿl-pāredür
4. Çeşm-i ḥaḳāret ile naẓar ḳılma dōstum
ʿUşşāḳ-ı ḫaste-ḥāli de Allāh yaradur
5. Bāḳī derūnum āteşinüñ dūdıdur felek
Mihr-i sipihr-i āhum odından şerāredür

358

Fiġānī[265]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Ḫālüñ ġamıyla tāzeledüm sīne ṭaġını
Yaḳdum dil ehlinüñ o söyünmüş çerāġını
2. Başın elinde gördi bu bezm-i zamānede
Her kim ki içdi cām-ı maḥabbet ayaġını
3. Fenn-i cefāda zülfine ey dil belī déyüp
Mengūş-ı yār ṭutdı öñinde ḳulaġını
4. Tātār-ı zülfi yādına ʿazm-i sefer ḳılan
Kūy-ı belāda eylesün evvel ḳonaġını
5. Görsem Fiġānī cām-ı mey içre ḥabāb-ı āl
Bezm-i fenāda yād éderüm Cem otaġını

[83b]

359

2a ḥüsnüñe : ḫaddüñe BDSK.
[265] FDAK. g.XCIV, s. 124.

Mesiḥī[266]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Yandurdı lālenüñ ruḫuñ ey meh çerāġını
   Şemʿüñ eritdi ḥasret odı içi yaġını
2. Öykünürem ṣaçuña déyelden ne söylenür
   Ey gül benefşe ardına atsun ḳulaġını
3. Göster cemālüñ āyīnesin sen muḳābele
   Görsün ḳamer daḫi nicedür yüzi aġını
4. Cāmını ḳodı meclis-i cānāne geldi Cem
   Sāḳīnüñ ol da bir yaña aldı ayaġını
5. Yārüñ Mesīḥī kāküline nisbet eyleyüp
   Vérdi ṣabā hevāya hümānuñ dimāġını

360

Ḫayālī[267]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Derd ser-leşkerine bekledi Mecnūn vādī
   ʿIşḳ derbendine ṣaldı ḳaravul Ferhādı
2. İnṭizār ile biri cānını teslīm étdi
   Biri Şīrīn ġam ile kūhdan aldı dādı
3. Göñlümi yıḳmaġa ol seng-dil almış ele ṭaş
   Līk maʿmūr édeyin dér o ḫarāb-ābādı

---

[266] MDMM. g. 256, s. 278.
2b atsun : dutsun MDMM.
[267] HBANT. g.64, s. 422.
1a ser-leşkerine : ser-leşkeri ile HBANT.
2b ġam ile : ġami ile HBANT.
3b līk : belki HBANT. , 3b o : bu HBANT.

4. Servüñ eflāke eger başı érerse ṣanemā
   Ḳaddüñe bende iken istemez ol āzādī
5. Ṭayanup ḥüsnüñe cevr étme Ḫayālī ḳuluña
   Bir ḳıl üstinde durur ḫūbluġuñ bünyādı

[84a]

361

Bāḳī[268]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Oldı dil bir büt-i şīrīn-dehenüñ Ferhādı
   Aña lālā geçinür Ḫüsrev ü Şīrīn dādı
2. Billāh ey naḫl-i ter ol şīve-i reftār nedür
   Serv-i āzāduña ḳul eyledigi şimşādı
3. Ey ṣabā zülf-i dil-āvīzini taḥrīk étdüñ
   Bu ḳadar fitne vü āşūba sen olduñ bādī
4. Hem-demümdür şeb-i firḳatde benüm ḫaste göñül*
   Ögerek göge çıḳardı bu géce feryādı
5. Cevre ḳatlanmaḳ olurdı n'édelüm ey Bāḳī
   ʿAhd-i ḫūbān gibi yoḳ ṣabrımuzuñ bünyādı

362

Şuhūdī[269]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

5a Ḫayāli ḳuluña : Ḫayālīye ki çün HBANT.
[268] BDSK. g. 520, s. 423.
2b eyledigi : eyledün'a BDSK.
* Metinde "hem-demüm durur" şeklinde yazılmıştır.
4a benüm : diyü BDSK.
[269] TNCK. c. 2, s. 514. Bu çalışmada burada bulunan gazelin 1. ve 4. beyiti yer almaktadır.

1. Dehānuñ fikr[i] dilde ġonce-i gülzār-ı cānumdur
   Ḫayāl-i serv-i ḳaddüñ ḫaylīden ḫāṭır-nişānumdur
2. Riyāż-ı gülşen-i kūyuñ zülāl-i laʿl-i dil-cūyuñ
   Benüm ārām-ı cānumdur benüm rūḥ-ı revānumdur
3. Ser-ā-ser zaḫm-ı peykānuñla her bir üstüḫˇān tende
   Müzeyyen ġonçeler birle nihāl-i gülsitānumdur
4. Firāḳ-ı laʿl-i nābuñla belā bezminde ey sāḳī
   Dem-ā-dem eşk-i ḫūnīnüm şarāb-ı erġuvānumdur
5. Şeh-i ʿışḳam Şuhūdī çarḫ-ı aṭlas şām-ı ʿişretde
   Şerār-ı nār-ı āhumla münaḳḳaş sāyebānumdur

[84b]

363

Bāḳī[270]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Ruḫuñ ʿaksiyle ṣaḥn-ı dīde bāġ [u] gülsitānumdur
   Nihāl-i ser-bülendüñ ḫaylīden ḫāṭır-nişānumdur
2. Göñül iñler ġamuñdan dem-be-dem eşk-i revān aġlar
   Bu bāġuñ çeşmesārı hep benüm eşk-i revānumdur
3. Temāşā-yı gül ü gülşende ārām eylemez cānum
   Ser-i kūyında cānānuñ ġaraż ārām-ı cānumdur
4. Şerār-ı nār-ı āhumla sipihrüñ ṭās-ı pūlādı
   Döner her şeb belā bezminde cām-ı zer-nişānumdur

1a dehānuñ : dehānı TNCK.
[270] BDSK. g. 128, s. 180-81.
2a eşk-i revānum : rūh-ı revan BDSK.

5. Yaşum deryādur ey Bāḳī içinde şāḫ-ı mercānı
Ḫayāl-i naḫl-i bālā-yı nihāl-i erġuvānumdur

364

Bāḳī[271]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Biz ki ṭabʿ-ı pāk ü ḳalb-i pür-ṣafāya māliküz
Cām-ı Cem āyīne-i ʿālem-nümāya māliküz
2. Ḫānümānı nʾeylerüz bu künbed-i mīnāda biz
Pādişāh-ı ʿālemüz sırça serāya māliküz
3. Yaşumuz deryālara döndürdi cevr-i rūzgār
Ḥāliyā ey māh-rū baḥr-i belāya māliküz
4. Tīre-dildür lāle-i Nuʿmānı ʿarż étmeñ bize
Gül gibi cām-ı şarāb-ı dil-güşāya māliküz
5. Ser-firāz olsaḳ bu devr içre ʿaceb mi Bāḳiyā
Biz ṣürāḥī-veş bugün rengīn-edāya māliküz

[85a]

365

ʿUbeydī[272]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Biz ki bu devr içre cām-ı dil-güşāya māliküz
Rindler serdārıyuz sırça serāya māliküz

[271] BDSK. g. 191, s. 217-218. BDSK'de gazel yedi beyittir.
1b Cām-ı Cem : gūyiyā BDSK.
2b pādişāh-ı ʿālemüz : ʿālemüñ sulṭānıyuz BDSK.
[272] UDÖA. g. 112, s. 363-364.
1b rindler serdārıyuz : mülk-i şevḳüñ şāhıyuz UDÖA.

2. Cāmdan yād eylerüz dāʿim ṣafā devrānını
Ṣūfī biz āyīne-i ʿālem-nümāya māliküz
3. On sekiz biñ ʿālemi āşüfte étmiş kendüye
ʿIşḳ dérler adına bir dil-rübāya māliküz
4. Biz şeh-i dünyāya istiġnā ṣatarsaḳ yéridür
Ḫāk-i pāy-ı yāre érdük kīmyāya māliküz
5. Ey ʿUbeydī n'ola vaṣf étseñ miyān ile lebin
Biz ḫayāle ḳādirüz rengīn-edāya māliküz

366

ʿĀlī[273]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Şebüm tār étdi rūzum tīre baḫtum ḳara ṣabrum mū
Siyeh-çeşm ü siyeh-ebrū siyeh-ḫāl ü sīyeh-gīsū
2. İki çeşmüm yaşın gülgūn édüp baġrum dilüm pür-ḫūn
İki laʿl-i leb-i mey-gūn iki ruḫsāre-i gül-bū
3. Dehānuñ yoḳ leb-i laʿlüñle dendānuñ ne ḥikmetdür
ʿAdem baḥrinde bir laʿlīn ṣadefde bu ḳadar lüʾlüʾ
4. Meḥemmed-nām bir Aḥmed meh-liḳā maḥbūba ḳul oldum
Ṣanasın çār-yār olmuş durur ol şāha çār-ebrū
5. İlet bu naẓm-ı gevher-bārı ṣun destine ey ʿĀlī
Lebin öpmek ḳadar vardur okursa bir kez ol meh-rū

[85b]

367

2b ṣūfī biz : ṣofīyüz UDÖA.
[273] GAİHA. g. 1170, s. 1071-72.
4b şāha : şāh-ı GAİHA.

Maḳālī

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Geymiş ḳabālar ol şeh-i ʿālī-cenāb sürḫ
   Girmiş boyunca ḳanlara sanmañ ṣiyāb sürḫ
2. Ruḫsār-ı zerdüm éde déyü fāş mihrüñi
   Çekdüm yüzüme ḳanlu yaşumdan niḳāb-ı sürḫ
3. Ḫarcama ki yoluñda yaşum bī-şumār sīm
   Her tāze ḳanlu dāġ-ı tenüm bī-ḥesāb sürḫ
4. Deşt-i belāda lāle degül ḳana ġarḳ olup
   Yatur hezār efser-i Efrāsiyāb sürḫ
5. Beñzer Maḳālī ḳanuña aşlar yérer senüñ
   Geymiş ḳabālar ol şeh-i ʿālī-cenāb sürḫ

Raḥmī[274]

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. Aġlar Cemüñ firāḳına ṭurmaz şarāb-ı sürḫ
   Ḳanlu yaşını dökmege çeşmi ḥabāb-ı sürḫ
2. Gül-gün cāmesiyle görinse seḥer nigār
   Gūyā şafaḳda ẓāhir olur āfitāb-ı sürḫ
3. ʿAks-i lebüñle dīdem olursa ʿaceb mi al
   Rengīn olur olur ise kāse pür āb-ı sürḫ*

[274] BRME. , g.26, s. 163.
1a ṭurmaz: acır BRME. ; 1b ḥabāb-ı sürḫ : tınâb-ı sürh BRME.
2b gül-gün : gülgûni BRME. ; 2b ẓāhir: tâliʿ BRME.
* Metinde "olur kāse olur ise" şeklinde yazılmıştır.
3b olur ise pür āb-ı sürḫ : olur cemâli mey-i laʿl-i nāb-ı sürḫ BRME.

4. Müjgānum üzre ki görünen pāre-i ciger
   Tennūr-ı dīdem içre olupdur kebāb-ı sürḫ
5. Gün görmedük nigār durur jāle Raḥmiyā
   Oldı çemende lāle aña cāme-ḫˇāb-ı sürḫ

[86a]

369 *

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

I

Elā ey āfitāb-ı evc-i istiġnācıġum Muṣlı
Göñüller ḳapmada bī-bāk u bī-hem-tācıġum Muṣlı
Perīler içre sensin sen melek-sīmācıġum Muṣlı
Bu ṭarzı bu letāfetle bu ḥüsn ü bu ḳıyāfetle
Benüm bī-miṣl ü bī-mānend ü bī-hem-tācıġum Muṣlı

II

Senüñ ḥüsnüñ benüm ʿışḳum yanında oldı efsāne
Maḳālāt-ı gül [ü] bülbül ḥadīṣ-i şemʿ [ü] pervāne
ʿAcebdür ḫarbe-i ʿışḳuñ beni ḳılmazsa dīvāne
Bu ṭarzı bu leṭāfetle bu ḥüsn ü [bu] ḳıyāfetle
Benüm bī-miṣl ü bī-mānend ü bī-hem-tācıġum Muṣlı

370

[Behrām]

I

Seḥer seḥer tek yél eser

4a üzre ki : üzre bu BRME.
5a nigār : ʿarūs BRME. s.163.
* Bu şiir, nazım şekli olarak muhammese benzemektedir. Ancak bir şairin bir beytinin de tahmis edilmiş olma ihtimali söz konusudur.

A sen dil-ber a sen dil-ber

İyi ḫoş mısın ṣaġ

A sen dil-ber a sen dil-ber Dost dost güzel dost

II

Kim İncil oḳur kim Furḳān

ʿĀrif isen bir ḫarfe ḳan

Ḳāmet-i dār-ı zülfi urgan

Beni dār[a] asan dil-ber Dost dost güzel dost

III

Ne görürseñ sen bu ḫānda

Güher dökerler dehānda

Ne men ḳaluram cihānda

A sen dil-ber a sen dil-ber Dost dost güzel dost

IV

Açıl ḳızıl güller ile

Söyleş ehl-i diller ile

Ḳuluñ Behrām iller ile

ʿĀşıḳına güş dil-ber Dost dost güzel dost

[86b]

371

Refʿī rāst

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. Encümle hilāli biri birine çaḳarlar

Bu ḫalḳ gehī naʿla gehī mīḫa ḳaḳarlar

2. Mihri saña öyküdügiçün şaʿşaʿa ṣanma
   Meydāna alup gelmege zencīre daḳarlar
3. Cān başladı ṭutuşmaġa āhen gibi baġrum
   Beñzer ki yine bu dil-i sengīne çaḳarlar
4. Sünbülleri ḥaḳḳında küfür söyledi beñzer
   ʿŪdı iletüp anuñ içün oda yaḳarlar
5. Dil ḫançerüñe düşdügüñi ṭuyalı Refʿī
   Peykānları her dem anı başına ḳaḳarlar

372

Velehu

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Dem olmaz kim müjeñle cān u dil ġavġāya girmezler
   Ciger-dār olmayanlar cengde ālāya girmezler
2. Çekildi ʿaḳl u cān gördi dil zülfün ile pīç-ā-pīç
   Belī ġavġāda ʿārifler varup ālāya girmezler
3. Gözüm merdümleri ṭañ mı yaşdan aġlamazlarsa
   Şināver olmayanlar göz göre deryāya girmezler
4. Ḫarābāt erleri şunlar durur kim künc-i ʿuzletde
   Çıḳup ʿarż étseler ḳaṣr-ı felek-fersāya girmezler
5. Ḥaḳīḳat ʿāşıḳ-ı dīdār olan anlardur ey Refʿī
   Eger teklīf olınsa cennetüʿl-Meʾvāya girmezler

[87a]

373 *

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

* Bu beyit mecmuada "müfred" başlığını taşımaktadır.

1. *Dil-i men ez-heme ḫūbān turā giriftār est*

   Ḫarāb-ı Ṭūr-ı tūem ve'r ne ḥüsn-i bisyār est

374

ʿUlvī[275]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. Gerçi kim ʿāleme çoḳ dil-ber-i mümtāz gelür

   Ḥaḳ budur kim saña beñzer güzelüm az gelür

375

Ġazel-i Seliḳī[276]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. ʿArż-ı ḥāl étmege ey şeh nice açam dehenüm

   ʿĀleme od bıraġur sūz-ı dilümden süḫanum

2. Ḫaṭ u zülfüñ ḳo helāk eylesün ey dost beni

   Mūr u māra çü ġıdā olsa gerekdür bedenüm

3. Ey semen-çehre beni öldüre ger müjgānuñ

   Ḥūrīler sūzen-i ġamzeyle dikerler kefenüm

4. Ḥamdü lillāh beni kūyuñda raḳībüñ göremez

   Ki bilüñ fikri ile şöyle ḫayāl oldı tenüm

5. Ārzū-yı ser-i kūyıyla ölürsem yārüñ

   Gülşen-i bāġ-ı cinān ola Seliḳī vaṭanum

376

[275] DUBÇ. g. 142, s. 400-401. DUBÇ'de gazel yedi beyittir.
[276] SŞÖZ. g.45, s. 239.
4b ki : kim SŞÖZ.

Naẓīre-i Raḥmī[277]

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilātün

1. Ġam-ı hicrān ile şol deñlü żaʿīf oldı tenüm
   Üstüḫˇāna ṣarılu rişteye döndi bedenüm
2. Ger ölem cennet-i kūyuñda ġam-ı zülfüñ ile
   Ḥūrīler ḫulle-i sündüsden éderler kefenüm
3. Beni Mecnūn édeli ṭurre-i leylüñ cānā
   Penbe-i dāġum olupdur ṣanasın pīrehenüm
4. Şöyle üns oldı ḫayālüñ baña ey mūnis-i cān
   Ġayrı söz söylemezem vaṣf-ı lebüñdür süḫanum
5. Raḥmiyā naẓm-ı Niẓāmīye müşābih dér idi
   Gūş-ı Selmān işideydi kelimāt-ı ḥasenüm

[87b]

377

Revānī rāst[278]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Dōstum gel ḳaçma luṭf ét ʿāşıḳ-ı ġam-nākden
   Āfitābı gör ki hergiz yüz çevürmez ḫākden
2. Çārsū-yı ġamda tīr-endāz āhumdur bugün
   Ṣanʿatiyle oḳ geçüren şīşe-i eflākden

[277] BRME. g. 136, s. 231.
2b ḥūrīler : hûrlar BRME. , ḫulle-i sündüsden : ḫulle vü sündüsden BRME.
4b söylemezem : söylemem BRME.
5b Gūş-ı Selmān işideydi : Gûş-ı Selmâna irişse BRME.
[278] RDZA. g. 265, s. 330-331.
2a çārşū-yı ġamda : ʿışk bâzârunda RDZA.

3. Ejdehā gibi aġız açdı yine meclisde çeng
   Hey meded sāḳī bize şol mey déyen tiryākden
4. Al bayraḳ daḳdı sancaġına sulṭān-ı ġamuñ
   Şuʿle ẓāhir olalı bu āh-ı āteş-nākden
5. Ṣoḥbet-i maḥbūb-ı meyden ḫalḳı menʿ étmez idi
   Nāṣıḥuñ ʿaḳlı Revānī ḳalmasa idrākden

378

Velehu

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Ḳaşuñla kirpigüñ zülfüñ dirilüp ḳatl içün cāna
   Éderler ẓulm-i kübrāyı meded şol ehl-i īmāna
2. Nicesi āh édüp her dem aḳıtmayam yére yaşum
   Göre bir niçe kāfirler ḳıyarlar bir müselmāna
3. Şehā eyyām-ı ḥüsnüñde yaraşmaz böyle miskīni
   Ki zülfüñ bend édüp ṣala bizi çāh-ı zenaḫdāna
4. Eşigüñ yaṣtanup her dem sehāvet bāḳī luṭfuñdan
   Tehī gönderme sulṭānum ʿaṭā eyle müselmāna
5. Vefāsuz dil-rübālardan Revānī ṭurmayup şimdi
   Yazar ʿarż étmege ḥālin vara Sulṭān Süleymāna

[88a]

379

Ṭabʿī

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

4 Al bayrak daḳdı sancaġına sulṭān-ı ġamuñ / Şuʿle ẓāhir olalı bu āh-ı āteş-nākden : Sevdürür her pâk-dâmen serv-kaddi baña ʿışk / Ayrılımazam anuñçün ben bu ʿışk-ı pâkden RDZA.
5a menʿ étmez idi : men itmezdi hiç RDZA.

1. Ṣafā-yı soḥbet-i gül zaḥm-ı ḫārına degmez
   Neşāṭ-ı neşʾe-i bāde ḫumārına degmez
2. Viṣāl-i ẕevḳi dilā ʿāşıḳuñ nice demler
   Firāḳ-ı yār ile feryād u zārına degmez
3. Ḥayāt cāmını senüñ ecel şikest eyler
   Ṣafā-yı dehr-i denī inkisārına degmez
4. Cihānda ol bulımaz behre ʿömr-i sermedden
   Şu kimsenüñ kim eli zülf-i yārına degmez
5. Gelür déyü ser-i kūyında Ṭabʿī cānānuñ
   Sürūr-ı vaṣl-ı ġamum intiẓārına degmez

380

Nevʿī[279]

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Cevr-i yār ey dil ḳolay ammā ġam-ı aġyār güç
   Vaṣl-ı gül āsān velī ṣabr-ı cefā-yı ḫār güç
2. Bī-sebeb güftār müşkil āşinālıḳ mümteniʿ
   Böyle istiġnā ṣatan dil-dār ile bāzār güç
3. Bir oñulmaz yaradur derd-i maḥabbet yarası
   Ḥāṣılı ṣar[ıl]mayınca çāre yoḳ tīmār güç
4. ʿArż-ı ḥāle yoḳ mecāl kūyına ḫod varmaḳ muḥāl
   Mest-i ʿışḳum şöyle kim güftār güç reftār güç
5. Nevʿiyā esrār-ı ʿışḳı ṣaḳlamaḳ āsān degül
   Mey içüp keyfiyyetini étmemek iẓhār güç

[279] NDMT. g. 42, s. 255-256.
1a cevr-i yār : yār işi NDMT.
3a derd-i maḥabbet : ʿışḳ u maḥabbet NDMT.
1a cevr-i yār : yār işi NDMT.

[88b]

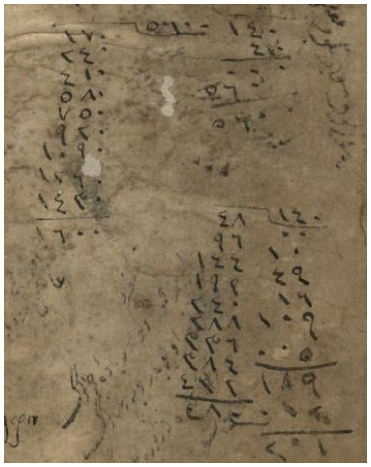
381

Murabbaʿ

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

I

Érmeden hergiz elüm yārüñ ruḫ-ı zībāsına
Degmedük gülzār-ı dehrüñ bir gül-i raʿnāsına
Söylenür ʿuşşāḳ içinde bir ʿibāretdür viṣāl
Çoḳ çalışdıḳ ermedük hergiz anuñ maʿnāsına*

* Murabba iki defa yazılmıştır.

6. SONUÇ

Tezin konusu olan İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi NEKTY 10884 numaralı mecmua 1a ile başlayıp 88b ile bitmektedir. Çalışmanın birinci bölümünde mecmua hakkında genel bilgi verilmiştir. İkinci bölümde mülkiyeti İbnü'lemin Mahmud Kemal İnal'a ait olan mecmuanın fiziksel özellikleri, muhtevasından bahsedilmiştir. Mürettibi ve istinsah kaydı bilinmeyen mecmuanın M.1567-68 ile M.1600 yılları arasında tertip edildiği düşünülmektedir. Üçüncü bölümde ise mecmuadaki şairler ve hayatlarına, şairlerin kullandıkları nazım şekillerine, vezinlere, makamlar ve güftelere, nazirelere, imla özelliklerine değinilmiştir. Mecmuada 12-19. yüzyıllar arasında yaşamış 97 şair yer almaktadır. Mecmuanın içerisinde en fazla 16. yüzyıldan (47) şair bulunmaktadır. Mecmuada fazla şiiri bulunan şair Bâkî'dir. Bâkî'yi Hayâlî, Hayretî, Derzî-zâde Ulvî ve Emrî takip etmektedir. En az 19. yüzyıldan şaire (1) yer verilmiştir. Mecmuada 58 şairin bir şiiri bulunmaktadır. Kimliği tespit edilemeyen 19 şair de vardır.

Mecmuada bulunan şiirler on dört farklı nazım şekliyle yazılmıştır. Nazım şekilleri arasında en fazla gazel kullanılmıştır. Gazellerin çoğunluğu beşeri aşkı işlemektedir ve bu gazeller beş beyitten meydana gelmektedir. Mesnevi, müsemmen nazım şekilleriyle de birer şiir yazılmıştır. Nazım şekilleri adlandırılırken kıtʿa, matla, müfred ve rubai başlıklıklarının birbiri yerine kullanıldığı görülmektedir. Çoğunluğu aruz ölçüsünden meydana gelen şiirlerde yedi farklı bahir kullanılmıştır. Bunlar arasında en çok remel bahri içerisinde yer alan fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün vezni tercih edilmiştir. Toplamda 167 kez kullanılan bu veznin yanı sıra hafîf ve mütekarîb bahirleri ile de birer şiir yazılmıştır. Dili Türkçe olan mecmuada özellikle Farsça yazılmış gazel, matla, müfred, nazm, rubai bulunmaktadır.

Mecmuadaki sekiz makam arasında en fazla Hüseynî ile şiir yazılmıştır. Güfteler de Zeynep Hatun, Revânî ve Nâbî'ye aittir ve bu şiirlerin nazım şekli de gazeldir. Ayrıca mecmuada gazel nazım şeklinde yazılmış Latîfî, Rahmî ve Nahîfî'ye ait nazireler yer almaktadır. Bu nazireler içerisinde nazire başlığı taşıyan Farsça bir beyit de

bulunmaktadır. Nazireler içerisinde değerlendirilmesi mümkün olan Sâniʿî, Hâfız, Nahîfî ve Beyânî'ye ait tahmisler de mevcuttur.

Mecmuaların devrinin edebî zevkini ve zihniyetini ortaya çıkarma işlevi incelenen mecmuada da görülmektedir. Mecmualar kaynaklarda ismi geçen ve divanları olduğu hâlde burada yer almayan şairlerin şiirlerini ortaya çıkarma özelliğine sahiptir. Buradan hareketle incelenen mecmuada Amrî, Bihiştî, Bursalı Rahmî, Cem Sultan, Fevrî, Revânî, Necâtî Bey, Sâdık ve Zâtî'ye ait yeni şiirleri ortaya koyması bakımından önemlidir.

KAYNAKÇA

Abdulkadiroğlu, A. & Özkan, F.H. (2000). "Osmanlı Dönemi Yozgatlı Şeyhler, Bilim Adamları ve Şairler", *Osmanlı devleti ve bozok sancağı*, Yozgat: Türk Ocakları Yozgat Şubesi Yayınları.

Açıkgöz, N. (2017). *Riyâzü'ş-şuara*. Ankara: T.C. Kültür ve Turzim Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

Akdeniz, E. (2025). *Şiir Mecmuaları Üzerine Yapılan 2022 Yılı Yüksek Lisans Tezlerine Göre Bilinmeyen Şairler Ve Şiirleri (İnceleme-Metin)* (Yayın No. 953915) [Doktora Tezi, Düzce Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Akpınar, H. (2018). "Şeyhülislâm Mehmed Es'ad Efendi'nin Atrâbu'l-Âsâr Fi Tezkiret-i Urefâi'l- Edvâr Adlı Eserinde Diyarbakırlı Mûsikîşinâslar" *Diyarbakır: âlimler, ârifler, edîpler*, Ed. İbrahim Özcoşar vd. , İstanbul: Ensar Neşriyat, 223-231.

Aksoy, H. "Celîlî, Hâmidîzâde". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 7, İstanbul: TDV Yayınları, 1993: s. 269-270.

Aksoy, H. "Kara Fazlî". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 24, İstanbul: TDV Yayınları, 2001: s. 360-361.

Aksoyak, İ.H. & İsen, M. (2013, 9 Ekim). "Âlî / Çeşmî, Gelibolulu Mustafa" . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-cesmi-gelibolulu-mustafa

Aksoyak, İ.H. (2014, 10 Temmuz). "Sânii, Attar-zâde Mehmed Sânii Çelebi". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*.https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sanii-attarzade-mehmed-sanii-celebi-mdbir

Aksoyak, İ.H.& Öztürk, E.C. (2015, 28 Ocak)."Halîmî, Ahi-zâde Abdülhalîm Efendi". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/halimi-ahizade-abdulhalim-efendi

Aksoyak, İ.H. (2018). *Gelibolulu âlî dîvânı*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Albayrak, N. "Gevherî". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 14, İstanbul: TDV Yayınları, 1996: s. 43-44.

Albayrak, N. "Karacaoğlan". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 24, İstanbul: TDV Yayınları, 2001: 377-379.

Alptekin, A.B. (2015, 13 Nisan). "Gevherî". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/gevheri

Arslan, M. (2010). *Tayyâr-zâde atâ Osmanlı saray tarihi târîh-i enderûn –IV-*. İstanbul: Kitabevi Yayınları. İstanbul.

Arslan, M. (2014, 14 Mart). “ Seyyid Vehbî, Hüseyin” . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyyid-vehbi-huseyin

Arslan, M. (2014, 20 Mart). Zeyneb, Zeyneb Hatun, Zeyünnnisâ. *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zeyneb-zeyneb-hatun-zeynunnisa

Arslan, Ö. (2013). *Ubeydi divanı (metin ve inceleme)* (Yayın No. 340454) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Atik, A. (2013, 14 Temmuz). “Celîlî, Hamidî-zâde Abdülcelîl Efendi” . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*.https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/celili-hamidizade-abdulcelil-efendi

Avşar, Z. (2017). *Revânî dîvânı*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

Aydemir, Y. (2000). *Behiştî dîvânı*. Ankara Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Aydemir, Y. (2013, 10 Kasım). Behiştî, Ramazan b. Abdülmuhsin. *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/behisti-ramazan-abdulmuhsin

Aydurmuş, H.E. (2025). *İstanbul üniversitesi nadir eserler kütüphanesi nekty 01532 numarada kayıtlı mecmua-i eş’ar isimli şiir mecmuası (1b- 80b) çeviriyazılı, tenkitli metin ve mestap’a göre tasnifi* (Yayın No. 952418) [Doktora Tezi, Gümüşhane Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Aypay, İ. (1992). *Nahifî süleyman efendi (hayatı, eserleri, edebî kişiliği ve divanı’nın tenkitli metni)* (Yayın No. 21280) [Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Bilgin, A.A. “Karamanlı Nizâmî”. *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 24, İstanbul: TDV Yayınları, 2001: s. 453-454.

Bilkan, A.F. (1997). *Nâbî dîvânı I*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Bilkan, A.F. (1997). *Nâbî dîvânı II*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Canım, R. (2000). *Latîfî tezkiretü’ş-şu’arâ ve tabsıratü’n-nüzamâ (inceleme-metin)*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.

Canım, R. (2013, 12 Ekim). “Latifî” . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/latifi

Canım, R. (2013, 7 Aralık). “ Cem Sultân ” . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cem-sultan

Coşkun, V.S. “Zâtî”. *TDV İslam ansiklopedisi*, c.44, İstanbul: TDV Yayınları, 2013: s.150-151.

Coşkun, V.S. (2013, 5 Eylül). “Amrî, Abdülkerim Efendi”. *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/amri-abdulkerim-efendi

Cumbur, M. (1985). *Karacaoğlan*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Çaldak, S. (2014, 28 Mayıs). “ Veysî, Üveys Çelebi, Üveys b. Mehmed” . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/veysi-uveys-celebi-uveys-mehmed

Çavuşoğlu, M. "Bâkî". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 4, İstanbul: TDV Yayınları, 1991: s. 537-540.

Çavuşoğlu, M. "Amrî". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 3, İstanbul: TDV Yayınları, 1991: s. 96-97.

Çavuşoğlu, M. (1977). *Yahyâ bey dîvan tenkidli basım*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Çavuşoğlu, M. (1979). *Amrî dîvan tenkidli basım.* İstanbul: İstanbul Üniversi Edebiyat Fakütesi Yayınları.

Çavuşoğlu, M & Tanyeri, M.A. (1981). *Hayretî dîvan tenkidli basım*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Çavuşoğlu M. & Tanyeri M.A. (1990). *Üsküplü İshâk çelebi dîvan tenkidli basım*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Çaycıoğlu, M.K. (2018). *Beyânî-i karahisârî dîvân (inceleme-metin)* (Yayın No. 508594) [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Çelik, B. & Kılıç, M. (2018). *Derzi-zâde 'ulvî dîvân*. İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları.

Çelik, B. (2025). *Hayâlî bey dîvânı (inceleme-tenkitli metin).* Ankara: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Demiralay, M. (2007). *Hüdâyî-i kadîm (16.yy.) ve divanı inceleme-tenkidli metin* (Yayın No. 207346) [Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi].YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Divan-ı Baki. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Nekyt 02942.

Dikmen, H. (1991). *Seyyid Vehbi ve divanının karşılaştırmalı metni* (Yayın No. 17116) [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Dikmen, H. "Seyyid Vehbî", *TDV İslam ansiklopedisi*, C. 37, İstanbul: TDV Yayınları, 2009: s. 74-75.

Donuk, S. (2013, 27 Temmuz). " Ref'î". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/refi

Durmuş, T. (2014, 18 Kasım). "İshak Çelebi". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ishak-celebi

Durmuş, T. (2014, 21 Mayıs). " Hayretî" . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayreti

Durmaz, G. (2013, 10 Kasım). "Muhibbî" . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* Amasyavîhttps://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/muhibbi

Efe, Z. (2021, 2 Ağustos). " Refîkî, Refîkî-i Amasyavî ". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/refiki-amasyavi

Ekinci, R. (2013, 30 Kasım). " İzzî, Mehmed" . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/izzi-mehmed

Elçin, Ş. (1998). *Gevherî divânı*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.

Emecen, F. "Süleyman I". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 38, İstanbul: TDV Yayınları, 2010: s. 62-74.

Erdoğan, M. (2013, 5 Eylül). " Rahmî, Bursalı Pîr Mehmed" . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rahmi-bursali-pir-mehmed

Erdoğan, M.(2014, 19 Temmuz)."Nazîf, Kâmilî-zâde Seyyid Mustafa Nazîf".*Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nazif-kamilizade-seyyid-mustafa

Erdoğan, M.(2017). *Bursalı Rahmî dîvânı*. Ankara: T.C. Kültür ve Turzim Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

Eren, A. (2012*). Defterdâr-zâde Ahmed Cemâlî'nin metâli'-i cemâli ve şehr-engîz-i İstanbul adlı eserleri (inceleme-metin)* (Yayın No. 325876) [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi] . YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Ergun, S.N. (1936-1945). *Türk Şairleri* Cilt 2. İstanbul: Bozkurt Matbaası.

Ergun, S.N. (1944). *Bektaşi şairleri ve nefesleri 19 uncu asra kadar* cilt *1-2*. İstanbul: İstanbul Maarif Kitaphanesi Matbaası.

Ergun, S.N. (1956). *Hatâyî divanı şah ismail safevî edebî hayatı ve nefesleri*. İstanbul: İstanbul Maarif Kitaphanesi.

Erkal, A. (2014, 4 Mart). " Nâbî, Yûsuf Nâbî Efendi". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nabi-yusuf-nabi-efendi

Ersoylu, İ.H. (2020). *Cem sultan'ın Türkçe divan'ı.* Türk Dil Kurumu Yayınları.

Erünsal, İ.E. "Revânî". *TDV İslam ansiklopedisi*, C. 35, İstanbul: TDV Yayınları, 2008: s. 30,31.

Erünsal, İ. E. (2014, 1 Mayıs). "Revânî". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/revani

Evecen, D. (2011). *17. yüzyıldan üç mecmua-i eş'ar* (Yayın No. 298026) [Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Gıynaş, K.A. (2017). *Pervâne bey mecmuası*. Ankara: T.C. Kültür ve Turzim Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

Gümüş, N. (2014, 15 Aralık). "Sâmi'î, Zorba(?) Hasan Ağa-zâde Abdülkerîm Efendi", *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/samii-zorba-hasan-agazade-abdulkerim

Gürbüz, H.(2012). " Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", *Eski Türk edebiyatı çalışmalar VII mecmûa: osmanlı edebiyatının kırkambarı,* Haz. Hatice Aynur vd. , İstanbul: Turkuaz Yayınları, 99-113.

Güzel, B. (2014, 14 Kasım). "Meftûnî / İkbâlî, Sultan III. Mustafa". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/meftuni-ikbaliii-mustafa

İpekten, H. (1970). *Karamanlı nizâmî dîvânı*. Ankara: Millî Eğitim Basım Evi.

İpekten, H. (2019). *Nâ'ilî-i kadîm dîvân*. Ankara: T.C. Kültür ve Turzim Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

İpekten, H. (2021). *Eski Türk edebiyatı nazım şekilleri ve aruz*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

İsen, M. "Beyânî". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 6, İstanbul: TDV Yayınları, 1992: s. 32.

İsen, M. "Âhî, Benli Hasan". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 6, İstanbul: TDV Yayınları, 1988: s. 527.

İsen, M. vd. (2012). *Sultanların şiirleri şiirlerin şultanları*. İstanbul: Kapı Yayınları.

İsen, M. (2013, 29 Nisan). " Usûlî". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/usuli

İsen, M. (2020). *Usûlî dîvânı.* Ankara: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.

Kaçalin, M. S. (2016). *Hüdâyî (Salâ Muslısı) dîvân.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kadaş, S. (2022). *Ahmed Paşa dîvânı: tenkitli metin-bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük* (Yayın No. 769395) [Doktora Tezi Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi].YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Kalpaklı, M. (2014, 12 Aralık). "Fevrî, Ahmed". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fevri-ahmed

Kaplan, Y. (2014, 10 Şubat). "Meşâmî". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mesami

Kaplan, Y. (2014, 13 Şubat). "Sâni'i, Yoluk Mehmed Çelebi-zâde Mahmud Sâni'î Çelebi". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.*https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sanii-yoluk-mehmed-celebizade-mahmud

Kaplan, Y. (2014, 21 Şubat). " Cemâlî, Defterdâr-zâde Ahmed Cemâlî Çelebi". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cemali-defterdarzade-ahmed-cemali

Kaplan, H. & Macit, M. (2014, 15 Nisan). "Bâkî" . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/baki

Kaplan, Y. (2014, 12 Ekim). "Sa'yî, Memik-zâde Ramazan". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sayi-memikzade-ramazan

Kaplan, Y. (2013, 18 Kasım)."Sâgarî, Kazzâz Ali". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sagari-kazzaz-ali

Karabey, T.(2014, 1 Ekim). "Ahmed, Veliyyüddîn-zâde Ahmed Paşa". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahmed-veliyyuddinzade-ahmed-pasa

Karagözlü, V. (2013, 27 Ekim)." Şem'î, Prizrenli Şem'î". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/semi-prizrenli-semi

Karagözlü, V. (2014, 27 Aralık). " Hayâlî Bey, Mehmed Hayâlî Bey, Bekar Memi". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayali-bey-hayali-mehmed-hayali

Karahan, A.(1966). *Kanuni sultan süleyman çağı şairlerden Figanî ve divançesi.* İstanbul: İstanbul Edebiyat Fakültsi Basımevi.

Karahan, A. "Enverî, Evhadüddin", *TDV İslam ansiklopedisi*, C. 11, İstanbul: TDV Yayınları, 1995: s. 267-268.

Karahan, A. "Fuzûlî". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 13, İstanbul: TDV Yayınları, 1996: s. 240-246.

Karahan, A. "Figânî". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 13, İstanbul: TDV Yayınları, 1996: s. 57-58.

Karahan, A. "Nâbî". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 32, İstanbul: TDV Yayınları, 2006: s. 258-260.

Karaman vd. (2020). *Kur'an yolu Türkçe meâl ve tefsîr I.* Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.

Karaman vd. (2020). *Kur'an yolu Türkçe meâl ve tefsîr III.* Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.

Kartal, A. (2014, 21 Aralık). "Mesîhî, Îsâ". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mesihi-isa

Karavelioğlu, M.A. " Şem'î, Prizrenli". *TDV İslam ansiklopedisi*, C. 38, İstanbul: TDV Yayınları, 2012: s. 505-506.

Karavelioğlu, M.A.(2014). *Şem'î dîvânı*. Ankara: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Karavelioğlu, M.A. (2014, 14 Mayıs). " Nahîfî, Süleyman " . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nahifi-suleyman

Karınlı, H. (2019, 20 Mayıs). "Behramî, Behram Aktemur", *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/%20madde-detay/behrami-behram-aktemur

Kaya, B.A. "Taşlıcalı Yahyâ". *TDV İslam ansiklopedisi*. c. 40. İstanbul: TDV Yayınları, 2011: s. 156-157.

Kaya, B.A. "Usûlî". *TDV İslam ansiklopedisi*. c. 42. İstanbul: TDV Yayınları, 2012: s. 213-214.

Kaya, B.A. "Veysî. *TDV İslam ansiklopedisi*. c. 43. İstanbul: TDV Yayınları, 2013: s. 76-77.

Kaya, B.A. (2013, 27 Temmuz). "Yahyâ Bey, Taşlıcalı, Dukagin-zâde". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yahya-bey-dukaginzade

Kaya, B.A. (2013, 30 Temmuz). "Necâtî Bey, Îsâ". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/necati-bey-isa

Kaya, B. (2013). *Hisâlî hayatı-eserleri ve metâliü'n-nezâir adlı eserinin birinci cildi (inceleme –metin)* (Yayın No. 140110) [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Kavruk, H. (2001). *Şeyhülislam Yahyâ divânı.* Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Kavruk, H.(2014, 11 Temmuz)."Şeyhülislâm Yahyâ". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyhulislam-yahya

Kesik, B. (2014, 26 Şubat). "Beyânî, Enfî Ahmed Efendi". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/beyani-enfi-ahmed-efendi

Kesik, B. (2014, 21 Mayıs). "Cemâlî, Şeyh Seyyid Mehmed Cemâleddin Efendi" . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cemali-seyh-seyyid-mehmed-cemaleddin

Kesik, B. (2014, 19 Haziran). "Meylî, Meylî Çelebi". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/meyli-meyli-celebi

Kesik, B. (2014,1 Temmuz). "Nahîfî, Mehmed Nahîfî Efendi", *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nahifi-mehmed-nahifi-efendi

Kılıç, F. (2014, 8 Mart). "Müdâmî, Müdâmî Bey", *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mudami-mudami-bey

Kılıç, F. (2014, 8 Mart). "Müdâmî, Hattat Emir Ni'met-zâde Hasan Müdâmî Çelebi", *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mudami-hattat-emir-nimetzade-hasan

Kılıç, F. (2014, 12 Aralık), "Müdâmî, Mustafa Müdâmî Efendi", *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mudami-mustafa-mudami-efendi

Kılıç, F. (2018). *Meşâ'irü'ş-şuârâ.* Ankara: T.C. Kültür ve Turzim Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

Kılınç, A. (2021). *Fuzûlî dîvânı*. Ankara: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.

Koncu, H. & Çakır, M.(2012). " Şairleri Yetiştiren Bir Kaynak Olarak Mecmûa", *Eski Türk edebiyatı çalışmalar VII mecmûa: osmanlı edebiyatının kırkambarı,* Haz. Hatice Aynur vd. , İstanbul: Turkuaz Yayınları, 117-134.

Koyuncu, F. (2013, 27 Temmuz). " Makâlî, Mehmed Çelebi", *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/makali-mehmed-celebi

Koyuncu, F. (2013, 27 Temmuz). " Makâlî, Mustafa Bey", *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.*https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/makali-mustafa-bey

Kökdemir, M.E. (2025). *Mehmed'in hicrî 1192 (1778/1779) tarihli fasıl mecmuası (çevirimetin- değerlendirme)* (Yayın No.979342) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Köksal, M.F. (2006). *Sana benzer güzel olmaz divan şiirinde nazire*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Köksal, M.F. (2012). "Şiir Mecmûalarının Önemi ve Mecmûaların Sistemi Tasnifi Projesi (MESTAP)", *Eski Türk edebiyatı çalışmaları VII mecmûa: osmanlı edebiyatının kırkambarı*, Haz. Hatice Aynur vd., İstanbul: Turkuaz Yayınları, 311-431.

Köksal, M.F. (2013, 25 Eylül). "Âhî, Benli Hasan, Dilsiz Dânişmend". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.*https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahi-benli-hasan-dilsiz-danismend

Köksal, M.F.(2013, 6 Eylül). Firâkî. *Türk edebiyatı isimler sözlüğü. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/firaki*

Köksal, M.F. (2013, 15 Eylül). "Selîkî". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seliki

Köksal, M.F. (2013, 20 Ekim). "Caʿfer, Tâcî-zâde Caʿfer Çelebi" . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cafer-tacizade-cafer-celebi

Köksal, M.F.(2013). "Bâkî'nin Bilinmeyen Veda Gazeli ve Dîvânında Bulunmayan Bazı Şiirleri", *Divan edebiyatı araştırmaları dergisi*, 10 (10), s. 319-330. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/53684

Köksal, M.F. (2014, 27 Kasım). "Hilâlî" . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hilali

Köksal, M.F. (2014, 1 Aralık). "Figânî". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/figani

Kuş, H.E. (2023). *İstanbul üniversitesi kütüphanesi ty 1951 numarada kayıtlı şiir mecmuası* (Yayın No. 812495) [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi].YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Kut, G. (1986). "Mecmua". *Türk dili ve edebiyatı ansiklopedisi*, c. 6, 170-174.

Kut, G. "Ahmed Paşa, Bursalı". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 2, İstanbul: TDV Yayınları 1989: s. 111-112.

Küçük, S. (1994). *Bâkî dîvânı.* Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.

Küçük, S. (1998). "Musammat Gazel", *Journal of Turkish studies Hasibe Mazıoğlu armağanı II*, 22(2), s.149-169.

Kütükoğlu, B. "Âlî Mustafa Efendi". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 2, İstanbul: TDV Yayınları, 1989: s. 414-416.

Kurnaz, C. & Tatcı, M. (2001). *Tuhfe-i Nâilî divân şairlerinin muhtasar biyografileri II*. Ankara: Bizim Büro Yayınları.

Kurnaz, C. "Hayâlî Bey". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 17, İstanbul: TDV Yayınları, 1998: s. 5-7.

Kurnaz. C. & Çeltik, H. (2013). *Divan şiiri şekil bilgisi*. Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları.

Kurtoğlu, O. (2013, 20 Ekim)."Zâtî, Ivaz". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zati-ivaz

Levend, A.S. (2020). *Türk edebiyatı tarihi c.1*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Macit, M. (2013, 20 Eylül). "Fuzûlî". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fuzuli-mdbir

Macit, M. (2014, 17 Aralık). "Hatâyî, Şah İsmail" . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sah-ismail-hatayi

Macit, M. (2017). *Hatâyî dîvânı*. Ankara: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.

Mengi, M. "Mesîhî", *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 29, İstanbul: TDV Yayınlları, 2004: s.312-313.

Mengi, M.(2014). *Mesîhî dîvânı*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Nas Kazan, Ş. (2018) . *Celîlî divanı (inceleme-metin)*. Konya: Palet Yayınları.

Okumuş, Ö. "Câmî, Abdurrahman". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 7, İstanbul: TDV Yayınları, 1993: s. 94-99.

Ördek, Ş. (2013, 28 Eylül). "Şuhudî, Şuhudî Çelebî". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suhudi-suhudi-celebi

Ördek, Ş. (2014, 9 Ekim). "Süleymanegî-zâde / Süleymanbeg-zâde, Dânişî Pîrî Çelebi". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suleymanegizade-suleymanbegzade

Öztoprak, N. (2024).*Şiirin zarif kalemleri*. İstanbul: İdeal Kültür.

Öztuna, Y. (2006). *Türk mûsikîsi akademik klasik türk san'at mûsikîsi'nin ansiklopedik sözlüğü I. A-L*. Orient Yayınları.

Öztuna, Y. (2006). *Türk mûsikîsi akademik klasik türk san'at mûsikîsi'nin ansiklopedik sözlüğü II M-Z*. Orient Yayınları.

Sakaoğlu, S. (2015, 10 Şubat). "Karacaoğlan". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/karaca-oglan

Saraç, Y. (2002). *Emrî divanı.* İstanbul: Eren Yayınları.

Saraç, Y. (2014, 15 Temmuz). "Emrî, Emrullah" . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/emri-emrullah

Savaş, H. "İshak Çelebi, Kılıççızâde". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 22, İstanbul: TDV Yayınları, 2000: s. 528-529.

Savran, Ö. (2013, 25 Kasım). " Karamanlı Nizâmî, Nizâmî-i Karamanî". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/karamanli-nizmi-nizamii-karamani

Sefercioğlu, M.N. (2014, 12 Haziran). " Nev'i, Yahyâ". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nevi-yahya

Sevgi, A. "Latîfî". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 27, İstanbul: TDV Yayınları, 2003: s. 211-212.

Sönmez, F. (2022). "Bir Osmanlı Âlimi ve Devlet Adamı: Âhîzâde Abdülhâlim Efendi ve Şiirler", *Osmanlı mirası araştırmaları dergisi*, 9 (23), 19-38. https://osmanlimirasi.net/index.php/omad/article/view/88/85

Sunal, A. (2013, 22 Ekim). " Sâdık, Edirneli" . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sadik-edirneli

Sunal, A. (2014). *Sadık divanı (inceleme-metin)* (Yayın No. 363751) [Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi] . YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Sungur. N. (1994). *Âhî dîvânı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Sungurhan, A. (2013, 27 Temmuz). "*Atâ, Hekim Sinânoğlu*". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ata-hekim-sinanoglu

Sungurhan, A. (2017). *Tezkiretü'ş-şu'arâ*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

Şahin, E. (2014, 5 Ağustos). "*Ulvî, Derzî-zâde Mehmed Ulvî Çelebi*". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ulvi-terzizade-mehmed-ulvi-celebi

Şakiroğlu, M.H. "*Cem Sultan*". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 7, İstanbul: TDV Yayınları, 1993: s. 283-284.

Şanlı, İ. (2014, 22 Şubat). "*Ubeydî, Abdurrahman Çelebi*" . *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ubeydi-abdurrahman-celebi

Şenödeyici, Ö. (2015, 16 Şubat). "Nâ'ilî-i Kadîm, Mustafa". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nailii-kadim-mustafa

Şenödeyici, Ö. & Akdağ, A. (2016). "Mecmualar ve Cönkler", *Osmanlı edebî metinlerini anlama kılavuzu*, İstanbul: Kesit Yayınları, 367-388.

Şentürk A. A. & Kartal, A. (2017). *Üniversiteler için eski Türk edebiyatı tarihi*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Tarlan, A.N. (1945) . *Hayâlî bey dîvânı*. İstanbul: Bürhaneddin Erenler Matbaası.

Tarlan, A.N. (1963). *Necatî beg divanı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Tarlan, A.N. (1967). *Zatî divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) Gazeller Kısmı I. cild.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Tarlan, A.N. (1967). *Zatî divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) Gazeller Kısmı II. cild.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Tarlan, A.N. (1967). *Zatî divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) Gazeller Kısmı III. cild.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Tatcı, M. "Hayretî". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 17, İstanbul: TDV Yayınları, 1998: s. 61-62.

Tığlı, F. "Rahmî". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 34, İstanbul: TDV Yayınları, 2007: s. 421-422.

Toska, Z. (1985) *Veysî divânı (hayatı, eserleri ve edebî kişiliği)* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi] . YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Tuğluk, İ.H. (2013, 11 Aralık). "Arzî, Mehmed Dede". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/arzi-mehmed-efendi

Tulum, M. & Tanyeri, M.A. (1977). *Nev'î divan tenkidli basım*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Turan, S. & Duman, F. (2022). Hattat bir şair: Sa'yî Çelebi ve gazelleri. *RumeliDE dil ve edebiyat araştırmaları dergisi*, (27), 489-524. file:///C:/Users/USER/Downloads/Hattat_bir_sair_Sa_yi_Celebi_ve_gazeller.pdf

Uçar, A. (2022). *Sa'yî çelebi ve gazelleri (inceleme-metin-nesre çeviri-alışkanlıklarım)*. Ankara: Sonçağ Akademi.

Uysal, B. (2021). *Hâfız Mustafâ Dûrbînî-zâde'nin güfte mecmuası (İAEK şevket rado yazmaları, SR 078)* (Yayın No. 672320). [Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Uzun, M.İ. "Bihiştî Ramazan Efendi". *TDV İslam ansiklopedisi*, c. 6, İstanbul: TDV Yayınları, 1992: s. 145-146.

Uzun, M.İ. "Mecmua". *TDV İslam ansiklopedisi*. C. 28. İstanbul: TDV Yayınları, 2003: s. 265-268.

Uzun, M.İ. "Nahîfî". *TDV İslam ansiklopedisi*. C. 32, İstanbul: TDV Yayınları, 2006: s. 297-299.

Üzgör, T. (1991). *Fehîm-i kadîm hayatı, sanatı, dîvân'ı ve metninin bugünkü Türkçesi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Üçüncü, K. (1998). *Cemâleddin uşşâki divanı: inceleme-metin* (Yayın No. 72581) [Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi] .YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Yağmur, B. (1998). *Hilali divanı* (Yayın No. 73585) [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Yanmaz. E. (1995). *Vecdi (hayatı, edebi kişiliği ve divanı'nın karşılaştırmalı metni)* (Yayın No. 42379) [Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi].YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Yavuz, K. & Yavuz, O. (2016). *Muhibbî divânı bütün şiirleri*. Ankara: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.

Yazıcı, T. " Hâkânî-i Şirvânî ", *TDV İslam ansiklopedisi*, c.15, İstanbul: TDV Yayınları, 1997: s.168-170.

Yekbaş, H. (2013, 14 Temmuz). "Hüdâyî-i Kadîm". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hudayii-kadim-mustafa

Yekbaş H. (2014, 7 Mart). "Vecdî, Abdülbâkî ", *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/vecdi-abdulbaki

Yeniterzi, E. (2014, 10 Haziran). "Hâfız-ı Konevî". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hafizi-konevi

Yıldız, A. (2014, 10 Eylül). " Fehîm-i Kadîm". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fehimi-kadim

Yılmaz, K. H. (2014, 19 Mayıs). "Enverî, Sûzenger Enverî Çelebi (Mürekkepçi)". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü.* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/enveri-suzenger-enveri-celebi-murekkepci

Yılmaz F.B. (2013). "On Yedinci Yüzyıldan Bir Kırkambar: Baldırzâde Ailesine Ait Bir Mecmua", *Turkish studies- ınternational periodical for languages, literatüre and history of Turkish or Turkic*, 8 (1), 549-578. https://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423933146.pdf

Zavotçu, G. (2013, 10 Ekim). " Fazlî ". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fazli

Zülfe, Ö. (2009). *On altıncı yüzyıl şairi Selîkî ve şiirleri*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.